

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN DERS KİTAPLARININ AVRUPA DİLLERİ
ÖĞRETİMİ ORTAK ÇERÇEVESİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

Ömer SÖNMEZ

Denizli-2019

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN
DERS KİTAPLARININ AVRUPA DİLLERİ ÖĞRETİMİ ORTAK
ÇERÇEVESİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Ömer SÖNMEZ

Danışman

Prof. Dr. Derya YAYLI

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Bu çalışma, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

		İmza
Başkan:	Dr. Öğr. Üyesi Ali TÜRKEL	
Üye:	Prof. Dr. Derya YAYLI	
Üye:	Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ASLAN	

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 19/07/2019

tarih ve 29/53 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ömer SÖNMEZ

TEŞEKKÜR

Bilgisi ve kiŐiliđiyle yoluma ıŐık tutan, ufkumu geniŐleten tez danıŐmanım Sayın Prof. Dr. Derya YAYLI'ya varlığı ve desteği işin ők teşekkür ederim.

İlgisini, desteğini, hoŐgürsünü hiçbir zaman sakınmayan sevgili eşim Betül SÖNMEZ'e; bugünlere gelmemin başlıca destekçisi değerli anneme ve babama; öğretmenlik kariyerim süresince bilgileriyle zihnimdekileri netleŐtiren, kiŐilikleri ve kiŐiliklerinin yaptıkları iŐlere yansımaysıyla bana örneğ ve yardımcı olan saygıdeğer meslektaŐlarıma, biliŐim konusunda desteğini esirgemeyen meslektaŐım Mehmet Emin KAYA'ya Őükranlarımı sunarım.

ÖZET

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarının Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçevesi Açısından İncelenmesi

SÖNMEZ, Ömer

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı,

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Derya YAYLI

Haziran 2019, 207 sayfa

Bu çalışmada Avrupa Konseyi Diller Birimi'nce dil öğretim sürecine bir ölçün getirmek amacıyla ortaya konan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ndeki temel dil becerilerine ilişkin yeterlikler incelenmiş, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan A1-A2 ders kitaplarındaki temel dil becerilerine ilişkin etkinliklerin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ndeki yeterliklere göre ne durumda olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamına Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti A1-A2 Ders Kitapları, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti A1-A2 Ders Kitapları, Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretimi (Yedi İklim) A1-A2 Ders Kitapları, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti A1-A2 Ders Kitapları alınmış, söz konusu dil öğretimi kitapları Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde geçen dil yeterliklerine göre temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler açısından incelenmiştir. Birinci bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları ile araştırmanın sayıltıları ve tanımları aktarılmış, ikinci bölümünde kuramsal çerçeve ve araştırmalar hakkında bilgi verilmiş, üçüncü bölümünde yöntemle ilgili bilgiler sunulmuş, dördüncü bölümündeki bulgu ve yorumlardan sonra, son bölümde ise tartışmalar ve çalışmanın sonuçları yer almıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen verilerin başlıcaları şöyle sıralanabilir: Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde görülen iletişimsel dil yeterliğini ön planda tutma ve dilin kullanımına önem verme gibi öncelikli özelliklerin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setlerinin tamamında benimsendiği görülmüştür. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde etkileri görülen İşlevsel/Kavramsal Yaklaşım, dil kullanıcılarına görelilik ilkesinden hareketle öğrenme sorumluluğunu dil

kullanıcısına vermekte, bilginin sahipliğinin dışında bilginin işlevselliği ön plana çıkmakta, öğretmeni bir “eğitim ortamı düzenleyicisi ve rehber” kabul ederek problem durumunu dikkate almaktadır. Söz konusu çerçevenin dil öğretiminde hedef dilin kültürel boyutunu ön plana tutması, araştırma kapsamına alınan örneklem ders kitaplarında da görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitapları

ABSTRACT

Examination of the Textbooks Used in Teaching Turkish to Foreigners in Terms of the Common European Framework of Reference for Languages

SÖNMEZ, Ömer

Master Thesis, Department of Turkish and Social Science,

Department of Turkish Education

Supervisor: Prof. Dr. Derya YAYLI

July 2019, 207 pages

This study firstly presents the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) with an educational perspective, which was introduced by the Language Service of the General Secretariat of the Council of the European Union to initiate a standard for language teaching. Additionally, the study aims to identify how the textbooks used in teaching Turkish as a foreign language courses draw on the framework as well as analysing how basic linguistic competencies and activities are recruited in these textbooks. For the analysis, Gazi University TOMER teaching Turkish textbooks bundle for the foreigners, Istanbul University teaching Turkish textbooks bundle for the foreigners, Yunus Emre Institute (Yedi İklim) teaching Turkish textbooks, Yeni Hitit teaching Turkish textbooks bundle for the foreigners are chosen. These books are analysed according to the CEFR competences' (can do statements') basic linguistic competences and activities. The first part of the study comprises of the problem statement, research aim, significance and limitations, as well as the hypothesis and definitions. The second part includes the conceptual framework and the literature review while the third part discusses the methodology used for the study. The fourth part is where the findings are presented and the final part constitutes the discussion, suggestions as well as the conclusion. Main findings of the study are as follows: all teaching Turkish as a foreign language textbooks adopt features such as highlighting the communicative language competency and language use, which are present in the CEFR guides. The functional /conceptual approach, whose effects could be identified in the CEFR guides, adopts the student-centred principle, gives the learning responsibility to the student, favours the functionality of the knowledge rather

than mastering it, positions the teacher as the facilitator and highlights the problem status. Cultural featuring of the framework in language learning are identified in the analysed books as well.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, the Common European Framework of Reference for Languages, CEFR, teaching Turkish as a foreign language textbooks

İÇİNDEKİLER

ix

YÜKSEK	LİSANS	TEZ	ONAY	FORMU
.....	.....	.....	.....	.....
		iii		
ETİK BEYANNAMESİ	.....	.....	.....	iv
TEŞEKKÜR	.....	.....	.....	v
ÖZET	.....	.....	.....	vi
ABSTRACT	.....	.....	.....	viii
İÇİNDEKİLER	.....	.....	.....	x
TABLolar	.....	.....	.....	LİSTESİ
.....	.....	.....	.....	xv
ŞEKİLLER	.....	.....	.....	LİSTESİ
.....	.....	.....	.....	xvii
KISALTMALAR LİSTESİ	.....	.....	.....	xxiii
BİRİNCİ	.....	.....	.....	BÖLÜM:
GİRİŞ	.....	.....	.....	1
1.1.	.....	.....	.....	Problem
Durumu	.....	.....	.....	1
1.1.1.	.....	.....	.....	Problem
Tümcesi	.....	.....	.....	2
1.1.2. Alt Problemler	.....	.....	.....	2
1.2.	.....	.....	.....	Araştırmanın
Amacı	.....	.....	.....	3
1.3.	.....	.....	.....	Araştırmanın
Önemi	.....	.....	.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	.....	.....	.....	3
1.5. Sayıtlar	.....	.....	.....	4
1.6. Tanımlar	.....	.....	.....	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	.....	.....	.....	6
2.1. Kuramsal Çerçeve	.....	.....	.....	6
2.1.1. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nin Tanımı ve Amacı	.....	.....	.....	6

2.1.2.	Avrupa	Dilleri	Öğretimi	Ortak	Çerçeve	
Metni.....						8
2.1.2.1.	Avrupa	Dilleri	Öğretimi	Ortak	Çerçeve	Metni'nde yeterlik düzeyleri.....9
2.1.2.2.			Dil			kullanım alanları.....12
2.1.2.3.			Temel			dil becerileri.....12
2.1.3.	Benimsenen		Yaklaşım	(Eylem		Odaklı Yaklaşım).....15
2.1.3.1.	Bildirişimsel dil yeterliği.....					19
2.1.3.1.1.			<i>Bildirişimsel</i>			<i>dil süreçleri.....20</i>
2.1.3.2.	Ortak		çerçeve	metninde		belirtilen yetiler.....20
2.1.3.3.	Ortak	çerçeve	metninde	sıklıkla	geçen	bazı kavramlar.....21
2.1.3.3.1.						<i>dillilik.....21</i>
2.1.3.3.2.	<i>Yaşam</i>	<i>boşu</i>	<i>öğrenme</i>			22
2.1.3.3.3.						<i>Çok kültürlülük.....22</i>
2.1.4.		Dil		ve		Kültür ilişkisi.....23
2.1.4.1.	Dil kavramı.....					23
2.1.4.2.						Kültür kavramı.....24
2.1.4.3.	Dil		ve	kültür		kavramlarının etkileşimi.....24
2.1.4.4.	Dil	ve	kültür	kavramlarının	ilişkisinde	yabancı dilin önemi.....25
2.1.4.5.	Yabancı	dil	olarak	Türkçe	öğretimi	ve kültür aktarımı.....26

2.1.5. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nin Genel Yapısının					
Değerlendirilmesi.....					27
2.1.5.1. Yaklaşımların değerlendirilmesi.....					27
2.1.5.2. Dil yeterlik düzeylerinin					
değerlendirilmesi.....					29
2.1.5.2.1. Temel düzey kullanıcı A1 (giriş veya keşif					
düzeyi).....					30
2.1.5.2.2. Temel düzey kullanıcı A2 (ara ya da temel					
gereksinim).....					30
2.1.5.2.3. Ara düzey kullanıcı B1 (eşik					
düzey).....					30
2.1.5.2.4. Ara düzey kullanıcı B2 (ileri ya da					
bağımsız).....					31
2.1.5.2.5. İleri düzey kullanıcı C1					
(özerk).....					31
2.1.5.2.6. İleri düzey kullanıcı C2					
(ustalık).....					31
2.1.5.3. Temel dil becerilerinin					
değerlendirilmesi.....					31
2.1.5.3.1. Dinleme becerisi.....					32
2.1.5.3.2. Okuma becerisi.....					34
2.1.5.3.3. Sözlü anlatım (konuşma)					
becerisi.....					36
2.1.5.3.4. Sözlü anlatım (karşılıklı konuşma)					
becerisi.....					39
2.1.5.3.5. Yazma becerisi.....					43
2.1.6. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde Yer Alan Diğer Yabancı					
Dil					
Öğretimi Yöntem, Yaklaşım ve					
İzlenceleri.....					46
2.1.6.1. İletişimsel Yaklaşım (Communicative					
Approach).....					48
2.1.6.2. Görev Temelli Yöntem (Task Based					
Method).....					49

2.1.7.	İzlençe	ve	İzlençe	Türleri.....	
.....					49
2.1.7.1.					İzlençe
nedir.....					49
2.1.7.2.					İzlençe
türleri.....					50
2.1.7.3.	İzlençe	ve	ders	malzemesi	ilişkisi
.....					51
2.1.8.	Yabancı Dil	Olarak	Türkçe	Öğretimi	ve Ders
Kitabı.....					53
2.2.					İçerik
Araştırmalar.....					xi
.....					55
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....					73
3.1.					Araştırma
Deseni.....					73
3.2.					Evren
Örnekleme.....					74
3.2.1.	Yeni	Hitit	Yabancılar	İçin	Türkçe
Seti.....					74
3.2.2.	Gazi Üniversitesi	TÖMER	Yabancılar	İçin	Türkçe Öğretimi
Seti.....					75
3.2.3.	İstanbul	Yabancılar	İçin	Türkçe	Öğretimi
Seti.....					75
3.2.4.	Yunus Emre	Enstitüsü	Türkçe	Öğretimi	(Yedi İklim)
Seti.....					76
3.3.	Veri	Toplama	Araç	ve	
Teknikleri.....					77
3.4.	Veri	Toplama	Yöntemi	ve	
Süreci.....					77
3.5.					Verilerin
Analizi.....					77
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR					VE
YORUM.....					79

4.1. Örneklem Alınan Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Temel Dil Becerilerine İlişkin Etkinlikler Açısından Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne	Göre
İncelenmesi.....	79
4.1.1. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Göre Örneklem Alınan Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının A1 ve A2 Düzeyi Dinleme Becerisi ve Dinleme Becerisine İlişkin Etkinliklerin	
İncelenmesi.....	79
4.1.1.1. Yeni Hitit Ders Kitabı A1-A2 düzeyi dinleme becerisi etkinliklerinin incelenmesi.....	83
4.1.1.2. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi dinleme becerisi etkinliklerinin	
incelenmesi.....	85
4.1.1.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi dinleme becerisi etkinliklerinin	
incelenmesi.....	89
4.1.1.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi dinleme becerisi etkinliklerinin	
incelenmesi.....	91
4.1.2. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Göre Örneklem Alınan Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının A1 ve A2 Düzeyi Okuma Becerisi ve Okuma Becerisine İlişkin Etkinliklerin	
İncelenmesi.....	94
4.1.2.1. Yeni Hitit Ders Kitabı A1-A2 düzeyi okuma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.....	99
4.1.2.2. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi okuma becerisi etkinliklerinin	
incelenmesi.....	107
4.1.2.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi okuma becerisi etkinlikl	
incelenmesi.....	xii 109
4.1.2.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi okuma becerisi etkinliklerinin	
incelenmesi.....	111

4.1.3. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Göre Örneklem Alınan Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının A1 ve A2 Düzeyi Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi ve Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisine İlişkin Etkinliklerin İncelenmesi.....	115
4.1.3.1. Yeni Hitit A1 veA2 düzeyi ders kitabı sözlü anlatım (konuşma) becerisi etkinliklerinin incelenmesi.....	121
4.1.3.2. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma)becerisi etkinliklerinin incelenmesi.....	126
4.1.3.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi etkinliklerinin incelenmesi.....	130
4.1.3.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi etkinliklerinin incelenmesi.....	132
4.1.4. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Göre Örneklem Alınan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının A1 ve A2 Düzeyi Sözlü Anlatım (Karşılıklı Konuşma) Becerisi ve Sözlü Anlatım (Karşılıklı Konuşma) Becerisine İlişkin Etkinliklerin İncelenmesi.....	134
4.1.4.1. Yeni Hitit Ders Kitabı A1-A2 düzeyi sözlü anlatım (karşılıklı konuşma) becerisi etkinliklerinin incelenmesi.....	136
4.1.4.2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi sözlü anlatım (karşılıklı konuşma) becerisi etkinliklerinin incelenmesi.....	143
4.1.5. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Göre Örneklem Alınan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının A1 ve A2 Düzeyi Yazma Becerisi ve Yazma Becerisine İlişkin Etkinliklerin İncelenmesi.....	148
4.1.5.1. Yeni Hitit Ders Kitabı A1-A2 düzeyi yazma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.....	152
4.1.5.2. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi yazma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.....	156

4.1.5.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi yazma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.....	160
4.1.5.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi yazma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.....	xiii.163
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	168
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	168
5.2. Öneriler	176
KAYNAKÇA	178
ÖZGEÇMİŞ	184

TABLOLAR LİSTESİ

xiv

Tablo	2.1.	<i>Ortak Öneri</i>	<i>Düzeyleri</i>	<i>Genel</i>	<i>Basamaklar</i>
<i>Kümesi</i>					10
Tablo	2.2.	<i>Dış kullanım</i>	<i>bağlamı:</i>	<i>Anlatım</i>	
<i>kategorileri</i>					14
Tablo	2.3.	<i>Ortak Öneri</i>	<i>Düzeyleri</i>	<i>Temel Dil Becerileri</i>	<i>Genel Basamaklar</i>
<i>Kümesi</i>					16
Tablo	2.4.		<i>İşlevsel/Kavramsal</i>		<i>Yaklaşımın</i>
<i>Özellikleri</i>					28
Tablo	4.1.	<i>Yeni Hitit A1-A2</i>	<i>Düzeyinde Dinleme</i>	<i>Becerisi Etkinlik Türüne</i>	<i>Göre</i>
<i>Sayısı</i>					80
Tablo	4.2.	<i>Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti A1-A2</i>	<i>Düzeyinde</i>	<i>Dinleme</i>	<i>Becerisi Etkinlik Türüne</i>
<i>Sayısı</i>					80
Tablo	4.3.	<i>İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti A1-A2</i>	<i>Düzeyinde Dinleme</i>	<i>Becerisi Etkinlik Türüne</i>	<i>Göre</i>
<i>Sayısı</i>					81
Tablo	4.4.	<i>Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti A1-A2</i>	<i>Düzeyinde Dinleme</i>	<i>Becerisi Etkinlik Türüne</i>	<i>Göre Sayısı</i> .....
					82
Tablo	4.5.	<i>Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Örneklem Ders</i>	<i>Kitaplarının A1-A2</i>	<i>Düzeyinde Dinleme</i>	<i>Becerisi Etkinlik Türüne</i>
<i>Sayısı</i>					82
Tablo	4.6.	<i>Yeni Hitit A1-A2</i>	<i>Düzeyinde Okuma</i>	<i>Becerisi Etkinlik Türüne</i>	<i>Göre Sayısı</i> .....
					95
Tablo	4.7.	<i>Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1-A2</i>	<i>Düzeyinde Okuma</i>	<i>Becerisi Etkinlik Türüne</i>	<i>Göre Sayısı</i> .....
					96
Tablo	4.8.	<i>İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti A1-A2</i>	<i>Düzeyinde Okuma</i>	<i>Becerisi Etkinlik Türüne</i>	<i>Göre Sayısı</i> .....
					97

Tablo 4.9. <i>Yedi İklim Türkçe A1-A2 Düzeyinde Okuma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	98
Tablo 4.10. <i>Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Örneklem Ders Kitaplarının A1-A2 Düzeyinde Okuma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	98
Tablo 4.11. <i>Yeni Hitit A1-A2 Düzeyinde Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	116
Tablo 4.12. <i>Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyinde Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	117
Tablo 4.13. <i>İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyinde Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	118
Tablo 4.14. <i>Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti A1-A2 Düzeyinde Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	119
Tablo 4.15. <i>Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Örneklem Ders Kitaplarının A1-A2 Düzeyinde Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	120
xv	
Tablo 4.16. <i>Yeni Hitit A1-A2 Düzeyinde Karşılıklı Konuşma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	134
Tablo 4.17. <i>Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti A1-A2 Düzeyinde Karşılıklı Konuşma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	135
Tablo 4.18. <i>Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Örneklem Ders Kitaplarının A1-A2 Düzeyinde Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	136
Tablo 4.19. <i>Yeni Hitit A1-A2 Düzeyinde Yazma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	148
Tablo 4.20. <i>Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyinde Yazma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	149
Tablo 4.21. <i>İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyinde Yazma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	150
Tablo 4.22. <i>Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti A1-A2 Düzeyinde Yazma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	152
Tablo 4.23. <i>Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Örneklem Ders Kitaplarının A1-A2 Düzeyinde Yazma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı</i>	152

ŞEKİLLER LİSTESİ

xvi

<i>Şekil 2.1.</i>	Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde yeterlik düzeyleri.....	10
<i>Şekil 2.2.</i>	İzlençe türleri (Akbulut ve Yaylı, 2015, s.38).....	51
<i>Şekil 4.1.</i>	Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi işaretleme ve eşleştirme etkinliği (s.18,19).....	84
<i>Şekil 4.2.</i>	Yeni Hitit A1 Düzeyi Ders Kitabı dinleme becerisi boşluğa yazma ve tamamlama etkinliği (s.29,34).....	84
<i>Şekil 4.3.</i>	Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi düzeltme ve sıralama etkinliği (s.83,149).....	85
<i>Şekil 4.4.</i>	Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi yerleştirme ve işaretleme etkinliği (s.119).....	86
<i>Şekil 4.5.</i>	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi boşluğa yazma ve tamamlama etkinliği (s.107,75).....	86

- Şekil 4.6.* Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi işaretleme ve yerleştirme etkinliği (s.107,31).....87
- Şekil 4.7.* Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi tamamlama ve boşluğa yazma (yanıtlama) etkinliği (s.55,29).....88
- Şekil 4.8.* Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi işaretleme etkinliği (s.73).....89
- Şekil 4.9.* İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi boşluğa yazma ve tamamlama etkinliği (s.11,17).....90
- Şekil 4.10.* İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi doğru-yanlış ve sıralama etkinliği (s.89).....90
- Şekil 4.11.* İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi tamamlama ve boşluğa yazma (yanıtlama) etkinliği (s.74,88).....91
- Şekil 4.12.* İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi sıralama ve işaretleme etkinliği (s.63,85).....92
- Şekil 4.13.* Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi boşluğa yazma(yanıtlama)ve tamamlama, yerleştirme etkinliği (s.118).....92
- Şekil 4.14.* Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi söyleme, tekrarlama ve işaretleme, doğru yanlış etkinliği (s.13,124).....93
- Şekil 4.15.* Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi boşluğa yazma(yanıtlama)ve tamamlama, yerleştirme etkinliği (s.75,143).....94
- Şekil 4.16.* Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi söyleme, tekrarlama ve işaretleme, doğru yanlış etkinliği (s.125,80).....94
- Şekil 4.17.* Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi tamamlama etkinliği(s.30)...100

Şekil 4.18. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi boşluğa yazma ve doğru-yanlış etkinliği (s.16).....	100
Şekil 4.19. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi işaretleme ve düzeltme etkinliği (s.47).....	101
Şekil 4.20. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi yerleştirme ve yanlış çizme etkinliği (s.68).....	101
Şekil 4.21. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi eşleştirme ve işaretleme etkinliği (s.70,71).....	103
Şekil 4.22. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi tamamlama etkinliği (s.143).....	103
Şekil 4.23. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi eşleştirme etkinliği (s.128).....	104
Şekil 4.24. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi işaretleme etkinliği.....	105
Şekil 4.25. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi yerleştirme etkinliği.....	105
Şekil 4.26. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi yanıtlama etkinliği.....	106
Şekil 4.27. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi doğru-yanlış etkinliği (s.144).....	107
Şekil 4.28. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi sıralama etkinliği (s.134).....	108
Şekil 4.29. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi anlama becerisi yanıtlama (boşluğa yazma), işaretleme etkinliği (s.62).....	108
Şekil 4.30. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi anlama becerisi yanıtlama (boşluğa yazma), işaretleme ve eşleştirme etkinliği (s.76,77).....	109

Şekil 4.31. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi yanıtlama (boşluğa yazma), işaretleme etkinliği (s.22,87).....	110
Şekil 4.32. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi yanıtlama (boşluğa yazma), işaretleme etkinliği (s.24,70).....	110
Şekil 4.33. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi eşleştirme ve tamamlama et (s.24,70).....	111
Şekil 4.34. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı ^{xviii} A1 düzeyi okuma becerisi boşluğa yazma, yanıtlama ve metin oluşturma etkinliği (s.58,69).....	112
Şekil 4.35. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi tamamlama, yerleştirme ve eşleştirme etkinliği (s.164).....	112
Şekil 4.36. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi işaretleme, doğru- yanlış etkinliği (s.132).....	113
Şekil 4.37. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi tamamlama, yerleştirme ve boşluğa yazma, yanıtlama (s.10,145).....	113
Şekil 4.38. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi işaretleme, doğru- yanlış ve eşleştirme etkinliği (s.51).....	114
Şekil 4.39. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi sıralama etkinliği (s.161).....	115
Şekil 4.40. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi tamamlama ve yerleştirme etkinliği (s.12,9).....	122
Şekil 4.41. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi işaretleme ve sorma anlatma etkinliği (s.26,21).....	123
Şekil 4.42. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi tahmin etme etkinliği (s.68).....	123

- Şekil 4.43.* Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi yol tarif etme ve mülakat yapma etkinliği (s.78,46).....124
- Şekil 4.44.* Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi anlatma ve tartışma etkinliği (s.143,110).....124
- Şekil 4.45.* Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi tamamlama anlatma etkinliği (s.126).....125
- Şekil 4.46.* Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi sözlü anlatım becerisi anket yapma etkinliği (s.121).....126
- Şekil 4.47.* Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi diyalog oluşturma, tümce kurma etkinliği (s.11,12).....127
- Şekil 4.48.* Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 ve A2 düzeyi konuşma becerisi anlatma, söyleme, açıklama etkinliği (s.110, 42).....128
- Şekil 4.49.* Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi canlandırma etkinliği (s.38).....129
- Şekil 4.50.* Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi canlandırma etkinliği (s. ....130 xix
- Şekil 4.51.* İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi anlatma ve tümce kurma etkinliği (s.17,58).....131
- Şekil 4.52.* İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi diyalog oluşturma ve anlatma etkinliği (s.15,30).....132
- Şekil 4.53.* İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 ve A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi anlatma etkinliği (s.46,28).....133
- Şekil 4.54.* Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi anlatma, söyleme, açıklama etkinliği (s.125).....133

Şekil 4.55. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi anlatma, söyleme, açıklama etkinliği (s.127).....	133
Şekil 4.56. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi Karşılıklı konuşma becerisi karşılaştırma etkinliği (s.162).....	137
Şekil 4.57. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi anlatma etkinliği (s.163,164).....	138
Şekil 4.58. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi anlatma etkinliği (s.168).....	139
Şekil 4.59. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi karşılaştırma etkinliği (s.169).....	140
Şekil 4.60. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi yarışma etkinliği (s.165).....	141
Şekil 4.61. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi tahmin etme etkinliği (s.172).....	143
Şekil 4.62. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi anlatma, söyleme, açıklama ve metin oluşturma etkinliği (s.161,172).....	144
Şekil 4.63. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi diyalog oluşturma ve canlandırma etkinliği (s.16,122).....	145
Şekil 4.64. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi anlatma, söyleme, açıklama ve diyalog oluşturma etkinliği (s.136,162).....	147
Şekil 4.65. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi yazılı anlatım becerisi boşluğa yazma etkinliği (s.67).....	153
Şekil 4.66. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 Düzeyi yazılı anlatım becerisi öykü oluşturma etkinliği (s.74).....	154

Şekil 4.67. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi yazılı anlatım becerisi masal oluştur- boşluğa yazma etkinliği (s.93,133).....	154
Şekil 4.68. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi yazılı anlatım becerisi yorumlama etkinliği (s.87).....	155
Şekil 4.69. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi yazılı anlatım becerisi tahmin etme etkinliği.....	156
Şekil 4.70. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi yazılı anlatım becerisi tümce yazma etkinliği (s.106).....	156
Şekil 4.71. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi boşluğa yazma ve diyalog yazma etkinliği (s.38,43).....	157
Şekil 4.72. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi metin oluşturma ve boşluğa yerleştirme yazma etkinliği (s.107,73).....	158
Şekil 4.73. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi form doldurma ve eşleştirme etkinliği (s.9,42).....	159
Şekil 4.74. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi metin oluşturma ve tamamlama, boşluğa yerleştirme etkinliği (s.10,6).....	159
Şekil 4.75. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi form doldurma ve eşleştirme etkinliği (s.65,32).....	160
Şekil 4.76. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi tümce ve metin oluşturma etkinliği (s.17,74).....	161
Şekil 4.77. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi form doldurma ve diyalog oluşturma etkinliği (s.29,47).....	162
Şekil 4.78. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi metin ve tümce oluşturma etkinliği (s.17,74).....	163
Şekil 4.79. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi diyalog oluşturma etkinliği (s.85).....	164

Şekil 4.80. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi boşluğa yazma, yanıtlama ve metin oluşturma etkinliği (s.22,93).....	164
Şekil 4.81. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi tamamlama, yerleştirme ve tümce oluşturma etkinliği (s.41,74).....	165
Şekil 4.82. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi form doldurma etkinliği (s.30).....	166
Şekil 4.83. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi metin oluşturma ve boşluğa yazma, yanıtlama etkinliği (s.20,67).....	166
Şekil 4.84. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi tümce oluşturma ve tamamlama, yerleştirme etkinliği (s.61,78).....	xxi 167
Şekil 4.85. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi form doldurma etkinliği (s.163).....	168

KISALTMALAR LİSTESİ

xxii

AB: Avrupa Birliği

ADÖÖÇM: Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni

ADGD: Avrupa Dilleri Gelişim Dosyası

Akt. : Aktaran

CEF: Common European Framework

Çev. : Çeviren

D1 : Ana dili

D2 : İkinci dil

Edit. : Editör

Gazi : Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti

İstanbul : İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

TÖMER: Türkçe Öğretim Merkezi

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

TTKB: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

Yedi İklim: Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti

Yeni Hitit: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Bu çalışmada Avrupa Konseyi'nin Diller Birimi'nce dil öğretim sürecine bir ölçün getirmek amacıyla ortaya konan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde geçen temel dil becerine ilişkin yeterlik alan ve ifadeleri incelenmiş, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında söz konusu çerçeveden nasıl yararlandırıldığı, ders kitaplarındaki temel dil becerilerine ilişkin etkinliklerin bu çerçeveye göre ne durumda olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamına alınan söz konusu dil öğretimi sürecinde kullanılan ders kitapları söz konusu çerçeve metindeki dil yeterliklerine (yapılabilirlik ifadeleri) göre temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler açısından incelenmiştir.

1.1. Problem Durumu

Yabancı dil öğretme ve öğrenmenin tarihi süreci; en az göçler, savaşlar ve ekonomik faaliyetler gibi topluma ilişkin olayların geçmişi kadar eskiye konumlanmaktadır. Hepsinde dil öğretimi ve öğrenimi farklı yönlerden değerlendirilen birçok dil öğrenme yaklaşımının var olduğu yaklaşık 2500 yıllık bir dönemi kapsamaktadır (O'Neil, 1993).

Türkiye'nin 1950'den beri üyesi kabul edildiği Avrupa Konseyi, Avrupa'daki farklı kültürel öğeleri ve dilleri, geliştirilip ve gelecek nesillere aktarılması gereken ortak bir miras ürünü olarak değerlendirmektedir. Konsey, bireyin çok dilliliği ve çok kültürlülüğü ile Avrupa'daki türlü milletlerin bir araya gelebileceğini, insanların diğer Avrupa ülkelerinde daha rahat gezinebileceklerini, karşılıklı hoşgörünün artacağını ve peşin hükümlerin çok yüksek oranda yok olacağını savunmaktadır (CEF, 2001).

Bu doğrultuda, en az iki yabancı dil bilen, çok kültürlü ortamlara uyum yetisine sahip bireylerin eğitilmesinde büyük önemi olan dil öğretiminde ortak bir anlayış geliştirilmesi amacı güdülmektedir. Avrupa Konseyi'nin ortaya koyduğu dil politikasının amaç ve hedefleri yönünde oluşturulan söz konusu çerçeve metin, Avrupa'daki dil öğretimi süreçlerini, bu süreçlere ilişkin programları ve ders kitapları vb. çalışmalara rehberlik etmek için eşgüdüm ortamı yaratacak bir başvuru metni sunmayı hedeflemektedir (Demirel, 2010).

Yabancı dil öğretimi ve öğrenimi sahasında planlanan yenilik ve farklılıkların aktarıldığı Çerçeve Metni'nde, ortak dil ölçütleri ve izlenince oluşturmadan değerlendirmeye değin birçok alanda öneriler verilmektedir. Ek olarak, söz konusu metinde dil kullanıcılarının öğrendikleri dilleri toplum içinde iletişim kurarken kullanabilmeleri için

gerekenleri ve bu dilde ustalık edinmek için hangi beceri ve yetilerini ilerletmeleri gerektiği ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır. Bu noktada öz değerlendirme, öğrenci özerkliği ve kültürlerarası farkındalık kavramlarını yabancı dil öğretimi alan yazınına söz konusu çerçeve metin kazandırmıştır.

Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin söz konusu çerçeve metinde geçen öge ve önerileri yabancı dil öğretimi sürecini oluştururken ve bu süreçlerde uygularken göz önüne almaları istenmektedir. Bu durumun, Avrupa Birliği devletleri ile ortaklaşa bir öğretimin planlanıp yapılması ve ileride meydana çıkabilecek ekonomi, siyaset, iletişim vb. alanlarındaki sorunların en aza indirilmesi için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda ülkemizde veya ülkemiz dışında uygulanan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde neyin, nerede ve ne kadar öğretileceği, nasıl öğretileceği, ne tür bir kaynak kullanılacağı, öğretme ve öğrenme sürecinin nasıl daha kolay hale getirileceği gibi sayısı arttırılabilecek sorularla karşılaşılmaktadır. Tüm bu soruların varlığı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinin yakın geçmişe dayanması ve üzerinde çalışılması gereken birçok konunun varlığının bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

1.1.1. Problem Tümcəsi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni ile uyumu nasıldır?

1.1.2. Alt Problemler

1.Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları dinleme becerisine ilişkin etkinlikler açısından Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde yer alan yeterlik ifadeleriyle uyumu nasıldır?

2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları okuma becerisine ilişkin etkinlikler açısından Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde yer alan yeterlik ifadeleriyle uyumu nasıldır?

3.Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları sözlü anlatım (konuşma ve karşılıklı konuşma) becerisine ilişkin etkinlikler açısından Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde yer alan yeterlik ifadeleriyle uyumu nasıldır?

4. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları yazma becerisine ilişkin etkinlikler açısından Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde metinde yer alan yeterlik ifadeleriyle uyumu nasıldır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders Kitapları, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti Ders Kitapları, Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretimi (Yedi İklim) Ders Kitapları, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti Ders Kitapları'nı Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde yer alan dil yeterlikleri (yapılabilirlik ifadeleri) bağlamında temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler bakımından incelemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde verilen yabancı dil öğretimi ve öğrenimi süreci hedefleri doğrultusunda sunulan içerikler yabancı dil öğretimiyle ilgili tüm alanları etkilemiş ve dil öğretimi sürecinin temel öğelerinden ders kitaplarının da bu değişimlere göre şekil almasını gerekli kılmıştır. Yabancı dil öğretiminde öğretimi süreci düzenlenirken gereksinim duyulan ve söz konusu çerçeve metin dil öğretimi politikaları yönündeki yeterliklerini dil kullanıcılarına kazandırabilecek ders kitaplarının hazırlanması ve kullanılması, dil öğretimi sürecinde ortaya çıkabilecek olası sorunları azaltabileceği öngörülmektedir.

Bu çalışma öncelikle, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne göre yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarını incelemesi açısından önemlidir. Çalışmayı diğer çalışmalardan farklılaştıran en önemli özellik Avrupa Konseyi'nin önerileri yönünde yurtiçi ve yurtdışında geniş çapta kullanılan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarını temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler açısından inceleyen bütüncül bir bakış açısı sunmasıdır.

Bu çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının Avrupa Konseyi tarafından önerilen söz konusu çerçeve metne göre düzenlenmesine katkı verecek ve yazılacak yeni kitaplara yön gösterici olacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmanın kapsamı araştırmada kullanılan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının son baskı örnekleriyle sınırlı tutulmuştur.

2. Söz konusu yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitapları söz konusu çerçeve metindeki dil kullanımı yeterlik ifadelerine göre temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler açısından incelenmiştir.

1.5. Sayılılar

1. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nin yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında ders kitabı hazırlayıcıları için bir yol gösterici olduğu varsayılmaktadır.

2. İnceleme kapsamında değerlendirilen dil öğretimi kitaplarının söz konusu çerçeve metne uygun nitelikte hazırlandığı varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Ana Dili: Çocuğun ailesinden ve içinde yaşadığı topluluktan edindiği dil (TDK, 2005).

Avrupa Dil Gelişim Dosyası: Dil pasaportu, dil öğrenim geçmişi ve dil dosyasından oluşan, Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü tarafından ortak dil ölçütleri temel alınarak hazırlanan dosya (Uysal, 2009).

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni: Dil öğretimi merkezlerine, programlarına, kitaplarına ve sınavlarına yön göstermesi amacıyla Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü tarafından geliştirilmiş çerçeve.

Beceri: Kişinin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği, maharet. (TDK, 2005).

Çoğul Dillilik (Plurilingualism): Bir eğitim sistemi ya da özel olarak bir okulda farklı dillerin çeşitlendirilmesi, öğrencileri farklı diller öğrenmek için teşvik etme (CEF, 2001, s.14).

Çok Dillilik (Multilingualism): Birden çok dil bilmek veya bir toplumda birden fazla bulunması (CEF, 2001, s.14).

Dil Gelişim Dosyası: Dil kullanıcısının kendisine ilişkin dil yeterliklerini anlattığı dosya.

Dil Kullanıcısı: Yabancı dili öğrenmek isteyen veya öğrenip kullanan öğrenci anlamında kullanılmaktadır.

Dil Pasaportu: Dil kullanıcısının konuşabildiği Avrupa dillerini, bu dillere ilişkin düzeylerini ve dildeki yeterlik düzeylerini ortaya koyan dosya.

İki Dillilik: Dil kullanıcısının türlü nedenlerle ve farklı koşullar altında birden fazla dili edinmesi, kullanması.

İletişimsel Dil Yeterliği: Bireysel ya da toplumsal olarak kişilerin sözlü biçimde iletişim kurabilme yeterliği (CEF, 2001).

İşlevsel/Kavramsal Yaklaşım: İletişimsel yeterliğini dil öğretiminin hedefi kabul eden, dil ile iletişimin bağımlı ön plana alan dil öğretim yaklaşımı. Çalışmada, eylem-yönelimli yaklaşım olarak da geçtiği bölümler bulunmaktadır (Uysal, 2009).

İzlençe: İzlençe öğrencilerin belli yöntem içinde başarımları gereken şeylerin listesidir (Yaylı ve Yaylı, 2011).

Kazanım: Öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencilerde görülmesi beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerler (MEB, 2006).

Ortak Dil Ölçütleri: Avrupaki eğitim sistemi içerisindeki öğretimi programları, ders kitapları, sınavları, yöntem ve teknikleri kapsayan ortak bir çalışma (Köse, 2005).

Öğrenme Alanı: Dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerinden her birine verilen isim (MEB, 2006).

Öğretim Programı: Eğitim ortamında gösterilen kazanımların gerçekleşebilmesi için gerekli olan öğretmen, konular, eğitim ortamları, yöntem, teknik, fiziki imkânlar, ölçme gibi unsurları kapsayan bütün (Özbay, 2008).

Yabancı Dil: Ana dilin dışında olan dillerden her biri (TDK, 2005).

Yeterlik: Bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet (TDK, 2005).

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nin tanımı, amacı, genel yapısı, benimsediği yaklaşım vb. bilgileri, söz konusu metinde geçen temel dil becerileri düzeylerine ilişkin yeterli ifadeleri ile temel kavramlar ve bu çalışmayla ilgili araştırmalar aktarılmıştır.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nin Tanımı ve Amacı

Avrupa Konseyi (CEF) tarafından ortaya konan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkelerde dil öğretimi süreçlerine, bu süreçlerdeki program yönergelerine, ders ve sınav kitapları gibi konulardaki çalışmalara yön vermek için ortak ilkeler ortaya koymayı hedeflemektedir. Yabancı dil kullanıcılarının, dili iletişim amacıyla kullanma aşamasında neleri bilmeleri ve yetkinlik elde edebilmek için hangi bilgi ve yeteneklerini geliştirmelerini ayrıntılı olarak açıklamaktadır. Bu açıklamalar dillerin kültürel bağlamını ve yabancı dil kullanıcılarının ilerlemelerinin, öğrenmeyle ilgili her aşamada ve yaşam süresince öğrenme amacıyla ölçülebilmesini hedefleyen dil yeterlik düzeylerini kapsamaktadır (CEF, 2001).

Söz konusu çerçeve metin dil öğretimi süreciyle ilgili olan herkese, eğitim sürecindeki yöneticilere, dersleri tasarlayanlara, öğretmenlere, eğitici öğretmenlere, sınavlarla ilgili kurullar gibi birimlere çalışmalarını düzenleyerek eşgüdümlü olarak dil kullanıcılarının günlük yaşam için gerçek gereksinimlerinin belirlenip karşılanmasını sağlayarak hazırdaki uygulamalarına aktarabilecekleri ortak bir alt yapı sağlamayı hedeflediği düşünülebilir. Diğer bir deyişle söz konusu çerçeve metnin yabancı dil öğretimi sürecinin hedefi, içeriği ve yöntemlerinin tanımları için ortak bir temel meydana getirmeyi, ders ile derslerin içeriği ve özelliklerinin saydamlığını sağlamayı ve böylece diller sahasında uluslararası düzeyde birliği arttırmayı hedeflediği anlaşılmaktadır. Aynı anda dil kullanıcılarının dil yeterlik düzeylerini belirtmede kullanılacak nesnel ölçüt ifadeleri, farklı öğrenim ortamlarında meydana çıkan özelliklerin karşılıklı biçimde tanınmasını basitleştireceği ve böylece Avrupa'daki dil hareketliliğine de yardımcı olacağı, canlılık getireceği düşünülmektedir (CEF, 2002).

Söz konusu çerçeve metin dil yeterlik düzeylerinin aşamalı ve insanın kullandığı dilin yapısının karmaşıklığıyla ilgili doğru tanımlamalar yapabilmek için dil yeterliğini birbirinden ayırt edilebilir bileşenlere bölmenin gerekliliği üzerinde durmaktadır. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni altında ayrı ayrı sınıflar haline getirilen yeterlikler,

her dil kullanıcısının kişilik oluşumunda farklı biçimlerde etkileşime girmektedir. Toplumda sosyal bir üye konumunda olan bireyin, sosyal gruplarla devamlı genişleyen ölçülerde ilişkiler geliştirdiğinden söz edilmektedir. Kültürlerarası yaklaşım için, dil eğitim sürecinin temel amacının, dil ve kültür farklılıklarındaki deneyimlerin zenginleşmesi sonucunda dil kullanıcısının kişiliğinin gelişimini ve kimlikle ilgili bilinç farkındalığını artırmak olduğu ifade edilmektedir (CEF, 2001).

Söz konusu çerçeve metnin genel amacı, Avrupa Konseyi'nde alınan tavsiye kararlar ile üye ülkeler arasındaki daha büyük ölçekli bir birlik oluşturmak ve bu yolda kültürel ilişkilere ilişkin ortaklaşa etkinlikler yapmak olarak ifade edilmektedir. Modern dillerin öğretimi ve öğrenimi alanında gelişmeler oluşturmak için Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 1982 tarihli 18. Tavsiye Kararının önsözündeki üç temel ilkeye bakıldığında aşağıdaki noktalar göze çarpmaktadır: (CEF, 2001).

1. Avrupa kıtasındaki dil ve kültür çeşitliliği birlikte zengin mirasın korunup geliştirilmesinin zorunluluğuna ve bu zengin farklılıkları iletişim için bir engel olmaktan uzaklaştırarak karşılıklı kültürel zenginliğe dönüştürmek ve karşılıklı anlayış oluşturabilmek için eğitim sahasında çok büyük gayretlere gereksinim olduğu vurgulanmaktadır.

2. Avrupa'da insan dolaşımı hareketlilik oranını yükseltmek, ortak bir anlayışla işbirliğini artırmak, önyargı ve ayrımcılıkla baş edebilmek için, farklı ana dilleri kullanan Avrupa vatandaşları arasındaki bildirişim ve etkileşimin çekici hale getirilmesinin gerekliliği üzerinde ısrarla durulmaktadır.

3. Avrupa Konseyi'nde yer alan ülkeler, modern dil öğretimi süreçlerinde ulusal ilkeleri kabul edip geliştirdiğinde mevcut ilkelere işbirliği ve eşgüdümle uygun düzenlemeleri planlayıp yaşama geçirerek Avrupa genelinde daha büyük ölçekli bir etkileşime ulaşılacağı tasarlanmaktadır. Bu ilkeler koşutunda, güncel dil öğrenimi sürecinde öğretme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesi ile materyal oluşumu ve kullanımında görevli çoklu ortam malzemelerinin üretim ve kullanımına katkı sağlayan kurumları da kapsayan kamu veya sivil toplum kurumlarının yerel, ulusal ve uluslararası işbirliğinin önemin vurgulanmakta ve işlevsel bir Avrupa kıtası sistemi meydana getirilerek dilin öğretme, öğrenme, araştırma özelliklerinin hepsini içine alan ve bilgi teknolojilerinden bütünüyle fayda sağlanan, bilgi alış verişini gerçekleştirmek hedefiyle gereken ne varsa yapılmasının üzerinde durulmaktadır (CEF, 2001).

Avrupa Konseyi'nin modern diller alanındaki etkinlikler için temel politik hedefler incelendiğinde aşağıdaki hususların önemle vurgulandığı görülmektedir:

- 1.Yoğunlaşan uluslararası hareketliliğin ve yakın işbirliğinin doğurabileceği sorunlara karşı tüm Avrupa'yı sadece eğitim, kültür ve bilim bağlamında değil, ticaret ve sanayi bağlamında da hazırlamak,
- 2.Ortak anlayış ve hoşgörüyü, kültürel kimlik ve çeşitliliğe saygıyı, daha etkili uluslararası iletişimle arttırmak,
- 3.Avrupa kültürel yaşantısını daha fazla ulusal ve yöresel dilin bilinmesini sağlayarak (en az yaygınlıkta öğrenilenler dâhil olmak üzere) geliştirmek ve zenginleştirmek,
- 4.Teşvik edilmesi, sağlam temellere dayandırılması ve eğitimin her aşamasında ilgili birimlerce finanse edilmesi gereken güçlü ve uzun vadeli bir çaba gerektirecek, Avrupalıların birbirleriyle dilsel ve kültürel sınırlar arasında iletişim kurabilmeleri amacını gerçekleştirerek, çok dilli ve çok kültürlü Avrupa ihtiyacını karşılamak,
- 5.Etkileşim içindeki Avrupa'da iletişim sağlayabilmek için gerekli yeteneklerden yoksun olanların marjinalliğinden kaynaklanabilecek tehlikelerin üstesinden gelebilmek (CEF, 2001, s.5).

Özetle, Avrupa Konseyi'nin en güncel ve önemli çalışmalarından birisi olan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, Avrupa vatandaşı olsun veya olmasın bu kıtada yaşayan insanların birden daha fazla yabancı dil edinmelerini çekici hale getirmek ve Avrupa kıtasında çok dillilik ile çok kültürlülüğün sürekliliğini sağlamak için hazırlanıp yaşama aktarıldığı gözlemlenmektedir. Yabancı dil kullanıcıları açısından, çok dillilik kavramının çok kültürlülük kavramıyla aynı değerde görüldüğü anlaşılmaktadır. Farklı bir deyiş ile bireyin kültürel yeterliğinde türlü kültüre ilişkin özellikler (yerel, ulusal) birbirinden ayrıştırılmış olarak değil; birbiriyle etkileşmiş, zenginleşmiş, bir bütün oluşturmuş çok dillilik yeteneğini meydana getirmesine yardımcı olduğu anlaşılmaktadır (Arslan ve Coşkun, 2016).

2.1.2. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni

Avrupa Konseyi'nin 40 yıldan fazla süredir modern dillerin öğretimi ve öğrenimi alanında yaptığı proje çalışmaları ile ortaya çıkan söz konusu çerçeve metin dil öğrenme düzeylerini betimleyerek ayrıntılı izleniş çalışmalarına öncülük yapmaktadır. Avrupa Konseyi'nin bu alandaki başka çalışmalarına bakıldığında bu metinde olduğu gibi eylem odaklı, öğrenen merkezli bir temel görülmektedir. Çerçeve metin, ayrıca Avrupa'daki insan hareketliliğini destekleyerek artırmak amacı ile birden çok yabancı dil konuşabilmeyi özendirme gibi siyasal bir amaç da barındırmaktadır (Heyworth, 2006).

Söz konusu metin, Avrupa kıtasındaki dil öğretimi süreçlerini, bu sürece ilişkin yönergeleri, sınav ve ders kitapları vb. alanlardaki çalışmalarında eş güdümünü sağlamak için ortak zemin belirlemeyi hedefine koymaktadır. Söz konusu çerçeve metin, yabancı dil kullanıcılarını bu dili bildirişim sırasında neleri bilmeleri gerektiği ve bu dilde yetkinlik edinmek için hangi alandaki bilgi ve yetilere gereksinim duyacaklarını kapsamlı olarak açıklamaktadır. Ayrıca metin dil kullanıcılarının gerçekleştireceği ilerlemenin, öğrenme sürecinin her mertebesinde yaşam boyu öğrenme yönünden ölçülebilmesini gerçekleştiren dil yeterlik düzeylerini de tanımlamaktadır. Metin; hedefe, içeriğe ve yöntemlere ilişkin net

tanımlarıyla ilgili ortak bir temel meydana koyarak ayrı ayrı dersleri, dersin içerik kapsamını, dil yeterliğini betimlemede nesnel ölçütleri sunmayı ve eğitimi yönetenlere, dersleri tasarlayanlara, öğretici, eğitimciler, sınav yönetim kurullarına vb. oluşumlara dil öğretimi sürecini eylem birliği güderek ve öğrencilerin gerçek gereksinimlerini karşılayarak bu birimlerin hali hazırdaki uygulamalarını sınavabilecekleri ortak bir zemini meydana getirmeyi amaçlamaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı[MEB] Çeviri Komisyonu, 2009).

Söz konusu çerçeve metin, yaklaşım olarak eylem odaklılığı temel alır. Bu yaklaşım dil kullanıcılarını öncelikle “sosyal bir aktör” olarak görmektedir. Başka bir deyişle bireyi farklı ortamlarda belirli bir ortamda ve özel bir bildirişim alanında gerçekleştirmesi gereken, sınırı sadece dille ilgili olmadan, görevleri var olan toplum fertleri olarak görmektedir. Bu nedenle eylem odaklı olan yaklaşım, genel anlamda bireysel yeteneklerle özel anlamda bildirişimsel dil yeterliklerini geliştiren toplum üyeleri olmanın yanında sosyal aktörler bağlamında yaşama geçirilen eylemleri içine alır. Çerçeve metin, sadece bir yöntemi öne çıkarmadan farklı seçenekler de önermektedir. Fakat dil öğretimi sürecinde kullanılması olası yöntem ve araştırmaların toplumsal bağlamda bireylerin gereksinimleri temel alınarak oluşturulmuş amaçlarının yaşama geçirilmesinde en kuvvetli yön olduğu varsayımı, söz konusu çerçeve metnin başlıca yöntem ifadesidir (MEB Çeviri Komisyonu, 2009).

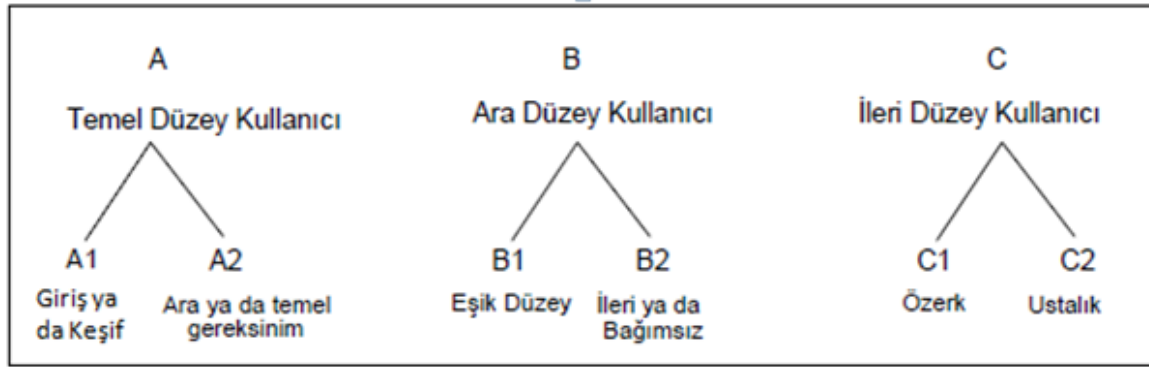
Söz konusu çerçeve metinde etkin olan iletişimsel yöntemin genel hedefi, tüm temel dil becerilerinin aynı oranda gelişmesine zemin hazırlamaktadır. Çerçeve metin, iletişimsel yaklaşımı benimsemekle birlikte eylem odaklı ve öğrenci merkezlidir. İyi bir iletişimin kurulabilmesi için tüm becerilerin aynı anda geliştirilmesi gerekliliği üzerine kurulmuştur. Dil becerilerinin hepsini geliştirme isteğinin amacı, bireyi sosyal aktör olarak üyesi olduğu toplumda iletişimi sağlayabilecek düzeye getirmektir. Metne hakim olan yaklaşım ve yöntemlerin çok farklı olmasının temelinde, bazı yaklaşım ve yöntemlerin tek bir dil becerisinin üzerinde durarak diğer temel dil becerilerini göz ardı etmesi yatmaktadır. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni ise söz konusu yaklaşımla koşutluk göstererek temel dil becerilerinin hepsini iletişim odaklı olarak bütüncül bir bakışla değerlendirerek ve hepsini kullanarak geliştirmeyi öngörmektedir. Egemen olan yaklaşımla birlikte yöntemlerin ve tekniklerin çeşitliliği öğrenilecek dile ve o dile özelliklere açısından sayıca değişebilmektedir (Uysal, 2009).

2.1.2.1. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’nde yeterlik düzeyleri.

Söz konusu Konsey, 1970’lerden bugüne kadarki çalışmaları ile Avrupa Konseyi’ne dahil

olan ülkelerdeki bütün okul kademe ve türlerinde, dile ilişkin tüm basamaklarda ve bütün yaş grupları bağlamında dil öğrenim ve öğretim süreçlerini bütünüyle içine alan bir çerçeve meydana getirmiştir. Söz konusu çerçeve metinde yabancı dil kullanıcısının hangi düzeyde ve düzeye ilişkin hangi basamak kümesinde neler yapabileceğine ilişkin açıklamalar yapılabilmesi için açık, anlaşılır ve ölçünlü bir yapıdaki dil yeterlik düzeylerini 6 sınıfta (A1, A2, B1, B2, C1 ve C2) ele alınarak dil yeterlik düzeylerinin hepsine ilişkin dinleme becerisi, okuma/anlama becerisi, karşılıklı konuşma becerisi, sözlü anlatım becerisi, yazılı anlatım becerisi olarak temel dil becerilerinin olduğunu aktarılmaktadır. Söz konusu çerçeve metinde kullanılan sınıflandırmalarla ilgili öğrenen yeterliğinin tanımlanması, bu sınıflandırmalar açısından farklı başarı düzeylerinde hangi beklentilerin yerinde olacağını somut olarak göstermeye yardımcı olabilmektedir (CEF, 2001).

Söz konusu çerçeve metinde önerilen bu dizge başlangıç için A, B ve C olarak üç genel düzeyli sınıflandırmadan yola çıkarak ağaç gösterimini benimsemektedir.

Şekil 2.1. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde yeterlik düzeyleri

Söz konusu çerçeve metinde Avrupa dilleri için ortak başvuru düzeylerinin bir birleşim belgesi olarak yalınlaştırılmış bütüncül bir sunumu da verilmiştir. Bu tablo haline getirilmiş ortak öneri düzeylerinin uzman olmayan kullanıcılara ve program, ders kitabı vb. tasarlayan eğitimlere yön göstereceği öngörülmektedir.

Tablo 2.1. Ortak Öneri Düzeyleri Genel Basamaklar Kümesi (CEF, 2001, s.31)

Temel Dil Kullanıcısı	A1	Somut gereksinimlerin karşılanmasını amaçlayan, bilinen günlük ifadeleri ve oldukça basit tümceleri anlayıp kullanabilir. Kendini tanıtabilir, başkalarını tanıştıracaktır. Başkalarına, kendileri hakkında (örneğin, nerede oturdukları, kimleri tanıdıkları ve nelere sahip oldukları) sorular yöneltebilir ve sorulan benzeri soruları yanıtlayabilir. Karşısındaki kişiler yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşuyorlar ve de yardımcı oluyorsa, onlarla basit yollardan anlaşabilir.
-----------------------	----	--

Tablo 2.1. Ortak Öneri Düzeyleri Genel Basamaklar Kümesi (CEF, 2001, s. 32) (devamı)

	A2	İlgi alanıyla ilgili tümceler ve sıkça kullanılan anlatımları (örneğin, kişi ve aileyle ilgili bilgileri, alışveriş, iş, yakın çevre) anlayabilir. Bilinen alışılmış konularda, doğrudan doğruya bilgi alışverişi söz konusu olduğunda, alışlagelmiş, basit durumlarda kendini ifade edebilir. Geçmiş, eğitimi, çevresi ve doğrudan gereksinimleriyle bağlantılı seveleri
Bağımsız Dil Kullanıcısı	B1	Anlaşılır ve ölçünlü bir dille konuşulduğunda, iş, okul, boş zaman etkinlikleri vb. gibi bilinen şeyler söz konusu olduğunda, konuşmanın ana hatlarını anlayabilir. Öğrenmekte olduğu dilin konuşulduğu ülkeye yaptığı yolculuklarda karşılaştığı çoğu zorlukların üstesinden gelebilir. Bilinen konularda ve ilgi duyduğu alanlarda kendini basit ve bağlantılı olarak ifade edebilir. Deneyim ve olaylar hakkında bilgi verebilir; hayal, beklenti, amaç ve hedeflerini anlatabilir, tasarımı ve görüşlerinin kısa gerekçelerini gösterir ya da bunlara açıklamalar getirebilir.
	B2	Soyut ve somut konular içeren metinlerin içeriğini ana hatlarıyla kavrayabilir; kendi uzmanlık alanındaki tartışmaları da anlayabilir. Kendini o denli akıcı ve anında ifade edebilir ki, ana dilli konuşurlarıyla az çaba göstererek anlaşabilmesi mümkündür. Kendini geniş bir konu alanında belirgin ve ayrıntılı bir biçimde ifade edebilir, güncel bir konuda görüşünü belirtebilir ve çeşitli olanakların olumlu ve olumsuz yönlerine değinebilir.
Yetkin Kullanıcı	C1	Birçok isteği, uzun metinleri anlayabilir ve tam anlamı tanıyabilir. Duygular için çok fazla görülen arama yapmadan kendisini akıcı ve ani bir biçimde anlatabilir. Sosyal, akademik ve profesyonel amaçlar için dili etkili ve esnek bir biçimde kullanabilir. Karmaşık konularda açık, iyi yapılandırılmış ve ayrıntılı bir metni, organizasyon şemalarını, bağlayıcıları ve mantıksal aygıtları kullanarak üretebilir.
	C2	Hemen hemen dinlediği veya okuduğu her şeyi kolayca anlar. Farklı sözlü ya da yazılı kaynaklardan özet bilgiyi çıkarabilir, tartışmayı yapılandırabilir ve mantıklı bir sunum yapabilir. Kendisini birden, akıcı ve tam bir biçimde ifade edebilir. Karışık durumlarda bile örtülü anlamları anlayabilir.

Tablo 2.1.'de yapılan tanımlamalar genel tanımlamalar olsa dahi kişinin içinde olduğu düzey yönünden, günlük yaşamda, mesleki alanda ve özel yaşamında neler yapabileceğini açıkça belirtmektedir. Bu amaçla dil öğretimi sürecindeki hedefleri, yöntemleri ve ortaya çıkanları geniş bir çerçevede tanımlayan ve açıkça betimleyen; bilgiye ve beceriye ilişkin hedefleri belli sınıflar halinde oluşturan yapabilirlik tanımları ile yeterlikler meydana getirilmiştir. Bu tanımlar yönünde dil kullanıcısı, öğrenme sürecinin tam olarak neresinde olduğunu, hedefine varabilmek için daha ne kadar öğreneceğini ve yeni hedeflerini belirleyebilmektedir. Öğreten ise bu süreçte neyi ne kadar öğreteceğini planlayarak kendisine öğrenme ortamına göre yeni hedefler belirleyebilir ve hedeflerine ulaşma düzeyini belirleyebilir.

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde izlenice tasarımında üç ilke öne çıkmaktadır. İlk olarak, yabancı dil izlenicesi çok dilliliği ve dil çeşitliliğini güdüleme amacı taşımaktadır. Bu ilke, herhangi bir dili öğrenme ve öğretme konusunda, eğitim sisteminde sunulan diğer diller ve dil öğrencilerin çeşitli dil becerilerini geliştirme çabalarını geliştirmeye ilişkindir. İkinci olarak, bu çeşitliliğin sağlanması için okullarda, gereksiz tekrarlardan kaçınılmalı ve dil çeşitliliğinin kolaylaştırıldığı beceri aktarımı ve ekonomik getirileri artırmak için sistemin sağlayacağı mali katkı düşünülmemelidir. Örneğin, eğitim sisteminde, öğrencilerin öğrenimlerinin önceden belirlenmiş bir aşamasında iki yabancı dili öğrenmeye başlamaları mümkünse ve üçüncü bir dil öğrenme seçeneği

sunulursa, her bir tercih edilen dildeki ilerleme türleri ve hedeflerinin mutlaka aynı olması gerekmemektedir. Üçüncü ilke ise yabancı dil öğretim izlencesinin ne sunulan her yabancı dil için ayrı bir programın ne de birçok dil için bütünleştirilmiş aynı programın kullanılmasını içermemesi gerekliliğidir. İzence ile ilgili düzenlemelerde diller arasında aktarımsal beceriler dikkate alınmalı ve dil öğretimi programında dil çeşitliliğini sağlamak için çok boyutlu ve modüler bir yaklaşım kullanılmalıdır (CEF, 2001, s.175-177).

2.1.2.2. Dil kullanım alanları. Metinde “alan” sosyal etmenlerin düzenlediği daha geniş ölçüdeki sosyal alanları belirtmektedir. Bu alanlar, dil öğretimi sürecinde kullanışlılığı oluşturmak için dört başlık olarak sınıflandırılmıştır: kamuya ilişkin alan, kişisel alan, eğitime ilişkin alan ve mesleki alan.

“Kamu alanı sıradan sosyal etkileşimlerle bağlantılı her şey olarak tanımlanmıştır. Kişisel alan, bireysel, sosyal uygulamaları kapsar. Mesleki alan, bireyin mesleğinin gerekliliklerini yerine getirirken yapılan etkinlikleri ve ilişkileri kapsar. Eğitsel alan, belli bilgi ve beceriler kazandırmayı amaçlayan öğrenme/öğretme bağlamıyla ilgilidir” (CEF, 2001, s.157). Söz konusu çerçeve metinde geçen dil kullanım alanları Tablo 2.2.’deki gibidir.

2.1.2.3. Temel dil becerileri. Türkçe anadili öğretimi kitaplarında ve izlencelerinde temel dil becerileri dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerisi olarak 4 farklı sınıfta geçmektedir. Söz konusu çerçeve metinde ise temel dil becerileri 5 grup halinde tanımlanmıştır:

- Duyma/Dinleme
- Okuma
- Sözlü Anlatım
- Karşılıklı Konuşma
- Yazılı Anlatım

Söz konusu metinde konuşma becerisi ikiye ayrılarak karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım olarak ele alınmıştır. Bu durumda izlencenin genelinde hakim olan metnin bazı yerlerinde işlevsel/kavramsal olarak da geçen eylem odaklı yaklaşımın dilin kullanıcılarını sosyal aktör olarak görüp kişiler arası bildirişimi temel olmasının etkili olduğu gözlemlenmiştir. Bu 5 temel dil becerisi Tablo 2.1.’deki gibi 6 farklı düzeyde ele alınır. Bu düzeylerin tüm Avrupa’da uygulamaya geçmesiyle birlikte tüm ülkelerin kendine göre oluşturduğu belgeler oluşturulan yeni dil düzeyleri açısından yeniden düzenlenerek dil edinen kişinin okul değişikliğinde, yeni bir işe başladığında dil düzeyi belgelenmek istenirse Avrupa genelinde geçerli bir belgeye sahip olabilecektir.

Tablo 2.1.’de, dil düzeyleri 6 farklı basamak halinde oluşturulmuş düzeylere ilişkin tanımlamalarla, dil kullanıcısının belirli düzeylerde hangi beceri ifadelerine sahip olması

gerektiği açıkça belirtilmiştir. Ama bu açıklama ifadeleri genel ifadelerden oluştuğundan gerektiğinde, dil kullanıcısının ihtiyacına ve ona kazandırılacak becerinin özelliğine göre özelleştirilerek daha ayrıntılı olarak değiştirilip geliştirilebilirler. Avrupa’da çok dilliliğin ve çok kültürlülüğün korunup ve devam ettirilmesini hedefleyen söz konusu çerçeve metnin yaşam boyu ve bireyin kendi kendine öğrenmesi gibi iki temel ilkeyi olarak esas aldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra kendi kendine öğrenme konusunda ise öğrenen özerkliği ve öz değerlendirme gibi öğrenmede bireyin kendisini temel alan kavramlar ön plana çıktığı belirlenmiştir.

Bu hedefler ışığında her Avrupa vatandaşının kendi ana dili dışında Dünya iletişim dili olarak varlığını sürdüren İngilizceyi ve buna ek olarak iletişim sağlayabilecek derecede diğer üçüncü bir yabancı dil bilmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Çok dillilik adı verilen bu anlayış yönünde, dil kullanıcısının öğreneceği üçüncü dile ilişkin her beceri alanında ustalaşması değil sadece dili kullanacağı özel amaca uygun düşecek beceri alanlarında ustalaşması beklenmektedir. Örneğin bir İtalyalı İtalyancaya ilave olarak dünya çapında her alanda yaygın olarak kullanılan İngilizceyi 5 temel beceride ustalaştıktan sonra üçüncü dil olarak ülkesine gelen Alman turistlerle iletişim sağlamak amacıyla Almanca öğrenmeyi hedeflerse böyle bir durumda Almanca öğreniminde kişinin dinleme, karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım gibi temel dil becerileri üzerine odaklanması ve geliştirmesi Almancayı kullanacağı özel amaç doğrultusunda daha uygun olacak; okuma ve yazılı anlatım alanlarındaki faaliyetleri daha az görüldüğünden bu alanlar üzerine ağırlıklı olarak yoğunlaşması gerekmeyecektir.

Kendi kendine öğrenme ise dil kullanıcısının İngilizce öğrenim sürecinde ve ihtiyacı yönünde üçüncü bir dil öğrenirken, bu sürece etkin olarak katılması ve dil kullanıcısının öğrenmeyi öğrenme özelliğine dayanır. Böylece dil öğrenmek isteyen kişi dil kullanımındaki özel amacına göre daha fazla sayıda yabancı dili kendi kendine özümseyerek ve içselleştirerek öğrenme olanağı bulabilecektir. Kendi kendine öğrenme işinin bir plana göre yapılmasının öğrenme süresini kısaltıp öğrenme kalitesini artıracığı düşünülürse temel dil becerilerine göre 6 düzeyde hazırlanmış yapabilirlik ifadeleriyle yeterlikleri içeren Tablo 2.3.’ün dil öğrencilerine bu konuda yardım edeceği öngörülmektedir. Genel ifadelerle meydana getirilmiş bu tablo, dil kullanıcısının amaçları ve ulaşmayı düşündüğü düzey göz önüne alınarak özelleştirilip daha ayrıntılı olarak yeniden yazılabilir. Dil kullanıcısı, ulaştığı düzeyi bu tabloya göre değerlendirebilir ve kendisine yeni hedefler belirleyerek birçok dili kendi gereksinim ve amacına göre öğrenebilir. Çerçeve metninde dil kullanıcısı yeterliğini belirleyen başlıklarda ilgili dil

bağlamlarında farklı düzeylerde neler bekleneceğinin belirlenmesi açısından yardımcı olabilir. Bu durum, şeffaf ve gerçekçi öğrenme amaçlarının ilerletilmesi ve zenginleştirilmesine yardım edebilir.

Alan	Alanlar/Mekânlar	Kurumlar	Kişiler	Nesneler	Olaylar	Eylemler	Metinler
Özel	Evde: ev, oda, Bahçe: kendisinin, ailenin, arkadaşların, başkalarının Yurtta kendine ait bir yer, otel Kırda, göl kenarında vs.	Aile Sosyal ağlar	Ebeveynler, nine ve dedeler, çocuklar, kardeşler, teyze ve halalar, dayı ve amcalar, kuzenler, kayın baba ve anneler, eşler, dostlar, arkadaşlar, tanıdıklar	Mobilya, giysi, ev aletleri Oyuncak, aletler, kozmetik ürünler, sanatsal eşyalar, kitaplar, ev hayvanları, yabani hayvanlar, ağaçlar, bitkiler, çayırlar, göller, ev eşyaları, el çantaları, spor giysileri	Aile içi kutlamaları, Karşılaşmalar, olaylar, Kazalar, olağan fenomenler, bayramlar, ziyaretler, dolaşma, bisiklete binme, araba kullanma, tatil, geziler Sportif olaylar	Yaşam alışkanlıkları (giyinmek, soyunmak, pişirmek, yemek, yıkamak vb.), evde küçük tamirler, el işleri, bahçe işi, kitaplar, radyo ve televizyon, sohbet Hobiler, spor ve oyunlar	Teleteks, garantiler, Tarifler, kılavuzlar Romanlar, dergiler, Gazeteler, reklam malzemeleri, broşürler, özel mektuplar, kayıt edilmiş konuşulmuş metinler
1 Kamusal	Halka açık alanlar: sokak, meydan, park vs. Toplu taşıma araçları Mağazalar, süpermarketler Hastaneler, muayenehaneler, Klinikler, stadyumlar, spor alanları/salonları, Tiyatro, sinemalar, etkinlikler, Lokanta, kahve, otel, anıtlar	Resmî daireler, Siyasi kurullar Adliye Sağlık kurumu Dernekler, Topluluklar Siyasi partiler Kiliseler	Kamu çalışanları, memurlar, Satıcılar, polisler, askerler, Emniyet güçleri, sürücüler, Kondüktörler, yolcular, Oyuncular, taraftarlar, İzleyiciler, sanatçılar, seyirciler Garsonlar, barmenler, Karşılama personeli, din adamları, belediye üyeleri	Para, cüzdan, formlar Mallar/Mülkler, silahlar Sırt çantaları, bavullar, valizler, toplar, programlar Yemekler, içecekler, mezeler Pasaportlar, ehliyetler	Olaylar, kazalar, hastalıklar, toplantılar Hukuksal mücadeleler, Mahkeme duruşmaları Yardım etkinlikleri, para cezaları, tutuklamalar Oyunlar, yarışmalar Gösteriler, düğünler, definler	Alışveriş yapma, kamu hizmetlerinden ve sağlık hizmetlerinden yararlanma Gemi, tren, uçak ve araba ile yolculuk yapma, Herkes açık eğlence ve boş zaman etkinlikleri Dini törenler	Kamu duyuruları, etiketler ve paketler, el kâğıtları, Duvar yazıları, yolcu biletleri, yol planları, afişler, yönetmelikler Programlar, kontratlar Yemek listesi, kutsama metinleri, vaazlar, ilahiler
Mesleki	Ofisler, fabrikalar Atölyeler, limanlar, istasyonlar, hava limanları Mağazalar, dükkânlar vs. Hizmet sunan işyerleri Oteller	Şirketler Resmî daireler Çok uluslu firmalar KİT'ler Sendikalar	İşverenler, işçiler Menajerler İş arkadaşları, alt kademelikler, müvekkiller Müşteriler, karşılama personeli, sekreterler Temizlikçiler vs.	Ofis makineleri Endüstri makineleri Endüstriyel ve el işi alet	Görüşmeler, tanışma görüşmeleri, karşılamalar Konferanslar, fuarlar Danışma görüşmeleri Satışlar, iş kazaları Toplu iş sözleşmeleri	İdare/yönetim, endüstri yönetimi, üretim işlemi Ofis işlemleri, nakliyat Satışlar, satış pazarlamacılığı, bilgisayar işi, ofis temizliği	Ticari mektup, rapor, bildiri, güvenlik yönergesi, kullanım kılavuzları, el kitapları, yönetmelikler Reklam yazıları, etiket ve afiş yazılar, iş yeri anlatımı, Levhalar, kartvizitler vs.
Eğitim	Okullar, okul salonu, derslik, okul bahçesi, spor alanları, koridorlar Yüksekokullar, üniversiteler Amfiler, seminer odaları Öğrenci temsilciliği, yurtlar Laboratuvarlar, kantinler	Okul, yüksekokul Üniversite, Bilimsel topluluklar, Meslek örgütleri Eğitimi geliştirme kuruluşları	Öğretmenler, öğretim üyeleri, hademeler, ebeveynler Sınıf arkadaşları, profesörler, doçentler, asistanlar, öğrenciler, kütüphane, laboratuvar, kantin ve temizlik çalışanları, kapıcılar vs.	Yazı malzemeleri, okul üniformaları, spor aletleri ve giysisi, yemek Sesli ve görsel aletler Tahta ve tebeşir, Bilgisayar, evrak çantası, okul çantası	Tatilden önce ve sonra ilk ve son okul günleri Öğrenci değişimi Ebeveyn toplantıları Spor eğlenceleri, oyunlar Disiplin sorunları	Okul toplantısı, ders, oyunlar, teneffüsler Çalışma grubu, üniversite dersleri, kompozisyon yazma, laboratuvar çalışması, kütüphane Seminerler ve alıştırmalar, ev işi, tartışmalar	Asıl metinler (yukarıdaki gibi) öğretici kitaplar, okuma, kitapları, kaynak kitaplar Tahta yazıları, bilgisayardaki metin, Alıştırmalar, gazete, Özetler, sözlükler

Dil öğrenme sürecinde, hesaba alınan ve devamlılık sağlayabilecek bölümlerin ayrılmasına gereksinim vardır. İzleneler ve dil öğretimi materyalleri birbiriyle koşut ve ilişkili bir biçimde yapılandırılmalıdır. Düzeylerin bir genel bir çerçevesi de bu sürece yardımcı olabilir. Amaçlarla ve bölümlerle ilerleyen yapılabirlik ifadeleri dil öğrenme sürecinin sürecin dikey boyutuyla da ilişkilendirilmelidir. Dil kullanıcıları için oluşturulan ortak yeterlik ifadeleri amaçları, düzeyleri, materyalleri, testleri çeşitli sistemlerle başarının karşılaştırılmasını sağlayacaktır. Dil öğretimi sürecinin dikey ve yatay boyutları da içine alan bir çerçeve amaçların belirlenmesini ve yeterliklerin tanımlanmasını kolaylaştıracaktır. Böylece bu çerçeve, dil kullanıcı ve öğrencilerin farklı alanlarda uygun öğrenme sürelerinde çalışıp çalışmadığının ortaya çıkmasını da sağlayabilir. “Bu, öğrenme evresinde uygun bir performans sergilenip sergilenmediği, öncelikli gelecek amaçları ve geniş zamanlı amaçların (etkili dil yeterliği ve kişisel gelişimin) uygun olup olmadığı hakkında bilgi verebilir” (Uysal, 2009).

2.1.3. Benimsenen Yaklaşım (Eylem Odaklı Yaklaşım)

Yaklaşım yönünden Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’ne bakıldığında metin içerisinde kullanılan yaklaşım hakkında açık bilgiler verildiği gözlemlenmiştir. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’nde benimsenmiş yaklaşım, genel olarak belirtildiği gibi, dil kullanıcılarının, “sosyal bir aracı” kabul edildiği eylem yönelimli yaklaşımdır. Bu yaklaşım, işlevsel-kavramsal ve iletişimsel bir izlencenin kullanılması önerisinde bulunmaktadır. Bu sebeple söz konusu ortak metin içerisinde eylem-yönelimli yaklaşımın işlevsel/kavramsal yaklaşım şeklinde anıldığı bölümler de bulunmaktadır.

Kapsamlı, saydam ve tutarlı bir dil öğrenim, öğretim ve değerlendirme amacıyla hazırlanmış olan *Öneriler Çerçevesi*, dil kullanımı ve öğrenimi açısından çok kapsamlı bir anlayıştan yola çıkmalıdır. Temel alınan bu yaklaşım, dil kullanan ve öğrenenleri öncelikle *sosyal aktörler*; yani, belli koşullarda, belirli çevrelerde ve eylem alanlarında, salt dilsel olmayan, bildirişimsel görevleri üstlenen toplum üyeleri olarak ele aldığı için, genel anlamda *eylem odaklı* bir yaklaşımdır. Söz konusu dilsel eylemler, ne kadar dil etkinlikleri olarak ortaya çıksa da; onlara anlam kazandıran oldukça geniş bir sosyal yapının parçasıdır. Belirli bir sonuç elde etmek için bireyler, üstlendikleri görevleri yerine getirirken kendilerine özgü yeterliklerini stratejik ve planlı bir biçimde kullandıklarından dolayı, burada bildirişimsel *görevlerden* bahsedebiliriz. Bundan dolayı eylem odaklı yaklaşım, bireylerin bilişsel ve duygusal olanak ve niyetlerini, sahip oldukları ve sosyal aktör olarak kullandıkları tüm yeteneklerini kapsar (CEF, 2002, s.18).

	A1	A2	B1	B2	C1	C2	
Anlama	Dinleme	Benimle ya da ailemle ilgili veya benim çevremde dolaşan somut şeyleri bildiğim sözcüklerle çok basit tümcelerle ve ancak yavaş yavaş ve tane tane konuşulduğunda anlayabilirim.	Tek tek tümceleri ve günlük yaşamda en çok kullanılan sözcükleri, eğer benim için, örneğin, kişi ve aile, alışveriş yapma, iş, yakın çevre üzerine ve benzeri gibi önemli şeylerle ilgili ise anlayabilirim. Kısa, açık ve basit mesajları ve duyuruları anlayabilirim.	Anlaşılır ve ölçünlü dil kullanıldığında ve iş, okul, boş zaman etkinlikleri ve benzeri gibi bilinen şeyler söz konusu olduğunda, konuşmanın ana noktasını anlayabilirim. Eğer oldukça yavaş ve açık konuşulursa güncel olaylar, benim mesleğim ve ilgi alanlarımla ilintili radyo ve televizyon yayınlarından temel bilgileri anlayabilirim.	Bildiğim bir konuda uzun konuşma metinlerini ve sunumları, hatta işlenen konudaki karmaşık gerekçelendirmeleri anlayabilirim. Televizyonda çoğu haber yayınlarını ve güncel söyleşileri anlayabilirim. Ölçünlü dil konuşulduğunda çoğu filmi anlayabilirim.	Uzun konuşmaları, açıkça yapılandırılmamış ve ilişkiler açıkça belirtilmemiş olsa bile takip edebilirim. Televizyon yayınlarını ve filmleri fazla zorluk çekmeden anlayabilirim.	İster canlı ister medyada konuşulan dili, hatta hızlı konuşulsa bile, anlamakta hiçbir zorluk çekmem. Sadece farklı konuşma türüne/aksana alışabilmem için biraz zamana ihtiyacım olabilir.
	Okuma	Örneğin, tabelalarda, afişlerde ya da kataloglarda yer alan bildiğim adları, sözcükleri tek tek ve çok basit tümceleri anlayabilirim.	Çok kısa, basit metinleri okuyabilirim. Günlük yaşamla ilgili; ilan, tanıtım, yemek listesi, seyahat tarifesi gibi metinleri, somut, önceden tahmin edilebilen bilgileri bulabilirim ve kısa, kişisel mektupları anlayabilirim.	İçlerinde her şeyden önce güncel yaşam ya da meslek dili geçen metinleri anlayabilirim. İçlerinde olaylardan, duygulardan, isteklerden söz edilen özel mektupları anlayabilirim.	Yazarların belirli bir tutum ve belirli bir konum izledikleri günümüz sorunlarıyla ilgili makale ve raporları okuyabilir ve anlayabilirim. Çağdaş yazınsal düzyazı metinlerini anlayabilirim.	Uzun ve karmaşık, somut ya da yazınsal metinleri anlayabilir, kullanılan üslup farklılıklarını algılar ve ilgi alanım içinde olmasalar bile herhangi bir uzmanlık alanına giren makale ve uzun teknik bilgileri anlayabilirim.	Kullanım kılavuzlarını, uzmanlık makalelerini ve yazınsal yapıtlar gibi soyut, içeriksel ve dilsel açıdan karmaşık hemen hemen her türlü yazılı metni zorluk çekmeden okuyabilirim.
Konuşma	Bir Konuşmaya Katılım	Konuşma arkadaşım biraz yavaş ve yineleyerek konuşursa veya başka bir deyişle söylerse ve demek istediklerimde bana bu sırada dile getirmem için yardım da bulunursa kendimi basit bir biçimde ifade edebilirim. Doğrudan gerekli şeylerle ve çok iyi bildiğim konularla ilgili konularda basit soruları sorabilir ve soruları yanıtlayabilirim.	Kendimi basit, doğrudan bilgi alışverişini, bildiğim konuları ve etkinlikleri ilgilendiren basit alışıl gelmiş durumlarda ifade edebilirim. Karşılıklı kısa bir konuşmaya katılabilirsem de; genelde konuşmayı sürdürebilecek derecede anlayamıyorum.	Özellikle dilin konuşulduğu ülkelere yapılan yolculuklarda karşılaşılan çoğu durumların üstesinden gelebilirim. Kişisel ya da günlük yaşamla ilgili alışıl gelmiş, aile, hobi, meslek, yolculuk ve güncel olaylar gibi alışık olduğum konularda hazırlıksız konuşmalara katılabilirim.	Anadilde konuşan biriyle bir konuşurken, anında ve akıcı biçimde kendimi ifade edebilirim. Alışık olduğum durumlarda tartışmaya girebilir, görüşlerimi gerekçelendirebilir ve savunabilirim.	Kullanacağım sözcükleri belirgin bir biçimde çok fazla aramaksızın, kendimi ifade edebilirim. Dili, toplumsal ve mesleki yaşamda esnek ve etkin biçimde kullanabilirim. Düşüncelerimi açık ve tam olarak anlatabilir ve bunları başarılı bir biçimde başkalarının konuşmalarıyla ilişkilendirebilirim.	Hiç zorlanmadan her türlü konuşma ve tartışmaya katılabilir; deyimleri günlük konuşma dilindekiler de dahil anlayabilirim. Akıcı bir biçimde konuşabilir ve ince anlam ayrıntılarını doğru olarak ifade edebilirim. Anlatım zorluklarında sorunsuz ve fark edilemeyecek biçimde tekrar ele alır ve yeniden ifade getirebilirim.

(devamı arkadadır)

Tablo 2.3. Ortak Öneri Düzeyleri (CEF, 2001, s.32) (devamı)

Bağlantılı Konuşma	Tanıdığım kişileri ve oturduğum yeri betimlemek için basit ve kalıplaşmış ifadeleri ve tümceleri kullanabilirim.	Kendimi bir dizi tümceyle ve basit araçlarla; örneğin, ailem, başkaları, evim, eğitim ve meslek yaşamımla ilgili konularda ifade edebilirim.	Deneyimleri, olayları ya da düşlerimi, umutlarımı, amaçlarımı betimleyebilir, basit, birbiriyle bağlantılı tümcelerle konuşabilirim. Düşüncelerimi ve planlarımı kısaca açıklayıp gerçekleştirebilirim. Bir öykü anlatabilir ya da bir kitabın veya filmin konusunu anlatabilir ve kendi tepkilerimi betimleyebilirim.	Kendi ilgi alanımdan çoğu konularda açık ve ayrıntılı bir sunuşta bulunabilirim. Güncel bir soruyla ilgili bir görüşü açıklayabilir ve değişik olanakların yararlarını ve zararlarını belirtebilir.	Karmaşık durumları, alt konularını birbirleriyle bağlayarak, açık ve ayrıntılı bir biçimde anlatabilir, belirli bakış açılarını özellikle göstererek konuşmamı uygun bir biçimde sonuçlandırabilirim.	Konuları açık, akıcı ve bir üslup içinde her duruma uygun anlatabilir ve açıklayabilirim. Dinleyenlerin önemli noktaları ayırt etmelerini ve bunları algılamalarını kolaylaştıracak biçimde konuşmamı mantıklı yapılandırabilirim.
Yazma Yazma	Örneğin, tatil selamları göndermek için kısa ve basit bir posta kartı yazabilirim; otellerde, adları, adresleri, ulusal kimliği ve benzerlerini formlara işleyebilirim.	Kısa, basit notlar, haberler yazabilirim. Örneğin, bir şeye teşekkür etmek için çok basit kişisel bir mektup yazabilirim.	İlgi alanımdaki konular üstüne ya da beni kişisel olarak ilgilendiren konularda basit, kendi içinde bağlantılı metin yazabilirim. Deneyim ve izlenimlerimi içeren mektup yazabilirim.	Beni ilgilendiren çok sayıda konu üzerine açık ve ayrıntılı metinler yazabilirim. Bir yazıda ya da raporda bilgiler verebilir ya da belli bir görüşe yandaş veya karşıt olarak gerekçeler ve karşı gerekçeler ortaya koyabilirim. Olayların ve deneyimlerin kişisel önemlerini vurgulayarak mektup yazabilirim.	Kendimi yazılı olarak açık ve iyi yapılandırılmış bir biçimde ifade edebilir ve görüşümü ayrıntılı biçimde anlatabilirim. Karmaşık konularda mektup, kompozisyon ya da rapor yazabilir ve bu esna da benim için önemli olduğunu düşündüğüm konuları ön plana çıkarabilirim. Yazdığım metinler de belirlediğim okuyucu kitlesine uygun bir üslup seçebilirim.	Açık, akıcı bir üslupla seçtiğim amaca uygun metinler yaza bilirim. Bir durumu iyi yapılandırılmış bir biçimde anlatan ve böylece okuyucunun önemli noktaları ayırt edip algılamasına yardımcı olacak etkili mektuplar, karmaşık raporlar ya da makaleler yazabilirim. Meslekî metinler ve yazınsal yapıtlar hakkında özet ve eleştiriler yazabilirim.

21. yüzyılda hızla değişen teknolojik şartlara ve yaşama uyum sağlamaya çalışan insanın yaşantısına ve öğrenme biçimine uygun düşen söz konusu yaklaşım, becerilerin kazanımını genel olarak eylemlerle ve süreç boyunca ortaya çıkan ürünlerle ölçmeyi hedeflemektedir. Bilindiği gibi dilin kullanımı ve öğrenimi, sürekli değişmeye açık bir eylem sürecidir. Bu süreç zarfında dilin içselleştirilmesi beklenmektedir. Bu yaklaşıma göre birey, dilin önce kullanımla ilgili kısmını (dinleme ve konuşma) öğrenir, ilerleyen zamanlarda derin yapıya doğru ayrıntılı bir öğrenme söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla dil öğretimi süreci, öğrenenin gereksinim analizine göre devam etmektedir. Yaklaşımın anahtar sözcükleri, isminden anlaşılacağı gibi iletişim, performans ve işlevsellik olarak aktarılabilir. Bu yaklaşıma göre bireyin *sosyal aktör* olarak günlük yaşamda kullanabileceği kadar *iletişimsel* bir yeterlik, yapmış olduğu eylemlerin günlük yaşamda bir *işlevi* olduğunu görebilecek kadar performansa sahip olması beklenmektedir (CEF, 2002).

İşlevsel/kavramsal yaklaşımın ve söz konusu çerçeve metinde hâkim olan iletişimsel yöntemin amacı, tüm temel dil becerilerin aynı düzeyde süreç içerisinde kazanılmasına zemin hazırlamaktır. Tüm öğrenme alanlarıyla ilgili olan bu ilerletme isteğinin hedefi, bireyi en kısa sürede dil öğrenme amacına göre iletişim kurabilecek düzeye getirebilmektir. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde geçen yapılabirlik ifadelerine bakıldığında giriş kabul edilen A1 düzeyinde bile bireyin iletişimsel dil yeterliğinin gelişmesi amaçlanmaktadır. Dil bilgisi yapıları ise giriş düzeyinden başlamak üzere tüm düzeylerde bireye iletişim ihtiyacını karşılayacak düzeyde verilmeye çalışılmıştır(CEF, 2002).

Buna göre tüm dil kullanım ve öğrenimin yolları ile ilgili bazı terimlerin tanımlanması uygun olacaktır. Dil kullanımı – bu dil öğrenmeyi de içerir – hem bir birey hem de sosyal aktör olarak birçok *yeterlik* geliştiren insanların (*genel ve bildirişimsel dil yeterliklerini* de içeren) eylemlerini kapsar. Çeşitli *yaşam alanlarından* (dil kullanım alanları) belirli *konularda metin* üretme ve/veya algılamaya ilişkin *dil süreçlerini* içeren *dil etkinliklerinde* bulunmak için bireyler, çeşitli *bağlamlarda*, *şartlarda* ve sınırlamalar altında söz konusu yeterliklerden faydalanırlar. Bu *görevleri* yerine getirirken en uygun gördükleri *stratejileri* kullanırlar. Katılımcıların bu gibi bildirişimsel etkinliklerden edindikleri deneyimler, yeterliklerinin gelişimine ya da değişimine yol açabilir. *Yeterlikler* insanların eylemlerini gerçekleştirebileceği, bildirime dayalı bilgi, yöntemsel bilgi, kişisel yeterlikler ve genel bilişsel becerilerin toplamıdır. *Genel yeterlikler*, dile özgü olmayan ama dilsel eylemleri de içeren her tür eylemde kullanılan yeterliklerdir. *Bildirişimsel dil yeterlikleri*, bireylerin özel dilsel araçlar kullanarak eylem yapmasını sağlayan yeterliklerdir. *Bağlam*, *kişiyi özgü ya da kişinin bildirişimsel eylemde bulunduğu çevredeki (fiziksel ve diğer) tüm olayları ve duruma bağlı etmenleri kapsar. Dil etkinlikleri*, bir görevi yerine getirmek için, bir ya da birçok metni (algısal ya da üretsel) işlemek için, bireyin belirli bir yaşam alanında bildirişimsel dil yeterliğini kullanması demektir. *Dil süreçleri*, sözlü ve yazılı dil üretimi ve algılanması esnasında oluşan nörolojik ve fizyolojik oluşumlar zinciri demektir. *Metin*, belirli bir yaşam alanına ilişkin (sözlü ya da yazılı) her türlü *söylem* demektir. Metinler, bir görev yerine getirilirken – destekleyerek ya da etkinlik sürecini veya amacını oluşturarak – dil etkinliklerine neden olur. *Dil Kullanım Alanı*, insanların sosyal bir birey olarak etkinlik gösterilen *yaşam alanları* demektir. *Öneriler Çerçevesi'*nde sadece çok soyut bir düzeyde sınıflandırılmış ve dil öğrenimi ve dil kullanımı için en

önemli kategorilere ayrılmıştır. Bunlar eğitim sistemi, meslek yaşamı, kamusal yaşam ve özel yaşam alanlarını kapsar(CEF, 2002, s.18).

Strateji, bir bireyin kendi belirlediği ya da verilen bir görevi yerine getirmek için seçtiği, her bir düzenlenmiş, amaç odaklı ve yönlendirilmiş eylemler ve süreçler dizisi demektir. (*Bildirişimsel Görev*, belirli bir sonuç elde etmek için, bir birey tarafından gerekli görülen her türlü amaç odaklı eylem olarak tanımlanabilir. Bu, çözülmesi gereken bir sorun, karşılaşılan bir zorunluluk ya da kendisi tarafından belirlenmiş bir amaç olabilir. Bu tanımlama, bir dolabın yerini değiştirmek, bir kitap yazmak, bir sözleşme görüşmesi esnasında belirli şartları kabul ettirmek, iskambil oynamak, bir lokantada yemek ısmarlamak, yabancı dilde yazılmış bir metni çevirmek ya da ekip çalışmasıyla bir sınıf gazetesi çıkarmak gibi birçok eylem için geçerlidir. Dil öğrenen ve kullananların *genel yeterliklerini* özellikle onların bilgi, beceri ve bireye özgü yeterlikleri, tutumları ve *öğrenme* yetenekleri oluşturur. *Bilgi*, yani, bildirime dayalı bilgi, deneyimden kaynaklanan bilgi (dünya bilgisi) ve okul kapsamında edinilen bilgi (kuramsal bilgi) anlamına gelir. Bireyler arasındaki bildirişim, konuşanların ortak dünya bilgisine sahip olmasına bağlıdır. Dil kullanımını ve öğrenimi söz konusu olduğunda, bu bağlamdaki bilgi salt dilsel ya da kültürel bilgi değildir. Bilimsel ya da teknik alanda kuramsal bilgi ve profesyonel alandaki bilgi ve deneyimler de, bu alanlarda yazılmış olan metinlerin algılanması ve anlaşılmasında tabii ki önemli rol bir oynar. Kamu alanında ya da özel alandaki (günün planlanışı, yemek saatleri, ulaşım, iletişim ve bilgi araçları) deneyimlere dayalı genel günlük yaşamla ilgili bilgi de yine aynı biçimde dil etkinlikleri için önemlidir. Dini inançlar, tabular, birlikte yaşanmış ortak tarih vb. gibi başka ülke ve bölgelerdeki sosyal grupların değer ve inançlarına ilişkin bilgi, kültürlerarası bildirişim açısından çok önemlidir. Bilgi alanlarının çok çeşitli olması, bu alanların bireyden bireye değiştiğini gösterir. Bunlar bir kültüre özgü ama aynı zamanda evrensel parametre ve değişmezlikle ilişkili olabilir (CEF, 2002, s.18).

2.1.3.1. Bildirişimsel dil yeterliği. Dil kullanıcısının ve kullananın *algılamaya ait süreçleri, etkileşim* ya da *dil aktarımından* (özellikle sözlü ve yazılı çeviriyi) oluşan bildirişimsel dil yeterliği, çeşitli *bildirişimsel dil etkinlikleriyle* etkinleşir ve bu etkinliklerin her biri sözlü, yazılı ya da her ikisiyle de gerçekleşir. *Algılama* ve *üretim* süreçleri (sözlü ve/veya yazılı) etkileşimde gerekli oldukları için birinci derecede önem taşır. Dil etkinlikleri tanımlanırken, sadece biri söz konusu olduğunda, bu kavramlar *Öneriler Çerçevesi'*nde kullanılır. Algılama etkinlikleri, sessiz okuma ve medya programlarının izlenmesini de kapsar. Bunlar (bir dersi takip edebilme, ders kitapları, başvuru kitapları ve belgelere başvurma gibi) pek çok öğrenme yolları açısından da önemlidir. Üretim etkinlikleri (sunumlar, tez ve raporlar gibi) birçok öğrenim ve meslek alanında çok önemlidir ve bu gibi etkinliklerin (yazılı metinlerin ve bir sunumda konuşma akıcılığının değerlendirilmesi gibi) ayrıca özel bir toplumsal değeri de vardır. Gerek algısal gerek üretimsel dil kullanımı, *dil aktarımı* sırasında yazılı ve/veya sözlü etkinliklerle çeşitli nedenlerden dolayı doğrudan bildirişim kuramayan bireyler arasındaki etkileşimi sağlar. Yazılı veya sözlü çeviri ya da özet veya raporla, orijinal metne doğrudan ulaşamayanlara, metnin yeni bir sürümü verilir. Dil aktarımını kapsayan etkinlikler yani mevcut bir metnin çeviri, rapor ya da özet olarak tekrar yapılandırılması, toplumumuzun günlük dil kullanımında önemli bir yer alır(CEF, 2002, s.22).

Bildirişimsel dil yeterliği birçok bileşenlerden oluşur: *Dilbilgisel, toplumdilbilgisel* ve *yararçı*. Bu bileşenlerin her birinin, bildirime dayalı bilgi, beceri ve yöntemsel bilgiyi kapsadığı varsayılır. *Dilbilgisel yeterlikler*, dil sisteminin sözlüksel, sesbilgisel ve sözdizimsel bilgi ve becerilerden ve başka boyutlarından oluşur; dil kullanımında toplumdilbilgisel açıdan belirlenen çeşitlilik ve yararçı işlevlerinden bağımsızdır. Bireyin bildirişimsel dil yeterlik bileşimi sadece bildirime dayalı bilginin sınırı ve niteliği ile değil (ses ayrımı, sözcük yoğunluğu ve doğruluğu gibi), aynı zamanda onun bilişsel oluşumu ve bilgisinin hafızaya aktarılması ve (konuşmacının bir sözcüğü yerleştirdiği çeşitli çağrışımsal bilgi ağları gibi) ulaşılabilirliğiyle (etkinleşme, her an ulaşılabilinme, hazır olma) bağlantılıdır. Bu bilgiler bilinçli olarak ve kolayca ifade edilebilir ya da edilmeyebilir (bir fonetik sisteme hâkim olabilme gibi). Bilginin düzenlenmesi ve ulaşılabilirliği kişiden kişiye değişir, hatta aynı kişide bile değişebilir (çok dilli bir kimsenin çok dillilik yeterliğinin bir parçası olan çeşitlilikte olduğu gibi). Sözcük dağarcığının bilişsel açıdan düzenlenmesi ve deyimlerin hafızaya aktarılması vb. bireyin yetiştirdiği, sosyalleştiği ve öğrenim gördüğü dil gruplarının kültürel özelliklerine bağlıdır. (CEF, 2002, s.21).

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde bildirişimsel yeterliliğe ait *Dilbilgisel, toplumdilbilgisel* ve *yararçı yeterlikleri hakkında şunlar aktarılmıştır*: (CEF; 2002, s.21).

Dilbilgisel yeterlikler, dil sisteminin sözlüksel, sesbilgisel ve sözdizimsel bilgi ve becerilerden ve başka boyutlarından oluşur. *Toplumdilbilgisel yeterlikler*, dil kullanımının sosyokültürel şartlarına uygun olarak belirlenmiştir. Toplumsal geleneklere (nezaket kuralları; kuşaklar, cinsiyetler, sınıflar ve sosyal gruplar arasındaki ilişki normları; bir toplumun yaşamındaki bazı temel töresel

alışkanlıkların dilbilgisel açıdan kodlanması gibi) bağılıklarından dolayı toplumdilbilgisel bileşen, çeşitli kültürlerin temsilcilerinin dilsel bildirişimlerini, farkında olup olmasalar da, sözcüğün tam anlamıyla etkiler.

Yararlı yeterlikler, etkileşimsel senaryoları ve kurguları kullanarak dilsel kaynakların (dil işlevlerinin ifade şekli, söz eylemler) işlevsel kullanımını belirler. Söylem yeterliğini, bağlaşıklık ve tutarlılığı, metin tür ve biçimlerinin tanınmasını, mecaz ve parodiyi de içerir. Söz konusu olan bu yeterlikte, etkileşimin ve bu yeteneklerin oluştuğu kültürel çevrenin önemini vurgulamaya gerek yoktur.

Burada belirtilen her bir kategori, bir sosyal aktör tarafından içselleştirilen yeterliklerin alanını ve biçimini betimler, yani onların içsel temsillerini, mekanizmalarını ve yeteneklerini açıklar. Onların zihinsel varoluşlarının, bireylerin gözlemlenebilir davranış ve performanslarını belirlediği varsayılabilir. Her öğrenme süreci, aynı zamanda bu içsel temsilleri, mekanizmaları ve yetenekleri geliştirir ve değiştirir.

2.1.3.1.1. Bildirişimsel dil süreçleri. Konuşur, yazar, dinleyici ya da okuyucu olarak etkinlik yapmak için, dil kullanıcılarının bir dizi eylemin uygulanmasına ilişkin deneyim sahibi olmaları gerekir. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde bildirişimsel dil süreçleri aşağıdaki gibi aktarılmıştır: (CEF, 2002, s.92)

Konuşabilmek için dil öğrenenlerin;

-bir iletiyi *planlayabilmesi* ve *düzenleyebilmesi* gerekir (bilişsel beceriler);

-bir dilsel anlatımı *ifade* edebilmesi gerekir (dilsel beceriler);

-ifadeyi *sesletim* edebilmesi gerekir (sesbilgisel beceriler).

Yazabilmek için dil öğrenenlerin;

-iletiyi *düzenleyebilmesi* ve *ifade edebilmesi* gerekir (bilişsel ve dilsel beceriler);

-metni *el yazısıyla* veya bir *klavye kullanarak yazma* ya da başka biçimde yazıya dökme (el becerileri).

-Dinleyebilmek için dil öğrenenlerin;

-anlatımı *algılamaları* gerekir (işitsel, sesbilgisel beceriler);

-dilsel iletiyi tanıyabilmeleri gerekir (dilbilgisel beceriler);

-iletiyi anlayabilmeleri gerekir (kavramsal beceriler);

-iletiyi yorumlayabilmeleri gerekir (bilişsel beceriler).

Okuyabilmek için dil öğrenenlerin;

-yazılı metni algılayabilmeleri gerekir (görsel beceriler);

-yazıyı tanıyabilmeleri gerekir (harf bilim/ortografik beceriler);

-iletiyi tanıyabilmeleri gerekir (dilbilgisel beceriler);

-iletiyi anlayabilmeleri gerekir (anlam bilgisel beceriler);

-iletiyi yorumlayabilmeleri gerekir (bilişsel beceriler).

2.1.3.2. Ortak çerçeve metninde geçen yetiler. Dil kullanıcılarının genel yetileri kaynağı, deneyim ve resmi öğrenme ortamlarındaki açıklayıcı bilgi ile becerilere ve uzmanlığa ilişkin bilgi diye nitelenen yeteneklerinden oluşmaktadır. Metinde belirtilen yetiler aşağıdaki gibi başlıklar altında özetlenmiştir: (Kır, 2011)

Varoluş yetisi: Dil kullanıcısının özüyle başkalarını algılayışı ve diğer bireylerle sosyal etkileşime girme isteği gibi kişilik özellik ve tutumlarının birleşimidir.

Öğrenme yetisi: Bireyin var olma yetisini, açıklayıcı bilgi ve becerilerini örgütleyen ve çeşitli yeti türlerini içine alan bir yetidir. Öğrenme yetisi, ne biçimde keşfedeceğini bilme veya keşfetmeye dönük olma olarak tanımlanabilir.

Çok dillilik yetisi: Bu yeti bütün dilsel yetileri kapsamına alan bir dilsel birikim geliştirmeyi amaçlamaktadır. Böylelikle kuşkusuz eğitim ortamlarında öğretilmek istenen dillerin sayısının artmasına ve çok dillilik yetisini geliştirilmesi gereğini de getirmiştir.

Bundan farklı olarak, dil öğrenme sürecinin yaşam süresince süregiden bir iş olduğunun anlaşılması, bireyin okul ortamları dışında da yeni dil ortamları karşısında güdülenme, beceri ve özgüvenini ilerletmek önemli hale gelmektedir.

Çok kültürlülük yetisi: Bu yeti dil kullanıcısının dilleri iletişim amacı güderek kullanma becerisiyle birçok dil ve kültürde yaşantısı ve yeterliği olan sosyal aktör olarak kültürlerarası etkileşimde yer alarak daha çok dili kullanıp karmaşık kültür öğelerini deneyimler yoluyla kazanmasıdır.

İletişimsel yeti: En kapsamlı anlamıyla dile ilişkin, sosyo-dilbilgisel ve edimsel yetilerin bileşiminden oluşur.

Söylemsel yeti: Dil kullanıcısının dilsel bir bütünlük meydana getirmek için gerekli tümceleri düzenleyebilmesidir. Böylece tümcelerin bilgisini ve kontrol edilmesini de kapsar.

İşlevsel yeti: Bu yeti, sözlü ve yazılı iletilerin iletişimde özel amaçlar için kullanılmasıyla ilgilenmektedir. Dil kullanıcıları amaç doğrultusunda karşılıklı başlayan ifadelerden iletişimin sonuna kadar devam eden, verilen her karşılığın konuşma becerisini daha da ileriye taşıdığı bir etkileşime girerler.

2.1.3.3. Ortak çerçeve metninde sıklıkla geçen bazı kavramlar

2.1.3.3.1. Çok dillilik. Avrupa Konseyi'nin dil öğretme ve öğrenme sürecinde birey bağlamında çok dillilik önemli hale gelmiştir. Birey için çok dillilik, birkaç dile hakim olma veya bir toplumda aynı zamanda değişik dillerin kullanılması demek olan sosyal bağlamdaki çok dillilikten farklı görülmektedir. Sosyal anlamda çok dillilik, eğitim ortamlarında öğrenilecek dilin sayısının birden fazla olması, dil kullanıcılarının birden fazla yabancı dil bilmeye yönlendirilmesidir. Bireysel bağlamda çok dillilik ise baskın toplum dilinden farklı toplumların dillerine değin kültürel bir anlamda genişlemektedir. Birey, çok dillilik bağlamında öğrendiği dilleri zihninin farklı bölümlerinde bulundurmayıp bu dillerle karşılıklı iletişim ve etkileşim içeren ortamlarda bir iletişim yetisi kurabilmektedir. Bireyde, farklı durumlarda bir konuşmacıyla iletişime geçebilmek için sahip olduğu çok dillilik yetisinin farklı özelliklerini kullanabilecek esneklik mevcuttur. Avrupa Konseyi Dil Programı'ndaki güncel düzenlemeler, bireysel anlamda çok dilliliğin genele yayılması için dil öğretimi ortamlarındaki öğreticiler tarafından kullanılacak araçlar geliştirme üzerinde çalışmalarını artırmıştır. Bu amaçla, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni yalnızca belli bir dilde genel olarak dil yeti ölçütleri sunmamakla birlikte, dil kullanıcılarının özel gereksinim, özellik ve toplumsal kökenlerine göre

yoğunlaşabileceği farklı hedefleri ve kullanımları oluşturacak dil kullanım ve yetileri oluşturur (CEF, 2001).

2.1.3.3.2. Yaşam boyu öğrenme. Avrupa Konseyi'nin uygulamaya koyduğu yaşam boyu öğrenme kavramı sonucunda 29-34 yaş aralığında olan Avrupa Birliği yurttaşlarının öğrenme faaliyetlerine katılımlarının 2006 yılı sonunda yüzde 10'a yakın oranda arttığı bildirilmektedir. Dil öğrenme sürecinin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğunun bilincine varıldığında, dil kullanıcısının eğitim ortamları dışında da yeni dil öğrenme deneyimlerine ilişkin özendirme, beceri ve özgüvenini geliştirmek çok önemlidir. Bu konuda dil kullanıcısının öğrenme becerisi noktasında kendi kendine öğrenme kaynaklı kişisel ve genel öğrenme becerilerini ve öz öğreniminden sorumlu olma yetisini geliştirip ilerletmesi beklenmelidir. Çerçeve metinde yaşam boyu dil öğrenme süreci için dil kullanıcısından kendi kendine öğrenmesini planlamasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Dil kullanıcısı bu planlamayı, kendi bilgisine ilişkin farkındalığını geliştirmeyi, kendi dil öğrenme amacına uygun hedefleri meydana getirmeyi, araç-gereçlerin seçimiyle ilgili bilgileri ve kendini değerlendirmeyi kapsar biçimde düzenlenmelidir (CEF, 2001).

2.1.3.3.3. Çok kültürlülük. Bireysel anlamda çok dillilik, çok kültürlülük olarak değerlendirilmektedir. Dil, kültüre ilişkin önemli bir özellik olmanın yanında kültürel kanıtlara erişmenin de yoludur. Özetle, dil kullanıcısının kültürel yetisinde, farklı farklı kültürel özellikler (yerel, sosyal) bütünleşmiş, etkileşmiş, zenginleşmiş çok dillilik yetisini oluşturur ve bu yeti de diğer bileşenlerle etkileşim halindedir(CEF, 2001).

Dil kullanıcısı, birbirinden ayrı hareket ve iletişim yolları edinemez. Dil kullanıcısı öğrenmekte olduğu birden fazla dil ile çok dilli bir birey olmanın yanında kültürlerarası farkındalık oluşturur. Dilbilimsel ve kültürel yetiler, tüm diller açısından diğer bir dilin bilgisinin etkileşimiyle farklılaşır ve bu kültürlerarası farkındalık, becerilerin ve teknik bilginin gelişimini sağlar. Dilbilimsel ve kültürel yetiler dil kullanıcısının daha verimli ve karmaşık bir kişilik geliştirmesine yardım eder. Ek olarak daha fazla dil deneyimleyerek öğrenebilmesi için bireysel öğrenme kapasitesini artırır ve dil kullanıcısını yeni kültürel ortamlar için daha açık ve istekli hale getirir (CEF, 2001).

Herhangi bir Avrupa toplumu ve kültürünün özellikleri aşağıda verilenlerle ilişkilendirilebilir:
Günlük yaşam, örneğin;
-yeme ve içme, öğünler, sofralar, kültürü,
-bayramlar,
-çalışma zamanları ve alışkanlıkları,

-boş zaman uğraşları (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya).

Yaşam koşulları, örneğin;

-yaşam standardı (yöresel, sınıfa özel ve etnik farklılıklarıyla),

-ev ortamı,

-sosyal güvence.

Kişiler arası ilişkiler (güç ve dayanışmaya dayanan ilişkileri de içerir), örneğin, aşağıdakilerle ilişkili olarak;

-bir toplumun sınıfsal yapısı ve sosyal gruplar arasındaki ilişkiler,

-farklı cinsiyetler arası ilişkiler (erkek/kadın; yakınlaşma derecesi),

-aile yapıları ve ilişkileri,

-nesiller arası ilişkiler,

-iş ortamındaki ilişkiler,

-toplum ve polis, idare vb. arasındaki ilişkiler,

-etnik ve diğer halklar arasındaki ilişkiler,

-politik ve dini gruplar arasındaki ilişkiler.

Aşağıdaki etmenlere bağlı olarak değerler, inançlar ve tutumlar:

-sosyal sınıf,

-meslek grupları (akademisyenler, yönetim, memur, eğitilmiş ve eğitimsiz işçiler),

-varlık (kazanılmış ya da miras yoluyla),

-yöresel kültürler,

-güvenlik,

-kurumlar,

-gelenek ve sosyal dönüşüm,

-tarih, özellikle önemli tarihi kişilikler ve olaylar,

-azınlıklar (etnik, dini),

-millî kimlik,

-başka ülkeler, devletler, halklar,

-politika,

-sanat (müzik, güzel sanatlar, edebiyat, tiyatro, popüler müzik ve şarkılar),

-din,

-mizah.

-Beden dili: Beden dilini yönlendiren toplumsal alışkanlıklara ilişkin bilgi de, dili kullananların/öğrenenlerin sosyokültürel yeterliğinin bir kısmını oluşturur.

Sosyal gelenekler, örneğin ev sahibi ve misafir ilişkilerine dayanarak;

-dakiklik,

-hediyeler,

-giyim,

-içecekler, öğünler,

-davranış ve sohbet kuralları ve tabular,

-ziyaret süresi,

-vedalaşmak.

Aşağıdaki alanlarda geleneksel davranışlar:

-dinî gelenekler,

-doğum, evlenme, ölüm,

-halka açık toplantılarda ve törenlerde seyircilerin davranışları,

-kutlamalar, festivaller, dans ortamı, diskotekler vb. (CEF, 2002, s.103-104).

2.1.4. Dil ve Kültür İlişkisi

2.1.4.1. Dil kavramı. Dil, ilk olarak bir iletişim aracıdır ve birincil görevi, insana ilişkin seslerle toplum içerisinde iletişim sağlamaya yardımcı olmasıdır. Uygur'a göre (2003) "dil en önemli yanı, insan dünyasında aracılık etmek, insanı insanla birleştirmektir. İnsanı insana ulaştıran dildir ve insan ancak dille bir toplumun üyesi olur" (s.16).

Başka bir deyişle dil, toplumda insanların anlaşmalarını zemin hazırlayan çok yönlü bir iletişim düzeneği ve aracıdır. Dil, insan deneyiminin anlamsal bir içerikle; başka bir anlatımla anlam birimlerine ayrıştırılmasına yardımcı olan bir bildirişim aracıdır. Dili insanların anlatmak istedikleri şeyi aktarmak için kullandıkları bir sesli işaretler düzeni olarak tanımlamak da mümkündür. Gökberk'e göre (2004) "dil'in fizik yönü, ruhsal yönü, bir de anlam yönü vardır. Konuşurken çıkardığımız sesler, havanın bu dalgalanmaları dilin fizik yönüdür" (s.68).

Sesler anlamı taşımakta kullanılan birer kaba benzetilebilir ya da anlamı göndericiden alıcıya ulaştıran köprü görevindedirler. Gönderici alıcıya bazı sesler ve işaretler iletemeseydi, anlaşma gerçekleşmeyebilirdi. Ancak aktarılan seslerin algılanması ve yaşanması da lazımdır. Bu durum da dilin ruhsal yönünü göstermektedir. Ama iletişimde anlaşmayı gerçekleştiren asıl etkenin anlam olduğu söylenebilir.

Demirel, dil tanımlamalarında ortak olan temel öğeleri şöyle sıralamıştır:

- 1- Dil, bir sistemdir.
- 2- Dil, seslerden oluşur.
- 3- Dil, bir iletişim aracıdır.
- 4- Dil, bir düşünme aracıdır.
- 5- Dil, insanların oluşturduğu toplumlarda kullanılır (Demirel, 1993, s.3-4).

2.1.4.2.Kültür kavramı. Kültür, en genel anlamıyla insanın yarattıklarının tümü olarak tanımlanabilir. İnsanın fiziki olarak yaratıp ortaya çıkardığı bütün araç ve gereçleri maddi kültür öğelerine; bu öğeler dışında kalan yine insanın yarattığı anlam ve değerlerin tümünü de manevi kültüre dâhil edilebilir. Kongar'a göre (2005) "kültür, doğanın ya da Tanrı'nın yarattıklarına ek olarak, insanoğlunun yarattıklarının tümüdür. Her türlü araç gereç, makine, giyim kuşam, inançlar, değerler, tutumlar, kültürü oluşturan öğelerdir" (s.38). Kültür ortak anılar gibi bireyleri birbirine bağlar ve bireylere has olan iç dünyalar arasında köprü kurar. Kültür, kendini sabitlemez, sürekli değişir ve genişler. Oluşumlarını, birikimlerini bireylerin birbirlerine vermeleriyle nesilden nesile aktarır.

Bilimsel olarak kültür, yapıp ettiğimiz şeyleri barındıran karmaşık maddi ve manevi bir varlık alanıdır. Bu alanda bütünlük içinde yer alan bütün öğeler birbiriyle bağlı ve bağımlıdır. Göz ve elle algılanamayan bu bağlara ilişkin bilgileri, insanlar eğitim sürecinde öğrenir, dil ve iletişimle aktarır ve sürdürür. Güvenç'e göre (2002) "*Kültür*, toplumun üyesi olarak kişilerin yaşamları boyunca eğitim süreciyle öğrendiklerinin tümüdür. Kültür doğanın ya da Tanrı'nın yarattıklarına karşılık insan türünün yarattıklarının tümüdür" (s.54).

2.1.4.3. Dil ve kültür kavramlarının etkileşimi. Var olan bütün kültürler kendini bir dil yoluyla anlatır ve dil yoluyla aktarır. Yabancı dil öğretme ve öğrenme süreci birey için çok kültürlü olma yolunda çok önemli bir süreçtir. Dil ve kültür arasında birbirine sıkı sıkıya bağlı bir ilişki olduğu bilinmektedir. Dil ile kültür gelişim ve değişim yolunda birlikte ilerlemektedir. Dil öğrenmek aynı anda o dilin kültürünü öğrenmek ile eşdeğerdir. Dil, kültür ve eğitim arasındaki bu sıkı ilişki, insana ve kültüre ilişkin bilimlerin üç temelidir (Güvenç, 2002).

Toplum ve kültürde maddî manevî ne varsa kullanılan dilde mutlaka karşılığını ve yerini bulur. Kültür, toplumun dildeki aynası gibidir. Diline bakan toplum kültürünü, kültürüne bakan ise dilini görür. Kültürün ilerlemesiyle dil, dilin ilerlemesiyle kültür gelişir ve olumlu yönde değişir. Kültür incelendiğinde dilin büyük bir “varlıküstülük” taşıdığı; dilin yakından incelenerek kültürün insandaki etkileri açıkça görülebilir. Dil ve kültür ilişkisini dil ve düşünce ilişkisinden farklı değerlendirmek uygun değildir. Aksan (1995)’a göre “kimi zaman dildeki bir sözcük bile ulusun inançları, gelenekleri, bireylerin kendi aralarındaki davranış ve ilişkileri, maddî ve manevî kültürü üzerinde fikir verebilir. Kültür bir yaşam tarzıdır ve aynen dile yansır” (s.67).

Bir toplumun inançları, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri hakkında hiçbir bilgiye sahip olunmasa sadece dilbilim alanındaki incelemelerle, bu dilin söz varlığının ayrıntısına inerek kültürel konularda değerli veriler ve güvenilir bilgiler bulabiliriz. Başka bir deyişle tek başına dili değerlendirerek, dilin belli bir dönemine ilişkin bir eserini, sadece yabancı etkiler yönünden inceleyip dili konuşan ulusun o zaman zarfında hangi toplum hareketlerinin olduğu, hangi etkilerle karşı karşıya kaldığı saptanabilir (Aksan, 1995).

2.1.4.4. Dil kültür kavramlarının ilişkisinde yabancı dilin önemi. İnsan ilişkilerine ve toplumlararası ilişkilerin her konuda gün geçtikçe yoğunlaştığı son zamanlarda, ortak bir bildirişim hedeflenen ortamlar için yabancı dil/diller öğrenme ihtiyacı kesinlikle çok büyük önem kazanmıştır. 1950’li yıllardan sonra iletişim kanallarının da artmaya başlamasıyla uluslararası ilişkiler her yönden kolaylaşmıştır. Günümüzde teknolojik gelişmeler sayesinde özellikle dünyayı örümcek ağı gibi saran internet bağlantıları aracılığıyla toplumsal ve bireysel iletişim alanında sınırsız olanaklar sağlanmaya başlanmıştır. Uluslararası kültür, turizm, siyasi vb. alanlardaki ilişkiler ileri düzeylere kadar yükselmiştir. Bu iletişimin hızını belirleyen hiç kuşkusuz yabancı dili bilme ve kullanmadır. Günümüzde ulusların ya da kişilerin iletişimi sadece kendi dilleriyle devam ettirebilmeleri mümkün gözükmemektedir. Bu durum son zamanlarda başta İngilizce

olmak üzere diğer başlıca ülkelerin dillerini öğrenme isteği bütün dünyada hızla arttırmıştır.

Yabancı bir dil öğrenme, ana dilimizdeki öğrendiklerimizi hedef dilde bulmaya çalışmak ve o dili bu biçimde kullanma olarak algılanmamalıdır. Yabancı dil aralandığında toplumların dünyayı algılayışlarını, değer sistemlerini açığa çıkaran bir kapıya benzetilebilir. Bir toplumun kültürel öğelerini, davranışlarını anlayabilmek için o toplumun dilini öğrenmeye başlamak ve yeterince bilmek gerekir. Dil kullanıcısı yabancı dili aracılığıyla hedef kültür ile kendi kültürü arasında karşılıklı değerlendirmeler yapar, bağlantılar meydana getirir, farklılıkları ve benzerlikleri ayırt eder (Ozil, 1991).

Yabancı dil öğretimi ve öğrenim süreci, hem öğrenen hem de öğretici açısından bireyi kültür çeşitliliğine taşıyan önemli adımlardan biridir. Bir dil öğrenme süreci aynı anda yabancı bir kültürü de fark ederek anlama ve öğrenerek tanıma sürecidir. Yabancı dil öğretimi amaç ve kültür göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Dil kullanıcısı bu yolla, o dili konuşan ülkenin kültür ve değerleriyle dili kullanma amacına göre o dili iyi bir biçimde öğrenebilir. Zira yabancı bir dil öğrenme sürecinin en başında yabancı bir dünya ve kültürle karşı karşıya kalacağımız kesindir.

2.1.4.5. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve kültür aktarımı. Yabancı bir dil öğrenme süreci, yabancı bir kültürü de anlamak/tanımak olarak değerlendirilebilir. Dil kullanıcısının yabancı dilde anladığı her yeni tümce ve anlayıp çözebildiği her yeni metin kullanıcının zihninde, o dilin konuşulduğu, o kişilerin yaşadığı ortamlarla ilgili yeni düşünceler meydana getirmektedir.

Yabancı dil öğretimi sürecinin, aynı zamanda kültür öğretimi süreci de olduğunu belirtmek gerekir. İnsanlar, kendilerini ilişkin oldukları toplumun kültürünün sözcük ve kavramlarıyla ortaya koyarlar. Sözcük ve kavramların hepsinin arkasında bir kültür geçmişine rastlamak mümkündür. Bu sebeple hedef dilin toplumuna ilişkin yapıları ve sosyal değerleri ile kültür ve kültürel yaşantıya ilişkin kabul edilen her şeyin farkına varılması gerekir. Bir yabancı dili o dilin kendi mantığının dışına çıkarak öğretmeye çalışmak o yabancı dili öğrenme sürecini anlamsızlaştırarak zorlaştırabilir.

Devletlerarasında bireye, kurumlara, ulusal düzeyde ticarete, ekonomiye, siyasete, askerliğe, bilime, teknolojiye, çalışmaya, turizme, eğitime, ulaşım, kültüre, sanata, haberleşmeye ilişkin çeşitli ilişkilerin meydana getirilip yürütülmesi için anadilin dışında ulusların da iletişim için kabul ettiği ortak dillerin öğrenilmesi zorunluluk haline gelmiştir. Yabancı dil öğrenme süreci bilinçli adımlarla ilerleyebilir. Aynı anda bir yabancı dili hem

iyi öğrenebilmek hem de iyi öğretebilmek için o dile ilişkin dil bilgisel ve toplumsal mantık ile kültürün özümsemesi ilk amaçlarımızdan olmalıdır. Türkçeyi de yabancı dil olarak öğretirken toplumsal mantığımızı, bize özgü düşünce sistemimizi ve kültürümüzü göz önünde bulundurarak dil kullanıcılarına iletişim açısından gerekli kültürel veriler aktarılmalı, iletişim becerilerini geliştirmeleri için uygun ortam ve şartlar sağlanmalıdır (Demircan, 2002).

2.1.5. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nin Genel Yapısının Değerlendirilmesi

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, ikinci dil ediminde başvuru, dil öğrenmek isteyen herkese yol gösteren bir kaynaktır. Bu metin, Avrupa Konseyi Diller Birimi'nin konusuna hâkim 40 dil bilim uzmanıyla yürüttüğü ve çok uzun zaman alan (1971-2001) bir çalışmanın ürünüdür. Bilimsel bir çalışmanın ürünü olan çerçeve metne göre yabancı dil olarak Türkçe eğitimi ders kitaplarını değerlendirmek, uzlaşılan ve çelişilen noktaları göstermesi açısından da önemlidir.

Dil öğretimi ve yabancı dil öğretimi birbirinden ayrı düşünülemez. Zira kendi ana dilini iyi bilmeyen dil kullanıcıları, ikinci dili öğrenmekte zorluk yaşayacaktır. Bu sebeple yabancı bir dil öğrenmek isteyen birey, ilk olarak kendi ana dilinin kurallarını baştan sona gözden geçirerek dile ilişkin bilgilerinden emin olmalıdır.

2.1.5.1. Yaklaşımların değerlendirilmesi. Söz konusu çerçeve metin benimsenmiş yaklaşım olarak eylem yönelimli yaklaşımı, diğer adıyla işlevsel/kavramsal yaklaşımı temel almaktadır. Bu yaklaşım, insanlar arası iletişimi bilgi aktarımından daha çok ön plana almaktadır. Bu yaklaşımda geleneksel, “gelecek zaman, ön adlar, edatlar, dolaysız anlatım” vb. konular yerine, “sorulara yanıt vermek, bir süreç hakkında bilgi vermek, sevmek, sevmemek, öğüt ve öneri sunmak” gibi işlevsel konular bulunur. Buna benzer işlevsel konular daha sonra dil bilgisel yapılara bağlanmaktadır.

Buna göre dil eğitim süreci, günlük yaşamın iletişim yönünden devam ettirilmesini hedefler ve günlük yaşamda ortaya çıkan sözlü, yazılı, işitsel ve görsel materyallerin, eğitimde kullanılması dil kullanıcılarının iletişim yetisini geliştirecektir. Çoğu ülkede dil öğretimiyle birlikte insan topluluğu iletişimde ve toplulukların yönetiminde de kullanılan bu yaklaşım, esnek öğretim etkinlikleri dizisi sunarak dil kullanıcılarının öğretmenin rehberliğinde etkinliklere bizzat katıldığı yaratıcı ve iletişimsel bir sistemi önermektedir.

Söz konusu çerçeve metnin de kesin bir bağlayıcılık ve kesin ilkeler öngörmediği gibi genel bir çerçeve çizerek çerçevenin içinin, ikinci dil öğretimi sürecine ilişkin ne

varsa, sınırların içeriğinin doldurulmasını öğrenci gereksinimlerine, kurs ve kitap düzenleyicilerine ve ortam özelliklerine bıraktığı bilinmektedir. İşlevsel/kavramsal yaklaşım iletişimsel dil teorisinden doğduğu bilinmektedir. Bu yaklaşıma göre dil öğrencisine iletişimsel yetiyi kazandırmak ilk amaçtır.

Aktaş (2004) iletişimsel yetiyi, “bir dil topluluğu ile iletişim kurmak için gerekli bilgiler ve bunların kullanılması için gerekli becerilere sahip olunması” olarak tanımlamaktadır. Söz konusu yeti dilbilimsel ve toplumbilimsel bildirişim kurallarıyla birlikte iletişim ve etkileşime ilişkin işlemlerin bağlam ve içeriğinin aslınu oluşturan kültüre ilişkin kuralları ve bilgileri de içermesi gerektiğini de belirtmektedir. Aynı zamanda bu yeti hedef dilin dil bilgisi örgüsünü bilmenin yanında, belli durumlarda bağlamlara göre kime ne söyleneceğini ve aktarılacakların bağlama uygun bir biçimde nasıl söyleneceğini bilmeyi de zorunlu hale getirmektedir. Ayrıca dil kullanıcılarının ve iletişimin içinde olanların beden dili (el ve kol, yüz ve beden hareketleri) gibi sözlü veri içermeyen hareketlerinin ve içinde bulunulan toplumun kültürü ile davranış biçimlerinin dile ve kültüre bakış açılarının öğrenilmesini de içermektedir (Aktaş, 2004). Sıralanan bu bilgi ve davranışları öğrenmeden toplum içinde sağlıklı bir iletişim ortamının oluşturulmasının mümkün olamayacağı söylenebilir ve bunlar işlevsel/kavramsal yaklaşımın temel ilkeleri olarak da değerlendirilebilir. İşlevsel/Kavramsal Yaklaşıma ilişkin bazı nitelikler (Uysal,2009) Tablo 2.4.’teki gibidir:

Tablo 2.4. *İşlevsel/Kavramsal Yaklaşımın Özellikleri*

-
- Öncelikli öğretim amacı, sözlü iletişim olduğundan dil edinimi ön plandadır.
  - Bilişsel ağırlıklı kuramları temeline alır.
  - Belirli bir yöntem önermez, her temel dil becerisine ilişkin olan ve bireyin gereksinimlerine göre seçilecek yöntemin değişik olduğunu kabul eder.
  - Öğrenci merkezlidir.
  - Dilin biçim ve dil bilgisi yönünden ziyade kullanımı önemlidir.
  - Eylem odaklıdır.
  - Değerlendirme durağan değil, süreklidir.
  - Öğrenenin özerkliğini dikkate alır.
  - Öğrenmeyi öğrenme yeterliğinin öğrencide geliştirmeyi hedefler.
  - Dilin hangi işlevlerde kullanıldığı ön plandadır.
  - Yaklaşımına göre hazırlanan programlarda günlük yaşamla ilişkili 14 konu belirlenmiş ve her konu alanında bireyden beklenen yeterlikler belirtilmiştir.
  - İşlevi ön plana çıkardığı için yapıların öğretilmesinde yetersiz kalabilir.
-

Eylem Odaklı Yaklaşım etkinliklerin bizzat gerçekleştirilmesine dayanan esas alır. Bu çerçevede amaç çok dilli, çok kültürlü dilsel ortamların olduğu yeni Avrupa’nın dilsel gereksinimlerine yanıt bulmak, yeni dil düzeylerini belirlemek ve ortak dil portfolyosunun özelliklerini saptamaktır. Bu doğrultuda eylem odaklı yaklaşımla dil öğretimi yöntemi temel alınarak, öğrencilerin dil düzeylerine göre gerçekleştirilecek etkinlikler ve hedeflenen dilsel, iletişimsel, sosyokültürel ve edimbilimsel kazanımlar belirlenmiştir. Bu eylemler öğrenenin sosyokültürel becerileri edinmesini

sağlamakla birlikte, bu yaklaşımda söz edimleri sosyal bir bağlam içinde anlamını bulur (CEF, 2001, s.15).

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde temel alınan eylem odaklı yaklaşımda, işbirliği içinde, diğeri ile eylem içinde bir iletişimin sonuçlandırılması büyük öneme sahiptir. Diğeri bir açıdan, eylem odaklı yaklaşımın bu özelliği dil kullanıcılarını sosyal bir ortamda karar verme sorumluluğunu almaya itmeye birlikte, öğretimi sürecinin edimbilimsel ve sosyokültürel yönünü geliştirir. Kültür ve sosyal içerikli olan bu boyut yabancı dil öğretimi sürecinin bütünleyici ögesini meydana getirmektedir. Puren'e (2009) göre, "Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni tarafından gerçekleştirilecek olan sosyal bir aktör oluşturma hedefi ve beceri, bağlam, metin, alan ve strateji gibi diğeri tüm anahtar kavramlar 'eylem' sözcüğünün anlamsal çerçevesini ve kapsamını belirlemektedir" (akt. Alrabadi, 2012, s.4).

Eylem odaklı yaklaşımla birlikte iletişimsel, eylemsel dizilere doğru bir geçiş meydana gelmiştir. Eylem kavramı genel olarak hem sosyal hem de bireysel becerilerin gelişimi sağlanan bir süreç olarak eylem-odaklı yaklaşımın merkezindedir. Eylem odaklı yaklaşımda hedef dile ilişkin öğrenilen her şey, soyut bir bilgi olarak kalmadığı gibi; eylem-bilgisi, oluş bilgisi ve öğretim bilgisine dönüşmektedir. Bu eylemler farklı eylemlere ilişkin alanlarda, dilsel ve toplumsal becerilerin gelişimini sağlar. Bir eylemin olabilmesi, belli bir ürün ve belli bir amaç güdümünde sonuçlandırılmış bir eylemler bütününe ulaşmak üzere, bazı becerilerin ortaya çıkarılmasını zorunlu kılar. Bu eylemler sıradan olabileceği gibi ulaşılabilir ve somut bir sonuca varmak için belirli eylemler zincir döngülerinin devam ettirilmesini gerekli kılan karmaşıklığa da sahip olabilir. Bu eylemlere özgeçmiş veya anı yazılması, bir film, yazar veya eserin tanıtımı, yemek tarifi yazılması vb. örnekler verilebilir (Aydoğu, Ercanlar ve Aydınalp, 2017).

Eylem odaklı yaklaşıma bakıldığında, dil kullanıcılarının somut bir işi etkin olarak yapmaya, bir soruna çözüm getirmeye ve bir projeyi yaşama geçirmeye özendirildiği görülmektedir. Bu yaklaşımın temel özelliklerinden birisi de dil kullanıcılarını sınıf ortamından çıkararak sosyal ve gerçek yaşamın içine götürmesidir. Dil öğretimi süreci daha önce kullanılmakta olan öğretim yöntem ve tekniklerinde, durağan yapılar, tekrar eden alıştırmalar, dilin yapı bilgisinin katı kurallarının içine sıkıştırılmışken; eylem odaklı yaklaşımın bu alana girmesiyle birlikte değişken, sosyokültürel yapının da, dilin yaşayan bir öğelerinin de hesaba katılmaya başlandığı görülmektedir. Bu bağlamda, sosyal bir aktör olarak değerlendirilen dil kullanıcısı, daha fazla araştırmaya, daha çok çaba göstermeye, sorumluluk üstlenmeye, yeni ve gerçek bir iş ortaya çıkararak özünü değerlendirmeye yönlendirilir. Bu gerçek hedefler dil kullanıcılarının yalnızca dilsel ve

sosyokültürel olarak değil; iletişime ilişkin becerilerin gelişimini amaçlamaktadır. Bu eylemlerin yerine getirilmesiyle dil kullanıcısının kazandığı deneyimler iletişim konusundaki cesaretini artırır ve onun etkileşim kurma, temel dil becerilerinin (anlama, yazma, okuma, dinleme) gelişimini destekler ve ek olarak iletişimde aracı olarak eylemde bulunmasını ve etkin olarak bir rol üstlenmesini teşvik eder (Aydoğu ve diğ., 2017).

2.1.5.2. Dil yeterlik düzeylerinin değerlendirilmesi. Söz konusu çerçeve metinde öğrenme alanlarına ilişkin düzey yeterlikleri (yapılabilirlik ifadeleri), A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 olarak 6 düzey olarak belirtilmiştir. Öğrenilen diller farklı olsa bile her düzeye göre her dilde kişiden beklenen yeterlikler aynıdır. Örneğin, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen A2 düzeyinde bir kişiden somut çeşitlerdeki gereksinimlerine yardımcı olan temel ibareleri ve her gün kullanılan deneyimleri anlaması bekleniyorsa, aynı biçimde İspanyolca öğrenmekte olan A2 düzeyindeki bir bireyden de aynı kazanımın yeterliği beklenir.

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ndeki düzeyler arasındaki ayrılış noktaları öznel izlek olarak ele alınabilir. Böylece kurumlar yabancı dil öğretimi sürecinde düzeylerin ayrılış noktalarına bakarak geniş düzeyleri tercih ederken bazıları daha dar düzeyleri tercih edebilirler. Buna göre 6 düzeyin aralarına ek olarak farklı düzeylerin olduğu modelleri kullanan ülke ve kuruluşların olduğu bilinmektedir. Bu çeşit ara sınıflandırmalar olsa da, Ortak Çerçeve Metni'nin tamamı göz önüne alındığında en alt düzeyin A1, en üst düzeyinin C1 olduğu tüm örneklerde ortaktır. Bu belirleyicilerin en büyük özelliği, esnek ve tutarlı olmalarıdır. Böylelikle söz konusu metnin çerçeve temelli olmanın özelliği olarak kuruluşlar, kendi gereksinimlerine ilişkin düzenlemeler yapabilirler. Tablo 2.1.'de verilen düzey gruplarında olan bireylerden beklenen temel yeterliklerin bir bölümünden dil düzeylerinin değerlendirilmesinden bahsedilmiştir.

2.1.5.2.1. Temel düzey kullanıcı A1 (giriş veya keşif düzeyi). Tanımlanan en düşük ve en temel dil düzeyidir. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde A1 düzeyi için belirlenen yeterlikler şu biçimdedir (CEF, 2001):

-İşaret edilen yahut el-kol hareketleriyle desteklenen basit alım satımlar yapabilir.

-Tarihi, zamanı ve bulunulan anı sorabilir ve söyleyebilir.

-Bazı temel istek ve dilekleri kullanabilir.

-Evet, hayır, özür dilerim, lütfen, teşekkürler, pardon ifadelerini kullanabilir.

-Kişisel bilgiler, isim, adres, milliyet, medeni durum gibi durumların sorulduğu, karmaşık olmayan formları doldurabilir.

-Kısa, basit bir posta kartı yazabilir.

A1 seviyesine ilişkin yapılabilirlik ifadeleri, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde benimsenen işlevsel/kavramsal yaklaşım koşutunda günlük yaşamdaki yüzeysel ve işlevsel iletişimi sağlayacak biçimde planlanmıştır.

2.1.5.2.2. Temel düzey kullanıcı A2 (ara ya da temel gereksinim). Günlük konuşma kalıplarını kullanmak, insanlara dileklerini iletmek, çok kısa sosyal değişimleri kullanmak, hangi işlerle uğraştığını, boş zamanlarında hangi etkinlikleri yaptığını sormak ve yanıtlayabilmek, bir etkinliğe davet etmek veya daveti yanıtlayabilmek, neler yapacağını, nerede görüşülebileceğini planlamak, teklif yapmak ve teklifi onaylamak gibi beceriler düzeyde yer alır (CEF, 2001). Bu düzeydeki dil öğrencisi, günlük yaşamın tüm durumlarında basit bilgi alışverişinin üstesinden gelebilir.

2.1.5.2.3. Ara düzey kullanıcı B1 (eşik düzey). Bu düzeydeki dil kullanıcıları dilin açık ve net olarak kullanıldığı yazıların ana düşüncesini kavrayabilir. İlgi duyduğu alanlarla ilgili zor metinleri de yeterince anlayabilir. Basit de olsa birbirleriyle anlam bağlantısı olan tümceler kurabilir. Yolculuklar sırasında meydana gelebilecek sorunların üstesinden gelebilir. Başından geçen olaylar hakkında kısa bilgiler verebilir.

2.1.5.2.4. Ara düzey kullanıcı B2 (ileri ya da bağımsız). Karmaşık metinlerin ana fikrini belirleyebilir. İlgi duyduğu alanla ilgili terimleri tanır ve bu terimleri kullanarak görüşmeler yapabilir. Kendini açık ve akıcı bir biçimde ifade edebilir. Hedef dili ana dili kullanıcılarıyla çok zorlanmadan kullanabilir. Bilgi sahibi olduğu herhangi bir konu ile ilgili açık ve ayrıntılı olarak bilgi aktarabilir. Güncel bir konuyu değerlendirebilir, o konunun olumlu ve olumsuz taraflarıyla ilgili görüş bildirebilir (Uysal, 2009).

2.1.5.2.5. İleri düzey kullanıcı C1 (özerk). Aktarılanlar açısından karmaşık ve uzun metinleri çok ayrıntılı özetler çıkarabilecek düzeyde anlayabilir. Kendini ve olup bitenleri sözcük arayışına fazla girmeden çok akıcı ve hızlı bir biçimde aktarabilir. Hedef dili toplumsal alanlarda ve mesleki yaşamında ya da eğitim sürecinde her durumda etkili kullanabilir. Karmaşık konular hakkında kendini ve aktarmak istediğini planlı, net ve ayrıntılı olarak ifade edebilir (Uysal, 2009).

2.1.5.2.6. İleri düzey kullanıcı C2 (ustalık). Okuduğu, dinlediği her şeyi neredeyse hiç zorlanmadan anlayabilir. Değişik kaynaklardan aldığı yazılı veya sözlü iletileri özetleyebilir ve birbiriyle bağlantı kurarak bu konularla ilgili açıklamalar yapabilir. Her hangi bir şey hakkındaki düşüncelerini, hissettiklerini hızlı, çok akıcı ve açık olarak aktarabilir. Çok karmaşık konularda bile ayrıntıları fark edebilir ve ayrıntıları net olarak aktarabilir (Uysal, 2009).

2.1.5.3. Temel dil becerilerinin değerlendirilmesi. Söz konusu çerçeve metin, konuşma becerisini karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım şeklinde iki aşamaya ayırıp dinleme, okuma ve yazma becerisi olarak beş temel dil becerisi belirlemiştir. Dilbilgisi temel dil becerisi olarak değerlendirilmemiş ve ayrı bir yeterlik alanı olarak alınmıştır. Söz konusu çerçeve metinde dinleme ve okuma becerileri alımlama, konuşma ve yazma ise üretim becerileri olarak da değerlendirilmektedir. Temel Dil Becerilerinin Değerlendirilmesi başlığı altında temel dil becerileri değerlendirilirken örneklem olarak temel düzey kullanıcı A1 ve A2 düzeyleri belirlendiği için dil becerilerinin içinde sadece bu düzeylere ilişkin dil yeterliklerinden bahsedilecektir. Söz konusu çerçeve metindeki yapılabirlik ifadeleri aynı zamanda dil konuşucularından beklenen yeterlikler olarak değerlendirildiğinden söz konusu çerçeve metindeki temel dil becerileri yapılabirlik ifadeleri Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nin temel dil becerileri yeterlikleri olarak ele alınacaktır.

2.1.5.3.1. Dinleme becerisi. Dinleme becerisi bireyin işitme organlarının sağlam olması durumunda, ana dili ediniminde kazanılan ilk beceridir. Ana dili kullanıcısı ana dilindeki dinleme becerisini edinmek için neredeyse hiçbir çaba sarf etmez. Ana dili edinimindeki bu kolaylığın aksine ikinci dil öğreniminde en zor kazanılan beceri dinleme becerisi olmaktadır. Dinleme/izleme, iletişime geçmenin ve öğrenme sürecinin temel yollarından biri olmanın yanında verilen iletiyi doğru bir biçimde anlayıp yorumlama ve değerlendirme becerisidir.

Wilt'in yaptığı çalışma, okuldaki öğrenme sürecinde dinleme becerisinin büyük bir rolü olduğunu ortaya koymuştur. Her okul gününün belirli bir süresinde, öğrencilere her dört dil becerisi de öğretilmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler, araştırma sonunda, ortalama bir okul gününün 75 dakikasında, öğrenmenin dinlemeye bağlı olduğunu rapor etmişlerdir (Wilt, 1949).

Dinleme becerisi, okuldaki öğrenme süreci dışında da önemli bir role sahiptir. Arkadaş sohbetlerinde ve aile içi sohbetlerde, resmi ya da resmi olmayan küçük grup tartışmalarında ve aile içi konuşmalarda iyi bir dinleyici olmak önemlidir. Bu alanlar, günlük modern yaşamda dinleme becerisini kullandığımız yerlerden yalnızca birkaçıdır. Dil kullanıcıları bu alanlarda ve benzeri alanlarda dinleme becerilerini ilerletmedikçe onların eğitimsel süreçleri ve topluluk/aile iletişimi dolayısıyla yaşamlarının kalitesi de kötüye doğru yönelecektir.

Günümüzde ilk ve ortaöğretim okullarında dinleme becerisi eğitimi hakkında, müfredat programındaki son zamanlardaki değişim ve gelişimlere rağmen, diğer temel dil becerileri kadar dikkate alınmadığı görülmektedir. Bunun en önemli nedeni ise, dinlemenin doğumdan sonra kendiliğinden kazanılan ve gelişen bir beceri olduğu, dolayısıyla bu beceriyi iletirmek için planlı ya da plansız bir eğitime gerek görülmediği yönündeki yanlış tutum ve düşüncelerdir. Dinleme becerisi üzerinde yeterince durulmamasının nedenlerinden biri de bu becerinin ölçme ve değerlendirilmesinin diğer becerilere göre soyut olduğu için zor olduğunun düşünülmesidir. Yurdumuzdaki eğitim süreçlerinde dinleme becerisi ile ilgili yapılan araştırma ve ders kitaplarındaki dinleme etkinliklerinin sayıca az olması çoğunlukla bu iki sebepten ortaya çıktığı söylenebilir (Doğan, 2008).

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde ise "Dinleme" adıyla anılan öğrenme alanının aktiviteleri, bireyden beklenen yeterlikler söz konusu çerçevede şu biçimde belirtilmiştir:

Öğrenici İşitsel algısal etkinliklerde (dinleme) dil kullananlar bir ya da birçok konuşur tarafından üretilmiş olarak girdileri algılar ve işler. Dinleme etkinlikleri şunlardır:

- Kamu duyuruları (bilgi, yönerge, uyarı vb.) dinleme (ve anlama)
- Medya (radyo, televizyon, ses kayıtları, sinema) algılama (dinleme, izleme ve anlama)
- İzleyici ve dinleyici olarak anlama (tiyatro, kamuya açık toplantı, sunum ve eğlence vb.)
- Başkalarının konuşmasını vb. dinleme

Yukarıdaki durumların her birinde aşağıdaki dinleme tarzları söz konusu olabilir:

- Genel anlama (ana fikri anlama)
- Seçmeli anlama (belirli bilgileri alma)
- Ayrıntılı anlama (söyleneni tüm ayrıntılarıyla anlama)
- Sonuç çıkarabilme vb.

Dinleme becerisinde aşağıdaki alanlarda bireyden beklenen yeterliklerden bahsedilmektedir:

- Dinleme, Genel
- Anadili Konuşmaları Arasında Gecen Konuşmaları Anlama
- Seyirci veya Dinleyici Olarak Anlama
- Duyuru ve Talimatları Anlama
- Radyo Yayınlarını ve Ses Kayıtlarını Anlama (CEF,2001, s.68,69).

Dinleme Yeterlikleri ve Genel Yeterlikler

A1

Anlamın çıkarılması için, çok yavaş ve dikkatli konuşulduğunda ve uzun aralıklar verildiğinde söyleneni anlayabilir.

A2

Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda somut gereksinimlerini karşılayabilecek derecede konuşulanı anlayabilir.

Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda (kişi, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre hakkındaki temel bilgiler gibi) temel gereksinimlerle ilgili deyim ve sözcükleri anlayabilir.

Anadili Konuşmaları Arasında Geçen Konuşmaları Anlama Yeterliği

A1

Söz konusu metinde dilin bu kullanım alanına ilişkin temel düzey kullanıcıları A1 düzeyindeki bir dil kullanıcısı için bir yeterlik söz konusu değildir.

A2

Yavaş ve tane tane konuşulduğunda bulunduğu ortamda yapılan konuşmaların konusunun genelde farkına varabilir.

Seyirci veya Dinleyici Olarak Anlama Yeterliği

Söz konusu metinde dilin bu kullanım alanına ilişkin temel düzey kullanıcıları A1 ve A2 düzeyindeki bir dil kullanıcısı için bir yeterlik söz konusu değildir.

*Duyuru ve Talimatları Anlama Yeterliği***A1**

Kendisiyle yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşulduğunda yönergeleri, kısa ve basit yol tariflerini anlayabilir.

A2

Kısa, anlaşılır ve basit duyuru ve bildirimlerin en önemli noktalarını kavrayabilir.

Yaya olarak ya da toplu ulaşım araçları ile bir yerden bir yere nasıl gidileceği hakkında basit açıklamaları anlayabilir.

*Radyo Yayınlarını ve Ses Kayıtlarını Anlama Yeterliği***A1**

Söz konusu metinde dilin bu kullanım alanına ilişkin temel düzey kullanıcıları A1 düzeyindeki bir dil kullanıcısı için bir yeterlik söz konusu değildir.

A2

Olası günlük şeyler hakkında yavaş ve anlaşılır biçimde seslendirilmiş olan kısa ses kayıtlarından en önemli bilgileri alabilir.

2.1.5.3.2. Okuma becerisi. Okuma, dil kullanıcısının verilen başlık ve konuyla ilgili kendinde bulunan bilgi ile yazarın kaleme aldığı metin arasındaki etkileşim süreci olarak tanımlanabilir. Okuma becerisi sadece dilbilgisinin bir yere kodlanmışlığı olarak görülemez. İyi bir dil kullanıcısından kendi bilgileri ve okuma metni arasında bağlantı kurması beklenir. Dil kullanıcısına hedef dilin temel konuşma becerisi kazandırıldıktan sonra okuma çalışmalarına başlanması dil öğretimi süreci açısından daha verimli olacağı düşünülmektedir. Böylece kazanılan semboller, dil kullanıcısının okuduğunu anlamasını kolaylaştıracaktır. Okuduğunu anlayan dil kullanıcılarının bir konuda bilgi edinmek, günlük yaşamda veya meslek yaşamında bir görevi gerçekleştirmek, herhangi bir oyunda oyuncu olarak görev almak, arkadaşlarıyla görüşmek, dünyada olanları ya da olacakları anlamak ve eğlenmek gibi nedenlerden dolayı okumayı isteyecekleri belirtilmektedir.

Dil kullanıcılarının okuduğunu anlayabilmesi için bazı izlemler geliştirmesi de gerekir. Nunan'a (1989) göre başarılı bir okuma şunları içerir;

- anlamı kavrayabilmek için dilbilgisini kullanabilme
- değişik amaçlar için farklı okuma teknikleri kullanabilme
- okunan materyalin içeriğini kendi temel bilgisiyle ilişkilendirebilme
- yazarın ne zaman kendi düşüncesini ifade ettiğini, ne zaman örneklendirme yaptığını veya özetlediğini anlama (s.35).

“Okuma eylemi kendi bağlamı ve tutarlılığı içindeki bir metinde sözcüklerin ya da tümcelerin bir arada bulunmasıyla oluşan anlamı keşfetmek ve ortaya koymak için göstergeler dizgesini gözlemlemek, dizgeleri birbiriyle ilişkilendirerek sözcük anlamının ötesinde bir anlam bulmak yani anlamlandırmaktır” (Günay, 2007, s.15,16). Okuma becerisi en basit şekliyle dilsel olarak kodlanarak yazılmış bilgiyi anlama ve yorumlama süreci şeklinde de tanımlanabilir. Başka bir deyişle okuma becerisinin düşünce ve

algılamayı birleştiren çok karmaşık bir süreç olduğu tahmin edilebilir. Tüm bu bilgilerle okuma becerisinin daha karmaşık ve psikolojik bir süreç olmanın yanı sıra sesbilim, biçimbilim, söz dizime ve anlama ilişkin ögeler gibi dilsel etmenlerin yanı sıra bilişsel ve duyuşsal etkenleri de içerdiği de belirtilebilir.

Okuma becerisinin bu karmaşık sürecinin biraz açıklanması uygun olabilir. Okuma, dil kullanıcısının algılama, görme, ses ve konuşma organlarıyla ilgili olmanın yanında okuma teknikleri bilgilerini öğrenip kullanmayı da gerektiren bir beceridir. Okuma becerisinin dil kullanıcısının karşılıklı iletişim sağlama, öğrenme ve öğrendiği dilin düzeyini yükseltme sürecinde, yazma ve konuşma becerisinin geliştirilmesinde, hedef dile ilişkin kültürü anlayabilmede belirleyici etken olduğu söylenebilir. Okuma becerisinin sesletim eğitimi, sözvarlığının geliştirilmesi, dilbilgisel yapılarının sunulması ve pekiştirilmesi, kültürel girdinin sağlanması, kültürlerarası bildirişimin kurulması, metnin yorumlanması ve anlatım gücünü geliştirmesi gibi süreç ve aşamalardaki birçok amaca hedef dildeki okuma anlama etkinliklerinin hizmeti ve katkısı oldukça fazladır (Aktaş ve Gündüz, 2008).

Söz konusu çerçeve metinde “görsel algılama” (okuma) olarak ifadesini bulan okuma, diğer dil becerilerinden ayrılmamakla beraber önemli bir yer tutar. Söz konusu çerçeve metinde okuma becerisine ilişkin aşağıdaki alanlarda yeterlikler aktarılmıştır:

Okuma Anlama, Genel
Yazışmaları Okuma Anlama
Fikir Sahibi Olmak İçin Okuma
Bilgi ve Gerekçeleri Anlama
Yazılı Talimatları Anlama
Televizyon Yayınlarını ve Filmleri Anlama
Gösterge Belirleme ve Anlam Çıkarma

Okuma Anlama, Genel Yeterlikler

A1

Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir.

A2

Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışlagelmiş somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir.

Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.

Yazışmaları Okuma Anlama Yeterlikleri

A1

Kartpostallardaki kısa ve basit iletileri anlayabilir.

A2

Alışlagelmiş konuları içeren, standart ve sıradan mektup türlerini ve faksları (başvuru, sipariş ve sipariş teyitleri gibi) anlayabilir.

Kısa ve basit özel mektupları anlayabilir.

Fikir Sahibi Olmak İçin Okuma Yeterlikleri

A1

Çok olagelen günlük durumlarla ilgili alışlagelmiş isim, sözcük ve çok temel deyimleri basit iletilerde tanıyabilir.

A2

Reklam, broşür yemek listesi, kaynakça ve saat tarifi gibi basit günlük metinlerde somut, tahmin edilebilir bilgileri bulabilir.

Şehir planı veya dizin gibi listelerde belli başlı bilgileri bulabilir ve telefon rehberinden bir usta aramak gibi istenen bilgileri çıkarabilir.

Sokak, lokantada tren istasyonu veya iş yeri gibi kamuya açık yerlerde yol göstergeleri, tanzim işaretleri, tehlike işaretleri gibi gerekli işaret ve tabelaları anlayabilir.

*Bilgi ve Gerekçeleri Anlama Yeterlikleri***A1**

Özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilir.

A2

Olayların yazıldığı mektup, broşür ya da gazete makalesi gibi basit yazılı materyallerden belli başlı bilgileri bulabilir.

*Yazılı Talimatları Anlama Yeterlikleri***A1**

Kısa ve basit yazılı yol tariflerini anlayabilir.

A2

Tehlike kuralları gibi basit bir dille yazılmış kuralları anlayabilir.

Halka açık telefonlar gibi, günlük yaşamda kullanılan cihazlara ilişkin basit kullanım kurallarını anlayabilir.

*Televizyon Yayınlarını ve Filmleri Anlama Yeterliği***A1**

Söz konusu metinde dilin bu kullanım alanına ilişkin temel düzey kullanıcıları A1 düzeyindeki bir dil kullanıcısı için bir yeterlik söz konusu değildir.

A2

Yorumların resimlerle desteklendiği; olayları, kazaları vb. bildiren televizyon haberlerinden ana bilgileri alabilir.

Televizyon haberlerinde bir konudan diğer konuya geçişin farkına varabilir ve içeriği hakkında tahmin yürütebilir.

*Gösterge Belirleme ve Anlam Çıkarma Yeterliği***A1**

Söz konusu metinde dilin bu kullanım alanına ilişkin temel düzey kullanıcıları A1 düzeyindeki bir dil kullanıcısı için bir yeterlik söz konusu değildir.

A2

Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir (CEF, 2001,s.72-75).

2.1.5.3.3. Sözlü anlatım (konuşma) becerisi. Konuşma becerisi dil kullanıcılarının çevreleriyle iletişime geçmeleri, iş birliği sağlamaları, ortak karar alabilmeleri ve karşılaşılan sorunlara çözüm bulabilmeleri bakımından da çok önemlidir. Bu sebeple dil öğretimi sürecindeki konuşma etkinliklerinde dil kullanıcılarının hepsinin rastgele ayrı ayrı söz almalarını sağlanarak oluşturulan örnek iletişim olaylarına katılması gerekmektedir. Günlük yaşamın her ortamında bağlama uygun, doğru konuşan ve konuşulan her şeyi doğru bir biçimde anlayıp yorumlayan dil kullanıcıların var olması için onların diğer temel dil becerilerinde de yeterince başarılı olmaları gerektiği vurgulanmalıdır. Bu da konuşma becerisinin okuma, yazma ve dinleme/izleme öğrenme becerileriyle desteklenmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır.

Yabancı dil öğretimi sürecinde genel amaçlardan en önemlisi dil kullanıcılarının öğrendikleri dili anlaşılır ifadelerle konuşabilme becerisini kazanmalarınıdır. Konuşma becerisi bilişsel becerilerin yanında devinimsel becerilerin gelişmesi koşutunda ilerlemektedir. Bireye 4-16 yaşlarında sağlıklı bir iletişimle konuşma eğitimi verilmemişse ilerleyen yaşlarda konuşma eğitiminin başarısı gittikçe zorlaşmaktadır. Konuşma, iletişim ve aktarım yöntemi olarak da değerlendirilebilir. İnsanın dirimbilimsel ve bilişsel gelişimine koşut olarak konuşma davranışı da değişir ve gelişir. Konuşma davranışı eğer bedende bu yetiye ilişkin bir eksiklik yok ise doğumdan itibaren en doğal ortaya çıkan dil yeteneğimizdir fakat bu davranışın da kendine ilişkin kurallar bütünü ve kendiliğinden oluşan bir yapısı vardır. Söz konusu çerçeve metne göre göre dil becerileriyle yabancı dil öğretilmesi gittikçe önemli hale gelmektedir. Yabancı dil öğretimi sürecinin ilk ve en temel amacı dilin iletişim için öğrenilmesidir. Yani temel dil becerileri göz önüne alındığında konuşma becerisi daima en önemli beceri gibi görünmektedir.

Kullanıldıkça düzeyi ilerleyen bu beceriye, yabancı dil öğretimi sürecindeki önemi dikkate alınarak gerekli önem verilmelidir. Konuşma becerisinin gelişmesi, dil kullanıcısı ile öğretmen için de önemlidir. Zira dil öğrenme sürecinde etkinliklerin gerçekleştiği ortama rehberlik etme öğretmenin görevidir. Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi sürecinde öğretmen, mesaj oluşturup aktarırken konuşma sırasında beden dilini de konuşmaya istemeden de olsa kullanır. Bununla birlikte geri dönüt alma ve karşılıklı konuşma etkinliklerinde çoğunlukla beden dilini ve dinleme becerisini kullanır.

Konuşma becerisinin kazandırılıp geliştirilmesinde derslerde işlenecek konuların içeriği, dil kullanıcılarının düzeyleri, sınıf ortamının durumu vb. durumlara bakılarak öğrenme ortamı için en uygun yöntem ve tekniklerin seçilip kullanılması gerekir. Öğrenme ortamlarındaki uygulamalarda yöntem ve tekniklerin etkililiğini artıracak çalışmalar eklemek, hedef dilin etkin kullanılabilmesinin önemli koşullarındandır. Bu aşamada konuşma becerisinin kazanılıp geliştirilmesinde kullanılacak yöntem ve tekniklerden bahsetmek uygun olacaktır.

Konuşma becerisinin başarısı, dil öğrenme sürecinde dil kullanıcılarının kişisel olarak ortaya çıkan yetenekleriyle yakından ilişkilidir. Sözcük hazinesinin yetersiz olması, aktarılacak konuyla ilgili gerekli bilginin olmaması, vurguda, sesletimdeki yanlışlıklar, sesin tonunu veya konuşmanın hızını uygun kullanamamak konuşma becerisinin başarısını olumsuz olarak etkileyebilir.

Farklı durumlarda, farklı biçimlerde ortaya konulan konuşma biçimlerini temel olarak Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde belirtildiği gibi ikiye ayırabiliriz: *Karşılıklı konuşma (diyalog)*: günlük konuşma, sohbet, tanışma ve tanıştırma, bir soruya karşılık verme, kutlama, özür

dileme, telefonla, büyüklerle ve görevlilerle konuşma gibi durumlarda yapılır. *Topluluğa konuşma (monolog)*: hikâye, masal, anı, anlatma, duyuru yapma, bir topluluğa bir şey anlatma, açılış, kurs, toplantı, panel, söylev, sunum ve sempozyum gibi durumlarda ve ortamlarda yapılan konuşmalardır (CEF, 2001, s.60)

Dil kullanıcılarına konuşma becerisini kazandırmak için başlangıçtan itibaren en çok kullanılan etkinlikler tekrar etkinlikleridir. Bu tür etkinlikleri ilerleyen süreçte anlama ve iletişime dayalı konuşma etkinlikleri takip etmektedir. Konuşma becerisini geliştirmeye dönük olarak en çok kullanılan alıştırmalar ve izlenecek sıra şu biçimde aktarılabilir: (Demirel, 1993)

1. *Mekanik Alıştırmalar*: Genelde *tekrara* dayanır. Dinleme, sonrasında duyulanın tekrar edilmesi şeklindeki alıştırmaların genelden özele (sınıf-grup-bireysel tekrarlar) doğru olması uygun olacaktır. Çünkü toplu tekrarlar dil kullanıcılarına kendi yaptığı hatalarını duymadan önce bir deneyim kazanmasını ve tekrarlar sırasında söylenenleri tanıma ve zihinsel tekrar olanağı da sağlar. Dil kullanıcısının ilk kez tekrar ettiği bir ses, sözcük ya da tümcenin sesletimi doğru olmayabilir. Bu nedenle toplu yapılan tekrarlarla birkaç defa duyulan bir sesin bireysel açıdan tekrar edilmesi sırasında hata oranı oldukça azalabilir.

2. *Anlamlı Alıştırmalar*: Bir dile ilişkin kuralları ve yapıları öğrenmek amacıyla soru yanıt yöntemi kullanılarak oluşturulan etkinlik çalışmalarıdır. Bu tür etkinliklerin sınıf içinde planlı, düşünülerek ve anlamlı tümceler üretilerek yapılması daha amacına daha uygundur.

3. *İletişimsel Alıştırmalar*: Anlamlı alıştırmalardan sonra hedef dili kullanmak için yapılan etkinlik çalışmalarıdır. Öykü anlatma, iletişimsel içerikli oyunlar, diyaloglar, karşılıklı planlı ya da plansız tartışmalar, hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma, drama ya da okuma tiyatrosu gibi etkinlikler iletişimsel alıştırmalar olarak uygulanabilir.

Söz konusu çerçeve metinde ise konuşma etkinlikleri, karşılıklı konuşma ve sözlü anlatım olarak iki ayrı beceri olarak değerlendirilmiştir. Sözlü üretim aktiviteleri, çerçeve metinde (CEF, 2001) şunları içerir:

Konuşma sırasında dil kullanıcıları bir ya da birden fazla dinleyicinin algıladığı bir sözlü metin üretirler. Bu konuşma etkinliklerine örnekler:

Kamu duyuruları (bildiri, yönerge vb.); bir topluluk önünde konuşma (kamuya açık konuşmalar, üniversite dersleri, vaaz, pazarlama, eğlence, gösteriler, spor, satış sunumları vb.). Bu konu alanlarında aşağıdaki basamak kümelerini ilişkin yeterlikler (yapılabilirlik ifadeleri) verilmiştir:

Sözlü Anlatım Genel;

Bağlantılı Tekli Konuşma: Deneyimleri Anlatma;

Bağlantılı Tekli Konuşma: Gerekçeleştirme (bir tartışmada olduğu gibi);

Kamu Duyurusu;

Bir Topluluk Önünde Konuşma.

Sözlü Anlatım Genel Yeterlikleri

A1

Ancak konuşulanlar yavaş yavaş tekrarlandığında, başka sözcüklerle dile getirildiğinde ya da düzeltildiğinde çok basit bir biçimde anlaşılabilir.

Günlük gereksinimler ya da çok bilinen konular söz konusu olduğunda basit sorular sorabilir, sorulanları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve yapılanlara karşılık verebilir. Basit ve çoğunlukla kalıplaşmış deyimler kullanarak insanları ve mekânları anlatabilir. Kişiye ilişkin şeyler ve somut gereksinimlerle ilgili basit deyimlerden oluşan çok temel bir dağarcığa sahiptir.

A2

Gereğinde, konuştukları kişiden yardım alarak devamlı karşılaşılan durumlarda ve kısa konuşmalarda oldukça rahat anlaşılabilir.

Çok fazla çaba göstermeden basit günlük konuşmalarla başa çıkabilir; soru sorup yanıtlayabilir ve tahmin edilebilecek günlük durumlarda, alışlagelmiş konular hakkında düşünce ve bilgi alışverişinde bulunabilir.

Basit, günlük durumlar söz konusu olduğunda alışlagelmiş meslek ve boş zamanlarla ilgili günlük meseleler hakkında, karmaşık olmayan, bire bir bilgi alışverişi yapıldığında anlaşılabilir.

Çok kısa konuşmalar yapabilir; ama yeteri derecede anlamadığı için konuşmayı kendisi sürdüremez. İnsanlar, yaşam ya da iş koşulları, gündelik işleri, hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları şeyler vb. hakkında kısa ve art arda sıralanmış basit deyimler ve tümceler kullanarak basit betimlemeler yapabilir.

Önceden tahmin edilebilecek günlük durumların içeriğiyle başa çıkabilecek kadar temel dilsel araç dağarcığına sahiptir; ama genelde istediklerini ifade ederken odun vermek ve sözcük aramak zorunda kalabilir.

Basit, somut gereksinimleri karşılamak amacıyla, kişiye ait günlük olağan şeyleri, istekleri dile getirmek ve bunlar hakkında bilgi alabilmek için kısa ve alışlagelmiş dilsel araçları kullanabilir.

Basit tümce kalıplarını kullanabilir ve ezberindeki tümceler, kısa sözcük grupları ve konuşma formülleri yardımıyla kendisinin ve bir başkasının ne yaptığı, nelere sahip olduğu ve mekânlar gibi konular hakkında anlaşılabilir.

Günlük en basit temel durumlara yetecek kadar kısa ezbere bildiği deyimlerden oluşan kısıtlı bir dağarcığa sahiptir; olağan durumların dışında iletişim sık kesintiye uğrar ve anlaşmazlıklar ortaya çıkar.

Bağlantılı Tekli Konuşma: Deneyimleri Anlatma Yeterlikleri

A1

Kendini tanıtabilir; ne iş yaptığını ve nerede oturduğunu söyleyebilir.

A2

Bir şeyi anlatabilir veya basit bir sıralamayla sunabilir.

Günlük yaşamıyla ilgili; insanlar, bulunduğu mekânlar, işi ya da eğitim deneyimleri hakkında bilgi verebilir.

Basit bir dille bir olay ya da iş hakkında kısa bilgi verebilir.

Planları, kararları, alışkanlıkları, günlük uğraşları hakkında bilgi verebilir ya da geçmişteki etkinlikleri ve kişisel deneyimlerini anlatabilir.

Basit bir dille kendine ait şeyleri kısaca anlatabilir ve karşılaştırmalar yapabilir.

Bir şeyin nesini beğenip beğenmediğini belirtebilir.

Ailesi, yaşamı, yaşam şartları, eğitimi ve geçmişteki ya da şimdiki iş yaşamı hakkında bilgi verebilir.

Basit sözcüklerle insanları, mekânları ve kendine ait olan şeyleri anlatabilir.

Kısa bir görüşmeye başlamak, sürdürmek ve bitirmek için basit araçlar kullanabilir.

Yüz yüze yapılan bir görüşmede basit bir konuşmayı başlatabilir, sürdürüp bitirebilir.

Birisine hitap edebilir.

Bağlantılı Tekli Konuşma: Gerekçeleştirme Yeterlikleri

Söz konusu metinde dilin bu kullanım alanına ilişkin temel düzey kullanıcıları A1 ve A2 düzeyindeki bir dil kullanıcısı için bir yeterlik söz konusu değildir.

Kamu Duyurusu Yeterlikleri

A1

Söz konusu metinde dilin bu kullanım alanına ilişkin temel düzey kullanıcıları A1 düzeyindeki bir dil kullanıcısı için bir yeterlik söz konusu değildir.

A2

Çok kısa, önceden hazırlanmış, bilinen ve çok dikkatli dinlendiğinde anlaşılabilen ezberlenmiş bir içerik hakkında duyuru yapabilir.

Bir Topluluk Önünde Konuşma Yeterlikleri

A1

Bir konuşmacıyı tanıtmak veya tebrik etmek gibi önceden hazırlanmış kısa bir konuşmayı okuyabilir.

A2

Günlük yaşantısıyla ilgili bir konu üzerine kısa ve önceden hazırlanmış bir sunum yapabilir; fikir, plan ve eylemler hakkında kısa gerekçeler gösterebilir ve açıklamalar getirebilir.

Birkaç basit soruyu yanıtlayabilir.

Bilinen bir konu hakkında önceden hazırlanmış basit bir sunum yapabilir.

Sorulan soruların tekrarı ya da kolaylaştırılması durumunda basit soruları yanıtlayabilir.

2.1.5.3.4. Sözlü anlatım (karşılıklı konuşma) becerisi. Söz konusu çerçeve metinde daha önce de bahsedildiği gibi sözlü anlatımı planlı ve plansız olarak (karşılıklı konuşma) ikiye ayırdığı bilinmektedir. Yeterlik başlıklarına bakıldığında söz konusu çerçevenin dil kullanıcılarını sosyal aktör olarak gördüğünü daha açık bir biçimde anlamak mümkündür.

Karşılıklı konuşma becerisiyle öğrencilerin abeceyi ve o dildeki hece gruplarını öğrenme, tanışma kalıplarını kullanma, kendini tanıtmak, başkasını, varlıkları tanıtmak, adres sorma ve adres tarif etme, basit ve kısa tümcelerle soru sorabilme, basit ve kısa tümcelerle sorulan sorulara yanıt verme, günlük yaşamda gerekli nezaket ifadelerini kullanma, özürlerini ifade etme, günlük gereksinimlerine ilişkin iletişim kurma kazanımlarının gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Karşılıklı konuşmada konuşmacıların birbirlerini anlamaları ve birbirleriyle iletişim kurabilmeleri önem taşımaktadır. Bu iletişim biçiminde karşılıklı konuşma kurallarına uyulması gerekir. A1-A2 düzeyinde konuşmacıların basit ve anlaşılır tümcelerle konuşmaları hedeflenmektedir. Bu becerinin kazandırılmasında özellikle ikili çalışmalara ve grup çalışmalarına yer verilir. Karşılıklı konuşma alanlarında aşağıdaki basamak kümelerini ilişkin yeterlikler (yapılabilirlik ifadeleri) verilmiştir: (CEF, 2001, s.76)

Anadili Konuşmalarını Anlama Yeterlikleri

Sohbet Yeterlikleri

Arkadaşlar Arasında Resmîliğe Dayanmayan Tartışma Yeterlikleri

Söyleşi Yeterlikleri

Bir Amaca İlişkin İşbirliği Yeterlikleri

İşlemler: Hizmetle İlgili Konuşma Yeterlikleri

Bilgi Alışverişi Yeterlikleri

Resmî Tartışma ve Görüşmeler Yeterlikleri

Sesletim ve Tonlama Yeterliği

Akıcılık Yeterliği

Doğruluk Yeterliği

Toplumdilbilgisel Uygunluk

Anadili Konuşmalarını Anlama Yeterlikleri

A1

Konuşma arkadaşları kendisine anlayış göstererek tane tane, anlaşılır biçimde ve tekrarlayarak hitap ettiğinde, basit ve somut gereksinimleri karşılamak için günlük deyimleri anlayabilir.

Kendisine açık ve anlaşılır bir biçimde hitap edildiğinde soruları, yönergeleri ve kısa, basit yol tariflerini anlayabilir.

A2

Fazla çaba göstermeden günlük konuşmalarla başa çıkacak kadar anlayabilir.

Kendisiyle anlaşılır, ölçünlü bir dille ve bilinen konular hakkında konuşulduğunda söyleneni genelde anlar; ama zaman söylenenin tekrarlanmasını ya da başka sözcüklerle ifade edilmesini isteyebilir.

Basit günlük konuşmalarda yavaş ve anlaşılır bir biçimde kendisine hitap edildiğinde ve anlamasına yardımcı olduğunda söyleneni anlayabilir (CEF, 2001, s.78).

Sohbet Yeterlikleri

A1

Birisini tanıtabilir ve basit selamlaşma kalıplarını kullanabilir. Birisinin hatırını sorabilir ve yeni gelişmelere karşılık verebilir.

Anlayışlı konuşma arkadaşları kendisine yavaş, tane tane ve tekrarlayarak hitap ettiklerinde basit günlük gereksinimlere ilişkin günlük ifadeleri anlayabilir.

A2

Selam vererek, veda ederek, kendini tanıtarak ve teşekkür ederek sosyal ilişkiler kurabilir.

Kendisiyle anlaşılır ve ölçünlü bir dille alışlagelmiş konular hakkında konuşulduğunda genellikle söyleneni anlar; ama söylenenin tekrarlanmasını ya da başka sözcüklerle ifade edilmesini isteyebilir. Günlük olağan durumlarda herkesi ilgilendiren konular hakkında yapılan kısa konuşmalara katılabilir.

Basit sözcüklerle kendini nasıl hissettiğini söyleyebilir ve teşekkür edebilir.

İletişim kurmak için çok kısa konuşmalar yapabilir, ama söylenenleri yeterli derecede anlayamadığı için konuşmayı sürdürmez; ancak konuştukları kişiler, söylediklerini anlatabilmek için çaba gösterirlerse onları anlayabilir.

Birisine selam verirken ya da birine hitap ederken basit ve kalıplaşmış günlük nezaket sözcüklerini kullanabilir.

Birisini davet edebilir ve bir davete karşılık verebilir. Birisinden özür dileyebilir ve özür dileyene karşılık verebilir.

Neleri sevip sevmediğini söyleyebilir (CEF, 2001, s.79).

Arkadaşlar Arasında Resmiyete Dayanmayan Tartışma Yeterlikleri

A1

Söz konusu metinde dilin bu kullanım alanına ilişkin temel düzey kullanıcıları A1 düzeyindeki bir dil kullanıcısı için bir yeterlik söz konusu değildir.

A2

Yavaş ve anlaşılır biçimde konuşulduğunda bulunduğu ortamda gecen bir tartışmada genelde hangi konu üzerine konuşulduğunu anlayabilir.

Akşamları ya da hafta sonları ne yapılabileceği hakkında başkalarıyla görüşebilir.

Öneriler yapabilir ve yapılan önerilere karşılık verebilir.

Birisinin söylediklerini onaylayabilir ya da birisine itiraz edebilir.

Kendisine anlaşılır bir dille, yavaş yavaş hitap edildiğinde pratik günlük sorunları basitçe dile getirebilir.

Nereye gitmek veya ne yapmak istedikleri hakkında başkalarıyla görüşebilir, birisiyle buluşmayı kararlaştırabilir (CEF, 2001, s.80).

Söyleşi Yeterlikleri

A1

Bir söyleşide, yavaş, anlaşılır, doğrudan ve deyim kullanılmadan kendisine yöneltilen basit kişisel soruları yanıtlayabilir.

A2

Bir söyleşide, söylemek istediklerini ifade edebilmek için, zaman açıklama yapılmasını isteyip yardım alabiliyorsa düşündüğünü anlatabilir, bildiği konularda bilgi verebilir ve fikir yürütebilir.

Bir söyleşide, basit soru ve saptamalara yanıt verebilir.

Basit ve iyice ezberlediği deyimleri belli başlı sözcükleri değiştirerek koşullara uygun biçimde kullanabilir.

Öğrendiği deyimlerin belli başlı öğelerini harmanlayarak daha çok kullanım olanağı yaratabilir (CEF, 2001, s.83).

Bir Amaca İlişkin İşbirliği Yeterlikleri

A1

Kendisine özenle ve çok yavaş sorulan soruları, yöneltilen talimatları ve kısa, basit yol tariflerini anlayabilir.

Birisinden bir şey isteyebilir ve birisine bir şey verebilir.

A2

Söyleneni çok fazla çaba sarf etmeden alışlagelmiş görevleri yerine getirebilecek kadar anlar ve anlamadığının tekrarlanmasını basit bir biçimde rica edebilir.

Bir sonraki adımın ne olacağı hakkında tartışabilir, öneriler yapabilir ve önerilere karşılık verebilir, talimat isteyebilir ve verebilir.

Anladığını belirtebilir ve konuşma arkadaşıyla anlaşabilmek için çaba gösterdiği takdirde en gerekli şeyleri anlayabilir.

Basit günlük görevlerde anlaşabilir, basit deyimler kullanarak bir şey isteyebilir ya da verebilir, bir sonraki adımın ne olacağını sorup konuşmak için basit bilgileri isteyebilir (CEF, 2001, s.81,82).

İşlemler: Hizmetle İlgili Konuşma Yeterlikleri

A1

Birisinden bir şey isteyebilir ve birisine bir şey verebilir.
Sayılar, miktarlar, fiyatlar ve zaman birimleri (saat) ile başa çıkabilir.

A2

Konaklama, seyahat, alışveriş ve yeme içme gibi günlük durumlarla başa çıkabilir.
Bir turizm danışma bürosundan karmaşık olmayan ve özel istekler dışında gerekli tüm bilgileri alabilir.
Günlük yaşam için gerekli olan mal ve hizmetleri isteyebilir ve başkalarına da verebilir.
Basit seyahat bilgilerini alabilir ve otobüs, tren, taksi gibi toplu taşıma araçlarını kullanabilir; yol sorabilir, yol gösterebilir ve bilet alabilir.
Mağazalarda, postane ve bankada bir şey sorabilir ve basit işleri halledebilir.
Ölçü, miktar ve fiyat gibi bilgileri verebilir ve anlayabilir. Basit alışverişler yapabilir, ne aradığını söyleyebilir ve fiyatını sorabilir, yemek ısmarlayabilir (CEF, 2001, s.81,82).

Bilgi Alışverişi Yeterlikleri

A1

Kendisine dikkatlice ve yavaş yöneltilen soru ve talimatları ve kısa, basit yol tariflerini anlayabilir.
En önemli gereksinimler ya da çok alışlagelmiş konulara ilişkin basit sorular sorabilir ve soruları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve benzeri saptamalara karşılık verebilir.
Oturduğu yer, tanıdıkları, kendisine ait olan şeyler vb. hakkında kişisel sorular sorabilir ve benzeri soruları yanıtlayabilir.
Haftaya, geçen cumartesi, kasım ayında ya da saat üçte gibi anlatımlarla zamanı belirleyebilir (CEF, 2001, s.83).

A2

Fazla çaba harcamadan basit günlük konuşmalarla başa çıkacak kadar anlayabilir (CEF, 2001, s.83).
Günlük pratik gereksinimlerle başa çıkabilir; karmaşık olmayan teknik bilgileri bulabilir ve başkalarına iletebilir.
Alışkanlıklar ve günlük uğraşlar hakkında sorular sorabilir ve benzeri soruları yanıtlayabilir.
Boş zaman uğraşları ve geçmişteki etkinlikler hakkında sorular sorabilir ve benzeri soruları yanıtlayabilir.
Yol sorma gibi basit açıklama ve talimatlar verebilir.
Karmaşık olmayan ve bire bir bilgi alışverişi yapılan basit günlük durumlarda karşısındakiyle anlaşabilir.
Alışlagelmiş ve sıradan işler hakkında kısıtlı olarak bilgi alışverişinde bulunabilir.
Birisinin işinde ve boş zamanlarında neler yaptığını sorabilir ve başkalarının benzeri sorularını yanıtlayabilir.
Bir harita ya da plana bakarak yol sorabilir ve tarif edebilir.
Kişisel bilgiler verebilir ve başkalarına da sorular yöneltebilir (CEF, 2001, s.83).

Resmî Tartışma ve Görüşmeler Yeterlikleri

A1

Söz konusu metinde dilin bu kullanım alanına ilişkin temel düzey kullanıcıları A1 düzeyindeki bir dil kullanıcısı için bir yeterlik söz konusu değildir.

A2

Yavaş ve anlaşılır biçimde konuşuluyorsa kendi uzmanlık alanından çeşitli konuları takip edebilir.
Eğer ifade edebilmesine yardımcı olunursa, ana noktaların tekrarlanmasını istemeye fırsat verilirse gerekli bilgi alışverişinde bulunabilir ve kendisine doğrudan sorulduğunda pratik bir soru hakkında fikrini söyleyebilir.
Doğrudan kendisine hitap edildiğinde, ana noktaların tekrarlanmasını istemeye fırsat verilirse resmi bir tartışmada düşüncesini söyleyebilir (CEF, 2001, s.80).

Sesletim ve Tonlama Yeterliği

A1

Kendisiyle konuşan anadili konuşurları, onun konuştuğu dil ailesine mensup olan yabancılarla konuşmaya alışıkça çok kısıtlı, ezberlenmiş sözcük ve deyimlerden yabancılarla konuşmaya alışıkça çok kısıtlı, ezberlenmiş sözcük ve deyimlerden oluşan bir dağarcığı sesletim ettiğinde, biraz çaba göstererek söylediklerini anlayabilirler.

A2

Fark edilen yabancı aksana rağmen, genelde anlaşılabilir bir sesletime sahiptir ama konuşma arkadaşı zaman zaman söylenenin tekrarını rica edebilir (CEF, 2001, s.119).

Akılcılık Yeterliği

A1

Çok kısa, kalıplaşmış ve çoğunlukla önceden ezberlenmiş anlatımları kullanabilir; ancak sözcük bulmak, az bilinen sözcükleri söyleyebilmek ve bildirişim kopukluklarını gidermek için sık sık ara verir.

A2

Sık sık duraksamasına, yeniden söze başlamasına ya da başka sözcüklerle tekrarlamasına rağmen, kısa anlatımlarla kendini ifade edebilir.

Sık ve belirgin biçimde duraksayıp söze tekrar başlamak zorunda kalsa da, kısa konuşmalarla başa çıkmak için, pek çaba harcamadan, bilinen bir konuya ilişkin deyimleri kullanabilir (CEF, 2001, s.132).

Doğruluk Yeterliği

A1

Söz konusu metinde dilin bu kullanım alanına ilişkin temel düzey kullanıcıları A1 düzeyindeki bir dil kullanıcısı için bir yeterlik söz konusu değildir.

A2

Alışlagelmiş durumlarda olagelen basit ve yüz yüze yapılan sınırlı bir bilgi alışverişinde söylemek istediğini dile getirebilir; ancak diğer durumlarda iletinin kapsamını daraltmak zorunda kalabilir (CEF, 2001, s.133).

Toplumdilbilgisel Uygunluk

A1

Birini selamlamak ya da birine veda etmek için gerekli en basit nezaket kalıplarını kullanarak, *lütfen* ve *teşekkür ederim* diyerek, kendini tanıtarak ya da özür dileyerek vb. basit bir sosyal ilişki kurabilir

A2

Basit bir bilgi alışverişi yapmak, istekleri bildirmek, düşünce ve görüşleri dile getirmek gibi temel dil işlevlerini kullanabilir ve onlara karşılık verebilir.

En basit ve en çok kullanılan kalıp ifadeleri kullanarak temel sıradan durumlarda basit ama etkili bir biçimde iletişime girebilir.

Yaygın selamlaşma ve hitap kalıplarını kullanarak çok kısa bir tanışma konuşmasının üstesinden gelebilir.

Bir davet ya da bir özrü dile getirebilir ve benzeri durumu yanıtlayabilir (CEF, 2001, s.125).

2.1.5.3.5. Yazma becerisi. Yazılı anlatım, yani yazma becerisi dil kullanıcısının anlatmak istediğini doğru ve hedefine uygun olarak aktarmasında ve iletişim kurmasında en etkili yollardan birisidir. Dil öğretimi sürecinde yazma becerisinin geliştirilmesiyle; dil kullanıcılarının duygu, düşünce, beklenti, hayal, tasarı, izlenimlerini ve aktarmak istedikleri ne varsa dilin olanaklarından faydalanıp dilin ve yazılı anlatım kurallarına uygun olarak aktarmaları, yazma becerisini kendini ifade etmede bir alışkanlık haline getirmeleri ve yazmaya ilgi duyan ve yeteneği olanların bu becerilerini ilerletmeleri hedeflenmektedir. Yazma becerisinin kazanılması ve istenen amaçlara tam olarak ulaşılması uzun bir süreç gerektirirken ilgi çekici ve teşvik edici yazma çalışmalarıyla gerçekleştirilebilir.

Yazma becerisiyle dil kullanıcılarının basit sözcükler kullanarak kısa metinler meydana getirme, günlük yaşamdaki iletişim yollarını kullanarak (e-posta, internet, cep telefonu vb.) yazılı iletişim kurma, herhangi bir formu doldurma, aktarmak istediği

kişileri/varlıkları tanıtan tümceler yazma, sözlü olarak verilen metinleri yazma etkinliklerinin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Yazma becerisi dil kullanıcısı için farklı amaçlarla değerlendirilebilecek önemli bir anlatım yoludur. Günlük yaşamda mektuplar, e-posta, öz geçmiş yazma, form doldurma, okul ödevi yapma, alıştırma yapma, not alma vb. etkinliklerle geliştirilebilen yazma becerisi ile hedef dilin dil bilgisi yapısının anlaşılması, tümce kalıplarının kavranması ve sözcük hazinesinin kullanılması amaçlanmaktadır. Yazılı anlatımda yapılan yanlışlıkların yol açtığı iletişim hatalarının düzeltilmesi sözlü anlatımdaki gibi anında yapılamayacağından dilin kurallarını özenle ve doğru kullanmak şarttır. Hedef dilin kurallarının bilinmesinin yanında bir iletiyi yazılı olarak aktarmak için dil kullanıcısının belli bir düzeyde dil bilgisiyle sözcük dağarcığına sahip olması da lazımdır. Yazma etkinlikleri, diğer temel dil becerilerinin ilerlemesine yardımcı olmakla birlikte dil kullanıcısının dile ilişkin zihinsel şemalarını, düşünce ve bilgilerini düzenleyerek aktarmasını da sağlar. Dil kullanıcısının yazma becerisinin iyileşmesi, temel dil becerilerinden okuma becerisini etkili olarak kullanmasını gerektirmektedir.

Bir dili öğrenmek yalnızca o dili konuşabilmek olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü ana dili konuşma başlangıçta içinde yaşanan ortamda öğrenilirken yazma ise örgün eğitim sürecinde öğrenilmeye çalışılır. Bu nedenle konuşma ve yazma becerisinin öğrenilme süreci birbirine benzememektedir. Konuşma ve yazma becerisi arasında fazlaca benzerlik bulunmakla birlikte birçok açıdan da bu iki beceri arasındaki farklılıklar görülmektedir. Yazma becerisi yazıda aktarılanları düzenlemenin, karmaşık dilbilgisel verilerin üst düzeyde kullanılmasını ve tümce yapılarının oluşturulmasında çok dikkatli olmayı zorunlu kılar. Anlamın anlaşılabilir ve açık olarak ifade edilmiş olması için yazının özenle ve tutarlı bir bütün içinde oluşturulması gerekir. Yazma etkinliklerinde, konuşmadakilerde olduğu gibi anında bir dönüt alma olamamaktadır. Bu nedenle dil kullanıcısı aktaracaklarını, düşüncelerini, tutarlı ve net olarak ifadelendirerek bir araya getirmelidir. “Dil kullanıcıları ikinci bir dil öğrenilirken iletişim kurmayı ve anlamayı, konuşmayı, yazılanları okumayı ve insanlarla yazışmayı öğrenirler. Yazmayı öğrenmenin tek amacı insanlarla iletişim kurmayı öğrenmek değildir. Yazma tüm bunlara ek olarak

dilbilgisel yapıları, deyimleri, sözcükleri doğru öğrenip öğrenmediklerini kontrol şansı vermektedir” (Raimes, 1983, s.3).

Çerçeve metinde aşağıda maddeler halinde belirtilen etkinliklerden görüldüğü üzere yazma becerisini benimsediği işlevsel/kavramsal yaklaşım koşutunda iletişimsel düzlemde ele almış ve faydacı açıdan bu beceriye bakmıştır. Yazmaya ilişkin etkinlikler şöyledir:

- Formları ve anketleri doldurmak
  - Magazin dergileri, gazeteler için makale yazmak
  - Sergilemek için afiş hazırlamak
  - Rapor, muhtıra yazmak
  - Geleceğe ilişkin not alma
  - Dikte edilen mesajı yazılı hâle getirmek
  - Yaratıcı ve imgesel yazma
  - Kişisel mektup ya da iş mektubu yazma
  - Sözlü etkileşimin mümkün ya da uygun olmadığı durumlarda, (hatırlatma) notlarının vb. alışverişi
  - Mektup, faks, e-postayla yazışmalar
  - Yazılı anlaşma, sözleşme ve resmi bildiri vb.nin taslaklar, değişiklikler ve düzeltmeler vb. ile oluşturulması
  - Çevrimiçi ve çevrimdışı sanal toplantılara katılabilme (CEF, 2001, s.61,84)
- Yazma becerisi ile ilgili Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’nde bu konu alanlarında aşağıdaki basamak kümelerini ilişkin yeterlikler (yapılabilirlik ifadeleri) verilmiştir:
- Yazılı Anlatım, Genel
Yazışma
Not, İleti ve Formlar
Yaratıcı Yazma
Rapor ve Deneme/Makale Yazma
Yazım Yeterliği Hâkimiyeti
Not Alma (Sunum ve seminerlerde vb.)
Metinlerle Çalışma

Yazılı Anlatım, Genel Yeterlikleri

A1

Basit, kalıplaşmış deyim ve tümceleri yazabilir.
Bir kişi hakkında yazılı bilgi isteyebilir ya da bilgileri iletebilir.
Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir.

A2

“Ama”, “çünkü” ya da “ve” gibi bağlaçlar kullanarak bir dizi kolay deyim ve tümceleri yazabilir.
Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir.
Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.
Kitap harfleri ya da okunaklı el yazısıyla yazılmış metinleri bakarak yazabilir.

Yazışma Yeterlikleri

A1

Kısa ve basit kartpostallar yazabilir.

A2

Teşekkür etmek ya da özür dilemek için çok basit özel bir mektup yazabilir.

Not, İleti ve Formlar Yeterlikleri

A1

Bir otel kayıt formuna ya da vardığı yerde gerekli bir forma sayıları ve bilgileri, adını, uyruğunu, yaşını, doğum tarihini ve varış tarihini vb. yazabilir.

A2

Tekrarlanmasını ya da değişik olarak ifade edilmesini rica edebildiğinde kısa ve basit iletileri not alabilir.

Günlük gereksinimlerle ilgili kısa, basit not ve iletileri yazabilir.

Yaratıcı Yazma Yeterlikleri

A1

Kendisinin ya da hayal ettiği insanların nerede yaşadıklarını, neler yaptıklarını basit deyimler ve tümceler kullanarak yazabilir.

A2

Birbiriyle bağlantılı tümceler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir.

Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir.

Ailesi, yaşam şartları, eğitim durumu, şimdiki ya da önceki mesleği hakkında bir dizi basit tümceleri yazabilir.

İnsanlar hakkında kısa, basit, hayali özgeçmişler ve basit şiirler yazabilir.

Rapor ve Deneme/Makale Yazma Yeterlikleri

Söz konusu metinde dilin bu kullanım alanına ilişkin temel düzey kullanıcıları A1 ve A2 düzeyindeki bir dil kullanıcısı için bir yeterlik söz konusu değildir.

Yazım Yeterliği Hâkimiyeti

A1

Basit tabelalar ya da talimatlar, günlük kullanılan nesnelere isimleri, mağaza isimleri veya devamlı kullanılan deyimler gibi alışılmış sözcük ve kısa deyimleri bakarak yazabilir.

Adresini, uyruğunu ve kişiye ait diğer bilgileri harf harf söyleyebilir.

A2

Yol tarifi gibi günlük konulara ilişkin kısa tümceleri bakarak yazabilir.

Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline yakın, oldukça doğru olarak yazar (ancak alışılmış yazım kurallarını kullanmaz).

Not Alma (Sunum ve seminerlerde vb.) Yeterliği

Söz konusu metinde dilin bu kullanım alanına ilişkin temel düzey kullanıcıları A1 ve A2 düzeyindeki bir dil kullanıcısı için bir yeterlik söz konusu değildir.

Metinlerle Çalışma Yeterliği

A1

Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir.

A2

Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.

Kitap harfleri ya da okunaklı el yazısıyla yazılmış metinleri bakarak yazabilir (CEF, 2001,s.64,84,85).

2.1.6. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde Yer Alan Diğer Yabancı Dil Öğretim Yöntem, Yaklaşım ve İzlençeleri

Dil öğretimi sürecinin hedef dilin niteliğine ilişkin bilgiler ve hedef dilin öğrenilmesiyle ilgili görüşlerimiz olarak iki temel dayanağının olduğu söylenebilir. Dil öğretimi sürecinde kullanılacak yöntemler, ders kitapları ve bu derse ilişkin planlar büyük oranda bu iki dayanağı kılavuz olarak almaktadır. Yöntemler, genel olarak kuramsal yaklaşımlardan hareketle “dil öğrenme sürecinin” nasıl olduğuna ilişkin bilgileri barındırmakla birlikte dersteki etkinliklerin, ders malzemelerinin, ders sırasında öğretici ve dil kullanıcısı rollerinin nasıl olacağına ilişkin tanımlamalar da yapar.

Yabancı dil öğretimi sürecine ilişkin belirlemeler en fazla ders programları ile kitaplarına ve öğretim yöntemlerine yön vermektedir. İletişim kuramı, toplumbilimi ve felsefe ile birlikte zaman içinde, dilin yalnız betimleme ya da bilgi verme amacına yaramadığını; duygu, düşünce hayal ve isteklerin de aktarılmasına da kullanıldığını göstermiştir. Sadece daha önce başka bir uygulama alanında işe koşulmuş ve başarılı olmuş bir yöntemi, dil kullanıcıların içinde buldukları koşullara, bireysel hazır bulunuşluk düzeyi ve hedef dili öğrenme amaçları dikkate alınmaksızın uygulamak doğru olmayacaktır. Bu olumsuz durum dil öğretimi sürecinde yeni yöntem arayışlarının da sürekli olarak devam etmesine neden olmuştur. 1960'lı yıllarda Chomsky'nin (1998) öncülüğünde ortaya çıkan yeni dilbilim anlayışı ile birlikte dil öğretimi sürecinin bir alışkanlık kazanma edimi olmadığı bilinçli bir kazanım olduğu varsayılmaya başlanmıştır. Günümüzde ise dil öğretimi süreçlerinde farklı yöntemlerin işe yarayan en iyi yanlarını bir araya getirmeyi amaçlayan “Seçmeli” (eclectic) yaklaşımın kullanıldığı fazlaca görülmektedir.

1982'de söz konusu Konsey ile Millî Eğitim Bakanlığının ortak düzenledikleri “Yabancı Dil Öğretimi Programları” konulu seminerde verilen yaygın bir biçimde kullanılan yabancı dil öğretimi yaklaşım ve yöntemleri şöyledir: (Görev Temelli Yöntem bunlara ek olarak verilmiştir.)

- Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar Translation Method)
- Düzvarım Yöntemi (Direct Method)
- İşitsel-Dilsel Yöntem (Audio Lingual Method)
- Bilişsel Yöntem (Cognitive Code Approach)
- Doğal Yöntem (The Natural Method)
- İletişimsel Yaklaşım (Communicative Approach)
- Seçmeli Yaklaşım (Eclectic Yöntem)
- Görev Temelli Yöntem (Task Based Method)

Bu yaklaşım ve yöntemlerden sadece bu çalışmayla ilgi olan İletişimsel Yaklaşım ve Görev Temelli Yaklaşım hakkında bilgi verilecektir. Araştırmalara ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecine bakıldığında bu süreç için en iyi yöntem diye belirtilen bir bilginin olmadığı, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için bütün yöntemlerin en iyi ve işe yarar özelliklerinin sentezinden oluşan bir yöntemin kullanılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Dil kullanıcısının öğreneceği yabancı dili kim olarak (öğretmen, hemşire, satış elemanı vb.) ne zaman, nerede, hangi koşullarda (akademik amaçlı, çalışma, turizm

vb.), hangi temel dil becerisinde (dinleyerek, konuşarak, okuyarak, yazarak) kullanacağı kesinlikle dikkate alınmalıdır. Dil öğretimi süreciyle ilgili çalışıldığında değerlendirmelerin doğru yapılabilmesi, çalışmalar sırasında karşılaşılan sorunların amaca uygun bir çözümle sonuçlandırılabilmesi için dil öğretimi sürecine kullanılan yaklaşım ve yöntemlerin bilinmesi faydalı olacaktır. İşe koşulacak yaklaşım ve yöntemlerin hepsi ayrı ayrı, öğrenme koşullarına, öğretmene, öğrenme ortamlarına, araç-gerece, zamana, amaca ilişkin etmenler dikkate alınarak değerlendirilerek uygulanmaya başlanmalıdır (Arı, 2010).

Anlam karmaşıklığı giderebilmek için başlangıçta yaklaşım, yöntem, teknik ve izlenice kavramlarının tanımının yapılması uygun olacaktır. “*Yaklaşım*, dilin ve dil öğreniminin doğasına ilişkin kuramları oluşturur. Yani insanların dili nasıl edindikleri ve nasıl başarıyla öğrendikleri yaklaşımın içeriğini oluşturur” (Harmer, 2007; Richard ve Rogers, 2014, akt. Yaylı ve Yaylı, 2011, s.8). “*Yöntem*, yaklaşımın uygulamaya aktarılmasıdır. Yöntemi geliştiren kuramcılarının etkinlik türleri, öğretmen ve dil kullanıcısı rolleri, kullanılacak malzeme ve izlenice hazırlama konularında bir kullanılacak bilgiler oluştururlar. Teknik, uygulama sürecinin altında yer almaktadır, sınıf ortamında yapılan herhangi bir etkinlik veya öğretme yoludur” (Harmer, 2007; Richards ve Rodgers, 2014). Yaylı ve Yaylı (2011) *izleniceyi* “öğrencilerin belli yöntem içinde başarıları gereken şeylerin listesi” şeklinde betimlemiştir (s.9).

“İzlenice, dil öğretiminin hedeflerine eğitimsel planlamada anahtar bir belge değeri taşır. Dil ve öğrenme kuramlarının sınıfta nasıl kullanılacağını belirler ve buna altyapı hazırlar. Genellikle dil programında neler öğretileceğiyle ilgili karar verme süreçlerinden ve öğretimi sürecinin nasıl yürütüleceğinden bahseder” (Akbulut ve Yaylı, 2015). Çalışmanın bu bölümünde örneklem olarak seçilen yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde işe koşulan ders kitaplarındaki temel dil becerilerine ilişkin etkinlikleri değerlendirirken söz konusu olabilecek yabancı dil öğretimi sürecinde yaygın olarak kullanılan dil öğretimi yaklaşımları ve yöntemleri kısaca tanıtılacaktır.

2.1.6.1. İletişimsel Yaklaşım (Communicative Approach). İletişimsel yaklaşımda temel dil becerilerinin her biri iletişimi sağlamak amacıyla doğal olarak kendi bağlamlarında öğretilir. Öğretim süreci öğrenci merkezli olduğundan derse ilişkin malzemeler ve öğretim ortamı özel olarak dil kullanıcısı dikkate alınarak üretilir. Oluşturulan materyallerin hedef dilin kültürüne ilişkin öğeleri aktaracak ve günlük yaşamın işlevselliğine uygun bir biçimde oluşturulmasına en üst düzeyde dikkat edilir. Öğretmenin öğrenme ortamlarındaki rolü, dil kullanıcılarının dil öğrenme sürecinde amaçlarına uygun

olarak birbirleriyle iletişim kurmalarında rehberlik etmektir. Bu yöntemde öğretmen hedef dili ve dil kullanıcılarının anadilini ileri düzeyde bilmek zorundadır. “Öğrenciler ve öğretmen anadili gerektiğinde kontrollü bir biçimde kullanılabilir ve çeviriye başvurabilir” (Hengirmen, 2006, s.34).

Hedef dil iletişim etkinlikleriyle birlikte etkinliklerin ayrıntılı olarak açıklanmasında ve ödev verilirken de kullanılmaktadır. Etkinlik çalışmalarında role girme, mülakat, bilgi boşlukları doldurma, oyunlar, dil değişimleri, incelemeler, grup çalışmaları, sunum ve öğreterek öğrenme gibi dil kullanıcısının dili etkin bir biçimde kullanmasına olanak veren teknikler kullanılmaktadır.

Dil kullanıcısına daha önceki derslerde öğretilen konular ve durumlardan yola çıkılarak kendi yaşantısı ile ilgili sorular sorularak dil kullanıcılarının grup çalışması eşliğinde yeni ve özgün diyaloglar üretmeleri beklenir. Okuma parçalarının anlaşılmasını sağlamak için anahtar sözcükler verilir ve metindeki başlıca kavramlar belirlenir. Dil kullanıcılarına dilbilgisi, sözcük bilgisi, sesletim vb. konuları doğal diyaloglara başlamadan önce iletişim alıştırmaları yaptırılması uygun olacaktır. Bu yaklaşım için önerilen izlenceleri Richard ve Rodgers’a göre (2014) şöyle sıralanmıştır:

- “Yapısal + işlevsel
- Yapısal bir öz çevresinde işlevsel dönel
- Yapısal, işlevsel, araçsal
- İşlevsel
- Kavramsal
- Etkileşimsel
- Göreve Dayalı
- Öğrenci tarafından üretilmiş” (s.164).

2.1.6.2. Görev Temelli Yöntem (Task Based Method). Bu yöntem, tüm temel dil becerilerinin aynı düzeyde geliştirilmesini hedefleyen bir yöntemdir. Bu yöntem dil kullanıcılarının bir düşünce sürecindeki bilgilerle bir sonuca varmaları amacıyla öğretmenlerin de bu sürece rehberlik ederek, düzenlenmesi gereken alıştırmaları göstermesini ‘görev’ olarak değerlendirir. Bu yöntemde görev, dil öğrenme sürecinde öncelik verilen hedefler için oluşturulan anlamlı etkinliklerdir. Görev temelli öğretim yöntemi dilin iletişim görevleri aracılığıyla öğretilmesine dayanmaktadır.

Dil öğretimi süreci sonuç değil, süreç odaklıdır ve öğretim sürecinin öncelikli ve ilk hedefi dil kullanıcılarının iletişim kurabilmesidir. Öğretim süreci eğitimsel görevler ve

gerçek yaşama ilişkin görevler çerçevesinde oluşturulur. Görevden önceki süreç, konuya giriş olarak değerlendirilir. Dil kullanıcılarına konu başlığı ve görevler tanıtılır. Bunlar olurken konu başlığıyla ilgili sözcük ve kalıplar da kullanılabilir. Görevi gerçekleştirirken kullanacağı sözcükler dil kullanıcılarına öğretilirken görevin nasıl ve ne kadar yapılacağı, etkinliğin ne kadar süreceği gibi konulara açıklık getirilir.

2.1.7. İzence ve İzence Türleri

2.1.7.1. İzence nedir. Farklı yaklaşımları temel alan öğretim programlarında en önemli aşamalardan biri izlencenin meydana getirilmesidir. İzence, belirli bir grup dil kullanıcısı için öğretim sürecinde olacak noktaların nelerden oluştuğu, bunların nasıl işlenip ve değerlendirileceğinin ortaya konduğu, öğretim sürecinde işe koşulacak yöntem, teknik ve malzemelerin belirtildiği ve öğretim süreci sonunda elde edilecek olası hedeflerin yer aldığı plan olarak da tanımlanabilir.

Yaylı ve Yaylı (2011) *ise izlenceyi* “öğrencilerin belli yöntem içinde başarımları gereken şeylerin listesi” olarak ifade etmiştir (s.9). İzenceler olası öğretim hedeflerine kavuşabilmek için farklı biçimlerde oluşturulabilir. Bu durum birbirinden farklı izence türlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. İzence oluşturulurken dil kullanıcılarının yaşına, cinsiyetine, ekonomik durumuna, zaman aralığına, öğretmene ilişkin ögeler oldukça önemlidir. Bilhassa, sürenin kullanımı bazı konuların atlanmasına sebep olabilir.

“Dil bilgisel diğer bir deyişle yapısal izlencelerde, dilin kuralları, tümce yapısı, öğelerin dizilişi, yüklemelerinin durumu, yapıları üzerinde durulur. Sözcüksel izlencelerde ise sözcük eğitimi ve öğretimi temel alınır. Dil öğretimi sürecinde sözcük dağarcığını genişletmek büyük bir önem taşımaktadır” (Akbulut & Yaylı, 2015, s.36). Dil alanında yapılan çalışmalar önderliğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisine ilişkin (yapıya ilişkin) izlencelerin hazırlanması tümce bilgisi ve sözcük öğretimi, dil kullanıcısının düzeyine uygun sözlük oluşturma, dil bilgisi kurallarının öğretimi, kitap hazırlama vb. için araştırmacılara, uzmanlara ve dil kullanıcılarına kaynak oluşturur ve önemli verileri kullanıma açar. Bu nicelikle ilgili veriler yönünde hazırlanan yazılı ve yazısız materyaller, uygun bir dil öğretim sürecinin temelini oluşturur.

“Dil öğretiminde izlencenin oluşturulmasında gereksinim çözümlemesi, hedeflerin belirlenmesi, malzeme geliştirilmesi, öğretim sürecinin yerine getirilmesi, ölçme araçlarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi boyutlarının tümünün düşünülmesi gerekmektedir. İzlencenin uygulanması aşamasında etkili olan unsurlar; öğrenci, öğretmen, malzeme, ders süreci ve ölçme-değerlendirme olarak değerlendirilebilir” (Altmışdört,

2010, s.6). Yabancı dil öğretimi sürecinde izlenceler genelde hedef dil özelliklerinin detaylı incelenmesiyle gereksinim analizinden gelen bilgilerden faydalanılarak oluşturulmaktadır. Şayet izlence, gerçekten dil kullanıcılarının gereksinimlerine dayanılarak hazırlandıysa dil kullanıcılarını güdülemekte ve etkili bir biçimde uygulanmasını sağlamaktadır.

2.1.7.2. İzlence türleri. İzlence ile türlere bakıldığında dil öğretimi sürecinde kullanılan öğelerden odak olarak belirlenenlere farklılıklar görülmektedir.

İzlenceler, programın genel amaçlarına, içeriğine, uygulama şekline, hedefe, kullanıma, dil becerilerinin öğrenim şekline, öğrenme durumuna, öğrenme sürecine, gereksinimler açısından çeşitlenebilmektedir. İzlencenin çeşitlenmesiyle birlikte geliştirilmesi de çok önemli bir süreç olarak değerlendirilebilir. Yabancı dil öğretimi, izlence açısından durumsal, işlevsel, yeteneğe dayalı, konuya dayalı, dilbilgisi merkezli, beceri merkezli, öğrenme merkezli olmak üzere çeşitlere ayrılmaktadır (Richards, 2001; Hutchinson ve Waters, 1990).

“Yabancı dil öğretiminde izlence geliştirme sürecinde aşağıdaki soruların ilk başta sorulması gerektiğini vurgulamaktadır:

- 1.Konu içeriğinin rolü nedir?
- 2.Dil öğreniminin rolü nedir?
- 3.İzlencede özel bir program oluşturulacak mı?” (Kauffman, 1997, s.38).

Bu sorulara incelendiğinde öncelik konu alanı olmakla birlikte ikinci sırada dil öğreniminin olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumdan izlenceler meydana getirilirken belirli konu alanları çerçevesinde dil öğretiminin ele alınması gerekliliğinden söz edilebilir. Böylece konu alanı ve dile dayalı hedeflerin farklı olmasına karşılık bir bütün olarak öğretim yöntemleri uygulanabilir. Sadece konu alanı için değil dil kullanıcılarının temel dil becerilerinin de ilerletilmesi için izlemler oluşturulabilir.

İzlence dil öğretimi sürecinde dil öğretiminin hedeflerine gönderme yapan eğitimsel planlamada anahtar bir belge değeri taşır. Dil ve öğrenme kuramlarının sınıfta nasıl kullanılacağını belirler ve buna altyapı hazırlar. Genellikle bir dil programında neler öğretilmesiyle ilgili karar verme süreçlerinden bahseder ve öğretim sürecinin nasıl yürütüleceğini de kapsar (Akbulut ve Yaylı, 2015, s.2). Örneğin;

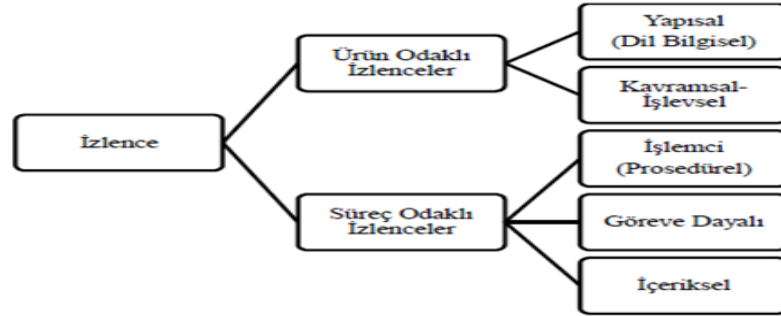
- Hedeflere ulaşmak için hangi öğretme yöntemine ve araçlarına gereksinim duyulur?
- Ne kadar bir süreye gereksinim duyulur?
- Sınıf içindeki etkinliklerin sırası ne olacak ve bunlar nasıl düzenlenecek?
- Ne tür yerleştirme ya da başarı testleri veya diğer test çeşitleri kullanılacak?
- Program nasıl değerlendirilecek? gibi soruların yanıtları izlencenin ne olduğuna işaret eder (Akbulut ve Yaylı, 2015, s.2).

Şekil 2.2.'de belirtilen izlence türleri ve sınıflandırmalarının dışında da birçok tür ve sınıflandırma vardır. Örneğin;

Sözcüksel izlenceler: Sözcük öğrenme ön plandadır. Deyimler ve özel sözcükler kitaplar ve konuşma etkinlikleriyle öğretilir. Dil veya tümce yapısı incelenerek öğrenilir.

Beceriye dayalı izlenceler: Temel amaç dil becerilerini geliştirmektir.

Durumsal izlenceler: Dil öğrenimi yaşamla iç içedir. Bağlamların yaşamın içinde gerçekleşen olaylarla ilgili olduğu ve dil öğrenmede bağlamın kullanılmasını temel alır (Mohseni Far, 2008). İzlenceler dil öğrenme/öğretme süreçlerinin düşünsel temelini içlerinde barındırdığı için bazı izlence tipleri bazı yaklaşım ve yöntemlerle ilişki içinde olmuşlardır. Örneğin, davranışçı öğrenme kuramını temel alan İşitsel-Dilsel Yöntem yapısal bir izlenceyi benimserken iletişimi önceleyen İletişimsel Yaklaşım ise kavramsal ve işlevsel izlenceleri önermişlerdir. Göreve Dayalı Öğrenme de iletişimsel bir izlence olan göreve dayalı izlenceyi uygulamaya koymuştur (Yaylı ve Yaylı, 2011, s.38).

Şekil 2.2. İzlençe türleri (Akbulut ve Yaylı, 2015, s.38)

2.1.7.3. İzlençe ve ders malzemesi ilişkisi. Bir dil öğretim sürecinde izlence tasarlama sırasında dil kullanıcısının gereksinimleri dikkate alınarak dil eğitim amaçları belirlenir ve bu amaçlar yönünde ders kitabı seçimi yapılır. Bu sırada öğretim ortamındaki öğretmen ögesinin de dikkate alınması gerekir. Öğretmen yeteneği koşutunda işe koşamayacağı bir izlencenin dil öğretimi sürecini başarıya götürmesi mümkün olmayacaktır. Başka bir deyişle izlence dersin organizasyonu, yapısını ve planını belirlemede önemli bir etkidir. İzlenceler, dil öğretimi sürecinde öğretmenin neyi, nasıl, niçin, neyle, nerede ve ne zaman kullanacağını belirlemesine yardımcı olarak öğretmenin işini de kolaylaştırır. Öğretimi kolaylaştırmak için dil kullanıcılarının gereksinimlerine göre izlenceler tasarlanıp planlı bir biçimde işe koşulmalıdır.

Dil öğretimi sürecinde temel dil becerileri bir bütün olarak değerlendirilerek belirli konu alanlarına ilişkin bilgilerin öğretilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç, izlencedeki hedefler yönünde, öğrencilerin çeşitli alıştırmaları ve görevleri gerçekleştirmesidir. İzlençe planlanırken dil kullanıcılarının öğrendikleri bilgileri gerçek yaşamda kullanmaları konusunda teşvik edilmeli, bunun için fırsatlar oluşturulmalı ve bu fırsatlar alan bilgisi ve dil becerilerine ilişkin çeşitli etkinlikler içermelidir. İhtiyaca ilişkin hazırlanmış bir izlencenin başarılı bir öğretimin anahtarı olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.

Başarılı bir öğretim süreci, hedeflerle bağlantılı, dil kullanıcılarının ilgi ve isteğini çoğaltan, iyi hazırlanmış malzemelerle sağlanabilir. Malzemeler, öğretim hedeflerinin gerçekleşmesine yardım etmeli, dil kullanıcısının yeteneğine ve öğrenme düzeyi dikkate alınarak geliştirilmelidir. Malzeme tasarımında öncelik verilmesi gereken konu temel

alınan yaklaşım ve yöntemin ne olacağıdır. Bu iki ögenin netleştirilmesinden sonra, öğretim ile ilgili izlencenin ayrıntılı olarak tetkik edilerek ders malzemesinde yer alacaklar belirlenmelidir. Ders malzemesi, dil kullanıcılarını öğrenme isteği oluşturmalı ve öğrenmeye teşvik etmelidir. Bu açıdan iyi kurgulanmış bir ders malzemesi ilgi çekici konular, dil kullanıcılarına düşünme yeteneklerini kullanabilecekleri etkinlikler içermeli ve dil kullanıcıların var olan bilgi ve becerilerini kullanabilmesini sağlamalıdır.

Yabancı dil öğretiminde malzeme kullanımının amacı öğrenim sürecini kolaylaştırmak ve hızlandırmaktır. İzlenec hedefleri belirlenirken hedef kitleye gereksinim analizi yapıldığında ortaya çıkan hedefler malzemeyi belirlemede önemli bir değişkendir. Örneğin, akademik yazma becerilerini geliştirmek için oluşturulan bir izlencenin hedeflerine uygun malzeme bilimsel içerikliken, konuşma becerisini geliştirmeyi hedefleyen bir izlencede kullanılan malzeme, bireylerin gündelik yaşamlarında gereksinim duyacakları iletişim hedeflerine uygundur. Ders kitapları en yaygın kullanılan ders malzemeleri olduğu için hazırlanmaları bir izlencenin etrafında gerçekleşir. İletişimsel bir yaklaşımı benimseyen bir ders kitabı çoğunlukla kavramsal-işlevsel bir izlenciyi benimser. Yani kitaptaki bölümler (üniteler) dilbilgisi konularının sıralanmasından ziyade önemli kavramların (örneğin; ev, alışveriş, okul) ve/veya bazı işlevlerin (örneğin; tanışma, seyahat etme, ev işleri, internette gezme) sıralanmasıyla oluşturulur (Akbulut ve Yaylı, 2015, s.4).

Öğretilecek konular dil kullanıcısının zihnine ulaşmadan birkaç aşamadan geçmektedir. Bu aşamalar, derste öğretilmesi gerekenleri, işlenecek konuların nasıl bir araya getirildiği ve sıraya konduğu, öğrenme ortamında öğretmen ve dil kullanıcısının rolü, etkileşimi üzerinde durulan izlenceler tarafından sağlanmaktadır. İzlencenin türüne bakılmaksızın; tasarımındaki amaç, öğrenme ortamının faydasına çalışılarak belirlenen hedeflerin en az çaba ve en kısa zaman diliminde gerçekleştirilmesinin sağlanmasıdır.

2.1.8. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Ders Kitabı

Ders kitapları, öğretimin hedefleri doğrultusunda dil kullanıcısının öğrenme yaşantılarına kaynak oluşturan öğretim gereçlerinden biri, neredeyse çoğu zaman da tek öğretim gereçidir. Yani ders kitabı, öğrenme ortamlarında dil kullanıcısının en basit deyimle hangi konularla karşılaşacağını, öğretmenlerin ise neleri öğreteceğini belirleyen en önemli kaynak niteliğindedir. “Dil öğretiminin temel unsuru olan kitaplardır. Kapsamlarının eşgüdüm içerisinde oluşturulduğu ders kitabı, dil bilgisi ve öğrenciler için alıştırmaya kitabı olarak ayrı ayrı hazırlanmaktadır. Kitaplar öğrenme-öğretme sürecinin vazgeçilmez görsel araçlarıdır” (Demirel, 1993, s.91).

Dil öğretimi sürecinde ders kitabı ile birlikte çalışma kitabı kullanmanın bu sürece önemli katkılar yaptığı bilinmektedir. Düşünerek öğrenmeye ve anlamlı alıştırmalara kaynaklık etmeleri açısından çalışma kitaplarının çok büyük önemi vardır. Çalışma kitaplarının öğrenme ortamlarında dil kullanıcılarının keşfederek öğrenmelerinin gerçekleşmesi açısından önemli bir rolü de vardır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi

sürecinde kullanılan gereçlerin resim, fotoğraf ve karikatürle zenginleştirilerek, dersin sadece bilgi vermesi engellenip dil kullanıcılarının öğrenme ortamlarında bulunmaktan ve öğrenmekten keyif alan keşfederek öğrenen bireyler olmaları için çabalanmalıdır. Ders kitaplarında aynı zamanda dil kullanıcılarını araştırma yapmaya, düşünmeye teşvik eden araştırma konuları ile görevleri ve daha önceki bilgileriyle köprü kurmasını sağlayan hazırlık soruları yer verilmesi öğrenme ortamları açısından yararlı olacaktır.

“Yabancı dil öğretiminde en çok kullanılan görsel araçlar sınıfta her öğrencinin kullandığı ders kitabıdır” (Demirel 1993, s.91). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı birçok okulda yabancı dil öğretiminde Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’ni temel alarak düzeylendirme yapan kitaplar kullanılmaktadır. Aynı ölçünlülüğün yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de uygulanması beklenmektedir. Bu konuda, birkaç özel kuruluş ve dil öğretim merkezinin oluşturduğu Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni temelli kitaplar mevcuttur.

Günümüzde, yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla resmi ve özel kuruluşlarca pek çok kitap, öğretim seti ve materyal hazırlanmıştır. Bu setlerden bazıları şunlardır: Yunus Emre Türkçe Öğretimi Seti, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, İzmir Yabancılar İçin Türkçe Ders ve Alistırma Kitapları, Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti, Türkçe Öğreniyoruz-Orhun, Türkçe Öğreniyoruz-Güneş, Dilset Yayınları...

Öğretim ortamlarının ana gereci olan ders kitapları ana dili öğretimi sürecindeki gibi Türkçenin yabancı dil öğretiminde de öğretmenler ve dil kullanıcıları için en önemli kaynakların başında gelir. Öğretmen açısından ders kitabı, takip edilmesi gereken eğitim programlarının bir kılavuzu olmakla birlikte sınıf içi uygulamalara yön gösteren temel bir yardımcıdır. Dil kullanıcısı tarafından bakıldığında ise ders kitabı, öğrenme yaşantılarına kaynak oluşturan en temel gereçtir.

İlerleyen teknolojiye ve üretilen çeşitli materyallerin olmasına rağmen bir dersin en temel aracının ders kitabı olduğu bilinmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği’nde ders kitabı, “her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak olan, konuları öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış öğrenim amacı ile kullanılan basılı eser” (MEB, 1995) ifadesiyle tanımlanmıştır. Ders kitabı, dil kullanıcısının öğretim programına uygun olarak belirlenmiş kazanımları elde etmesini sağlarken öğretim ortamlarının da en büyük yardımcısı konumundadır. Ders kitapları, öğretim süreçlerindeki konulara ilişkin bilgiyi planlı ve aşamalı bir biçimde içerdiğinden ilerleyen teknolojiyle meydana getirilen diğer modern ders araç-gereçlerine karşılık

öğretim ortamlarının temel vazgeçilemeyen ders aracı kimliğini korumaya devam etmektedir. Ders kitapları, dil öğretimi sürecinde öğretmenin işini kolaylaştırmakta ve dil kullanıcılarına bazı faydalar sağlamaktadır.

Ders kitabının öğrencilere sağladığı faydalardan bazıları maddeler halinde şöyle aktarılabilir:

1. Ders kitabı, öğretmenin sözlü dersini tamamlar.
2. Ders kitabı, sözlü öğretimin boşluklarını ve eksikliklerini giderir; bunun sonucu olarak konular ve bilgiler arasındaki bağlantısızlıkları ortadan kaldırır.
3. Öğrenilen bilgileri tekrar gözden geçirmeyi mümkün kılar.
4. Ders kitabından çalışırken öğrenci, daha aktif düşünen ve sorumluluk hisseden bir yapı içindedir.
5. Öğrenciyi farklı soru tipleri, sorularla ilgili farklı çözüm yolları ve konu anlatımında ileriye sürülen farklı yaklaşımlarla yüz yüze getirir.
6. Öğretimi sıkıcılıktan kurtarır, ilginin devamlılığını sağlar.
7. Ders kitabı öğrencinin derse önceden hazırlanmasını sağlar (Duman ve Çakmak, 2011, s.29).

Ders kitabının dil kullanıcılarına yarar getirmesi, kitap içeriğinin bilimsel temeller koşutunda oluşturulmasıyla gerçekleşebilir. “Bir ders kitabı, eğitim programının muhtevasına göre biçimlendirilir. Muhteva bir eğitim programında ‘Ne öğretilim?’ sorusunun yanıtını verir. Muhteva seçiminde, kavramsal çerçevenin, temel konuların ve fikirlerin, alternatif ve örneklerin verilmesine dikkat edilmelidir. Ancak muhteva, verilmek istenenlerin peş peşe sıralanması değildir” (Küçükahmet, 2011, s.7). Ders kitaplarında öğretilecek konulara gelişigüzel değil; bir önceki konu/konular ve bir sonraki konunun/konuların birbiri arasında bağ kurularak, ardışık ve anlaşılır bir sırayla kitaplarda yer verilmelidir.

“Kitap içeriği oluşturulurken sarmal programlama yaklaşımından yararlanmak faydalı olabilir. Bu tip programda içerik doğrusal bir sıra izlemez. Daha önce öğrenilmiş olan bazı konular gerektiğe tekrar edilebilir. Bu tekrarlar, tercihen konuyu sadece hatırlatmaktan çok kapsamını da genişletmelidir” (Demirel, 2010, s.143). Sarmal programlama yaklaşımında birkaç ders önce ele alınan konu, farklı etkinliklerle birkaç sayfa sonra kitapta yine yer alabilir. Böylece dil kullanıcısının geçmiş konuları hatırlaması ve daha önce işlenen konuyu kalıcı olarak öğrenmesi gerçekleştirilmeye çalışılır.

Bugün Türkçenin yabancılara öğretiminde daha önce var olan kaynak sıkıntısı şimdilerde yerini kaynak bolluğuna bırakmıştır. Piyasada özel ve resmî kuruluşlarca hazırlanmış pek çok kitap veya kitap seti bulunmaktadır. Bilindiği üzere ders kitapları eğitim sürecinin amaçlarını hayata geçirmek için dil kullanıcısının öğrenme sürecinin yaşantılarına kaynak meydana getiren öğretim materyallerinden başlıcasıdır. Dil kullanıcılarının temel dil becerilerini öğrenirken ders kitaplarına erişimin kolay olması, tema ve konulara göre metinler içermesi, dil kullanıcılarının düzeyine uygunluğu, görsel öğeler barındırması, alıştırmaya çalışma kitabıyla eşgüdümü ve ölçme-değerlendirme ile tema sonu tekrarı bölümleriyle önemi belirginleşmektedir. Ders kitapları bilgiye ve görsele

ilişkin öğelerle öğrenenlerin ilgisini çekerken onları öğretilcek konu alanlarına yönelterek, konulara ve alıştırmalara erişmek için dil kullanıcılarına ortam hazırlayarak ve yönlendirerek öğretim sürecinin bireyselleştirilmesine de önemli katkılar sağlar (Göçer, 2010).

2.2. İlgili Araştırmalar

Avrupa Konseyi ve Avrupa Dil Gelişim Dosyası ile ilgili ülkemizdeki üniversitelerde, özellikle yabancı dil öğretimi bölümlerinde çok sayıda yüksek lisans ve doktora çalışması yapılmıştır. Fakat Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne dayalı yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan birden fazla ders kitabını temel becerilere ilişkin etkinlikler açısından inceleyen bir çalışma daha önce kaleme alınmamıştır. Bununla birlikte Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni ile ilgili Türkçe alanında fazlaca çalışma bulunmaktadır. Bu bölümde bu çalışmalardan kısaca söz edilecektir.

Kaya (1994), bir çalışmasında uygulanan temel, orta ve ileri düzey Türkçe öğretimi programlarının hedeflerine ulaşma derecesini değerlendirmiş ve ileri düzey Türkçe kursu dil kullanıcılarının programla ilgili düşüncelerini ortaya çıkarmıştır. Çalışmada programların belirlenen amaçlara uygun olarak yeterli öğrenme gerçekleşmesine olanak sağladığını, dil kullanıcılarının öğretim dışı kaynaklardan az yararlandığı ve kaynaklardan yararlanma düzeyinin başarıyı anlamlı derecede etkilemediğini, ayrıca öğrencilerin ileri düzey Türkçe öğretim programındaki tüm boyutları nitelik yönünden iyi derecede yeterli bulduğunu sonuç olarak ortaya çıkarmıştır. North (2000), bir çalışmasında Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni ölçütlerinin belirlenmesine yardımcı olmanın yanı sıra aynı zamanda Söz konusu çerçeve metnin yöntemini ve işleyişini uygulamalı olarak ortaya koymuştur.

Demirel (2001), Millî Komite'nin bilgisi dâhilinde deneme amacıyla, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere Dil Gelişim Dosyası oluşturmuştur. Bu projenin pilot uygulamalarını Ankara Üniversitesi TÖMER Tunalı Hilmi şubesinde yapmıştır. Mirici (2003), bir çalışmasında Akdeniz Üniversitesinde Türkçe öğretimi için A1 düzeyinde materyal geliştirmiş ve bu materyali, Avrupa Birliği projesi olarak kullanmıştır. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nin dil ölçütlerini temel alarak hazırladığı çalışmada hedef kitle olarak Erasmus kapsamındaki dil kullanıcılarını almıştır. Gür (2004) bir çalışmasında yetişkinler için geliştirilen Avrupa Dil Gelişim Dosyasını, Türkiye'de Almanca öğretimi süreci bağlamında incelemiştir.

Tapan (1995), her alanda uyum sağlamaya çalıştığımız Avrupa Birliği'nin dil politikalarını Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde çağdaş dil öğretim yöntem, teknik ve materyallerinin kullanılmasını gerekli kıldığı, dil öğretiminde kültürlerarası yaklaşımın önem kazanmasıyla Türk kültürü dolayısıyla atasözleri dil öğretiminde üzerinde durulması gereken konuların başında geldiği, yabancı dil olarak Türkçe öğreten kitaplar atasözü öğretiminde standart bir yaklaşım oluşturamadığı, yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenler atasözü öğretimine hevesli oldukları halde kitapların bu konudaki yetersizliğinden kendi başlarının çaresine bakmak zorunda kaldığı sonucuna ulaşmıştır. Tosun (2005), Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde öğretmenlerin dil kullanıcılarını yakından tanımalarının yanında onların istekleri yönünde işlevci ve amaçla aracısız ilişkili bir program yapmalarına olanak verilmesi gerektiğini, sınıf ortamında ne tür yöntem ve tekniklerin işe koşulacağı konusunu da gereksinim araştırması bilgilerinin koşutunda yanıtlanabileceğini vurgulamıştır.

Barişkan (2006), deneysel bir çalışmasıyla İngilizcenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde söz konusu çerçeve metinde tanımlanan A2 basamak düzeyindeki öğrenciler için önerilen yazma A2 düzeyine ilişkin etkinlik örneklerine ve kazanımlara yer vermiştir. Bakla (2006), Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni ışığında bir okuma müfredatı hazırlamış, konunun iki farklı yönünü İngilizce öğretiminde ele almış ve öğrenme alanları üzerinden hareket ederek öğrenme alanlarına ilişkin kazanımlarla etkinliklere yer vermiştir.

Benhür (2002), hangi yöntem ve teknikler ile araç gereçler uygulanırsa uygulansın eğitim sürecinin başarılı olması o alanda yetiştirilecek uzman bir öğretmenle mümkün olacağını, dil eğitimi sürecinde derste kullanılacak materyallerin de en az öğretmen kadar kilit nokta olduğunu, öğrenme ortamlarında temel dil becerilerini eşit ölçüde dikkate alınması gerektiğini, dilbilgisi yapılarının yanında sözcük çalışmalarına da ağırlık verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. İşcan (2011), telkin yönteminin mevcudu sayıca az olan sınıflar için uygun olan bir dil öğretimi yöntemi olduğunu, öğrencilerin kendini özgür hissettiklerinde hata yapma korkusundan kurtulan dil kullanıcısının fark bile etmediği öğrenme gizil gücünü keşfederek bilgileri uzun süreli olarak hatırlaması sağlanabileceğini, böylelikle öğrencinin cesaret ve isteklendirmesini üst seviyelere taşıyabileceğini, dil öğretimindeki başarısı birçok araştırmayla kanıtlanmış telkin yönteminin yabancı dil olarak Türkçe dersi ortamlarında denenerek uygulanmasının bu alana olumlu katkılar sağlayacağını belirlemiştir. Sever (2007), karikatürlerin dil kullanıcılarının Türkçeye olan meraklarını sürekli hale getirebileceğini; temel dil becerilerinin kullanılmasında doğal

ortam yaratabileceğini; kitaplardaki metinlerin iletisine destek sağlayan görsel bir metin bağlamında dinleyiciye, okuyucuya hizmet verebileceğini ortaya koymuştur.

İşisağ (2008), söz konusu çerçeve metnini dilbilimsel açıdan incelemiş ve dil kullanıcısında temel olarak iletişimsel yetinin geliştirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Bu yönde, ilk olarak iletişimsel yetinin öğelerinden toplumdilbilimsel yetiden söz etmiştir. Böylelikle toplumdilbilimsel yetiyi Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde sosyokültürel açıdan değerlendirmiş ve dilin kullanımıyla ilgili özelliklere dikkat çekmiştir. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ndeki her temel dil becerisine ilişkin verilen dil betimleyici ifadeler dil kullanıcısında ilk olarak iletişimsel yetinin geliştirilmesini vurgulamıştır. İşisağ'a göre böylece dil kullanıcısı dili zaman ve yer bağlamında uygun olarak kullanabilecektir. Yabancı dil öğretimi sürecinin etkili olarak sürdürülebilmesi için dil betimleyici ifadelerin yönünde oluşturulan ölçekler uygun etkinliklerin meydana getirilmesinde dil kullanıcısının iletişimsel yetilerini harekete geçirerek dili doğru ve yerinde kullandırmaya özen göstermelidir. Bu sırada etkinliklerde dil kullanıcılarının öğrendiklerini öğrenme ortamı dışında da kullanabilecekleri, gerçek yaşamda her an karşılaşılabilecekleri konular olmalıdır.

Gök (2015), söz konusu çerçeve metinde konuşma becerisinin alt dallarından biri olan ses eğitimiyle ilgili yeterlik ifadelerine de yer verdiği verisine ulaşmıştır. Ses Olayları Değerlendirme Formu çerçevesinde ele alınan 7 ses olayı incelemiştir. Genel olarak %3'lük hata oranının ünsüz türemesinden olduğunu anlamıştır. Öğrenme ortamlarında ana dili kullanılmayan dil kullanıcılarının yeni bir dil öğrenirken sözcüklerin sesletimini daha rahat kavradıkları ortaya çıkmıştır. Öğrenme ortamlarında ana dili kullanılmayan yani en az iki dili aktif olarak kullanan dil kullanıcılarının, ünsüz türemesi hatasını %40 daha az yaptığını belirlemiştir. Çalışma sonuç olarak Türkçe yabancı dil olarak öğretimi sürecinde sözcüklerin anlamlarını çeşitli bağlamlarla öğretmenin etkililiğini ortaya çıkarmıştır. Dil kullanıcıları kendi sözcük hazinelerini kullanarak yaptıkları karşılıklı konuşmalarda en az hatayı yapmışlardır. Bir yabancı dil bilen dil kullanıcılarının ikinci yabancı dili daha rahat öğrendikleri verisine ulaşmıştır.

Kır (2011), çalışmasında öğretmenlerin ortak başvuru metninde belirtilenlerle ilgili bilgi sahibi olduklarını ve bu bilgileri uzun süredir uyguladıklarını bulmuştur. Öğretmenlerin, yabancı dil öğretimi sürecinde iletişimsel becerilerin geliştirilmesini öncelikli hedef olarak değerlendirdiklerini, dil kullanıcılarının dili kullanma özerkliğine erişmelerine yardımcı olduklarını, olumlu ve öğrenme isteğini artıran bir öğrenme ortamı hazırladıklarını, dil kullanıcılarının kendi öğrenme sorumluluklarını almalarını

sağladıklarını, farklı konularda çalışmalar oluşturduklarını, hedef dillerle ilgili kültürel öğelere derslerde yer verdiklerini ve ölçme değerlendirilmelerde portfolyo çalışmalarından yararlandıkları belirlemiştir. Dersleri gözlemlenen öğretmenlerin dışında görüşme yapılan öğretmenlerin de derslerini planlarken ortak başvuru metnindeki ölçütleri göz önüne aldıklarını ortaya çıkarmıştır. Dersleri gözlemlenen yabancı dil öğreticilerinin ve görüşmeye alınan öğretmenlerin yöntem, yaklaşım ve uygulama verilerinin benzer olması buna ek olarak dil kullanıcılarına aktardıkları yetilerin aynı olması Ortak Başvuru Metni özelliklerinin izlenmeye alınması ve ortak başvuru metninin uygulanması yabancı dil öğretimi sürecinde bir eşgüdümün olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ortak Başvuru Metni ile ilgili en güncel bilgileri edinerek mezun olması gereken öğretmen adayları bu metinle ilgili yeterince bilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Bu durum da öğretmen eğitimcilerinin derslerinde sınırlı biçimde ortak başvuru metnine yer ayırdıkları ve öğretmen yetiştirme programında eşgüdümlü bir düzenleme olmadığını meydana çıkarmıştır. Bu durumun, katılımcıların %58'nin dile getirdiği kendi kurumlarında ortak başvuru metnine uygun bir program sunulmadığı gerçeğiyle uyumlu olduğunu belirlemiştir. Ortak Başvuru Metni uyumlu bir öğretmen yetiştirme programıyla ilgili alınan uzman görüşlerinin incelenmesiyle kurama, uygulamaya, araç-gereç hazırlamaya, dil yeterliliklerine ilişkin birçok alanı içine alan toplam 54 kazanım meydana çıkmıştır. Çalışma, Almanya örneğindeki verilerle Türkiye'deki öğretmen eğitimcilerinin program kazanımına ilişkin önerilerinin karşılaştırılmasıyla toplam 30 kazanımın benzer olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu veriler ve Almanya örneğindeki benzer veriler bu çalışmanın amaçlarından biri olan Türkiye'de yabancı dil öğretmeni lisans programlarında Ortak Başvuru Metni ile eşgüdümlü bir düzenlemeye yapılması zorunluluğunu desteklemektedir. Öğretmen eğitimcileriyle yapılan görüşmeler sonunda öğretmen eğitimcilerinin ortak başvuru metnine göre öğretmen yetiştirme programına gereksinimin duyulduğunun farkında oldukları, program önerisinin pilot uygulamasına katılmaya istekli oldukları, kendi önerilerine ve deneyimlerine ilişkin bilgileri ile programın uygulanmasında fayda sağlamak istedikleri sonucu meydana çıkmaktadır. Almanya örneğinden çıkan verilere bakıldığında ortak başvuru metninde öne çıkan yenilikleri uygulamaya ilk koyanların öğretmenler olduğunu ve bunun Avrupa Komisyonu'nun öneri olarak sunduğu ortak yabancı dil öğretimi süreci hedefini yaşama geçirmede ön koşul olduğu ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de öğretmen yetiştirme sürecinde ortaya çıkabilecek sorunların en az düzeyde kalması ve eşgüdümlü bir yabancı dil öğretimi sürecinde öğretmenlerin edinmeleri gereken yeterliklerin mesleği yapmadan önce erişmeleri yönünde bu çalışmadaki yabancı dil öğretmeni yetiştirme

programının kullanılması bu sürece olumlu katkılar yapacaktır. Bu çalışmadaki öneriler göz önüne alınarak program içeriğinin düzenlenmesiyle Almanya örneğindeki yeterlikleri uygulayabilecek ve öğretmen eğitimcilerinin önerdiği mesleki yeterliklerde öğretmenler yetişebilecektir.

Uysal ve Deniz (2010), çalışmalarında söz konusu çerçeve metin doğrultusunda ülkemiz dışındaki Türklerin çocukları için Türkçe dersi ile Türk kültürü öğretimi programı oluşturmuş ve yurt dışında yaşayan Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenecek Türk çocuklarına dil eğitimi verilirken yabancı dil öğretimi yöntemlerini kullanmak gerekliliğine vurgu yapmışlardır. Tam bu noktada ortak çerçeve metninin ikinci ve daha sonraki dillerin edinimine yön gösterişinden yararlanmak gerekecektir. Ana dilleri yerine yaşadıkları ülkenin dilini konuşan Türk asıllı çocukların Türkçeyi yeniden yalnızca yabancı dil öğretimi yöntemleriyle öğrenebilecekleri unutulmamalıdır. Bu süreç yönetilirken Türkçe derslerinin ders geçmeye bir etkisi olmadığı bilinerek dil kullanıcılarını dil bilme düzeyleri doğrultusunda yeniden gruplandırılmalı ve derslere böyle devam edilmelidir. Öğretim ortamlarında yaparak öğrenme temel alınmalıdır. Böylelikle dilin kısa zamanda içselleştirilmesi sağlanabilecektir. Yapararak öğrenme etkinliklerinde dil kullanıcıları günlük yaşamda karşılaştıkları ortamlarla ders sırasında da karşılaşmalıdır. Başka bir deyişle günlük yaşamda var olan televizyon ve radyo izlenceleri, duyuru ve uyarılar, şarkılar, bilmeceler, alışveriş listeleri vb. şeyler derslerde kullanılmalıdır. Dil kullanıcılarının dili etkin ve işlevsel olarak kullanması hedefleniyorsa dil öğrenim sürecinde iletişimi önceleyen işlevsel/kavramsal yaklaşımı kullanmak doğru olacaktır. Dil kullanıcıları, farklı dilleri bu yaklaşımla öğrendiklerinde kavramlar ortak olabileceğinden daha az çabayla dili öğrenebileceklerdir. Ölçme ve değerlendirmelerin de çerçeve metindeki gibi konunun ve görevin içeriğine göre çoklu öğelerle yapılması yararlı olacaktır. Avrupa'da çok dilli ve çok kültürlü bir Türk toplumu oluşturabilmek için çerçeve metinde aktarıldığı gibi derslerde kültür öğeleri, güncel olarak dil kullanıcılarına sunmak, bu bağlamda dil öğretimi sürecinde her şeyin uygulayıcısı ve aktarıcısı öğretmen olduğundan, yöntemler ile kültür aktarımında en büyük görevin öğretmene düştüğü de unutmamak dil öğretimi sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

Durak (2006), çalışmasında yurt dışında Türkçe öğrenen dil kullanıcılarının Türkçeyi gerekli görerek bu dersi seçmelerindeki asıl etkenin, Türkçe iletişim kuracakları bir topluluğun olmasının ötesinde Türkçeyi tatillerde Türkiye'de kullanmaları olduğunu belirlemiştir. Bunun yanında Türkçe iş yaşamında kullanılmak ya da akademik anlamda fayda görmek amacıyla çok az dil kullanıcılarını ilgilendirmesinin Türkiye ve Avrupa

ilişkilerine bağlı olarak değişebileceği ortaya çıkmıştır. Sesletim ve tümce yapısı yönünden İngilizcenin Türkçenin dil bilgisel yapısından farklı olması, Türkçe okuma ve yazma becerisi etkinliklerine, 7. sınıf düzeyinde daha çok yer verilmesine yol açmıştır. Bu süreçte dil kullanıcılarının Türkçe kitap okumaya özendirilmesi, Türkçe okuma yazma yarışmaları düzenlenmesi, onların üst sınıflardaki dil öğretimi sürecini olumlu yönde etkileyeceğini, Türkçe dersinde dil kullanıcılarının dil becerilerini geliştirmek için, kitap okuma alışkanlığının kazandırılmasının çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Dil kullanıcılarını kendilerinin yaşlarına, ilgilerine ve dil becerilerine en uygun kitapları okumaya özendirerek bu alışkanlık yaygınlaştırılması gerekliliğinin ve Türk diline ve kültürüne ilgi uyandıracak etkinlikler fazlaca yapılarak Türkçenin ve Türk kültürünün yurt dışında sevdirmesinin üzerinde durmuştur. Ayrıca çalışma ders saatlerinin ve derslerin yapıldığı günlerin uygun olmaması, işe koşulan kitapların içerik ve amaç bağlamında dil kullanıcılarına ilişkin olamaması, ailelerin bu dil öğretimi sürecini sadece bir kreş gibi görmeleri; bu süreçte görevlendirilen öğretmenlerin, dil kullanıcılarının yetiştirilme tarzları, öğrenim olarak içinde oldukları eğitim sistemi ve söz konusu sistemin çocukların üzerindeki etkisini bilmemeleri, öğretim programlarının güncel olarak takip edilmemesi ve dil kullanıcılarının ilgi ve gereksinimlerine uygun ders kitaplarının olmaması gibi nedenlerin yurt dışında Türkçe öğrenen dil kullanıcılarının dil öğrenme sürecine olumsuz etkilediğini de ortaya koymuştur. Bu kurslarda görevli olan öğretmenlerin Türkçe öğretmenliği dışında sınıf öğretmenliği, beden eğitimi öğretmenliği ve ilahiyat fakültelerinden mezunlarından olmasının da bu dil öğretimi sürecini olumsuz yönde etkilediği ve dil öğretimi sürecinin ölçünlü bir program eşliğinde devam etmesi gerekirken öğretmenin kişisel üstünlük ve çabaları doğrultusunda yapıldığı ortaya çıkmıştır. Ülkemiz dışında Türkçe öğretimi alanında özel ve genel amaçlara ilişkin ideal ders malzemeleri yokluğunu gidermek için, ivedilikle çalışmalara başlanarak Türkçe öğreticileri arasında bilgi alışverişi sağlayabilecek bir iletişim ağı oluşturulması, bu alandaki görevlilerin daha bilinçli olmalarına zemin oluşturmak için Türkçenin bir yabancı dil olarak öğretimi konusunda hizmet içi kurslar yapılması, bu alandaki açığa ilişkin lisans programları açılmasının gerekliliği bu çalışmada elde edilen bir diğer bulgulardır. Türkçeye ilişkin bu çalışmaların yapılması Türkçeyi, şu anki sahipsizliğinden de uzaklaştıracağı öngörülmüştür.

Çaydaş (2016), Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerinde kullanılan kalıp sözleri incelemiş ve Gazi TÖMER ders kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerindeki kalıp sözlerin dil becerine göre dağılımına bakarak kalıp

sözlere en fazla konuşma becerisinde yer verildiğini görmüştür. A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında konuşma becerisinde 280 (%37), okuma becerisinde 222 (%29), dinleme becerisinde 191 (%25), yazma becerisinde 70 (%9) kalıp söz olduğu belirlemiştir. En az kalıp söz kullanımının ise yazma becerisinde olduğunu, yazma becerisinde kalıp sözlerin daha az olması yazılı ve sözlü anlatımda kullandığımız kelimelerin farklı olmasından kaynaklandığını belirtmiştir. Kalıp sözlerin daha çok günlük dilde yoğun olarak kullanılmasından dolayı bu yoğunluğun konuşmada birleşmesi normal görüldüğünü, Gazi kitabında kullanılan kalıp söz çeşitliliği yönünden incelendiğinde okuma becerisinde 83, yazma becerisinde 49, konuşma becerisinde 91, dinleme becerisinde 68 farklı kalıp söz kullanıldığını ortaya koymuştur. İzmir kitabı A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeylerinde geçen kalıp sözlerin dil beceri alanlarına dağılımına bakarak kalıp sözlerin en çok okuma becerisinde olduğu gözlemiştir. A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında okuma becerisinde 391 (%45), yazma becerisinde 239 (%28), dinleme becerisinde 214 (%25), konuşma becerisinde 21 (%2) kalıp söz kullanıldığını, kalıp söz kullanımının en az olduğu becerinin konuşma becerisi olduğunu belirlemiştir. İzmir kitabında kullanılan kalıp söz çeşitliliği incelendiğinde okuma becerisinde 96, yazma becerisinde 94, konuşma becerisinde 17, dinleme becerisinde 76 farklı kalıp söz kullanıldığı tespit etmiştir. Gazi ve İzmir kitabında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyelerinde geçen kalıp sözlerin dil beceri alanlarına göre karşılaştırıldığında A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyeleri toplamında okuma becerisinde Gazi kitabında 222, İzmir kitabında 391 kalıp sözün olduğu ve birbirine yakın bir kalıp söz kullanımı olmadığı vurgulanmıştır. Dinleme becerisinde Gazi kitabında 191, İzmir kitabında 214 kalıp söz kullanıldığı ve birbirine yakın bir kalıp söz kullanımının olduğunu, yazma becerisinde Gazi kitabında 70, İzmir kitabında 239 kalıp söz kullanıldığını ve kalıp söz açık olarak uzak olduğunu ortaya çıkarmıştır. Konuşma becerisinde Gazi kitabında 280, İzmir kitabında 21 kalıp söz kullanıldığı ve kalıp söz kullanımının açık olarak uzak olduğuna, kalıp sözlerin dil kullanıcısının iletişim becerisinin gelişimini olumlu olarak etkilediği için bu sözlerin hangi temel dil becerisinde alanında ne kadar kullanılacağına önemliliğine dikkati çekmiştir. Kalıp sözler konuşma becerisinde daha etkili kullanılabilirken buna ek olarak dil kullanıcısı dinleme ve okuma alanlarında yeterli tekrarlarla kalıp sözlerle mutlaka karşılaşmasının, yazma becerisinde kalıp sözlerin kullanımında diyalog yazdırma çalışmaları ve belli durumlar hakkındaki yazma çalışmaların ön plana çıkması gerektiğini belirtmiştir. Burada da ana dil kullanıcısının kalıp sözleri sınırlı sayıda yazmasının engellenmesini önermiştir.

Harputluoğlu (2015), yabancı dil olarak Türkçe ve ana dil Türkçe ders kitaplarında öğrenme stratejilerini incelemiş ve Gazi TÖMER C1 düzeyindeki öğrenme stratejisine bakarak öğrenme stratejilerinin belirgin olarak verilmediğini, bu ders kitabında temel dil becerilerinde en çok *bilişsel* stratejilerin kullanıldığını, özellikle okuma ve yazma becerilerine ilişkin bilişsel stratejiler dışında dil kullanıcılarının kullanabileceği bir strateji türü kullanılmadığını, konuşma ve dinleme becerilerine ilişkin bilişsel stratejiler dışındaki strateji türleri çok az oranda kullanıldığını, kitabın etkinliklerinin *üstbilişsel*, dil kullanıcılarının kendi öğrenme süreçlerini yönetebilmelerine, stratejilerin kullanımına olanak sağlamadığını belirlemiştir. Kitapta bilişsel stratejilerin az da olsa geçmesine rağmen *bellekle ilgili* hiçbir stratejinin olmadığını, dil kullanıcısının dil öğrenme süreciyle ilgili duygu ve düşüncelerini anlamasına olanak sağlayacak *duyuşsal* stratejilere de kitapta yer verilmediğini, dil kullanıcılarının dili öğrenme sürecinde anlamadıkları, henüz öğrenmedikleri bir sözcük ve yapının üstesinden gelebilmek için edinmeleri gereken *telaflı* stratejileri de kitapta sadece bir kez kullanıldığını ortaya çıkarmıştır. MEB Hazırlık Türkçe ders kitabına öğrenme strateji yönünden bakıldığında da öğrenme stratejilerinin belirgin olarak verilmediğini, ders kitabında okuma, yazma ve konuşma becerilerinde de en çok kullanılan strateji türü *bilişsel* stratejiler olduğunu, bilişsel stratejiler dışındaki strateji türlerinin çok az oranda kullanıldığını dikkati çekmiştir. Kitapta dinleme becerisine ilişkin hiçbir etkinlik bulunmadığından bu ders kitabındaki etkinliklerin de öğrenme stratejileri göz önüne alınarak kurgulanmadığına vurgu yapmıştır. Çalışmanın verilerine ilişkin belirli türdeki etkinlikler bazı öğrenme stratejilerinin geliştirilmesini sağlamakla birlikte stratejiler bilişsel alanın dışına genellikle geçememiş olduğuna, kitabın etkinlikleri *üstbilişsel* stratejiler açısından yalnızca *kendi kendini değerlendirme* stratejisi bağlamında desteklediğine, bu ders kitabında *bellekle ilgili* hiçbir stratejinin olmadığına, dil kullanıcısının dil öğrenme süreciyle ilgili duygu ve düşüncelerini anlamasına katkı sağlayacak *duyuşsal* stratejilere de kitapta hiç yer verilmediğine dikkat çekmiştir. Dil kullanıcılarının dili öğrenme ve kullanma sürecinde anlamadıkları, öğrenmedikleri bir sözcük veya yapının üstesinden gelebilmek için edinmeleri gereken *telaflı* stratejilerinden *tahmin etme* stratejisi de kitapta yalnızca okuma-anlama etkinliklerindeki kelime alıştırmalarında kullanıldığını, söz konusu kitaplardaki öğrenme stratejilerinin kullanım düzeyi karşılaştırıldığında ana dil MEB Türkçe Hazırlık ders kitabında, yabancı dil olarak Türkçe ders kitabı Gazi TÖMER ders kitabına kıyasla sayısal anlamda daha fazla strateji ve daha fazla strateji türünün işe koşulduğu belirlenmiştir. MEB Hazırlık kitabında toplamda 22 farklı strateji türü kullanılırken Gazi TÖMER’de toplamda 19 farklı strateji

çeşidi kullanıldığını ortaya çıkarmıştır. Ek olarak MEB kitabında öğrenme stratejilerine ilişkin toplamda 374 örnek varken Gazi TÖMER’de 166 olarak ortaya çıkmıştır.

Demirel (2013), yabancı dil olarak Türkçe dil kullanıcılarına sözcüklerin öğretimiyle ilgili çalışmasında sözcük öğretiminde kullanılabilen üç değişik gruplama yönteminin son test sonuçlarının aritmetik ortalamalarına göre en yüksek ortalama sonucunun anlamca birbirinden bağımsız sözcüklerde olduğunu, ötelenmiş son test sonuçlarına göre bir sözcük gruplama yöntemi dil kullanıcılarının algısal sözcük öğreniminde kayda değer bir fark ortaya çıkardığını ve bu farkı oluşturan yöntemlere bakarak sözcük gruplama yöntemleri arasında açık bir fark oluşmamasından anlamca birbirinden bağımsız ve bir konuda yoğunluk kazanan sözcük grupları arasında istatistiksel olarak bir fark olduğunu belirlemiştir. Öğretimden belli bir süre sonra, dil kullanıcılarının bir konuda yoğunlaşan sözcükleri daha kolay hatırladıklarına, bu çalışmada gruplama yönteminin son testi ile ötelenmiş son test sonuçlarına bir fark olup olmadığı yönünde bakılarak tüm gruplama yöntemlerinde zamanla istatistiksel kayda değer bir düşüş oluştuğuna ve bu sonuca göre her yöntemde verilen sözcüklerin bir bölümünün unutulmasının olağan olduğuna vurgu yapmıştır. Geleneksel anlamda çoğu kitapta ve dil izlencesinde sözcük öğreniminin kendi kendine olması beklenmektedir. Bu düşünce dil bilgisi, okuma veya konuşmaya ayrılan zaman ve emekten çok daha az olarak sözcüğe önem verilmesini doğurmuştur. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki çalışmalara bakıldığında sözcük öğretimiyle ilgili çalışmaların nicelik yönünden yeterli olmadığını da belirtmiştir.

Akpınar ve Açık (2010), araştırma yapılırken sözcük sıklığı araştırmalarının yeterince olmayışının eksikliğini çekmişlerdir. Bu nedenle yazılı ve sözlü bildirişimdeki sözcükler ile deyim ve atasözlerinin belli aralıklarla taranarak verilerin söz konusu alanda çalışanlarca dikkate alınmasının zorunlu olduğu düşüncesine ulaşmışlardır. Alanda kullanılacak materyallerin sadece kitaplar olmamasına; görsel, işitsel duylara ilişkin her türlü materyal geliştirilerek kullanıma açılmasına, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde düzeylere göre ayrıntılı deyim, atasözü sınıflandırılmasının yapılmasına vurgu yapmışlardır. Bu konuda önce ünitelere, temalara ilişkin sınıflandırmanın yapılması, sonrasında somut-soyut, mecaz, gerçek anlama ilişkin bir sınıflandırma, son olarak dilin yapı bilgisi konularına göre seçilmesi, ayrıca ana dili bağlamında Türkçe öğretimi alanı ile yabancı dil olarak Türkçe öğretimi disiplinler arası bilgi paylaşımına olanak verecek sistemler oluşturulması gerekliliğine dikkati çekmişlerdir. 2005 yılı Türkçe Dersi Öğretimi

Programı'nın etkinliklerine ilişkin ve programa uygun hazırlanan materyallerdeki atasözleri ve deyimlerle ilgili etkinlikler uyarlanarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına aktarılabileceğini ifade etmişlerdir.

Alyaz, Yoldaş, Baştürk ve Uluocak (2017), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının dile ve kültüre ilişkin içeriklerini söz konusu çerçeve metnin çok merkezlilik ilkesi açısından incelemiş ve Türkçe öğretimi materyallerinin kültür içeriklerinde daha çok Türkiye Cumhuriyeti içindeki kültür öğelerinin, ağırlıklı olarak Türkiye'nin batı bölgelerinin temsil edildiği hipotezi ile Türkiye dışındaki Türkçe bölgelerinin ise tarihî kişilikler veya mekânlar yoluyla dolaylı olarak temsil edildiği hipotezlerinin doğrulandığını, bu durumun, bugüne kadarki yabancı dil Türkçe öğretimi çalışmalarında göz ardı edilen 'Türk Dünyası' anlayışında anlamlı bir değişimin olmadığını, Türkiye dışındaki Türkçe bölgelerinin ders materyallerinde % 3,98 oranında temsil edilmesi sonucu, Şimşek ve DüNDAR'ın (2015) bu bölgelerin % 1 oranında temsil edildiği bulgusu düşünüldüğünde olumlu bir gelişme olduğunu belirtmişlerdir. Fakat bu bölgeleri temsil eden materyallerin her bir bölgeyi/ülkeyi temsil oranının % 0,16 (KKTC) ile % 1,04 (Kırgızistan) arasında değiştiği değerlendirildiğinde nicel bir artış ve bunun yanında niteliksel belirgin bir gelişme sonucu ortaya çıkmıştır. Türkçe öğretim materyallerinde dünya kültürüne ilişkin öğeler de yer verilerek Türkiye dışındaki Türkçe bölgeleri, dünyanın herhangi bir coğrafyası gibi temsil edildiğini, bu durumun Avrupa Birliği Ortak Çerçeve Metni'nin çok merkezlilik ilkesinin, çok merkezli bir dil olan Türkçe için göz önüne alınmadığını göstermektedir. Sonuç olarak yabancı dil Türkçe öğretimi üzerine yapılacak çalışmalarda Türkçenin ve Türk kültürünün çok merkezliliğinin nicelik ve nitelik açısından temsil edilerek dilbilimsel/tarihsel gerçekler, Türkçe öğrenen dil kullanıcılarının gereksinimlerini ve Türkiye'nin coğrafi konumuna ilişkin güncel politikaları açısından çok önem kazanmaktadır.

İşisağ ve Demirel (2010), söz konusu çerçeve metnin konuşma becerisiyle ilgili çalışmada Avrupa Dil Gelişim Dosyası (ADGD) yaklaşımı ışığında deney grubunda yapılan konuşma dersi ile geleneksel yaklaşım ışığında kontrol grubundaki konuşma dersinin dil kullanıcılarının başarılarına, tutumlarına ve kalıcılığa etkisine bakmış ve deney grubu yararına istatistiksel anlamlı bir farkın meydana geldiğini görmüştür. Araştırmaya nitel veri katmak için oluşturulan gözlem ve görüşme formlarına ilişkin ADGD yaklaşımının işe koşulduğu deney grubu dil kullanıcılarının uygulamaya ilişkin genel düşünceleri inceleyerek uygulamanın amacı yönünde hizmet ettiğine, böylelikle bu uygulamayla dil kullanıcıları geleneksel olarak ilerleyen konuşma becerisi dersinden farklı

bir biçimde daha akıcı konuşabildiklerine ve düşüncelerini daha rahat ifadelendirebildiklerine vurgu yapmışlardır. ADGD uygulaması sırasında derslerde dil kullanıcıları daha fazla sorumluluk sahibi olacaklarından kendi öğrenmeleriyle yakından ilgilenebileceklerdir. Çalışma sonucunda yabancı dil öğretmeni eğitiminde konuşma becerilerine ilişkin gelişimin eğitim fakültelerinin yabancı diller bölümlerinde Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ndeki ölçütlere göre ADGD yaklaşımıyla sürdürülmesini, ADGD yaklaşımı ışığında hedeflere ulaşılma derecesinin anlaşılmasını ve bu yaklaşımla dil kullanıcılarının konuşma becerisini daha etkili öğrenebilmelerini sağlamak amacıyla geleneksel yaklaşım ışığında öğretimin sürdürüldüğü konuşma becerisi dersinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ndeki dil betimleyicileri koşutunda geliştirilecek etkinliklerle hazırlanarak etkinliklerin uygulanması sırasında dil kullanıcıları araştırma yapmaya özen göstermesini ve özgün araçları kullanmasını önermiştir. Bu yönde dil kullanıcılarının görüşlerini aktarabilecekleri, yaratıcılıklarını sergileyebilecekleri ölçme araçları oluşturularak ADGD uygulamasının öğrenme ortamına, dil kullanıcılarının derse ilişkin tutumlarına olumlu katkılar yapmasına dikkat çekmişlerdir. Yabancı dil ders kitaplarında söz konusu çerçeve metindeki dil betimleyicileri koşutundaki etkinlikler olmasının, ADGD uygulaması ile birlikte yabancı diller lisans bölümlerindeki öğretmen adaylarının mezuniyetlerinde söz konusu çerçeve metindeki dil düzeylerinden C1 düzeyine ulaşmaları birincil amaç olmasının gerekliliğine vurgu yapmışlardır.

Güler (2005), çerçeve programın yalnızca bir öneri olarak düşünülmemesi gerektiğinin, ülkemizde tüm örgün ve yaygın eğitim öğretim kurumlarında yabancı dil öğretimi olmasına karşılık ortaya çıkan sonuçların yeterli olmadığına altını çizmiştir. En az iki hatta üç yabancı dilin yaygın olarak konuşulduğu bir toplum olmak için bu alandaki tüm yetkililer gereken çalışmaların hızla gerçekleştirilmesine, ülkemizde öğrenilmeye aday dillerin başında Almanca, Fransızca, İtalyanca gibi öteki Avrupa dilleri görüldüğüne, sekiz yıllık kesintisiz eğitim düzenlemesinde büyük bir değişiklik yapılan yabancı dil programlarında dördüncü sınıfta görülmeye başlanılan yabancı dil derslerinin öncelikli seçimi İngilizce olmakla birlikte ikinci yabancı dil eğitimi de zorunlu hale getirilmesine vurgu yağmıştır. Böyle bir durumda hazırda bekletilen, tamamına yakını çift dilli ve çift kültürlü olarak yetişmiş Almanca öğretmenleri yabancı dil öğretmeni açığını kapatacaktır. Çerçeve metnindeki betimleyiciler genel bir çerçeve niteliğinde olduğundan bu betimleyicilere göre planlanacak ders içeriklerinin ve ders kitaplarının öğretmenler ve işin uzmanlarınca oluşturulması uygun olacaktır. Çerçeve metnin dilsel yetilerin kazandırılmasını kolaylaştırdığı bilinmesiyle birlikte iletişim sağlamak için dilin kültürler

arası boyutunun da göz önüne alınması gerekmektedir. Çerçeveadaki gibi bir dil öğretimi sürecinin yaşama geçmesi için nitelikli öğretmenlere gereksinim vardır. Bilimsel bir zemin temel alınmış yabancı dil öğretmeni yetiştirme süreci ile kültürler arası iletişimin de bu sürece katılarak kurulacak köprüler dil kullanıcılarına ve ülkemize fayda katacağı gibi, Avrupa Birliği uyum sürecine ve Dünya devletlerinin barışına da olumlu katkılarda bulunacaktır.

Özdemir (2012), söz konusu çerçeve metni B1 düzeyinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde işe koşulmasına ilişkin bir çalışma yaparak Türkçenin yabancılar için öğretimi alanında bir ölçünlülüğün olmadığını, dil öğretimini belirli ölçütlere göre düzenleyen söz konusu çerçeve metnin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmasının bu alana çok büyük katkı sağlayacağını, bunun Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin evrensel bir sürece bağlanması yönünden de büyük bir adım olacağını vurgulamıştır. Böylelikle daha etkili bir yabancı dil olarak Türkçe öğretimi süreci oluşturmakla birlikte dil öğretimi süreci konusunda Avrupalı kurum ve kuruluşlarla bir eşgüdüm sağlanacaktır. Ortak Başvuru Metni dil öğretimi sürecinin uygulamaya ağırlık verilerek yapılmasını, dil bilgisi kurallarının ikinci plana atılmasını önermektedir. Bu nedenle çalışmaların günlük yaşamdaki işlevselliğe uygun olmasına, bu süreçte kullanılan materyallerin de güncellenmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Söz konusu çerçeve metin, Avrupa dilleri temelinde oluşturulmuştur. Türkçe Avrupa dillerinin genelinin yapısının tersine sondan eklemli bir dil olması sebebiyle Türkçenin öğretimi için çerçeve metin yönünden bazı değişiklikler veya eklemeler yapılmasının gerekliliğine, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin genel bir yapıya yerleştirilmesi olumlu bir adım olmakla birlikte bu süreçte kendi kültürel ve sosyal değerlerimizi içeren metin seçimleri yapılarak bu öğretim sürecinde kullanılacak materyallerin geliştirilmesine vurgu yapmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinin güncel gereksinimlere yeterli yanıt verebilmesi için bu alanda daha fazla sayıda uzmanın olmasına, bu açıdan Türkçe eğitimi lisans bölümlerinin bu alanda daha fazla uzman yetiştirmesinin sağlanmasını belirtmiştir.

Toprak (2011), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarına ilişkin okuma parçaları ve diyaloglar ile ilgili değerlendirmelerinde yabancı dil olarak Türkçe öğretmek için hazırlanan kitaplardaki yanlışların bu setlerin hazırlanmasında yeterince titiz davranılmadığını gösterdiğini, bu durumda yabancı dil olarak Türkçe alanında hazırlanan eserlere gereken özenin gösterilmesi ve bu nedenle Türkçenin bilimsel nitelikleri barındıran setlerle öğretilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Arslan ve Coşkun (2012), söz konusu çerçeve metnin, dil öğrenme süreçlerinin planlanması, dil kullanıcılarına ilişkin

kendi kendine öğrenmeyi ve yaşam süresince öğrenmeyi desteklemesi için çeşitli kullanım alanlarının olduğunu, bu alanlara bakıldığında dil öğrenme sürecinin planlanmasında dil kullanıcılarının öğrenme yaşantıları, hedefler ve içeriğin göz önüne alınmasını gerektirmekle birlikte dil kullanıcısının dil öğrenimini belge olarak sunmasında ölçüt sınav program içerikleri ve değerlendirme ölçütlerinin temel alınmasının zorunluluğunu belirtmektedir. Çalışma, çerçeve metindeki yaşam boyu ve öz öğrenme kavramlarındaki gerçek amacın dil kullanıcısının ön bilgilerine ilişkin farkındalığını geliştirmesine, kendisine uygun hedefler oluşturmasına, materyallerin seçimini ve öz değerlendirmeyi göz önüne alınarak yapılmasına vurgu yapmıştır. Yükseköğretim kurumlarındaki yabancı dil öğretimi süreçlerinin çok dillilik ve çok kültürlülük bağlamında dil kullanıcılarının sadece İngilizcenin öğrenimi ile sınırlı kalmamasını, program geliştirme sürecinde öğrenme düzeyleri ve dil yeterlik düzeyleri doğrultusunda içerik ve etkinliklerin planlanmasını ve bunların çerçeve programda belirtildiği gibi iletişim becerilerine ilişkin tekniklerle verilmesini, geleneksel ve tamamlayıcı ölçme değerlendirme araçlarına ilişkin çalışmalarda pilot uygulamalara fazlaca ağırlık verilmesini vurgulamıştır. Lisans düzeyinde dil öğrenenlerin İngilizce dışında diğer Avrupa dillerinde farklı kültürlere sahip insanlarla iletişim kurabilmelerine ortam oluşturabilecek eğitim ortamların ve bu yönde diğer yabancı dillerin öğretimindeki derslerin yeniden düzenlenmesinin önemli olduğunu, söz konusu çerçeve metnin yabancı dillerin öğretimi sürecine ilişkin Türkiye'deki çalışmalara bakıldığında; bu çalışmaların genellikle İngilizcenin öğretimi üzerinde yoğun bir biçimde betimsel araştırma deseninde olmakla birlikte, deneysel desenlerle yapılan çalışmaların gereken düzeyde olmadığını saptamıştır. Yükseköğretim Kurulu'nda çerçeve programla ilgili Türkiye'de ve yurtdışında akademik bir kurulca yabancı dillerin öğretimine ilişkin düşünceleri yönünde üniversitelerdeki birbirinden farklı ve tutarsız ölçme ve değerlendirme süreçlerinin yeniden planlanarak ve ulusal ölçünlü bir sınavın geliştirilip uygulamaya konulmasının çok önemli olduğunu vurgulamıştır.

Albayrak ve Serin (2012), Gazi TÖMER A1-A2 ders kitaplarındaki okuma metinleri inceleyerek, genel olarak kültür aktarımında etkili olduğunu belirlemiş fakat kültürel öğelere ilişkin kavramların geçişleri yönünden farklılıkların olduğunu; dile ilişkin kavramlara fazlaca rastlanırken tarih, din/inanç, örf ve adetlerle ilgili kavramların geçiş sıklıklarının daha düşük olduğunu belirlemiştir. Köse (2005), Ortak Başvuru Metni koşutunda B1 düzeyine ilişkin dil becerilerini ölçen ders programları ve testler hazırlamış, söz konusu çerçeve metne uyumlu hazırlanan program yönündeki yöntemlerle dil kullanıcılarının daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Deneysel grubundaki deneklerin

başarıya ilişkin puanları ile tutuma ilişkin puanları arasında önemli bir bağ olduğunu, kontrol grubundaki deneklerin başarı puanları ile tutum puanları arasında da önemli bir bağı ve deney grubundaki deneklerin dil öğrenim sürecine ilişkin geliştirdikleri tutumların kontrol grubundaki deneklere göre daha olumlu olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Pehlivan (2007), iletişimin bütünüyle sağlanabilmesi için dil kullanıcılarına farklı toplumların kültürel öğelerini, düşünce biçimlerini, farklı sistemleri olduğunu aktarmak gerektiğini vurgulamıştır. Pehlivan'a göre dil kullanıcısı böylelikle fark etmeden sahip olduğu düşünce ve davranışlarını, başka bir dil kullanıcısı gözüyle dışarıdan görebilecek ve nesnelliği hakkında bilgi sahibi olabilecektir. Pehlivan, Kültürlerarası etkileşim odaklı yaklaşımı koşutundaki metinlerin etkin bir işlevi olmakla birlikte iletişimi oluşturmak için doğru metinlerin seçilmesi ve bu metinlerin dil öğrenme sürecine katkısının belirlenmesi gerektiğini, bu durumda dil kullanıcısının hedef kültürle karşılaşmasını sağlayan metinlerin seçimi önem kazandığını vurgulamıştır. Bu düşüncelerden hareketle bu çalışmada özellikle yabancı dil öğretimi sürecinde kültür aktarımının zorunlu olduğu belirlenerek ilgili ders kitaplarında metinlerle ilgili etkinliklerde dil kullanıcısının anlama gücünü engellemek için, dil kullanıcısının günlük yaşam deneyimlerine uygun metinlerin seçilmesi gerektiğini aktarmış, bu metinlerin, dil kullanıcısının dil düzeyine uygun, kültürlerarası karşılaştırmayı sağlayan etkinlik örnekleriyle verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu çalışma dilin kültürel yönüne ağırlık veren kitapların yeterince olmadığını, metinler konu alanları yönünden incelediğinde deneyim alanındaki ülke, günlük yaşam, sosyal ilişkiler gibi konuları ele aldığını ortaya çıkarmıştır. Kültüre ilişkin aktarımlarda, uluslar arası kültür kaynaklı metinlerin olmasının yanında hedef kültüre ilişkin metinlerin daha çok yer aldığı, "*Türkçe Okuyorum 1,2,3*" ders kitaplarında dil kullanıcısının metni anlayarak metinle bir düşünce, kültür alışverişinde bulunmasını, dil kullanımında yaratıcı ve yetkin olmasına olanak tanıyan etkinlikleri yer almadığını belirlemiştir. Bu durum değerlendirildiğinde metinler yoluyla kültür etkileşimini oluşturabilen bir dil öğretimi sürecini uygulamanın zor olacağına dikkat çekmiştir.

Kara (2011), çalışmasında şu anda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde olmayan evrensel bir tutumun oluşturulması söz konusu çerçeve metin koşutunda hazırlanıp uygulanacak bir dil öğretimi programıyla gerçekleştirilebileceğine, Türkçeyi yabancılara öğretmeyi amaçlayan tüm kurum ve kuruluşların ortak bir öğretimi programı uygulamaları gerektiğine, Türkçe öğretimi sürecinin etkililiğini yükseltecek ve hazırlanan kaynakların herkes tarafından kullanılmasına vurgu yapmıştır. Kara, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla son zamanlarda yapılan çalışmaların sayısının artmasıyla birlikte çalışmaların

yeterli ve nitelikli hale getirilmesinin, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde, dil bilgisi konuları işlevsel olarak ele alınarak betimlemeli dil bilgisi kitapları hazırlanmasının, dil kullanıcısının dili kullanımına göre kurallar ve örnekler seçilirken temel ve orta düzey için ayrıntılardan uzak durulmasının önemli olduğunu ifade etmiştir. Türkçenin dil özellikleri dikkate alınarak öğretilecek konular, Türkçenin yapı bilgisine (kolaylık-zorluk, öncelik-sonralık, sıklık-seyreklilik vb.), dil kullanıcılarının gereksinimlerine ve çerçeve metne göre düzenlenerek yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinin sistemli ve evrensel bir uygulamaya erişmesi için, bilimsel çalışmalar eşliğinde çağdaş yöntemlerle oluşturulmuş ortak bir müfredatın hazırlanmasının zorunlu olduğuna vurgu yapmıştır. Kara, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde Avrupa Konseyi'nin ortak ölçütleri dikkate alınıp Türkçenin dil işlevleri yönünde uygun tümce yapıları ve söz kalıpları belirlenerek ders kitapları, bu işlevleri kazandıracak nitelikte oluşturulmalı, uluslararası kullanılabilir Türkçe dil testleri, sözcük sıklığı sözlüğü, sesletim sözlüğü gibi ders malzemelerinin ivedilikle hazırlanmasının gerekliliğini vurgulamıştır.

Ülker (2007), Hitit ders kitaplarında yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilişkin kültür aktarımı sürecini inceleyerek dil öğretimi sürecinde kültür aktarımı bir zorunluluk haline geldiğini, dil kullanıcısının, dil öğrenim sürecindeki kültür değerleriyle kendi kültürünü daha iyi anlamının yanında yabancı kültürlerle önyargısız olarak yaklaşmayı keşfedeceğini, yabancı dil derslerinde kültür aktarımının, olağan gelişen bir süreç olmadığını, öğrencilerin bu süreçte ders sırasında birebir iletişim kuran olduklarından çok önemli bir rolün sahibi olduklarını, dersteki materyallerin de kültür aktarımına olanak sağlaması gerektiğini, ders kitaplarının bu noktada önemli hale geldiğini vurgulamıştır. Ülker, karşılaştırmalı kültür aktarımı yaklaşımında dil kullanıcısına hedef dilin kültürünün yanında dil kullanıcısının kendi kültürüyle karşılaştırmalar yapabileceği durumlar da içermesini, Hitit serisi ders kitaplarına kültür aktarımı penceresinden bakıldığında, kitapta hedef kültürün, Türk kültürünün, farklı açılardan betimlendiği birçok ögenin olduğu ve böylelikle Türk kültürünü aktarmada başarılı olduğunu belirtmiştir. Kültür aktarımı açısından bu durum gerekli görünse de kitapta kaynak kültür ve evrensel kültür öğelerinin yeterince yer almadığına da dikkat çekmiştir.

Serin ve Turan (2015), Yedi İklim'deki metinleri tür, tema ve özgünlük yönünden incelemiş, kitapların çeşitliliği ve metin sayısı bakımından zengin olduğunu, kitaplarda 12 kurguya dayalı, 23 bilgi veren toplamda 35 metin türü bulunduğunu ve söz konusu çerçeve metindeki düzeylere göre sunulan metin türleri dışında günlük yaşama ilişkin birçok farklı metin türünün bulunduğunu, ders kitabında 19 farklı temaya yer verildiğini, tema seçiminde dil

kullanıcılarının ilgi ve gereksinimlerine uygun temalar seçilmesinin daha yararlı olacağını belirlemiştir. Serin ve Turan'a göre dil kullanıcısının daha çok ilgisini çeken ünite ve metinlerin belirlenmesi için hoşlanılan temalar ve türlere ilişkin farklı çalışmalar yapılması yararlı olacaktır. Bu ikili metinlerin özgünlük durumlarına bakarak daha çok özgün metinlerin yer aldığı, dil kullanıcısının düzeyi yükseldikçe özgün metin sayısının da arttığını gözlemlenmiştir. Belli bir düzeye kadar anlam kopukluklarını engellemek adına sadeleştirmeler özenle yapılmalı ve anlamı değiştirecek aşırı sadeleştirmeden uzak durulmalıdır. İleri düzeylerde ise dil kullanıcısının üzerinde sadeleştirme yapılmamış özgün metinlerle karşılaşmasına olanak tanınmalıdır.

Altıparmak (2013), çalışmasında söz konusu çerçeve metne ilişkin işlevsel kavramsal yaklaşım temelli bir gereksinim analizi örneği ortaya koyarak çerçeve programı hazırlayanların ve dil eğitimi verecek olanların görüşleri alınırken dil kullanıcılarının ilgi, istek ve gereksinimleri, dil öğrenme amaçları dikkate alınmadığını, eğitim programları taslak halindeyken ilk adım gereksinim analizi yapmak gerektiğini, ihtiyacın ne olduğunun belirlenmesinin, dil öğrenme amaçlarının ortaya çıkarılmasının, dil öğretimi süreçlerinin hazırlanmasına rehberlik ettiğini belirtmiştir. Altıparmak'a göre Türkiye'de Türkçe eğitimi veren kurumlardaki Türkçe eğitiminin en önemli sorunu ortak bir dil öğretimi sürecinin olmamasıdır. Çerçeve metindeki dil öğretimi sürecinde temel alınan işlevsel kavramsal yaklaşım, bir dilin en etkili "kullanılarak öğretilbileceği" görüşünü benimsemenin yanında dil kullanıcılarının gereksinimleri dikkate almaktadır. Dilin kullanım amaçları yönünde işleve göre ele alınması bu yaklaşımın bu araştırmanın bulgularıyla uyum gösteren özelliklerindedir. Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğrenme ortamlarında ilk aşamada olarak düzey belirleme sınavı yapıldığı, dil kullanıcılarının bu sınava göre sınıflara yerleştirilmesi, dil kullanıcılarının sadece dili bilme düzeylerine göre gruplandırmakta, onların ilgi, istek ve gereksinimlerini, dil öğrenme amaçlarını göz ardı etmektedir. Bu çalışma alanyazında dil öğretimi aşamasının ilk adımının gereksinim analizinin olduğu biliniyorken hiçbir dil öğretimi sürecinde bunun geçerli olmadığını vurgulamış, yerli ve yabancı alanyazındaki farklı gereksinim analizi örnekleri ele alınarak çerçeve metindeki dil yeterlik ölçütlerinin temel alındığı, işlevsel ve etkin dil kullanımına ilişkin örnek bir gereksinim analizi taslağı oluşturularak ve araştırmanın yöntem kısmında da ifade edilen gruba uygulamıştır.

Türk (2018), dil öğretimi sürecinde temel söz varlığı ve kültürel öğelere yer vermenin dil kullanıcısının hedef dilin kültürünü merak etmesi ve araştırmasını sağladığı, bireylerin kültüre ilişkin kelimeleri de öğrenmelerini kolaylaştırdığı, dil öğrenirken dil

kullanıcısı ne kadar çok kelime bilirse öğrendiği dili konuşma kabiliyetinin de aynı derecede artacağı, bu alanda yapılacak dilde sıklık çalışmaları sayesinde dilin ve kültürün değişimi ve gelişimi, dile giren yabancı kelime oranı hakkında bilgi vereceği sonuçlarını elde etmiştir. Akbulut ve Yaylı (2015), yakın zamanlardaki yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarının genellikle kavramsal-işlevsel izlenceleri benimsediğini, geleneksel yabancı dil öğretimi yaklaşım ve yöntemlerinin temele alınarak yapısal izlencelerin de terk edilmediğini, hiçbir kitabın sadece yapısal yani geleneksel bir izlençe tasarımını benimsemediğini, Türkçe ders kitaplarının yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin geçmişinin çok eskiye dayanmamasından izlencelerin birbirine benzediğini, incelenen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının eylem odaklı ve bireyi temele alan söz konusu çerçeve metnin yönünde hazırlandığını, incelenen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarının bildirişimi, dilin yapı kurallarını ve temel dil becerilerinin ilerletilmesini öncelediğini vurgulamıştır.

Uysal (2009), çalışmasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilişkin söz konusu çerçeve metin temelli ölçünlü bir programın Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanmadığını üniversitelerdeki öğrenci değişim programlarında yabancı dil öğretiminde çerçeve temelli uygulamaların olduğunu, dil kullanıcısının önceki bilgilerini harekete geçirerek yeni öğrenmeleri destekleyen yapılandırmacı yaklaşım ile işlevsel/kavramsal yaklaşımın günlük yaşama dönüklüğü ve uygulamaya verdiği önem birbiriyle benzer olduğunu, bu yönden çerçeve ile söz konusu programın yaklaşımları, birbirinden anlamlı farklarla ayrıldığını belirlemiştir. Ayrıca söz konusu çerçeve metindeki işlevsel/kavramsal yaklaşımın dilin iletişim ve kullanım yönünü daha çok öne sürdüğünü, söz konusu çerçeve metin dil öğretimi gruplarının oluşturulmasında dil kullanıcılarının yaşlarını değil, dil bilme düzeylerini dikkate aldığını söz konusu çerçevede kazanımların neredeyse tamamı eylem-yönelimli olduğundan tüm olaylar, metinler, durumlar eğitim materyali olarak kullanılabilir biçimde sunulduğunu, çerçevede, “metin” sözcüğünün kapsamı açılarak birçok metin türüne yer verilebileceğini, Türkçe öğretim programı ise sınıf düzeyine göre metin seçiminde hassas davranmakta ve her sınıf seviyesi için ayrı metin türleri önerdiğini vurgulamıştır. Bu çalışmadaki Türkçe öğretim programlarında temel dil becerileri dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak değerlendirmiş, dil bilgisi ise ayrı bir öğrenme alanı olarak ele almıştır. Çerçeve, dil bilgisi ayrı bir bölüm olarak ele almakta, konuşma sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma olarak iki ayrı boyutta incelemektedir. Uysal, Yeni Hitit Serisi Ders Kitapları söz konusu çerçeve metnine göre değerlendirildiğinde kazanımlar, öğrenme öğretme süreci ve içerik yönünden çerçeve temelli hazırlanmış olduğuna, dil

öğretimi sürecinde kullanılacak Ders Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabı'na ek olarak Avrupa Dil Gelişim Dosyası'nın da bu süreç boyunca dil kullanıcısı tarafından doldurulacağı düşünüldüğünde değerlendirme yönünden de çerçeve ile söz konusu kitabın koşutluk gösterdiğine vurgu yapmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında bu araştırmada ele alınan konu dışında makale, araştırma, bilgi şöleni ve kongre kapsamında birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalara, tezin kaynakça bölümünden ulaşılması mümkündür. Söz konusu çalışmaların hepsi, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliği sürecinde eğitim politikalarına ve Avrupa Dil Gelişim Dosyası'nın Türk kullanıcılarına, Türkçenin de Avrupa'ya tanıtılmasına, yabancı dil olarak Türkçe öğretim ve öğrenim sürecine yön gösterecek niteliktedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın araştırma deseni, evren ve örnekleme, veri toplama araç ve teknikleri, veri toplama süreci ile verilerin analizine ilişkin bilgiler aktarılmıştır.

3.1.Araştırma Deseni

Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine hazırlanmış ders kitaplarının Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde yer alan dil yeterlikleri (yapılabilirlik ifadeleri) bağlamında temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler bakımından

incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amacın ışığında bu çalışma, betimsel nitel bir araştırma desenine sahiptir. “Betimsel araştırmalar, temelde ‘nedir’ ve ‘ne idi’yi bulma amacındadır” (Borg ve Gali, 1989, s.331’den Akt. Balcı, 2001).

Yıldırım ve Şimşek’in (2005, s.39) tanımlarına göre nitel araştırma “gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanarak algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına ilişkin nitel bir sürecin izlendiği araştırma türüdür.” Nitel araştırmada genellikle kullanılan üç veri toplama yöntemi bulunmaktadır: görüşme, gözlem ve yazılı dokümanların incelenmesi. Yazılı dokümanların incelenmesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgulara ilişkin bilgi veren yazılı materyallerin analizini kapsamı içine almaktadır. Çalışmanın veri kaynağını yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış ders kitapları oluşturduğu için bu çalışmada yazılı doküman incelemesi kullanılmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanmış ders kitaplarında betimleme ve değerlendirme sırasında dokümanlara ulaşma, orijinalliğin kontrol edilmesi, dokümanların anlaşılması, verilerin analiz edilmesi ve verinin kullanılması aşamaları dikkate alınmıştır. Çalışmanın veri kaynağını oluşturan ders kitaplarına ulaşılmış, bu kitapların orijinal olmasına dikkat edilmiştir. Bu çalışmada tek bir veri toplama yöntemi (doküman analizi) kullanılacaktır.

Çalışmada incelemeye konu olan veriyi yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları oluşturmaktadır. Söz konusu ders kitaplarının söz konusu çerçeve metindeki yeterlik ifadelerine temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler açısından uygunluğu değerlendirilmiştir. Çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi hedefiyle oluşturulmuş ders kitaplarının etkinlikleri Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni yeterlik ifadeleri bağlamında betimlenip değerlendirildikten sonra bir takım verilere ulaşılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni devlet kurumları (üniversiteler ve enstitüler) tarafından oluşturulan Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti, Yunus Emre Enstitüsü (Yedi İklim) Türkçe Öğretimi Seti, Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti’nin tüm düzeylerine ilişkin ders kitaplarıdır. Araştırma örnekleme erişilebilirlik ilkesi göz önüne alınarak seçilmiş ve örneklem olarak evren kabul edilen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setlerinin A1 ve A2 düzeyi ders kitapları alınmıştır. Bir dil öğretimi setinin tüm düzey kitaplarının aynı

yaklaşım ve izlençe çerçevesinde hazırlandığı düşünüldüğünden inceleme için A1-A2 düzeyindeki ders kitaplarıyla çalışmanın uygun ve yeterli olacağına karar verilmiştir. Bu kitaplarda yer alan tüm etkinlikler Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni ile gösterdiği uyum açısından taranmıştır.

3.2.1. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Seti

Ankara Üniversitesi TÖMER'in hazırladığı Yeni Hitit serisi ders kitapları, üç farklı düzey kitaptan oluşmaktadır. Düzeyler temel, orta, ileri olarak belirlenmiş; temel düzeyi için Hitit 1, orta düzey için Hitit 2 ve ileri düzey için de Hitit 3 olarak adlandırılmıştır. Her bir düzeyin beraberinde dil kullanıcılarına kitapta işlenen dilbilgisi konularını daha iyi anlamalarına yardımcı olacak çalışma kitapları vardır. Ayrıca dinleme bölümlerinde her bir düzey için ünitelerde olan dinleme parçalarının bulunduğu birer CD ile birlikte ek alışmaların olduğu yine her düzey için birer tane fazladan alıştırma kitabı vardır. Aynı zamanda, dil kullanıcılarının günlük yaşam sırasında en çok yaygın olan sözcükleri görmesini sağlayan sözcük dizinleri de kitaplara bulunmaktadır. Yeni Hitit 1 ve 2 kitapları öğretmen kitaplarını da içermektedir.

İçerik olarak bakıldığında ise tüm kitaplarda izlenen yolun aynı olduğu söylenebilir. Kitapların her biri 12 üniteden oluşmakla birlikte her ünite kendi içinde üç alt konuya ayrılmıştır. Kitapların içindekiler bölümünde her bir ünitenin adı, konusu, dilbilgisi, dinleme ve okuma konuları buldukları sayfa sayılarıyla beraber gösterilmektedir. Hitit serisi kitapların son ünitelerinden sonra her ünite için farklı olmak üzere karşılıklı konuşma etkinlikleri verilmiştir. Bu etkinliklerden sonra ise dilbilgisi desteği adı altında kitapta geçen tüm dilbilgisi konularına ilişkin açıklama ve örnekler de eklenmiştir.

Üniteler genellikle işlenecek olan konunun görselleriyle birlikte okuma parçalarıyla başlayıp, bu okuma parçalarının alıştırmalarıyla dilbilgisi, okuma ve yazma becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bölümler takip etmekte ve ünitelerin büyük çoğunluğu dinleme alıştırmalarıyla son bulmaktadır. Birinci ve ikinci düzey ders kitaplarında sözcük ve dilbilgisi alıştırmaları daha az ağırlıkta olup diğer üst düzey kitaplarda ise daha önceden öğrenilmiş olan dilbilgisi konularını ve özellikle okuma ve yazma becerilerini geliştirme amaçlı uzun okuma parçaları ve yazma bölümleri bulunmaktadır.

3.2.2. Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti

Kitabın önsözünde Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretim, Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÖMER) tarafından yayımlanan Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni göz önüne alınarak söz konusu çerçeve metinde yer alan yeterliklere uygun olarak hazırlandığı belirtilmektedir. Çerçeve Metinde belirtilen “anlama, konuşma, yazma, dinleme” becerilerini geliştirmeye ilişkin olarak tematik bir bütünlük içinde yazılan bu öğretim seti ek öğretim materyalleriyle de desteklenmiştir. Bu amaçla Öğretmen Kılavuz Kitabı, Ölçme Değerlendirme Kitabı vb. ek kaynaklar dil kullanıcısının istifadesine sunulmuştur. Öğretim seti A1- A2 (Temel), B1-B2 (Orta) ve C1 (İleri) olarak üç bölüme ayrılmıştır. Her bir düzeyin ders kitabı ve çalışma kitabı olmakla birlikte her düzey için ayrı ders ve çalışma kitabı sunulmuştur. Dinleme metinlerine sadece CD aracılığıyla ulaşılmaktadır. Bu durum zaman zaman dinleme metinlerine ulaşımı zorlaştırabilmektedir. A1 ve A2 temel düzey ders kitaplarında dilbilgisi adı altında hiçbir etkinliğe rastlanamamıştır.

A1 düzey ders kitabı 6, A2 düzey ders kitabı 5 üniteden meydana gelmektedir. Her ünite dörder metin eşliğinde temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler ve görsellerden oluşturulmuştur. Üniteler genellikle işlenecek olan konunun görselleriyle birlikte okuma parçalarıyla başlayarak, bu okuma parçalarını alıştırmalarıyla dilbilgisi, okuma ve yazma becerilerini geliştirmeyi amaçlayan bölümler takip etmekte ve ünitelerin büyük çoğunluğu dinleme alıştırmalarıyla son bulmaktadır. Birinci ve ikinci düzey ders kitaplarında sözcük ve dilbilgisi alıştırmaları daha az ağırlıkta olup diğer üst düzey kitaplarda ise daha önceden öğrenilmiş olan dilbilgisi konularını ve özellikle okuma ve yazma becerilerini geliştirme amaçlı uzun okuma parçaları ve yazma bölümleri bulunmaktadır.

3.2.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe öğretimi seti 1933 yılından beri yabancı dil olarak Türkçe eğitimi veren İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi okutmanlarının deneyim ve birikimlerinden faydalanılarak yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi sürecinin, doğu ülkelerinin kültürüyle batı ülkelerinin kültürü arasında köprü konumunda olan ülkemizin kültürünü, düşünce biçimini aktaracak, güncel gelişmelerine uygun, en güncel dil öğretimi yöntemleri ile hazırlanmış geniş kapsamlı bir dil öğretimi seti düşüncesiyle tasarlanmıştır.

Kitapların ön sözlerinde İstanbul Yabancılar İçin Türkçe öğretimi setinin Avrupa Ortak Dil Kriterleri'nde belirlenmiş dil düzeylerine göre düzenlendiği, iletişim ve öğrenen odaklı yaklaşım takip edilerek yapılandırıldığı belirtilmiştir. Bu set A1- A2 (Temel), B1-B2 (Orta) ve C1-C1+ (İleri) olarak üç bölüme ayrılmıştır.

Söz konusu çerçeve metindeki hedefler yönünde belirlenmiş konular 12 ayrı üniteden oluşturulmuş, her bir sette her bir ünite 3 ayrı alt konuya ayrılarak ünite başlarında hedeflenen beceri, dilbilgisi ve sözcük grupları belirtilmiştir. Her üniteye yer alan alt konu içerisinde hazırlık çalışmaları, okuma, dilbilgisi, dinleme, konuşma ve yazma ayrıca ünite sonlarında kültürden kültüre, sınıf dili, eğlenelim öğrenelim, neler öğrendik, öz değerlendirme, sözcük listesi bölümleri vardır. Her ders kitabının sonunda kitabın kullanım kılavuzu ve dinleme metinleri yazılı olarak verilmiştir.

İstanbul setinde Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde bulunan ölçütler doğrultusundaki konu alanlarına, konulara ilişkin günlük yaşama ilişkin sözcük çalışmaları, dil kullanıcılarının dil düzeylerine, ünitenin konusuna, aktarılacak dilin yapı bilgisine uygun okuma metinleri, hedef olarak alınan dil düzeyinde kullanılması gereken dilin yapı bilgisinin geniş kapsamlı açıklamaları, günlük yaşamdaki konuşmaların dinlenebileceği dinleme becerisi etkinlikleri, dili etkin kullanılabileceği konuşma alıştırmaları, dil kullanıcılarının kendi gelişim düzeylerini ölçebilecekleri değerlendirme, tekrar bölümleri ile dil düzeylerini ilerletebilecekleri eğlenceli oyunlara yer verildiği de saptanmıştır.

3.2.4. Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretimi (Yedi İklim) Seti

Türkçe Eğitim Müdürlüğü çatısı altında ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitapları, dinlemeye ilişkin kitapçıklar ve CD'lerden oluşan Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti hazırlanmıştır. Dinleme metinlerini enstitünün resmi web sitesinden ulaşmak da mümkündür. Bu setlerin ortak çerçeve metindeki dil düzeyleri ve temel yaşam alanları göz önünde bulundurularak hazırlandığı belirtilmektedir. Mevcut A1, A2, B1, B2, C1 ve C2 düzeyindeki kitaplar Kültür Merkezleri ile işbirliği içindeki Türkoloji Bölümlerinde ve yurt içindeki Türkçe Öğretimi Merkezlerinde halen uygulanmaktadır.

Her düzeye ilişkin ders kitabı söz konusu çerçeve metinde bulunan hedefler yönündeki konular ile her bir ünite 3 ayrı alt konuya ayrılan, ünite başlangıçlarında öğrenilmesi beklenen beceri, dilin yapı bilgisi ve sözcük grupları belirtilen 8 ayrı üniteden oluşturulmuş. Her bir üniteye alt konu içerisinde hazırlık çalışmaları, okuma, dilin yapı bilgisi, dinleme, konuşma ve yazma becerilerine ilişkin etkinliklerin yanında ayrıca ünite sonlarında değerlendirme soruları, öz değerlendirme bölümleri vardır. Her ders kitabının sonunda ünitelerde geçen sözcükler ünite bazında ayrılarak abece sırasına dizilmiş ve kitabın genelinde geçen dilbilgisi konuları toplu olarak verilmiştir.

Yedi İklim Türkçe ders öğretimi setinde söz konusu çerçeve metindeki ölçütler doğrultusundaki konu alanlarına, konulara ve günlük yaşama ilişkin sözcük çalışmaları, dil kullanıcılarının dil düzeylerine, ünitenin konusuna, öğretilecek dilin yapı bilgisine uygun okuma metinleri, hedeflenen dil düzeyinde kullanılacak dilin yapı bilgisinin açıklamaları, günlük yaşama ilişkin konuşmaların dinlenebileceği dinleme becerisine ilişkin etkinlikleri, dili etkin kullanılabileceği konuşma çalışmaları, dil kullanıcılarının kendi dil düzeylerinin gelişimlerini ölçebilecekleri değerlendirme, tekrar bölümlerine yer verilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Bu çalışmada nitel betimsel veri toplama yöntemi olarak doküman analizi kullanılmıştır. Bu yöntem, araştırmanın amacına yönündeki kaynaklara ulaşmada ve ulaşılabilecek verilerin tespitinde kullanılmaktadır. Yani doküman analizi, çalışılacak konulara ilişkin yazılı ve basılı belgelerin analizinin yapılmasıdır. Bu çalışmada, tarama arşivleri ve diğer kaynaklar taranarak arşiv kayıtlarından gerekli bilgiler toplanmıştır. Yazılı kayıtlar arasında kamu dokümanları ve özel dokümanlar önemli bir yer tutar. Yazılı kayıt ve kamu dokümanı olarak söz konusu örnekleme, söz konusu çerçeve metin ve yabancı dil olarak Türkçe ders kitapları inceleme kapsamına alınmıştır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama kaynağı olarak arşiv kayıtları ve yazılı kayıtlar kullanılmış, ayrıca konunun uzmanlarıyla yapılan görüşmelerden yararlanılmıştır. Arşiv kayıtları, büyük oranda dokümanlardan oluşmaktadır. Bu çalışmada, tarama arşivleri ve diğer kaynaklar taranarak arşiv kayıtlarından gerekli bilgiler toplanmıştır. söz konusu çerçeve metinde belirtilen, dil kullanıcılarının dil düzeyine göre olan yeterlik ifadeleri incelenmiş, söz konusu örnekleme olarak alınan kitaplar temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler açısından söz konusu çerçeve metin ile uyumluluk derecesi belirlenmeye çalışılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi kapsamında öncelikle söz konusu çerçeve metin incelenmiş, temel dil becerilerine (dinleme, okuma, sözlü anlatım, yazma) ilişkin yeterlik alanları ve bu alanlarla ilgili yeterlik ifadeleri belirlenmiştir. Sonrasında örnekleme olarak ele alınan yabancı dil bağlamında Türkçe öğretimi A1-A2 düzeyi ders kitaplarındaki temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler incelenmiş ve etkinlikler türlerine göre (yanıtlama, tamamlama, eşleştirme, işaretleme, canlandırma, metin oluşturma vb.) sınıflandırılıp

türlerine göre sayısı belirlenerek tablo haline getirilmiştir. Daha sonra söz konusu örneklem ders kitaplarındaki temel dil becerilerine ilişkin etkinliklerin, etkinliklerden bazıları temel dil becerilerine göre seçkisiz olarak bu çalışmada kullanılmıştır. Son olarak örneklem yabancı dil olarak Türkçe öğretimi A1-A2 ders kitaplarında temel dil becerileri temsil eden görsel öğeleriyle verilen bu etkinlik örneklerinin söz konusu çerçeve metinde yer alan temel dil becerilerine (dinleme, okuma, sözlü anlatım, yazma) ilişkin yeterli ifadelerine ne derece uygun olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler incelenirken kültür aktarımı ve kültürel öğeler ile Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde ve bu çalışmada yer alan yabancı dil öğretimi yöntemlerine ilişkin bilgiler de göz önünde bulundurulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde örneklem alınan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi A1-A2 ders kitaplarında temel dil becerileri temsil eden görsel öğeleriyle verilen bu etkinlik örneklerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde yer alan temel dil

becerilerine (dinleme, okuma, sözlü anlatım, yazma) ilişkin yeterlik ifadelerine ne derece uygun olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

4.1. Örneklem Alınan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Temel Dil Becerilerine İlişkin Etkinlikler Açısından Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Göre İncelenmesi

Bu başlık altında temel dil becerileri dinleme, okuma, sözlü anlatım (konuşma), sözlü anlatım (karşılıklı konuşma) ve yazma sırasına göre söz konusu çerçeve metinde yer alan dil yeterliliklerine göre incelenmiştir. Bu inceleme sırasında söz konusu örneklem ders kitapları ise Yeni Hitit, Gazi, İstanbul, Yedi İklim sıralaması göz önüne alınmıştır. İnceleme yapılırken söz konusu çerçeve metinde yer alan yeterlikler defalarca aynı biçimde kullanılacağından karmaşa olmaması ve kuramsal çerçeve ayrıntılı olarak incelenip kaynak gösterildiği için bu bölümde temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler incelenirken yeterlik ifadeleri sadece tırnak içine alınarak kullanılmıştır.

4.1.1. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Göre Örneklem Alınan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının A1 ve A2 Düzeyi Dinleme Becerisi ve Dinleme Becerisine İlişkin Etkinliklerin İncelenmesi

Söz konusu çerçeve metnin hazırlanma hedeflerinden birisi de yabancı dil kullanıcılarına dil öğretmeyi hedefleyen kitapların yazar ve editörlerine yöntem, teknik ve içerik konusunda yol gösterici kaynak olabilmektir. Kitap yazarlarından ve kurs düzenleyicilerinden amaçlarını çerçeveye göre düzenlemeleri beklenmektedir. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, dinleme, okuma, yazma, sözlü anlatım ve karşılıklı konuşma olarak 5 temel dil becerisi belirtmektedir.

Yeni Hitit'te A1 ve A2 düzeyi için ders kitabında verilen dinleme etkinliklerinin sayısı ve türleri Tablo 4.1.'de gösterilmiş olup dinleme etkinlikleri, yazılı ve sözlü metinlere ilişkin hazırlanmıştır. Metinlerin bazıları CD'den öğrencilerin dinlemesi sağlanırken bu metinlerden bir kısmı da öğretmen tarafından sınıfta okunarak dinleme etkinliği gerçekleştirilir. Ek olarak ana dil Türkçe öğretimi kitaplarında sıkça görülen serbest okuma metinlerine koşut olarak serbest dinleme metinleri de kitapta bulunmaktadır. Diğer örneklem ders kitaplarının dinleme becerisi etkinlik sayılarına bakıldığında Yeni Hitit A1-A2 düzeyi ders kitaplarının en fazla sayıda dinleme etkinliği sunduğu görülmektedir.

Tablo 4.1. Yeni Hitit A1-A2 Düzeyinde Dinleme Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı

Dinleme Becerisi	Üniteler
------------------	----------

Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
Tamamlama	2	5	1	3	1	2	1	1	3	2	3	2	26
Eşleştirme	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	4
Yerleştirme	1	0	2	0	1	0	1	0	0	2	0	0	7
İşaretleme	3	0	2	0	2	1	2	3	4	1	2	3	23
Boşluğa Yazma	2	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	2	7
Düzeltilme	0	1	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	4
Sıralama	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3
Yeniden İfade Etme	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Genel Toplam	10	6	6	6	4	5	6	4	8	7	5	8	75

Tablo 4.1.'e bakıldığında ilk 6 ünite A1 düzeyi, 7-12 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin dinleme etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 düzeyi için 37, A2 düzeyi için 38, temel düzey için toplam 75 dinleme etkinliği bulunmaktadır. Kitapta dinleme etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulmuştur.

Gazi A1 ve A2 düzeyi için ders kitabında verilen dinleme etkinliklerinin sayısı ve türleri Tablo 4.2.'de gösterilmiş olup dinleme metinlerinin ve etkinliklerinin sadece CD aracılığıyla dil kullanıcılarına sunulduğu tespit edilmiştir. Dinleme metinlerinin içinde yer aldığı CD'de dinleme metinlerinin adları, hangi üniteye ilişkin olduğu ya da ders kitabında hangi sayfada olduğuna ilişkin bir veri bulunmamaktadır. Bu durum dil kullanıcısının bireysel olarak dinleme metinlerini kullanmasını zorlaştırmaktadır. Gazi A1 ve A2 düzeyi dinleme metinlerinin tamamı temel düzey dil kullanıcısı için Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde verilen anlaşılabilirlik ile ilgili yeterliklere uygun tasarlanmamış, neredeyse ana dili kullanıcısının anlayamayacağı kadar hızlı konuşmalar içermektedir. Diğer örneklem ders kitaplarının dinleme becerisi etkinlik sayılarına bakıldığında Gazi ders kitaplarının en az sayıda dinleme etkinliği sunduğu görülmektedir.

Tablo 4.2. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyinde Dinleme Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı

Dinleme Becerisi	Üniteler											Toplam
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Toplam
Boşluğa Yazma	0	1	2	0	0	2	0	1	1	0	0	7
Tamamlama	1	0	1	3	0	1	1	0	1	2	0	10
İşaretleme, Doğru-Yanlış	1	3	2	2	6	4	4	3	6	7	3	41
Tümce Oluşturma	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Genel Toplam	3	4	4	5	6	7	6	4	8	9	3	59

Tablo 4.2.'e bakıldığında ilk 6 ünite A1 düzeyi, 7-11 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin dinleme etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 düzeyi için 29, A2 düzeyi için 30, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 59 dinleme etkinliği

bulunmaktadır. Kitapta dinleme etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulmuştur.

İstanbul A1 ve A2 düzeyi ders kitabında verilen dinleme etkinliklerinin sayısı ve türleri Tablo 4.3.'te gösterilmiştir. Dinleme metinleri ve etkinliklerin çeşitlilik göstermesine özen gösterilmekle beraber çoğu kavramların tekrar edilerek öğrenmenin verimli olmasına dikkat edilerek günlük yaşama dönük hazırlandığı belirlenmiştir. Dinleme metinleri CD'den ve internet ortamından dinlenebilmektedir.

Tablo 4.3. *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyinde Dinleme Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Dinleme Becerisi	Üniteler												
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
Boşluğa Yazma, Yanıtlama	1	0	2	2	2	2	0	4	3	2	0	2	20
Tamamlama	2	1	1	2	2	2	3	3	2	1	2	0	21
Düzeltilme	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Eşleştirme	0	2	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	4
İşaretleme, Doğru-Yanlış	0	0	1	0	2	2	0	0	1	1	0	4	11
Sıralama	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	3
Genel Toplam	3	3	5	4	6	7	4	7	6	6	3	6	60

Tablo 4.3.'e bakıldığında ilk 6 ünite A1 giriş düzeyi, 7-12 arasındaki üniteler ise A2 ara düzeyine ilişkin dinleme etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Ders kitabında A1 giriş düzeyi için 28, A2 ara düzey için 32, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 60 dinleme etkinliği bulunmaktadır. Kitapta dinleme etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulmuştur.

Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti A1 ve A2 düzeyi için ders kitabında verilen dinleme etkinliklerinin sayısı ve türleri Tablo 4.4.'te verilmiştir. Dinleme metinleri ve etkinlikleri çeşitlilik göstermekle beraber bazı kavramların tekrar metoduna uygun olarak yeri geldiğinde sıradaki konu ile bağlantılı olarak tekrar tekrar verilmiştir. Bu durumun dinleme becerisine ilişkin etkinliklerin öğrenmenin kalıcı olmasına dikkat edilerek günlük yaşama dönük hazırlandığını ortaya çıkarmaktadır. Dinleme metinlerine CD'den ve internet ortamından ulaşılabilmektedir.

Tablo 4.4. *Yedi İklim Türkçe A1-A2 Düzeyinde Dinleme Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Dinleme Becerisi	Üniteler																
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Toplam
Boşluğa Yazma, Yanıtlama	0	1	0	0	1	1	1	2	0	2	1	2	1	1	0	1	14

Tamamlama, Yerleştirme	1	2	1	2	3	2	2	2	1	3	1	0	1	1	2	0	24
Sıralama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Eşleştirme	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	3
İşaretleme, Doğru-Yanlış	2	0	1	0	0	1	2	0	2	0	0	1	2	0	0	2	13
Söyleme, Tekrarlama	7	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	12
Genel Toplam	10	4	3	3	4	4	5	4	4	6	2	3	4	4	4	4	68

Tablo 4.4.'e bakıldığında ilk 8 ünite A1 giriş düzeyi, 9-16 arasındaki üniteler ise A2 ara düzeyine ilişkin dinleme etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Ders kitabında A1 giriş düzeyi için 37, A2 ara düzey için 31, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 68 dinleme becerisi etkinliği barındırmaktadır. Yedi İklim Türkçe Ders kitaplarında A1 için 8 ünite, A2 için 8 ünitenin olması diğer örneklem ders kitaplarına nazaran toplamda 4 ünite fazla sunmasına rağmen dinleme becerisi etkinliklerinin sayısı üstünlük yaratacak fazlalıkta değildir. Kitapta dinleme etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulmuştur. Örneklem alınan A1 ve A2 düzeyi ders kitaplarının dinleme becerisine ilişkin etkinlik sayı ve türleri için Tablo 4.5.'e karşılaştırmalı olarak bakıldığında Yeni Hitit A1-A2 ders kitaplarında dinleme becerisine ilişkin etkinlik sayısının diğerlerine göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5. *Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Örneklem Ders Kitaplarının A1-A2 Düzeyinde Dinleme Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

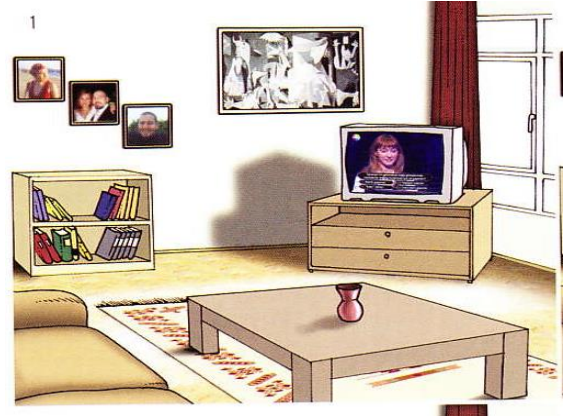
Dinleme Becerisi	Hitit	Gazi	İstanbul	Yedi İklim	Toplam
Etkinlik Türü					
Boşluğa Yazma, Yanıtlama	7	7	20	14	48
Söyleme, Tekrarlama	1	0	0	12	13
Düzeltilme	0	0	1	0	1
Eşleştirme	4	0	4	3	11
Tamamlama, Yerleştirme	33	10	21	24	88
Sıralama	3	0	3	2	8
Tümce Oluşturma	0	1	0	0	1
İşaretleme, Doğru-Yanlış	23	41	11	13	88
Genel Toplam	71	59	60	68	258

4.1.1.1. Yeni Hitit A1-A2 Düzeyi Ders Kitabı dinleme becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

32 Dinleyelim, işaretleyelim

Çantada Ne Var?

☐ Makyaj çantası	☐ Kaset
☐ İlaç	☐ Defter
☐ Yüzük	☐ Cep telefonu
☐ Cüzdan	☐ Sözlük
☐ Ayna	☐ Kitap
☐ Parfüm	☐ Mendil
☐ Anahtar	☐ Tarak

Şekil 4.1. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi işaretleme ve eşleştirme etkinliği (s.18,19)

Şekil 4.1.'deki işaretleme etkinliği günlük kullanılabilen malzemeleri tanımak üzerine kurulmuştur. Eşleştirme etkinliğinde ise dört farklı oda resmi verilmiş ve günlük yaşamdaki araç gereçlerin adlarını bilerek dinleme metninde hangi odanın anlatıldığını bulmak üzerine tasarlanmıştır. Her iki dinleme metni giriş düzeyi için anlaşılır bir hız hızda ve temel sözcük bilgisi ile verilmiştir. Bu iki etkinlik söz konusu çerçeve metin A1 düzeyi temel dil kullanıcısı giriş düzeyi olduğu için ilk altı ünitadaki dinleme etkinlikleri *dinleme genel yeterliği* “Anlamanın çıkarılması için, çok yavaş ve dikkatli konuşulduğunda ve uzun aralıklar verildiğinde söyleneni anlayabilir.” ifadesine uygun olarak tasarlanmıştır.

23 Dinleyelim, tamamlayalım

Frank'ın Bir Günü

07.00	Uyanıyor.
_____	Evden çıkıyor.
10.00	_____
10.40	_____
_____	Yemeğe gidiyor.
_____	Okula dönüyor.
_____	Son derse giriyor.
18.00	_____

7 Yerleştiririm, dinleyelim

senin • değil • odam • sizin • adı • kitabım
tarihiniz • senin • bizim • kimin • çantam

- A: Burası senin odan mı?
B: Hayır, orası benim _____ değil.
- A: Bu _____ çantanız mı?
B: Evet, o benim _____.
- A: Onun _____ ne?
B: Bilmiyorum.
- A: Bunlar _____ ?
B: _____.
- A: Doğum _____ ?
B: 1982.
- A: Bu kimin kitabı?
B: Benim _____.

Şekil 4.2. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi boşluğa yazma ve tamamlama etkinliği (s.29,34)

Şekil 4.2.'de verilen tamamlama etkinliği dil kullanıcısının günlük temel hareket döngüsünü ve saatleri anlayarak boşlukları doldurma üzerine kurgulanmıştır. Dinleme becerisinin dil öğretimi sürecinin başarısıyla sıkı sıkıya bağlı olduğu düşünülürse etkinliğin bu işleve uygun olduğu söylenebilir. Yine aynı şekildeki yerleştirme etkinliği ise sözcüklerin hem okunuşunu hem söylenişini tanıyıp sözcükleri anlamlarına göre tümcenin bağlamına uygun bir boşluğa yerleştirme amaçlı tasarlanmıştır. Her iki etkinlik türünün de söz konusu çerçeve metin A1 düzeyi *dinleme genel yeterliği* “Kendisiyle yavaş ve anlaşılır

bir şekilde konuşulduğunda yönergeleri, kısa ve basit yol tariflerini anlayabilir.” ifadesine uygun olarak kurgulandığı görülmüştür.

Yeni Hitit setinde A1 düzeyine ilişkin dinleme etkinliklerinde daha çok sözcük tanıma amacı güdülürken A2 düzeyine ilişkin dinleme etkinliklerinde ise sözcük tanıma etkinliklerinin yanı sıra çekimli eylemleri ve çekimli eylemlerden oluşan sözcük gruplarını tanıma ve anlama amaçlı etkinliklerin sayısının daha fazla olduğu gözlenmiştir.

10 Dinleyelim, düzeltelim
Düğün Hazırlığı

Selin iki ay sonra evleniyor. Ama düğün için çok fazla hazırlık yapmadı. Çünkü hiç zamanı yoktu. O bir hastanede çalışıyor. Gelecek hafta izin alacak ve düğün için hazırlık yapacak. Önce mobilya alacak sonra bir gelinlik diktirecek. Davetli listesi hazırlayacak ve davetlilere telefon edecek. Sonra da eşyalarını yeni evine taşıyacak. Bu hazırlıklara nişanlısı da yardım edecek. Onlar balayına çıkmayacaklar.

25 Sıralayalım
Farklı Bir Tatil

Şekil 4.3. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi düzeltme ve sıralama etkinliği (s.83,149)

Şekil 4.3.’te verilen düzeltme örneği düğün hazırlığı yapan bir gelin adayının bu hazırlık süreciyle ilgili verdiği bilgilerin tam olarak anlaşılması ve metindeki yanlış bilgilerin dinlenen metne göre düzeltilmesi amaçlanmaktadır. Aynı şekilde sıralama etkinliği ise bir çiftin plansız rastgele yerler seçerek yaptıkları tatilin aşamalarını anlayıp verilen 6 farklı resmi anlatılan olayların akışını göre sıralaması üzerine kurgulanmıştır. İncelenen iki etkinlik de söz konusu çerçeve metin A2 düzeyi *dinleme genel yeterliği* “Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda somut gereksinimlerini karşılayabilecek derecede konuşulanı anlayabilir. Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda (kişi, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre hakkındaki temel bilgiler gibi) temel gereksinimlerle ilgili deyim ve sözcükleri anlayabilir.” ifadesine uygun olarak kurgulanmıştır.

6 Yerleştirelim, işaretleyelim		Şimdi Haberler					
eğitim • sağlık • spor • sanat • ekonomi • güzellik teknoloji • magazin • alışveriş		1. Haber	2. Haber	3. Haber	4. Haber	5. Haber	6. Haber
1. Haber	Konusu	cihaz					
2. Haber		başarılı					
3. Haber		kazanmak					
4. Haber		oyuncu					
5. Haber		gazeteci					
6. Haber		ilaç					

Şekil 4.4. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi yerleştirme ve işaretleme etkinliği (s.119)

Şekil 4.4.'te verilen dinleme etkinliğinde günlük yaşama ilişkin altı farklı alanda haber metinleri farklı sunucular tarafından aktararak dil kullanıcısının haberin genel anlatımından haberin hangi alanla ilgili olduğunu boşluğa söz konusu sözcükleri tanıyıp yerleştirmesini ve her bir haberin anahtar sözcüğünü belirleyip işaretlemesini amaçlamaktadır. Bu iki dinleme becerisi etkinliğinin söz konusu çerçeve metin A2 düzeyi *anadili konuşurlarının konuşmalarını anlama yeterliği* “Yavaş ve tane tane konuşulduğunda bulunduğu ortamda yapılan konuşmaların konusunun genelde farkına varabilir.” ifadesine, *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* “Kısa, anlaşılır ve basit duyuru ve bildirimlerin en önemli noktalarını kavrayabilir.” ifadesine ve *radio yayınlarını ve ses kayıtlarını anlama yeterliği* “Olası günlük şeyler hakkında yavaş ve anlaşılır şekilde seslendirilmiş olan kısa ses kayıtlarından en önemli bilgileri alabilir.” ifadesine uygun olarak tasarlandığı gözlemlenmiştir.

4.1.1.2. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi dinleme becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

DİNLEME	DİNLEME
<p>A) Metni dinleyiniz ve soruları cevaplayınız.</p> <p>1. Lionel, tatil için nereye gitti? .....</p> <p>2. Lionel kimle sohbet etti? .....</p> <p>3. Lionel pastaneye niçin girdi? .....</p> <p>4. Dükkan sahibi duvara neden para astı? .....</p>	<p>A) Telefonla ilgili anonsları dinleyiniz ve boşlukları doldurunuz.</p> <p>1. Aradığınız ..... şu an ulaşamıyor lütfen daha sonra ..... .</p> <p>2. Aradığınız ..... kullanım dışıdır.</p> <p>3. Aradığınız kişi şu an ..... bir görüşme yapıyor.</p> <p>4. .... meşgul.</p>

Şekil 4.5. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi boşluğa yazma ve tamamlama etkinliği (s.107,75)

Şekil 4.5.'te verilen boşluğa yazma etkinliğinde anı türünde Lionel'in tatilde başından geçen bir olayı aktaran bir dinleme metni verilmiş dil kullanıcısından bu metne

ilişkin soruları anlayarak yanıt vermesi beklenmiştir. Tamamlama etkinliğinde ise cep telefonu başlıklı metinde günlük yaşamda telefonla iletişim kurulurken karşılaşılabilecek ifadeler verilerek dil kullanıcısının eksik bırakılmış yerleri tamamlanması istenmiştir. Ele alınan iki etkinliğin ortak çerçeve metni A1 düzeyi *dinleme genel yeterliği* “Kendisiyle yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşulduğunda yönergeleri, kısa ve basit yol tariflerini anlayabilir.” ifadesiyle A1 düzeyi *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* “Anlamın çıkarılması için, çok yavaş ve dikkatli konuşulduğunda ve uzun aralıklar verildiğinde söyleneni anlayabilir.” ifadelerine uygun tasarlanmadığı, dinleme metnlerinin yeterliklerde belirtilen yavaşlıkta ve kısalıkta olmadığı belirlenmiştir.

C) Dinlediğiniz metne göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: ✗)

	D	Y
Lionel, üç yıl önce Antalya'ya bir iş için geldi.		
Lionel, pastane sahibi ile bir süre sohbet etti.		
Dükkan sahibi Lionel'e duvardaki parayı gösterdi.		
Duvardaki para dükkan sahibinin ilk harçlığıdır.		
Lionel, su almak için pastaneye gitti.		

A) Dinleyiniz. Kelimeleri uygun şekilde yerleştiriniz.

köşede	1. ....
ikinci	2. ....
karşıya	3. ....
dümdüz	4. ....
sola	5. ....

Şekil 4.6. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi işaretleme ve yerleştirme etkinliği (s.107,31)

Şekil 4.6.'da verilen boşluğa yazma etkinliğinde anı türünde Lionel'in tatilde başından geçen bir olayı aktaran bir dinleme metni verilmiş dil kullanıcılarından etkinlikte verilen tümceler metne göre doğruluğunu ve yanlışlığını yazarak belirlemeleri istenmiştir. Yerleştirme etkinliğinde ise telefon görüşmesi yapan iki arkadaşın biri diğerinin evini tarif etmesini istemiştir. Dil kullanıcısından çerçeve içinde verilmiş sözcükleri diyalogda kullanılan sıraya göre numaralandırılmış boşluklara yerleştirmesi beklenmektedir. Söz konusu iki etkinliğin ortak çerçeve metni A1 düzeyi *dinleme genel yeterliği* “Kendisiyle yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşulduğunda yönergeleri, kısa ve basit yol tariflerini anlayabilir.” ifadesiyle A1 düzeyi *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* “Anlamın çıkarılması için, çok yavaş ve dikkatli konuşulduğunda ve uzun aralıklar verildiğinde söyleneni anlayabilir.” ifadelerine uygun tasarlanmadığı, dinleme metnlerinin yeterliklerde belirtilen yavaşlıkta ve kısalıkta olmadığı belirlenmiştir.

DİNLEME

DİNLEME

A) Aşağıdaki metnin boşluklarını dinlediğiniz parçaya göre doldurunuz.

- ..... Karagöz Kültür Merkezi'nde Yıldız Kenter'in bir oyunu vardı. Ben de yeni oyunu izlemek için oraya gittim. Oyun saat ..... başladı. Salon çok kalabalık değildi. Çünkü bilet fiyatları ..... yüksekti. Ön sıralardaki boş bir koltuğa oturdum. Yarım saat ..... oyun başladı. Oyun ..... herkes sustu. Sahneye iri yarı bir adam çıktı. Bize ..... oyunun konusunu ve sonunu anlatmaya başladı. Hepimiz şaşırık. .... bir oyun ..... sonucu öğrendik. Sonucu öğrendikten ..... oyunu izlemek gereksizdi. Ayrılmak için ayağa kalktım. .... Yıldız Kenter sahneye çıktı. .... koltuğuma oturdum. Yıldız Kenter ..... bir oyun ..... başladı.

A) Reklam anonslarını dinleyiniz ve aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Birinci reklamda sandaletler ne kadar indirimlidir?
2. İkinci reklamdaki kampanya ne zaman bitiyor?
3. Üçüncü reklamda hangi ürünler indirimdedir?

Şekil 4.7. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi tamamlama ve boşluğa yazma (yanıtlama) etkinliği (s.55,29)

Şekil 4.7.'deki tamamlama etkinliğinde "Tiyatrodaki Sürpriz" isimli bir metin verilmiş dil kullanıcısından dinleyip anladığı bu metne göre etkinlikteki boşlukları doldurmaları istenmiştir. Boşluğa yazma etkinliğinde ise birbirinden farklı 3 reklam anons metni verilmiş ve her reklama ilişkin birer soru sorularak dil kullanıcılarından bu soruları reklam anonslarına göre yanıtlarak boşluğa yazmaları beklenmektedir. Her iki etkinliğin de söz konusu çerçeve metin A2 düzeyi *dinleme genel yeterliği* "Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda somut gereksinimlerini karşılayabilecek derecede konuşulanı anlayabilir. Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda (kişi, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre hakkındaki temel bilgiler gibi) temel gereksinimlerle ilgili deyim ve sözcükleri anlayabilir." *anadili konuşurları arasında geçen konuşmaları anlama yeterliği* "Yavaş ve tane tane konuşulduğunda bulunduğu ortamda yapılan konuşmaların konusunun genelde farkına varabilir." *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* "Kısa, anlaşılır ve basit duyuru ve bildirimlerin en önemli noktalarını kavrayabilir." *radio yayınlarını ve ses kayıtlarını anlama yeterliği* "Olası günlük şeyler hakkında yavaş ve anlaşılır biçimde seslendirilmiş olan kısa ses kayıtlarından en önemli bilgileri alabilir." ifadelerinde belirtilen yavaş konuşulma ölçütüne uygun olarak hazırlanmamıştır. A2 düzeyine ilişkin tüm dinleme metinleri bu düzeyin dil kullanıcısı düzeyi için uygun hızda seslendirilmemiştir.

A) Dinlediğiniz diyaloga göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
  - a) Necla ve Ersin Ankara'da bir davette tanıştılar.
  - b) Ersin bekâr, Necla evlidir.
  - c) Necla, Ersin'in eşiyle tanışmak istiyor.
  - d) Ersin Karabük'te yaşıyor.
2. Necla neden cumartesi günü Ersin'le buluşacak?
  - a) Ersin'le daha fazla vakit geçirmek için.
  - b) Boş zamanını değerlendirmek için.
  - c) Ersin'in eşiyle tanışmak için.
  - d) Kumru Restoran'ı çok sevdiği için.
3. Aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
  - a) Necla, Ersin'in eşini tanıyor.
  - b) Necla ve Ersin önceden tanışıyor.
  - c) Necla, Ersin'in eşiyle tanışmak istemiyor.
  - d) Ersin'in eşi, Necla'yı önceden tanıyor.

C) Diyaloga göre işaretleyiniz.

(Doğru: ✓, Yanlış: ✗)

	D	Y
Ersin Karabük'te eşiyle birlikte yaşıyor.	☐	☐
Necla, Ersin'in okul arkadaşidir.	☐	☐
Necla, Ersin ve eşiyle cumartesi saat 21.00'da buluşacak.	☐	☐
Necla'ya göre Kumru Restoran güzel bir mekândır.	☐	☐
Necla ve Ersin yıllar sonra bir seyahatte tanıştılar.	☐	☐
Necla, tek başına Alanya'da yaşıyor.	☐	☐

Şekil 4.8. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi işaretleme etkinliği (s.73)

Şekil 4.8.'de "Sınıf Arkadaşları" adlı iki arkadaş arasında geçen bir diyalog metni verilerek dil kullanıcısından bu dinleme metnine göre çoktan seçmeli ve doğru-yanlış seçenekli soruları yanıtlamaları istenmiştir. Ele alınan iki dinleme becerisi etkinliği ortak çerçeve metni A2 düzeyi *dinleme genel yeterliği* "Olası günlük şeyler hakkında yavaş ve anlaşılır biçimde seslendirilmiş olan kısa ses kayıtlarından en önemli bilgileri alabilir." *anadili konuşurları arasında geçen konuşmaları anlama yeterliği* "Yavaş ve tane tane konuşulduğunda bulunduğu ortamda yapılan konuşmaların konusunun genelde farkına varabilir." *radyo yayınlarını ve ses kayıtlarını anlama yeterliği* "Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda somut gereksinimlerini karşılayabilecek derecede konuşulanı anlayabilir. Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda (kişi, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre hakkındaki temel bilgiler gibi) temel gereksinimlerle ilgili deyim ve sözcükleri anlayabilir." ifadelerine yeterliklerde belirtilen yavaş konuşulma ölçütüne uygun olarak hazırlanmamıştır. A2 düzeyine ilişkin tüm dinleme metinleri bu düzeyin dil kullanıcısı düzeyi için uygun hızda seslendirilmemiştir.

4.1.1.3.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi dinleme becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

DİNLEME

TANIŞALIM

7 1 Metni dinleyelim. Boşlukları dolduralım.

Ad:
Uyruk:

Ad:
Uyruk:

Ad:
Uyruk:

Ad:
Uyruk:

DİNLEME

9 3 Metni dinleyelim.
Boşlukları dolduralım.

KAPALIÇARŞI

A: ..... neresi?
B: Burası Kapalıçarşı.
A: Şunlar .....?
B: Onlar turist.
A: Kapalıçarşı büyük .....?
B: ....., burası büyük bir çarşı.
A: Şurası kafe mi?
B: Hayır, orası kafe ..... Mağaza.

Şekil 4.9. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi boşluğa yazma ve tamamlama etkinliği (s.11,17)

Şekil 4.9.'daki dinleyip boşluğa yazma etkinliğinde dil kullanıcılarından, etkinlikte görselleri verilen kişilerin kendilerini tanıttıkları konuşma metinlerini anlayarak sırasıyla ad ve uyruk bilgilerinin yazılması, tamamlama etkinliğinde ise dil kullanıcılarından dinlenen diyalogla ilgili etkinlikteki boş bırakılan yerleri tamamlaması istenmektedir. Her iki etkinlik de çerçeve metni A1 düzeyi *dinleme genel yeterliği* “Kendisiyle yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşulduğunda yönergeleri, kısa ve basit yol tariflerini anlayabilir.” *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* “Anlamın çıkarılması için, çok yavaş ve dikkatli konuşulduğunda ve uzun aralıklar verildiğinde söyleneni anlayabilir.” ifadelerine uygun olarak tasarlanmıştır.

DİNLEME

6 Olga ve arkadaşlarının gezi planını sıralayalım.

Kahvaltı	( )
Kız Kulesi	( )
Ayasofya Camisi	( )
Yerebatan Sarnıcı	( )
Boğaz'da yemek	( )
Sultanahmet Camisi	( )
Taksim	( )

İSTANBUL GEZİSİ

Olga bir senedir Türkiye’de yaşıyor. Olga’nın lisedeki arkadaşları yarın onu ziyarete geliyor. Olga onlar için bir plan yapıyor. Olga, lise arkadaşı Kseniya ile telefonda konuşuyor.

5 18 Metni dinleyelim. Aşağıdaki cümleler doğru ise “D” yanlış ise “Y” yazalım.

1. Olga, yarın lise arkadaşlarını havaalanından alıyor. ( )
2. Olga, arkadaşları ile otelde kalıyor. ( )
3. Onlar akşam dinleniyor. ( )
4. Olga’nın arkadaşları bir hafta İstanbul’da kalıyor. ( )
5. Onlar Taksim’deki bir kafeye gidiyor. ( )

Şekil 4.10. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi doğru-yanlış ve sıralama etkinliği (s.89)

Şekil 4.10.’da 2 dakika 23 saniyelik uzun denilebilecek bir telefon konuşması verilmiş dil kullanıcılarından etkinlikte verilen tümceler dinleme metnine göre doğruluğunu ve yanlışlığını tespit etmeleri ve dinleme metninde geçen gezi planına ilişkin yerleri dinleme metninde aktarılanlara göre sıralaması beklenmektedir. Söz konusu iki etkinlik de çerçeve metni A1 düzeyi *dinleme genel yeterliği* “Kendisiyle yavaş ve anlaşılır

bir biçimde konuşulduğunda yönergeleri, kısa ve basit yol tariflerini anlayabilir.” *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* “Anlamanın çıkarılması için, çok yavaş ve dikkatli konuşulduğunda ve uzun aralıklar verildiğinde söyleneni anlayabilir.” ifadelerine uygun olarak kurgulanmıştır.

DİNLEME

7 Aşağıdaki diyalogları dinleyelim. Boşlukları dolduralım.

AFFEDERSİNİZ

MANAVDA

Semra Hanım: İki kilo domates .....? ?

Manav: Hemen tartıyorum... Buyurun. Biber .....? ?

Semra Hanım: Hayır ama elma istiyorum. Bir kilo da elma .....? ?

Manav: Tabii. Başka bir şey .....? ?

Semra Hanım: Sağ olun. Hayırlı işler.

DİNLEME

İLK YOLCULUK

5 Metni dinleyelim ve aşağıdaki soruları cevaplayalım.

1. Alex neden para bozdurmak istiyor?
2. Alex otele gitmek için niçin otobüs yerine taksiyi tercih ediyor?
3. Havaalanında bankalar saat kaçta kadar açık?
4. Alex niye E-5 yolunu tercih etmiyor?
5. Alex niçin acele ediyor?

Şekil 4.11. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi tamamlama ve boşluğa yazma (yanıtlama) etkinliği (s.74,88)

Şekil 4.11.’deki dinleme etkinliğinde manavda, sokakta, postacı, bankada başlıklı 4 diyalog verilerek dil kullanıcısından bu diyaloglara ilişkin metinlerdeki boşlukları tamamlamaları, yanıtlama etkinliğinde ise dil kullanıcısından Alex’in yolculuğuyla ilgili dinleme metnine ilişkin soruların yanıtlarını boşluğa yazmaları istenmiştir. Verilen dinleme metinlerinin dilin günlük yaşamda kullanımına ilişkin örnek bağlamlar ve kalıp ifadeler içererek dil kullanıcısına dinleme becerisi kazandırmanın yanında konuşma becerisi için de önemli veriler sunduğu söylenebilir. Söz konusu dinleme becerisi etkinlikleri çerçeve metni A2 düzeyi *dinleme genel yeterliği* “Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda somut gereksinimlerini karşılayabilecek derecede konuşulmanı anlayabilir. Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda (kişi, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre hakkındaki temel bilgiler gibi) temel gereksinimlerle ilgili deyim ve sözcükleri anlayabilir.” *anadili konuşurları arasında gecen konuşmaları anlama yeterliği* “Yavaş ve tane tane konuşulduğunda bulunduğu ortamda yapılan konuşmaların konusunun genelde farkına varabilir.” *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* “Olası günlük şeyler hakkında yavaş ve anlaşılır biçimde seslendirilmiş olan kısa ses kayıtlarından en önemli bilgileri alabilir.” *radio yayınlarını ve ses kayıtlarını anlama* “Kısa, anlaşılır ve basit duyuru ve bildirimlerin en önemli noktalarını kavrayabilir. Yaya olarak ya da toplu ulaşım araçları ile bir yerden bir yere nasıl gidileceği hakkında basit açıklamaları anlayabilir.” ifadelerin koşulunda oluşturulmuştur.

10 Metni dinleyelim. Diyalogları sıralayalım.

- ( ) Şebnem: Biliyor musun? Dün gece çok ilginç bir rüya gördüm, hâlâ etkisi altındayım.
- ( ) Şebnem: Haklısın galiba. Çok düşünmemeliyim.
- ( ) Şebnem: Evin içinde siyah dumanlar vardı. Şu aralar işte yeni bir proje hazırlıyorum. Sanırım biraz problem yaşayacağım.
- ( ) Şebnem: Evet, gördüm. Bunun bir anlamı var mıymış?

- ( ) Tülin: Hayrolsun inşallah, ne gördün?
- ( ) Tülin: Gel, internette rüya tabirlerine bir bakalım. Bak, rüyada yangın görmek hem işte başarı hem de zorluk demekmiş. Sanırım bir işi zor bir şekilde başaracaksın. Rüyanda duman gördün mü?
- ( ) Tülin: Rüyada beyaz duman görmek herkesle ilgili bir başarı demekmiş. Siyah dumanlar ise büyük dertmiş. Sen ne renk gördün?

7 Ayla neler yapabilir? Metne göre işaretleyelim.

1. Dans edebilir. ( )
2. Yüzebilir. ( )
3. Şarkı söyleyebilir. ( )
4. Halk oyunları oynayabilir. ( )
5. Almanca konuşabilir. ( )
6. Hayvan bakabilir. ( )
7. Çocuk bakabilir. ( )

Şekil 4.12. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi sıralama ve işaretleme etkinliği (s.63,85)

Şekil 4.12.'de dil kullanıcısından rüyalar başlıklı dinleme metnine ilişkin tümcelerın sıralanması ve işaretleme etkinliğinde iş arayan Ayla'nın neler yapabileceği doğru olarak işaretlenmesi beklenmektedir. Her iki dinleme etkinliği çerçeve metni A2 düzeyi *dinleme genel yeterliği* "Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda somut gereksinimlerini karşılayabilecek derecede konuşulana anlayabilir. Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda (kişi, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre hakkındaki temel bilgiler gibi) temel gereksinimlerle ilgili deyim ve sözcükleri anlayabilir." *anadili konuşurları arasında geçen konuşmaları anlama yeterliği* "Yavaş ve tane tane konuşulduğunda bulunduğu ortamda yapılan konuşmaların konusunun genelde farkına varabilir." *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* "Olası günlük şeyler hakkında yavaş ve anlaşılır biçimde seslendirilmiş olan kısa ses kayıtlarından en önemli bilgileri alabilir." *radio yayınlarını ve ses kayıtlarını anlama yeterliği* "Kısa, anlaşılır ve basit duyuru ve bildirimlerin en önemli noktalarını kavrayabilir. Yaya olarak ya da toplu ulaşım araçları ile bir yerden bir yere nasıl gidileceği hakkında basit açıklamaları anlayabilir." ifadelerine uygun olarak tasarlanmıştır.

4.1.1.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi dinleme becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

1. Güvenlik kartı nerede?

Güvenlik kartı, yolcuların önündeki koltuğun cebinde.....

2. Uçakta kaç adet acil çıkış kapısı var?

.....

3. Yolcular, acil inişlerde, uçağı nereden terk edecekler?

.....

4. Oksijen maskeleri, hangi durumda ortaya çıkacak?

.....

1. Dinleyelim, tamamlayalım, cevaplayalım.

Uçağımıza Hoş Geldiniz

Türk Hava Yollarının TK 737 sefer sayılı Ankara uçağına hoş geldiniz. Sayın yolcularımız, ... emniyet kurallarını size anlatmak istiyoruz.

..... koltuğun cebinde güvenlik kartını bulacaksınız. Lütfen, kemerinizi kuralara uygun şekilde bağlayınız. Cep telefonlarınızı kapatınız ya da uçuş moduna alınız. Uçağıımızda altı adet acil çıkış kapısı vardır. Acil inişlerde, uçağı,

..... kaydınlardan terk ediniz. Kabin ..... değişikliğinde, başınızın ..... kapaklar açılacak ve oksijen maskeleri ortaya çıkacaktır. Önce kendi maskenizi, sonra çocuğunuzunkini takınız. Herhangi bir tehlike anında, üzerinizdeki sivri cisimleri ve topuklu ayakkabınızı çıkarınız. Dikkatiniz için teşekkür eder, iyi bir uçuş dileriz.

Şekil 4.13. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi boşluğa yazma(yanıtlama)ve tamamlama, yerleştirme etkinliği (s.118)

Şekil 4.13.'te uçağımıza hoş geldiniz adlı dinleme metnini dinledikten sonra dil kullanıcısından dinleme metnine ilişkin soruların yanıtlanması, yine aynı dinleme metnine ilişkin boşlukları doldurmaları istenmiştir. Ele alınan iki dinleme etkinliği ortak çerçeve metni A1 düzeyi *dinleme genel yeterliği* "Kendisiyle yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşulduğunda yönergeleri, kısa ve basit yol tariflerini anlayabilir." *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* "Anlamın çıkarılması için, çok yavaş ve dikkatli konuşulduğunda ve uzun aralıklar verildiğinde söyleneni anlayabilir." ifadelerine uygun tasarlandığı görülmektedir.

9. Dinleyelim, tekrar edelim.
Alfabe Öğreniyorum

at
Aa (a)
anne
araba

balık
Bb (be)
bilet
bardak

1. Dinleyelim, işaretleyelim.
Otel Nerede?

domates
Dd (de)
ders
duvar

elma
Ee (e)
ekmek
el

fil
Ff (fe)
fare
fırın

	D	Y
1. Ahmet'in oteli Taksim'de.	✓	
2. Onlar önce otobüse sonra taksiye binecekler.		
3. Havaalanından şehir merkezine on dakikada bir metro hareket ediyor.		
4. Şehir merkezinden otel 50 dakika sürüyor.		

Şekil 4.14. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi dinleme becerisi söyleme, tekrarlama ve işaretleme, doğru yanlış etkinliği (s.13,124)

Şekil 4.14.'te tekrarlama, söyleme etkinliğinde dil kullanıcısından dinlediklerini tekrar edip söyleyerek sesletim becerilerini geliştirmeleri, otel nerede adlı dinleme metnine ilişkin tümcelerın doğruluğu ve yanlışlığını işaretleyerek belirlemeleri beklenmektedir. Her iki dinleme etkinliği Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni A1 düzeyi *dinleme genel yeterliği* "Kendisiyle yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşulduğunda yönergeleri, kısa ve basit yol tariflerini anlayabilir." *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* "Anlamın çıkarılması için, çok yavaş ve dikkatli konuşulduğunda ve uzun aralıklar verildiğinde söyleneni anlayabilir." ifadelerine uygun kurgulandığı görülmüştür.

7. Dinleyelim, cevaplayalım. Anzak Günü Anma Töreni

1. Anzakların torunları Çanakkale'ye niçin geldiler.

Anzak Günü Töreni için geldiler.

2. Törende kimler konuşma yaptı?

.....

3. Tören sonunda Anzakların torunları ne yaptı?

.....

1. Dinleyelim, tamamlayalım. Kırmızı Başlıklı Kız

Kırmızı Başlıklı Kız, büyükannesine yiyecek ..... ormana doğru yola çıkmış. Tam ormanın içine girmiş ki çalılıkların arasından bir ses duymuş. Önüne birden bir kurt fırlamış ve Kırmızı Başlıklı Kız'a,

"Nereye böyle küçük kız?" .....

"Büyükanneye gidiyorum." demiş Kırmızı Başlıklı Kız.

Kırmızı Başlıklı Kız, çiçek ..... kelebeklerin peşinden ..... kuş seslerini dinleyerek yoluna devam etmiş. Bu arada kurt, kısa yoldan büyükanne'nin evine varmış, kapıyı .....

Şekil 4.15. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi boşluğa yazma(yanıtlama)ve tamamlama, yerleştirme etkinliği (s.75,143)

Şekil 4.15.'te dil kullanıcısından verilen dinleme metnine ilişkin soruların yanıtlarını boşluğa yazması ve tamamlama, yerleştirme etkinliğinde de masal türünde başka bir dinleme metnine ilişkin boşlukların masala uygun olarak tamamlaması beklenmektedir. Söz konusu iki dinleme etkinliğinin söz konusu çerçeve metin A1 düzeyi *dinleme genel yeterliği* "Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda somut gereksinimlerini karşılayabilecek derecede konuşulanı anlayabilir. Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda (kişi, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre hakkındaki temel bilgiler gibi) temel gereksinimlerle ilgili deyim ve sözcükleri anlayabilir." *anadili konuşurları arasında geçen konuşmaları anlama yeterliği* "Yavaş ve tane tane konuşulduğunda bulunduğu ortamda yapılan konuşmaların konusunun genelde farkına varabilir." *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* "Kısa, anlaşılır ve basit duyuru ve bildirimlerin en önemli noktalarını kavrayabilir." *radio yayınlarını ve ses kayıtlarını anlama yeterliği* "Olası günlük şeyler hakkında yavaş ve anlaşılır biçimde seslendirilmiş olan kısa ses kayıtlarından en önemli bilgileri alabilir." ifadelerine göre oluşturulduğu gözlemlenmiştir.

7. Dinleyelim, anlatalım. Tuz Kadar Seviyorum

Sizce hangi kız babasını daha çok seviyor?

- Büyük kız, babasını evrendeki yıldızlar kadar seviyor.
- Ortanca kız babasını dünyalar kadar seviyor.
- Küçük kız babasını tuz kadar seviyor.

8. Dinleyelim, işaretleyelim. Nehir Pansiyonu

1. Nehir pansiyonda neler var? ✓ ile işaretleyiniz.

- telefon
- saç kurutma makinesi
- yüzme havuzu
- klima
- 24 saat sıcak su
- kasa
- terlik

2. Metne göre hangisi doğru, hangisi yanlış işaretleyelim.

	D	Y
1. Tatil için Şile'yi tercih ediyorlar çünkü İstanbul'a yakın.		
2. Dilek, 15-16 Haziran için rezervasyon yaptırıyor.		
3. Yarım pansiyon ücretine nehirde kano veya sandalla gezmek de dahildir.		
4. Yoğunluk ve şehrin gürültüsünden dolayı tatil yapmak istedikler.		

Şekil 4.16. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi dinleme becerisi söyleme, tekrarlama ve işaretleme, doğru yanlış etkinliği (s.125,80)

Şekil 4.16.'da verilen masal türündeki dinleme metnine ilişkin etkinlikte dil kullanıcısından verilen ifadeleri tekrar söyleyip soru ile ilgili düşüncesini bildirmesi, işaretleme etkinliğinde de başka bir dinleme metnine ilişkin tümcelerın doğruluğunu tayin

etmesi beklenmektedir. Her iki dinleme etkinliği söz konusu çerçeve metin A2 düzeyi *dinleme genel yeterliği* “Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda somut gereksinimlerini karşılayabilecek derecede konuşulanı anlayabilir. Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda (kişi, aile, alışveriş, iş ve yakın çevre hakkındaki temel bilgiler gibi) temel gereksinimlerle ilgili deyim ve sözcükleri anlayabilir.” *anadili konuşurları arasında geçen konuşmaları anlama yeterliği* “Yavaş ve tane tane konuşulduğunda bulunduğu ortamda yapılan konuşmaların konusunun genelde farkına varabilir.” *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* “Kısa, anlaşılır ve basit duyuru ve bildirimlerin en önemli noktalarını kavrayabilir.” *radyo yayınlarını ve ses kayıtlarını anlama yeterliği* “Olası günlük şeyler hakkında yavaş ve anlaşılır biçimde seslendirilmiş olan kısa ses kayıtlarından en önemli bilgileri alabilir.” ifadelerine göre oluşturulmuştur.

4.1.2. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’ne Göre Örneklem Alınan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının A1 ve A2 Düzeyi Okuma Becerisi ve Okuma Becerisine İlişkin Etkinliklerin İncelenmesi

Yeni Hitit A1-A2 ders kitabında yer alan okuma metinleri, çok sık olarak görsel öğelerle birlikte verilmiştir. Bu açıdan söz konusu çerçeve metinde becerilerin birbirine zaman zaman paralel gitmesini işaret eden noktalarla, görsel kabul ile işitsel kabulün yan yana ilerlediği durumlarla paralel görünmektedir. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, sözlü ve yazılı olmak üzere birçok metin türü önermektedir. Yeni Hitit seti de bu mantıktan hareket ederek kitap içerisinde birçok metin türüne yer vermiştir. Bu metin türleri ve yapıları, gazete haberleri, röportajlar, karşılıklı konuşmalar, köşe yazıları, eleştiri yazıları, broşürler, gezi yazıları, yemek tarifleri, deneme yazıları, alışveriş listeleri, otobiyografi yazıları vb. olarak sıralanması mümkündür. Kitapta öykü ve şiir gibi edebi yönü ağır basan türlerin neredeyse hiç tercih edilmemesi dilin işlevsel ve kavramsal olarak öğrenilmesini kolaylaştıran metin türlerinin tercih edilmesi dikkati çekmektedir. Metinlerin çoğu, görsellerle desteklenerek verilmiştir. Tablo 4.6.’ya bakıldığında ilk 6 ünite A1 düzeyi, 7-12 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin okuma etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 düzeyi için 34, A2 düzeyi için 38, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 72 okuma etkinliği bulunmaktadır.

Tablo 4.6. *Yeni Hitit A1-A2 Düzeyinde Okuma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Okuma Becerisi	Üniteler												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
Tamamlama	0	2	2	0	0	1	0	1	1	1	0	2	10
Eşleştirme	2	1	3	0	1	3	1	1	0	0	2	0	14
Yerleştirme	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	2	0	6
İşaretleme	0	2	2	3	1	0	2	2	4	1	2	3	22
Boşluğa Yazma	1	0	0	1	4	1	0	3	1	1	2	1	15
Düzeltilme	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Doğru Yanlış	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
Sıralama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2
Genel Toplam	4	5	7	5	6	7	4	8	7	3	9	7	72

Kitapta okuma etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulmuştur. İncelemeye alınan diğer setlerdeki okuma becerisi etkinlik sayılarına bakıldığında Yeni Hitit A1-A2 ders kitaplarındaki okuma becerilerine ilişkin etkinlik sayısının en az olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu duruma bakılarak Yeni Hitit A1-A2 ders kitaplarının okuma becerisine daha az ağırlık verdiği söylenebilir.

Gazi A1-A2 ders kitaplarında yer alan okuma metinleri, çok sık olarak görsel materyallerle birlikte verilmiştir. Bu açıdan Ortak Çerçeve Metni'nde becerilerin birbirine zaman zaman paralel gitmesini işaret eden noktalarla, görsel kabul ile işitsel kabulün yan yana ilerlediği durumlarla paralel görünmektedir. Ek olarak kitapta yer alan metinlerde hedeflenen dil bilgisi konularına ilişkin kalıplarına da dikkat edilmiştir. Söz konusu çerçeve metin, sözlü ve yazılı olmak üzere birçok metin türü önermektedir. Gazi Seti de bu mantıktan hareket ederek kitap içerisinde birçok metin türüne yer vermiştir. Bu metin türleri ve yapıları, haber metinleri, bilgilendirici metinler (kargo ihbar notu, kitap ve turistik yer tanıtım metni), röportajlar, karşılıklı konuşmalar, köşe yazıları, eleştiri yazıları, günlük, internet sayfası metinleri, anı, e-posta metinleri, tebrik metinleri, broşürler, gezi yazıları, yemek tarifleri, deneme yazıları, alış verişi listeleri, mektup, otobiyografi yazıları vb. olarak sıralanması mümkündür. Tüm bu metin çeşitliliğine bakarak dil öğrenme sürecinin dil kullanıcısının sosyal aktör olarak değerlendirildiği Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nin koşutunda ilerlediği söylenebilir. Tablo 4.7.'ye bakıldığında ilk 6 ünite A1 düzeyi, 7-11 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin okuma becerisi etkinlik tür ve sayıları görülmektedir.

Tablo 4.7. *Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyinde Okuma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Anlama Becerisi	Üniteler											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Toplam
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Toplam
Anlama, Yanıtlama (Boşluğa Yazma)	4	6	2	4	6	1	4	5	4	3	3	42
Görsel Okuma	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
İşaretleme	5	3	3	5	6	3	6	6	4	6	4	51
Eşleştirme	1	1	2	1	0	3	3	0	7	1	5	24
Sıralama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Genel Toplam	12	10	7	10	12	8	13	11	15	10	13	120

Kitapta A1 giriş düzeyi için 58, A2 ara düzeyi için 62, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 120 okuma etkinliği bulunmaktadır. Kitapta okuma etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulmuştur. İncelemeye alınan diğer setlerdeki okuma becerisi etkinlik sayılarına bakıldığında Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 ders kitabı okuma becerilerine ilişkin etkinlik sayısının en fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu duruma bakılarak Gazi A1-A2 düzeyi ders kitabı okuma becerine daha fazla ağırlık verdiği söylenebilir.

İstanbul A1-A2 düzeyi ders kitaplarında yer alan okuma metinleri, diğer üç öğretim setine göre daha az görsel içerdiği gözlemlenmiştir. Okuma metinlerinde hedeflenen dil bilgisi konularına ilişkin kalıplara yer verildiği tespit edilmiştir. İstanbul A1-A2 düzeyi ders kitaplarında haber metinleri, bilgilendirici metinler (yemek tarifi, menü listesi, bankamatik kullanım kılavuzu, trafik işaretleri hakkında metin), karşılıklı konuşmalar, köşe yazıları, günlük, internet sayfası metinleri, anı, fıkra, masal efsane, tebrik metinleri, broşürler, gezi yazıları, alışveriş listeleri, mektup, otobiyografi yazıları vb. olarak verilen metin çeşitliliğine bakarak dil öğrenme sürecinin dil kullanıcısının sosyal aktör olarak değerlendirildiği çerçeve metninin koşutunda ilerlediği söylenebilir. Dil ile kültür arasında sıkı bir bağın olduğu, dilin ve kültürün birlikte geliştiği, dil öğrenmenin aynı zamanda kültür edinimi olduğunu bildiren çerçeve metninin dil aktarımıyla kültür aktarımı arasında kurduğu yakın ilişki bilindiğinden etkinlikler içerisinde hedef dilin kültürel boyutu da düşünülmüş ve bunu pekiştirmek üzere ünite sonlarında kültürden kültüre başlıklı köşede hedef kültüre ilişkin farklı bilgiler verildiği de görülmüştür. İletişimsel yaklaşımla birlikte dile bakış değişmiş, dil sadece bir düşünce ifade etme aracı değil, iletişimsel bir araç olarak görülmeye başlamıştır. İstanbul A1-A2 düzeyi ders kitaplarında okuma metinleri genelde karşılıklı diyalog olarak verilmiş günlük yaşamda bağlamdan hareketle hangi sözcük veya sözcük kalıplarının kullanıldığı gösterilmesi dilin iletişimsel bir araç olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 4.8. *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretimi Seti A1-A2 Düzeyinde Okuma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Okuma Becerisi	Üniteler												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
Anlama, Yanıtlama	0	3	7	3	3	1	6	6	3	3	3	1	38
Tümce Oluşturma	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
İşaretleme/Doğru-Yanlış	0	2	0	3	0	1	3	1	1	3	3	3	20
Tamamlama, Yerleştirme	1	0	1	0	0	2	2	0	1	0	0	0	7
Tahmin Etme	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Eşleştirme	6	3	0	2	4	0	1	0	0	0	0	0	16
Düzeltilme	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Genel Toplam	7	8	9	12	7	4	12	7	5	6	6	4	87

Tablo 4.8.'e bakıldığında ilk 6 ünite A1 düzeyi, 7-12 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin okuma becerisi etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 giriş düzeyi için 47, A2 ara düzeyi için 40, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 87 okuma etkinliği bulunmaktadır. Kitapta okuma etkinlik sayısı açısından A2 düzeyinin etkinlik sayısının fazla olması giriş düzeyinde okuma becerisine daha fazla önem verildiği söylenebilir.

Yedi İklim A1-A2 düzeyi ders kitaplarında yer alan okuma metinleri, çoğunlukla görsel unsurlarla birlikte verilmiştir. Bu durum görsel kabul ile işitsel kabulün yan yana ilerlediğini göstermektedir. Kitapta yer alan metinlerde hedeflenen dil bilgisi konularına ilişkin kalıplar da verilmiştir. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, sözlü ve yazılı olmak üzere birçok metin türü önermektedir. Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti de kitap içerisinde diyalog halinde ya da düz olarak birçok metin türü barındırmaktadır. Bu metin türlerinin bilgilendirici metinler (kitap ve turistik yer tanıtım metni), karşılıklı konuşma metinleri, eleştiri yazıları, günlük, internet sayfası metinleri, anı, e-posta metinleri, tebrik metinleri, broşürler, gezi yazıları, yemek tarifleri, deneme yazıları, alış veriş listeleri, mektup, otobiyografi yazıları vb. olarak sıralanması mümkündür. Her ünitenin sonunda serbest okuma adı altında genellikle hedef kültüre ilişkin bilgiler içeren metinler verilmiştir. Tüm bu metin türleri göz önüne alındığında dil kullanıcısına sosyal aktör olarak değerlendirilmesinden kaynaklanan uygun bir metin çeşitliliği sunulduğu söylenebilir.

Tablo 4.9. *Yedi İklim Türkçe A1-A2 Düzeyinde Okuma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Okuma Becerisi	Üniteler																Toplam
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Anlama, Yanıtlama	1	2	5	5	4	3	4	4	4	3	2	5	3	3	4	3	55
Metin Oluşturma	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
İşaretleme/Doğru-Yanlış	0	0	0	1	0	1	1	2	1	1	2	1	2	3	2	1	18
Tamamlama, Yerleştirme	3	1	2	0	1	2	0	1	1	2	0	0	1	0	1	0	15
Sıralama	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	2
Eşleştirme	2	1	2	0	2	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	12
Genel Toplam	6	4	10	6	7	6	5	8	8	7	5	6	6	6	8	5	103

Tablo 4.9.'a bakıldığında ilk 8 ünite A1 düzeyi, 9-16 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin okuma becerisi etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 giriş düzeyi için 52, A2 ara düzeyi için 51, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 103 okuma etkinliği vardır. Kitapta okuma etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulmuştur. Bu duruma bakılarak her iki temel kullanıcı düzeyi içinde okuma becerisine verilen ağırlığın aynı oranda olduğu söylenebilir.

Tablo 4.10. *Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Örneklem Ders Kitaplarının A1-A2 Düzeyinde Okuma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Okuma Becerisi	Hitit	Gazi	İstanbul	Yedi İklim	Toplam
Etkinlik Türü					
Anlama, Yanıtlama	15	42	38	55	150
Görsel Okuma	0	2	0	0	2
Düzeltilme	1	0	1	0	2
Eşleştirme	14	24	16	12	66
Tamamlama, Yerleştirme	16	0	7	15	38
Tahmin Etme	0	0	2	0	2
Tümce Oluşturma	0	0	2	1	3
İşaretleme, Doğru-Yanlış	24	0	20	18	62
Sıralama	2	1	0	2	5
Genel Toplam	72	69	86	103	330

Örneklem alınan A1 ve A2 düzeyi ders kitaplarının okuma becerisine ilişkin etkinlik sayı ve türleri açısından Tablo 4.10.'a karşılaştırmalı olarak bakıldığında 103 okuma becerisi etkinliğiyle Yedi İklim A1-A2 düzeyi ders kitaplarının diğer ders kitaplarına göre en fazla etkinliği içerdiği görülmektedir.

4.1.2.1. Yeni Hitit A1-A2 Düzeyi Ders Kitabı okuma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

26 Okuyalım, tamamlayalım
Cumartesi Planı

Ezgi : Alo Selen, ne haber?
Selen : Ezgicğim! İyilik, senden ne haber?
Ezgi : Sağol, iyiyim. Cumartesi ne yapıyorsun? Seninle buluşmak istiyorum.
Selen : Sabah saat onda dışıye gidiyorum. Disciden çıktktan sonra da annem ile alışveriş yapıyoruz.
Ezgi : Hmm... Peki alışverişten sonra ne yapıyorsun?
Selen : Saat birde okula gidiyorum, çünkü basketbol antrenmanım var ama üçten sonra boşum.
Ezgi : Ben de saat ikide kursa gidiyorum ve kurs iki saat sürüyor. Sonra ben de boşum.
Selen : O zaman ben antrenmandan çıktktan sonra Kızılay'da seni bekliyorum.
Ezgi : Tamam, saat dörtte Kızılay'da Güvenpark'ta buluyoruz. Önce güzel bir yemek ve sonra sinema, tamam mı?
Selen : Tamam! Metropol Sineması'nda çok güzel bir komedi filmi var, saat altıda.
Ezgi : Harika! Cumartesi görüşürüz.
Selen : Görüşürüz!

Program

	Ezgi	Selen
09.00		
10.00		<i>Dışçı</i>
11.00		
12.00		
13.00		
14.00		
15.00		
16.00		
17.00		
18.00		
19.00		
20.00		

Şekil 4.17. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi tamamlama etkinliği (s.30)

Okuma metni aynı zamanda bir cumartesi yapılabileceklerin de listesini sunmaktadır. Bu okuma-tamamlama etkinliği söz konusu çerçeve metin A1 düzeyi *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* “Özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilir.” *okuma anlama, genel yeterliği* “Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir.” ifadesine uygun olarak tasarlanmıştır. Geriye kalan tüm okuma-tamamlama etkinlikleri incelenmiş, hepsinin bilgi ve gerekçeleri anlama ile okuma anlama, genel yeterliğine uygun kurgulandığı gözlemlenmiştir.

25 Okuyalım, yanıtlayalım

Manav : Hoş geldiniz.
Müşteri : Hoş bulduk. Kiraz var mı?
Manav : Evet, var. Kaç kilo?
Müşteri : 1 kilo lütfen.
Manav : Tabii.
Müşteri : Muz var mı?
Manav : Hayır.
Müşteri : Peki, üzüm var mı?
Manav : Maalesef, bugün üzüm de yok.
Müşteri : Tamam, 1 kilo kiraz kaç lira?
Manav : 2 YTL.
Müşteri : Buyurun. İyi günler.
Manav : Teşekkürler. Güle güle.

	Doğru	Yanlış
1. Manavda muz ve üzüm yok.	☒	☐
2. Bir kilo kiraz üç YTL.	☐	☐
1. Fotoğrafta elma var mı?	_____	
2. Fotoğrafta domates var mı?	_____	
3. Fotoğrafta hangi meyveler var?	_____	
4. Fotoğrafta sebze var mı?	_____	

Şekil 4.18. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi boşluğa yazma ve doğru-yanlış etkinliği (s.16)

Şekil 4.18. incelendiğinde dil kullanıcı için günlük yaşam kavramlarından alışveriş için manavda oluşabilecek bir diyalog verilmiştir. Bu diyaloga göre verilen doğru-yanlış etkinliğindeki bilgilerin metne göre durumunun değerlendirilmesi istenmiştir. Ayrıca metne ilişkin görselin incelenerek görsele ilişkin soruların yanıtlarının boşluğa yazılması istenmiştir. Bu okuma boşluğa yazma ve doğru yanlış etkinliği temel dil kullanıcı girişi

düzeyi okuma anlama, genel yeterliği “Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir.” ifadesine uygun olarak tasarlanmıştır.

9 İşaretleylim, düzeltelim

Nevin Sağlam;

	var	yok	
Nevin Hanım'ın taksiciliği seçisi	☒	☐	1. Taksicilikten önce bir kafede çalıştı.
Nevin Hanım'ın telefonları	☐	☐	<i>Hayır, kuaförde ve mağazalarda çalıştı.</i>
Taksiciliğin zorlukları	☐	☐	2. Eski işlerinden çok para kazandı.
Ailesinin tepkisi	☐	☐	_____
Babasının mesleği	☐	☐	3. Meslek hayatında ilginç bir olay olmadı.
Müşterilerin düşüncesi	☐	☐	_____
Taksiciliğin ilginç yönleri	☐	☐	4. İşinden memnun değil.
Nevin Hanım'ın çocuğu	☐	☐	_____
Babasının hastalığı	☐	☐	_____
Nevin Hanım'ın eski işi	☐	☐	5. Müşterilerden olumsuz tepkiler aldı.

BAYAN TAKSİCİ

Şekil 4.19. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi işaretleme ve düzeltme etkinliği (s.47)

Şekil 4.19.'da gazeteci ve taksi şoförü Nevin Sağlam arasındaki bir röportaj verilmiş ve dil kullanıcısından metnin okunmasının ardından metinde geçen konuları işaretleme ve metne göre, verilen tümceleri düzeltmeleri istenmiştir. Başka bir deyişle metinde açıkça verilen bilginin sınındığı ya da okuma metninin farklı yerlerinde açıkça aktarılan bilgiyi bir araya getirmesini gerektiren anlama türlerine yer verildiği bir etkinlik olduğu gözlemlenmiştir. Bu işaretleme ve düzeltme etkinliğinin söz konusu çerçeve metin A1 düzeyi bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği “Özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilir.” okuma anlama, genel yeterliği “Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir.” ifadelerine uygun olarak oluşturulduğu saptanmıştır.

1 Yerleştiririm, yanlış çizelim

Türkiye’de İlk Günlerim

kiralamak • randevularımı • öğrenmek • ödüyorum • oluyorum

Adım Isabel. Türkiye’ye üç ay önce geldim. Buradaki ilk günlerimi hiç unutmadım. Yabancı bir ülkede ilk günler çok zor geçiyor. Ev _____, banka işlemleri, kimlik işlemleri, faturaları yatırmak, önemli yerlerin adreslerini, telefonlarını _____ hiç kolay olmuyor. O günlerde arkadaşlarım çok yardım etti. Çünkü Türkçe bilmiyordum. Ama artık işlerimi kendim yapıyorum. Bu üç ay içinde biraz Türkçe de öğrendim. Artık faturalarımı kendim _____, doktor _____ kendim alıyorum. Banka ve kredi kartımla ilgili işlemleri kendim yapıyorum. Bir kütüphaneye ya da spor merkezine kendim üye _____. Yabancı bir ülkede yaşamak benim için eskisi kadar zor değil.

1. Isabel Türkiye’ye henüz / birkaç ay önce / çok önceden geldi.
2. Türkiye’deki ilk günlerini hala hatırlıyor / hiç hatırlamıyor.
3. İlk günlerde birçok işi kolaylıkla / zorlukla yaptı.
4. Arkadaşları hiç / hep yardım etti.
5. Biraz Türkçe öğrendi ve hayat onun için artık daha zor / kolay.

Şekil 4.20. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi yerleştirme ve yanlış çizme etkinliği (s.68)

Şekil 4.20. incelendiğinde Türkiye'ye yeni gelen belki de A1 düzeyindeki bir dil kullanıcısının da içinde olduğu durumu tasvir eden bir okuma metninde günlük yapılacak iş ve gereksinimlerden söz edilmiştir. Dil kullanıcısından metnin bağlamından yola çıkarak boşluğa uygun sözcükleri yerleştirmesinin yanı sıra metne ilişkin tümcelerden metne göre doğru verilene bulup yanlış verilenin üzerini çizmesi beklenmektedir. Bu etkinlik söz konusu çerçeve metin A1 düzeyi *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* “Özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilir.” *okuma anlama, genel yeterliği* “Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir.” ifadelerine uygun olarak tasarlanmıştır. Geriye kalan aynı türden tüm etkinlikler incelenmiş, hepsinin bilgi ve gerekçeleri anlama ile okuma anlama genel yeterliğine uygun kurgulandığı gözlemlenmiştir.

Okuma anlamlandırma etkinliklerinin neredeyse hepsinin metni okuma sonrasına bırakılmış olduğu gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra Yeni Hitit 1 Temel kitabında (A1-A2 düzeyi) bilgi düzeyinde soruların yoğunlukta görülmüştür. Okuma sonrasında doğru/yanlış, metinde var/yok, sözcük çalışması, metindeki bilgiyi tabloya dökme, resimle eşleştirme, 5N 1K soruları, metni sıralama, metne başlığını bulma, araya tümce yerleştirme, verilen özet düzeltme gibi okuma sonrası etkinliklerin yanı sıra bazı okuma metni sonralarında konuşma ve yazma etkinlikleri içerdiği görülmektedir. Okuma sonrasındaki bu etkinliklerde dil kullanıcısının anlama ve anlamlandırma türlerine bakıldığında daha çok birebir anlama ve tekrar düzenleme gibi anlama türlerinin yoğun olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Şekil 4.21'de kredi kartı hesap özeti, elektrik faturası, basın, öğrenci ve görev kartlarına ilişkin son ödeme tarihi, sicil ve kart numarası, bölüm, abone, hesap kesim tarihi vb. günlük yaşam için önemli işlevi olan kavramlar verilmiştir. Dil kullanıcısından görseldeki kart ve fatura örneklerini okuyup inceledikten sonra hangi kavramın ne ile ilgili olduğunu eşleştirmesi ve görsellerdeki kişilere ilişkin bilgileri tabloda işaretlemesi beklenmektedir. Bu etkinlik de diğer incelenen etkinlikler gibi dil kullanıcısını sosyal aktör olarak değerlendiren ve günlük yaşam için dil kullanıcısına çeşitli görevler yükleyerek onu dili aktif kullanmaya yönlendirmesi açısından Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nde benimsenen işlevsel kavramsal yaklaşıma uygun düşmektedir.

5 Eşleştirim, İşaretleme
Faturalar ve Kimlikler

• son ödeme tarihi ☐	• hesap kısmın tarihi ☐	• adres ☐
• ürün ☐	• dönem ☐	• kart numarası ☐
• üye ☐	• bölüm ☐	• sicil numarası ☐
• abone ☐	• görev ☐	• dosya numarası ☐
• müşteri numarası ☐	• ödeme yeri ☐	• geçerlilik süresi ☐

Şekil 4.21. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi eşleştirme ve işaretleme etkinliği (s.70,71)

6 Eşleştirim

son ödeme tarihi
para çekmek
üye olmak
acil servis
sipariş vermek
rötar
prim
uyruk
gidiş-dönüş
aidat

kütüphane
hastane
havaalanı
sigorta
pasaport
fatura
restoran
apartman
banka
uçak bileti

Şekil 4.21. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi eşleştirme ve işaretleme etkinliği (s.70,71)

Söz konusu etkinlik çerçeve metni A1 düzeyi *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* “Özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilir.” *okuma anlama, genel yeterliği* “Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir.” *fikir sahibi olmak için okuma yeterliği* “Çok olagelen günlük durumlarla ilgili alışılmış isim, sözcük ve çok temel deyimleri basit iletilerde tanıyabilir.” ifadelerine uygun olarak tasarlanmıştır.

9 Okuyalım, tamamlayalım
Stressiz Bir Tatil

Niçin tatil yapmak isteriz? Elbette, günlük streslerden uzaklaşp huzur bulmak ve dinlenmek için. Ama çoğumuz biliriz ki, tatile çıkmak da çok stresli bir iştir. Tatilde en küçük bir aksilik moralimizi bozar. Aile arasındaki kavgalar, otel odalarının darlığı, hayal kırıklıklar derken dinlenmek imkansız hale gelir. Bu gibi sorunlarla karşılaşmamak için tatile çıkmadan önce iyi bir plan yapmak gereklidir. Bu planın tatil planı değil, dinlenme planı olması lazımdır.

İnsanların çoğu “Pahalı bir tatil, iyi bir tatildir.” diye düşünür ama bu yanlıştır. Çünkü lüks otellerde yemek saatine yetismeye çalışmak ve animasyonlara katılmak oldukça yorucudur. Güneşin altında bütün gün yatmak da dinlenmez için yeterli değildir. İyi bir tatilin anahtarı kafamızdaki sorunlardan kurtulmaktır. Bunun en iyi yolu da sevdiğinizle zaman geçirmek ve kendinize biraz zaman ayırmaktır. Üstelik bunlar için büyük paralar harcamanız gerekmez.

- 1) _____ tatil yapmak isteriz.
- 2) Tatile çıkmak stresli bir iştir, çünkü _____
- 3) _____ bir dinlenme planı yapmak gereklidir.
- 4) Kafamızdaki sorunlardan kurtulabilmek için _____
- 5) _____ çok para harcamak gerekli değildir.

Şekil 4.22. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi tamamlama etkinliği (s.143)

Şekil 4.22.’de dil kullanıcılarından “Stressiz Bir Tatil” adlı okuma metnini anlayarak metnin devamında metinle ilgili tümceleri metne uygun olarak tamamlamaları beklenmektedir. Bu etkinlik okuma sonrasına bırakılmış okuma anlamlandırma etkinliği olarak ortak çerçeve metni A2 düzeyi *gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterliği* “Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.” *okuma anlama, genel yeterliği* “Somut günlük

konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir. Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışılagelmiş somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.” ifadelerine uygun olarak kurgulanmıştır.

1 Okuyalım, eşleyelim

Sağlıklı Olmak

- (1) Sağlıklı bir yaşam için ne mucize ilaçlara, ne de sihirli formüllere ihtiyacımız vardır. Egzersiz yapmak ve sağlıklı beslenmek, sağlıklı bir biçimde yaşamak için yeterlidir.
- (2) Egzersizin ve pozitif düşünmenin yanında sağlıklı yaşamın en önemli şartlarından biri de doğru beslenmedir. Yararlı besinleri tüketmek, vücudunuzun hastalıklara karşı korur.
- (3) Nasıl daha doğru beslenebilirsiniz? Öncelikle öğünlerinizin düzenli olması gerekir. Sabah sıkı bir kahvaltı yapıp yeni güne hazırlanın. Öğlen ve akşam ise daha hafif ve sağlıklı yemekler yişin. Beslenme alışkanlıklarınızda da bazı değişiklikler yapabilirsiniz. Kafein, alkol, şekerli gıdaları hayatınızdan çıkarın. Bunların yerine sebze, meyve, balık ve süt ürünlerini tüketin. Bu ürünlerin tüketiminde de bazı noktalara dikkat edin. Örneğin; meyveleri kabuğunu soymadan, sebzeleri çok fazla pişirmeden yişin.
- (4) Hastalanmamak için doğru beslenme ve iyi bir yaşam tarzı çok önemlidir. Unutmayın, akıllıca seçimler yapıp daha sağlıklı bir hayat yaşamak sizin elinizde.

Doğru beslenmenin kuralları.

Spor ve doğru beslenmeyle sağlıklı bir hayata ulaşabilme şansı.

Beslenmenin sağlıklı bir hayatın önemli bir şartı olması ve yararlı yiyeceklerin vücudumuzu güçlendirmesi.

Hastalanmadan önce beslenme ile hastalıklara karşı önlem alma.

- sıkı
- gıda
- pozitif
- şart
- tarz
- besin
- stil
- güçlü
- olumlu
- koşul

Şekil 4.23. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi eşleştirme etkinliği (s.128)

Okuma sonrası okuma anlamlandırma etkinliği olan ve ders kitabında sekiz farklı görselle desteklenen Şekil 4.23.’te söz konusu metnin okunup anladıktan sonra numaralandırılmış tümcelerın konularını içeren kutucuklarla eşlenip yine metinle ilgili sözcüklerin de eş anlamlılarıyla eşleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu etkinlik ortak çerçeve metni A2 düzeyi *gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterliği* “Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.” *okuma anlama, genel yeterliği* “Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir. Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışılagelmiş somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.” ifadelerine uygun olarak tasarlanmıştır.

10 Okuyalım, işaretleyelim
Spor Yapalım

Hareketsizlik çağımızın en büyük sorunlarından biri. Artık her yere arabayla, otobüsle, metroyla gidiyoruz. Gün boyu iş yerinde yerimizden hiç kalkmadan çalışıyoruz. Teknoloji sayesinde az çabayla birçok iş yapıyoruz. Bu kadar hareketsiz bir hayatın içinde en azından haftada iki günü spora ayırmak gerekiyor.

Bazen hareketsizlik yüzünden merdiven çıkma, bir yükü taşıma gibi günlük işlerimizi yapmak bile bize zor geliyor. Oysa spor, kaslarımızı güçlendirip bu işleri yorulmadan yapmamızı sağlıyor. Spor sayesinde hem fiziksel rahatsızlıklardan engelleyebiliriz hem de psikolojik olarak rahatlıyoruz. Spor, günlük hayatın sıkıntılarından uzaklaşıp mutlu olmamızı sağlıyor.

Bunlar sporun faydalarından yalnızca birkaçı. Ama bu kadarını bilmek bile spora başlamak için yeterli.

1. Spor yapmamak kilo almaya neden oluyor. Var Yok

2. Doktorlar spor yapmamızı öneriyor.

3. Spor ruh sağlığımızı da olumlu etkiliyor.

4. Fazla spor yapmak fiziksel rahatsızlıklara neden olabiliyor.

Şekil 4.24. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi işaretleme etkinliği (s.131)

Şekil 4.24.'te verilen metin kitaptaki diğer tüm etkinlikler gibi görsellerle desteklenmiş ve dil kullanıcısına günlük yaşam kalitesini iyileştirmek için bilgiler veren bir metindir. Dil kullanıcısının metnin sonundaki dört ifadenin metinde geçip geçmediğini, metni okuyup anladıktan, sonra işaretlemesi hedeflenmektedir. Söz konusu okuma-ışaretleme etkinliği ortak çerçeve metni A2 düzeyi dil kullanıcısı *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* "Olayların yazıldığı mektup, broşür ya da gazete makalesi gibi basit yazılı materyallerden belli başlı bilgileri bulabilir." *gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterliği* "Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir." *okuma anlama, genel yeterliği* "Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir. Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışılmış somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir." ifadelerine uygun olduğu saptanmıştır.

11 Tümceleri yerleştirelim
Mutlu Hayat Uzundur

Coğu zaman çok gergin bir hayat yaşıyoruz. Faklar, telefonlar, trafik, hava kirliliği gibi etkenler vücudumuzu ve ruhumuzu yoruyor.

Aslında bir parça stres günlük hayattaki zorluklara başa çıkmak için gerekli enerjiyi ve gücü sağlıyor.

İnsanların bedensel ve ruhsal sağlığını tehlikeye sokuyor.
Stres, vücudumuzda bazı rahatsızlıklara yol açıyor. Aşırı stres sonucunda uyku bozuklukları, baş ağrısı, omuz ve sırt ağrısı gibi hastalıklar meydana geliyor.
Stresin bu olumsuz etkilerinden kurtulmak bizim elimizde.

Zamanı iyi değerlendirmek, zor işleri basamaklara ayırarak yapmaya çalışmak, tek bir çözüme bağlanmadan sorunları çözmek çalışmak stresimizi azaltabilir.

Bu sorunlar karşısında doğru tepki vererek stresi hayatımızdan çıkarabiliriz.

1. Öncelikle olumlu düşünmeyi öğrenmek gerek.
2. Ancak uzun süreli ve fazla miktarda stres, yorgunluğa sebep oluyor.
3. Çağımızın hastalığı stres, bu nedenlerden dolayı ortaya çıkıyor.
4. Hayat kimi zaman insanların karşısına sorunlar ve zorluklar çıkarır.

Şekil 4.25. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi yerleştirme etkinliği (s.132)

Şekil 4.25.'te stresin yaşama etkisi ve stresin doğru yönetimi hakkında bilgiler verilmekte ve dil kullanıcısından numaralandırılmış tümcelerin metinde boş bırakılan

yerlere metnin anlam bütünlüğünü sağlayacak şekilde yerleştirilmesi istenmektedir. Bu okuma-yerleştirme etkinliği Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni A1 düzeyi dil kullanıcısı *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* “Olayların yazıldığı mektup, broşür ya da gazete makalesi gibi basit yazılı materyallerden belli başlı bilgileri bulabilir.” *gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterliği* “Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.” *okuma anlama, genel yeterliği* “Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir. Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışlagelmiş somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.” ifadelerine uygun olduğu belirlenmiştir.

7 Okuyalım, yanıtlayalım

Seyahat, yollar ve haritalara dair
Bir Röportaj

Ece Temelkuran

Özgün : "Seyahat etmenin hayatınızdaki yeri nedir?" sorusuyla başlamak istiyorum sohbetimize. Seviyor musunuz yolları?

Ece : Geçen yıldan beri sürekli dolaşıyorum. Evime çok az gittim. Benim için seyahatin en önemli yeri, otel odaları. Hem yurt içinde, hem de yurt dışında. Yolculuk etmeyi seviyorum, çünkü kendimi daha özgür hissediyorum.

1. Ece Temelkuran çok yolculuk ediyor mu?
2. Ece Temelkuran'ın tatil anlayışı nasıl?
3. Ece Temelkuran'ın hayattaki amacı nedir?
4. Ece Temelkuran'a göre gerçek yolculuk nedir?
5. Ece Temelkuran'ın görüşlerine katılıyor musunuz? Niçin?

Şekil 4.26. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi yanıtlayma etkinliği (s.142)

Şekil 4.26.'daki metin kısaltılarak buraya alınmıştır. Metin gezgin ve yazar olan Ece Temelkuran ile Muhabir Özgün arasında sohbet havasında geçen sıkıcı olmayan bir röportaj metnidir. Dil kullanıcısından metnin tamamını okuduktan sonra metne ilişkin sorulara metne göre yanıt vermesi beklenmektedir. Yani okuduğunu anlama etkinliğidir. Bu okuma anlama etkinliği ortak çerçeve metni A2 düzeyi fikir *sahibi olmak için okuma yeterliği* “Reklam, broşür yemek listesi, kaynakça ve saat tarifi gibi basit günlük metinlerde somut, tahmin edilebilir bilgileri bulabilir.” *televizyon yayınlarını ve filmleri anlama yeterliği* “Yorumların resimlerle desteklendiği; olayları, kazaları vb. bildiren televizyon haberlerinden ana bilgileri alabilir.” ve *gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterliği* “Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir.” ifadelerine uygun olduğu görülmüştür. Ayrıca etkinliğin *okuma anlama, genel yeterliği* “Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir. Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışlagelmiş somut konuları içeren kısa ve basit

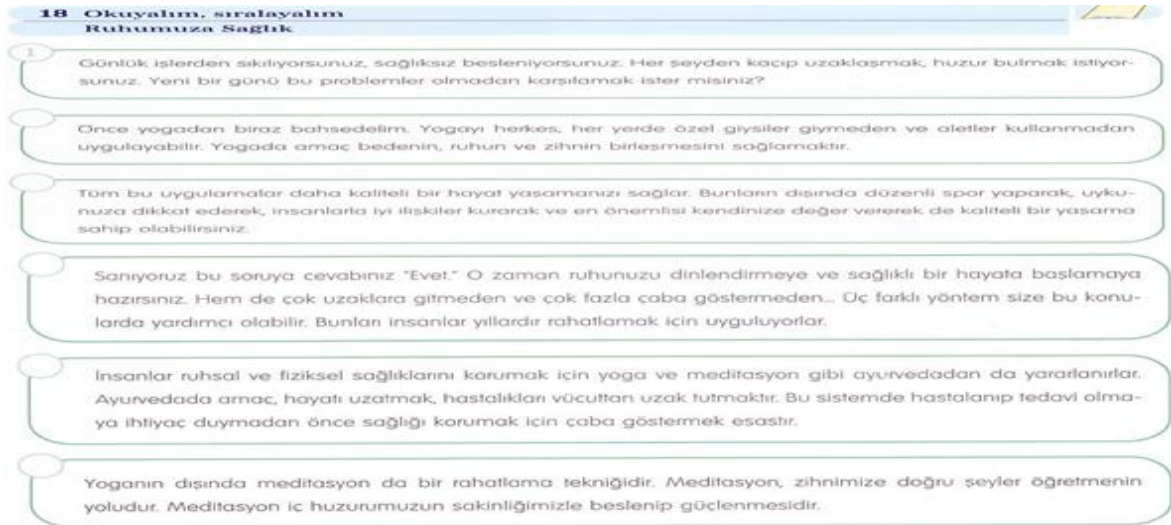

metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.” ifadelerine göre tasarlandığı da saptanmıştır.

12 Okuyalım, işaretleyelim		Gemi Seyahati			
1. Gemi yolculuğunu çok fazla insan tercih etmiyor.	☐	☐	5. Gemi yolculuğunun dezavantajı ödemeyi baştan yapmaktır.	☐	☐
2. Günümüzde gemi yolculuğunu daha çok yaşlılar ve emekliler tercih ediyor.	☐	☐	6. Gemi yolculuğunun dönemine göre fiyat değişebilir.	☐	☐
3. Gemi yolculuklarında pek çok eğlenceli aktivite bulunmaktadır.	☐	☐	7. Gemi yolculukları için bir tatil için uygun değildir.	☐	☐
4. Gemi yolculuğu her zaman kara yolculuğundan daha pahalıdır.	☐	☐	8. Gemi yolculuğu sadece küçük gruplar için uygundur.	☐	☐

Şekil 4.27. Yeni Hitit A2 Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi doğru-yanlış etkinliği (s.144)

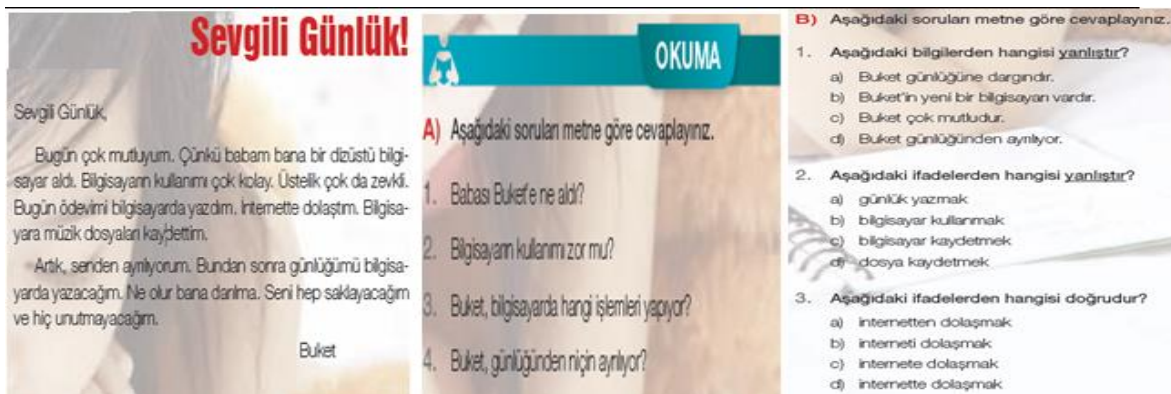
Şekil 4.27.’de verilen metinde görsellerle desteklenmiş “Sıkılacak mıyım?” ve “Pahalı Bir Yolculuk Mu?” olarak iki başlık altında bir gemi seyahatinden bahsedilmiştir. Dil kullanıcısından metni okuduktan sonra verilen tümceler metindeki bilgilere göre doğru mu yanlış mı olduğunu işaretlemesi hedeflenmektedir. Bu etkinlik ortak çerçeve metni A2 düzeyi *fikir sahibi olmak için okuma yeterliği* “Reklam, broşür yemek listesi, kaynakça ve saat tarifi gibi basit günlük metinlerde somut, tahmin edilebilir bilgileri bulabilir.” *televizyon yayınlarını ve filmleri anlama yeterliği* “Yorumların resimlerle desteklendiği; olayları, kazaları vb. bildiren televizyon haberlerinden ana bilgileri alabilir.” *gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterliği* “Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir.” ifadelerine uygun olduğu görülmüştür. Ayrıca *okuma anlama, genel yeterliği* “Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir. Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışılmış somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.” ifadelerine göre tasarlandığı belirlenmiştir.

Şekil 4.28. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi sıralama etkinliği (s.134)

Şekil 4.28.'deki okuma metninde yoga ve meditasyonun bedene ve ruha sağlık yönünden katkısı aktarılmıştır. Etkinlik Dil kullanıcısından parça bütünlüğünü sağlayarak verilen altı paragrafı sıralamasını hedeflemektedir. Söz konusu okuma sıralama etkinliğin ortak çerçeve metni A1 düzeyi *gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterliği* "Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir." *okuma anlama, genel yeterliği* "Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir. Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışılmış somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir." ifadelerine göre tasarlandığı saptanmıştır.

4.1.2.2. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi okuma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

Şekil 4.29. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi anlama becerisi yanıtlama (boşluğa yazma), işaretleme etkinliği (s.62)

Şekil 4.29.'daki anlama etkinliğinde günlük türünde bir metin verilmiş dil kullanıcısından bu metne ilişkin sorulara boşluğa yazarak ve çoktan seçip işaretleyerek yanıtladıklarını beklenmektedir. Her iki etkinlik de ortak çerçeve metni A1 düzeyi *okuma anlama, genel yeterliği* "Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir." *fikir sahibi olmak için okuma yeterliği* "Çok olagelen günlük durumlarla ilgili alışlagelmiş isim, sözcük ve çok temel deyimleri basit iletilerde tanıyabilir." *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* "Özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilir." ifadelerine uygun olarak kurgulanmıştır.

Sabiha Gökçen, Türkiye'nin ve dünyanın ilk askerî kadın pilotudur. 1913 yılında Bursa'da doğar. 1925'te Atatürk ile tanışır ve Atatürk'ün manevi kızı olur. Atatürk onun pilot olmasını ister. Ona "Belki de dünyada ilk askerî kadın pilot sen olacaksın..." der.

Aslında o dönemde kızlar askerî okula alınmaz. Fakat bu okul, Sabiha ile bir ilk yaşar. Çünkü Atatürk'ün Türk kadınına güveni tamdır. Ona göre Türk kadını her alanda başarılı olabilir. Sabiha Gökçen, Atatürk'ün bu düşüncesinin doğruluğunu ispat eder.

Sabiha Gökçen, 1935 yılında havaacılığa ilk adımını atar. Türkiye'de ve Rusya'da planörük ve paraşüt eğitimi görür. Eskişehir uçuş okulunda dersler alır. Sabiha Gökçen, görevlerini başarıyla tamamlar. Türk Hava Kurumundan İftihar madalyası alır. Bu kurumun en büyük eğitim merkezi "Türkkuşu"nda başöğretmen olur. Burada uzun yıllar görev yapar. 16 Mayıs 1938 tarihinde "Balkan Turu"na tek başına çıkar ve bu turu beş günde tamamlar.

Gökçen'in başarılarla dolu hayatı 2001 yılında son bulur. Bugün, İstanbul'un ikinci büyük havalimanı onun adını taşımaktadır.

A) Aşağıdaki sorulara metne göre cevaplayınız.

- Sabiha Gökçen'in mesleği nedir?
- Sabiha Gökçen Atatürk'ün hangi düşüncesini kanıtlar?
- 1935'te ne olur?
- Sabiha Gökçen uzun zaman nerede çalışır?
- Sabiha Gökçen Atatürk ile ne zaman karşılaşır?

B) Aşağıdaki sorulara cevaplayınız.

- Aşağıdakilerden hangisi "-e/-a adım atmak" ifadesi yerine kullanılabilir?
a) yürümek b) başlamak
c) koşmak d) görmek
- Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
a) eğitim görmek b) eğitim almak
c) eğitim sürmek d) eğitimini tamamlamak
- Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
a) ders vermek b) ders almak
c) ders dinlemek d) ders söylemek
- Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
a) madalya kullanmak b) madalya almak
c) madalya kazanmak d) madalya takmak

C) Aşağıdaki ifadeleri uygun şekilde eşleştiriniz.

0 dönemde kızlar		görevlerini başarıyla tamamlar
Sabiha Gökçen		2001 yılında son bulur
Eskişehir uçuş		askerî okula alınmaz
Başarıyla dolu hayatı		okulundan dersler alır

Şekil 4.30. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi anlama becerisi yanıtlama (boşluğa yazma), işaretleme ve eşleştirme etkinliği (s.76,77)

Şekil 4.30.'daki anlama etkinliğinde Dünya'nın ilk kadın savaş pilotu olan Sabiha Gökçen hakkında bilgilendirici bir metin verilmiş, dil kullanıcısından bu metne ilişkin soruları boşluğa yazarak ve çoktan seçerek yanıtlamaları ile metne ilişkin ifadeleri doğru olarak eşleştirmeleri istenmiştir. Söz konusu üç etkinlik de ortak çerçeve metni A2 düzeyi *okuma anlama, genel yeterliği* "Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir." *fikir sahibi olmak için okuma yeterliği* "Sokak, lokantada tren istasyonu veya iş yeri gibi kamuya açık yerlerde yol göstergeleri, tanzim işaretleri, tehlike işaretleri gibi gerekli işaret ve tabelaları anlayabilir." *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* "Olayların yazıldığı mektup, broşür ya da gazete makalesi gibi basit yazılı materyallerden belli başlı bilgileri bulabilir." *gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterliği* "Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışlagelmiş somut konuları içeren kısa ve

basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.” ifadelerine uygun olarak tasarlanmıştır.

4.1.2.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi okuma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

3 Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayalım.

1. Okul nerede?
2. Okulda kimler var?
3. Ofiste neler var?
4. Okulda kaç sınıf var?
5. Öğrenciler nerede?

2 Aşağıdaki cümleler doğru ise “D” yanlış ise “Y” yazalım.

1. Melek, mahallesinden memnun. ( )
2. Atatürk Caddesi’ndeki kafenin yanında nehir var. ( )
3. Melek alışveriş merkezine gittikten sonra kafeye gidiyor. ( )
4. Mağazalar, Mevlana Caddesi’nde. ( )
5. Spor salonu, Melek’in evine yakın. ( )
6. Melek, Ali Bey’in kafesini beğeniyor. ( )

Şekil 4.31. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi yanıtlama (boşluğa yazma), işaretleme etkinliği (s.22,87)

Şekil 4.31.’deki okuma etkinliklerde önce okuma metinleri verilmiş sonrasında dil kullanıcısından verilen metne göre soruların yanıtını boşluğa yazmaları ve işaretleme etkinliğinde ise verilen tümceler metne göre doğruluğu ile yanlışlığının tayin edilmesi beklenmektedir. Her iki okuma etkinliği ortak çerçeve metni A1 düzeyi *okuma anlama, genel yeterliği* “Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir.” *fikir sahibi olmak için okuma yeterliği* “Çok olagelen günlük durumlarla ilgili alışlagelmiş isim, sözcük ve çok temel deyimleri basit iletilerde tanıyabilir.” *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* “Özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilir.” ifadelerine uygun olarak oluşturulmuştur.

3 Aşağıdaki cümlelere isim yazalım.

1. İlk televizyonu icat etti. (.....)
2. Parayı ilk kez buldu. (.....)
3. Aya ilk ayak bastı. (.....)
4. Tarihte ilk yazıyı kullandı. (.....)
5. İlk telefonu icat etti. (.....)

3 Aşağıdaki cümleler doğru ise “D” yanlış ise “Y” yazalım.

1. Güneş tutulmasında Dünya, Güneş ile Ay’ın arasına girer. ( )
2. Gökkuşağında kırmızı, turuncu, siyah, yeşil, beyaz ve kahverengi bulunur. ( )
3. Yıldırım, gökyüzü ile yer arasındaki elektriktir. ( )
4. Kar tanelerinin şekilleri birbirine benzer. ( )
5. Rüzgâr sahip olduğu hıza göre fırtına, hortum gibi isimler alır. ( )
6. Yer çekimini Einstein bulmuştur. ( )
7. Kar hızla kayar ve deprem olur. ( )
8. Sel, yağmur nedeniyle olur. ( )

Şekil 4.32. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi yanıtlama (boşluğa yazma), işaretleme etkinliği (s.24,70)

Şekil 4.32.’deki her iki etkinlikte de okuma metinleri verilmiştir. Yanıtlama etkinliğinde dil kullanıcısından boşluklara metinde geçen bilgilere uygun olarak yanıt

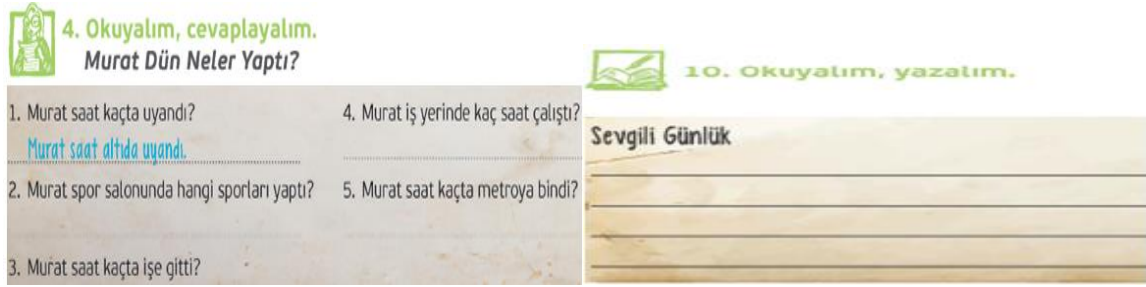
vermesi ve işaretleme etkinliğinde ise verilen tümcelerın metne göre doğruluğu ile yanlışlığının tayin edilmesi beklenmektedir. Bu iki etkinliğin ortak çerçeve metni A2 düzeyi *okuma anlama, genel yeterliği* “Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışılagmaş somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşarı ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.” *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* “Olayların yazıldığı mektup, broşür ya da gazete makalesi gibi basit yazılı materyallerden belli başlı bilgileri bulabilir.” *yazılı talimatları anlama yeterliği* “Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir.” ifadelerine göre tasarlandığı belirlenmiştir.

2 Aşağıdakileri metne göre eşleştirelim. 1. ilk kopya koyun 2. ilk Osmanlı parası 3. ilk X- ışını 4. ilk teleskop 5. ilk para	a. Wilhem Rontgen b. Dolly c. Lidya ç. Osman Bey d. Wilhelm Röntgen	4 Aşağıdaki cümleleri okuyalım. Hangi doğa olayı olduğunu yazalım. 1. Çok yağmur yağar ve ..... olur. 2. Ay'ın hareketi sırasında ..... meydana gelir. 3. Bırakılan her cisim yere düşer. Buna ..... denir. 4. Yer sallanır ve ..... meydana gelir. 5. Hava hareket eder ve ..... oluşur. 6. .... olayında kar hızla aşağıya doğru kayar. 7. Bütün ..... taneleri altı köşelidir.

Şekil 4.33. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi eşleştirme ve tamamlama etkinliği (s.24,70)

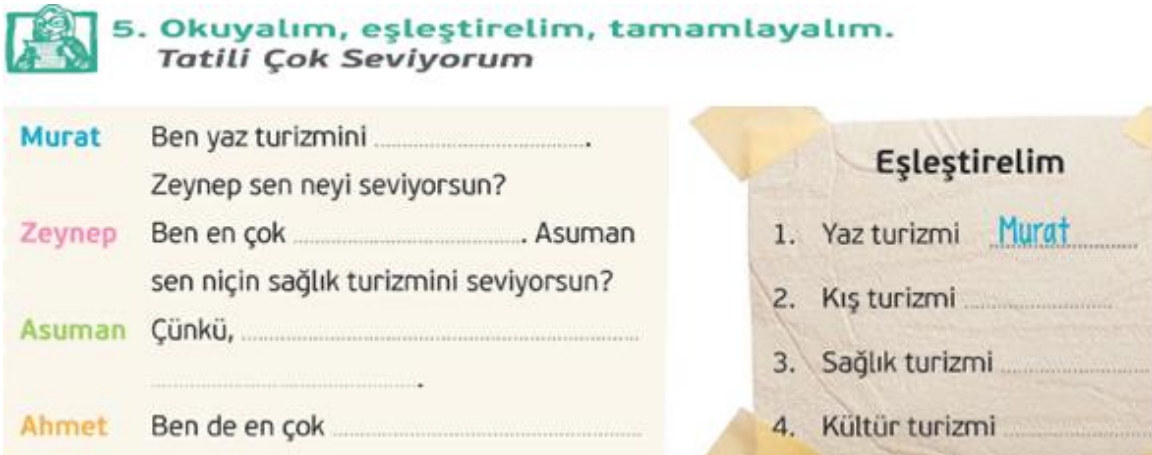
Dil kullanıcılarından Şekil 4.33.'te verilen eşleştirme etkinliğinde okuma metninde geçen bilgileri doğru olarak eşleştirmeleri, yine aynı şekilde tamamlama etkinliğinde ise verilen bilgilendirici okuma parçasına göre boşlukların doldurulması beklenmektedir. Her iki etkinliğe bakıldığında söz konusu çerçeve metin A2 düzeyi *okuma anlama, genel yeterliği* “Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışılagmaş somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşarı ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.” *fikir sahibi olmak için okuma yeterliği* “Reklam, broşür yemek listesi, kaynakça ve saat tarifi gibi basit günlük metinlerde somut, tahmin edilebilir bilgileri bulabilir. Sokak, lokantada tren istasyonu veya iş yeri gibi kamuya açık yerlerde yol göstergeleri, tanzim işaretleri, tehlike işaretleri gibi gerekli işaret ve tabelaları anlayabilir.” *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* “Olayların yazıldığı mektup, broşür ya da gazete makalesi gibi basit yazılı materyallerden belli başlı bilgileri bulabilir.” *gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterliği* “Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir.” ifadelerine uygun olarak meydana getirildiği görülmektedir.

4.1.2.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi okuma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

Şekil 4.34. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi boşluğa yazma, yanıtlayma ve metin oluşturma etkinliği (s.58,69)

Şekil 4.34.'te görsellerle desteklenmiş bir okuma metni verilmiş dil kullanıcılarından bu metne ilişkin sorulara boşluğa yazarak yanıt vermesi, metin oluşturma etkinliğinde öncesinde örnek olarak günlük türünde bir metin verilerek dil kullanıcılarından yine günlük türünde bir metin oluşturulması beklenmiştir. Ele alınan okuma etkinlikleri ortak çerçeve metni A1 düzeyi *okuma anlama, genel yeterliği* "Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir." *fikir sahibi olmak için okuma yeterliği* "Çok olagelen günlük durumlarla ilgili alışlagelmiş isim, sözcük ve çok temel deyimleri basit iletilerde tanıyabilir." *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* "Özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilir." ifadelerine göre kurgulanmıştır.

Şekil 4.35. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi tamamlama, yerleştirme ve eşleştirme etkinliği (s.164)

Şekil 4.35.'te görsellerle desteklenmiş okuma metni verilmiş dil kullanıcılarından metni okuyup anladıktan sonra bu metne ilişkin boşlukları uygun olarak tamamlamaları ve metinde geçen adlarla tercih ettikleri turizm türlerini eşleştirmeleri hedeflenmiştir. İncelenen iki okuma etkinliğinin de ortak çerçeve metni A1 düzeyi *okuma anlama, genel*

yeterliği “Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir.” *fikir sahibi olmak için okuma yeterliği* “Çok olagelen günlük durumlarla ilgili alışılagelmiş isim, sözcük ve çok temel deyimleri basit iletilerde tanıyabilir.” *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* “Özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilir.” ifadelerine göre kurgulandığı görülmüştür.

6. Okuyalım, işaretleyelim. Sedat ve Ailesi Piknikte		
	D	Y
1. Piknik için hayvanat bahçesine gittik.		✓
2. Sabah hava açık ve güneşliydi.		
3. Akşama doğru hava kapandı.		
4. Yağmur sabaha kadar devam etti.		
5. Yağmurdan sonra gökkuşadı çıktı.		

Şekil 4.36. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi okuma becerisi işaretleme, doğru-yanlış etkinliği (s.132)

Şekil 4.36.’daki etkinlikte görsellerle desteklenmiş bir okuma metninin ardından dil kullanıcısından bu ilişkin bilgilerin doğruluğunu veya yanlışlığını tespit etmeleri istenmiştir. Bu okuma etkinliği ortak çerçeve metni A1 düzeyi *okuma anlama, genel yeterliği* “Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir.” *fikir sahibi olmak için okuma yeterliği* “Çok olagelen günlük durumlarla ilgili alışılagelmiş isim, sözcük ve çok temel deyimleri basit iletilerde tanıyabilir.” *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* “Özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilir.” ifadelerine uygun olarak tasarlanmıştır.

1. Okuyalım, yerleştirelim.
Semih'in Bir Günü

dersten önce - yaptıktan sonra - sınavdan sonra - kahvaltıdan önce - yedikten sonra
döndükten sonra - öğleden sonra - kahvaltıdan sonra - beklemeden sonra

Semih sabah 6.30'da yataktan kalktı. .... elini yüzünü yıkadı. Sonra
ailesi ile birlikte kahvaltı etti. .... dişlerini fırçaladı, giyindi ve evden çıktı.
Durakta on beş dakika ..... otobüs geldi. Yol yaklaşık 35 dakika sürdü. Okulun
önünde indi. .... arkadaşlarıyla birlikte kantine gitti, sohbet etti.

Saat 9.30'da ders başladı. 3 saat ders işlediler. .... sınavı vardı bu
yüzden biraz heyecanlıydı. .... eve geldi. Biraz dinlendi, ödevlerini yaptı.

4. Okuyalım, cevaplayalım.
Hafta Sonu Ziyareti

1. Meryem kaçınıcı sınıfa gidiyor?
Meryem ortaokul 6. sınıfa gidiyor.

2. Meryem'in çanı niçin çok sıkılmış?
.....

3. Meryem'in babası, Meryem'e ve aqabeyine ne sormuş?
.....

4. Meryem ve ailesi, nereye gitmek üzere yola çıktılar?
.....

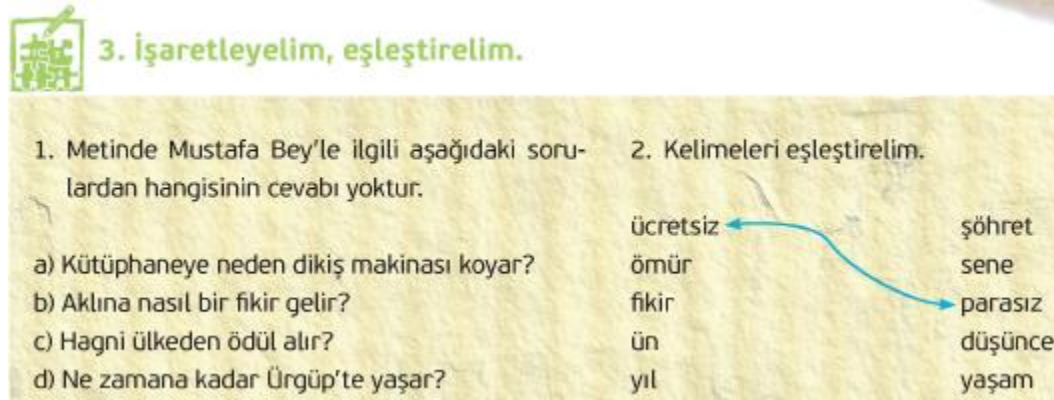
5. Yolda ne oldu?
.....

Şekil 4.37. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi tamamlama, yerleştirme ve boşluğa yazma, yanıtlatma (s.10,145)

Şekil 4.37.'de "Semih'in Bir Günü" adlı metindeki boşlukların bağlama uygun olarak verilen sözcük gruplarından uygun olanın yerleştirerek tamamlanması, diğer etkinlikte ise görselle desteklenmiş okuma metnine ilişkin soruların boşluğa yazılarak yanıtlanması beklenmektedir. Söz konusu iki okuma etkinliği ortak çerçeve metni A2 düzeyi okuma anlama, genel yeterliği "Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışlagelmiş somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir." yazışmaları okuma anlama yeterliği "Alışlagelmiş konuları içeren, standart ve sıradan mektup türlerini ve faksları (başvuru, sipariş ve sipariş teyitleri gibi) anlayabilir. Kısa ve basit özel mektupları anlayabilir." fikir sahibi olmak için okuma yeterliği "Reklam, broşür yemek listesi, kaynakça ve saat tarifi gibi basit günlük metinlerde somut, tahmin edilebilir bilgileri bulabilir." bilgi ve gereçeleri anlama yeterliği "Olayların yazıldığı mektup, broşür ya da gazete makalesi gibi basit yazılı materyallerden belli başlı bilgileri bulabilir." yazılı talimatları anlama yeterliği "Tehlike kuralları gibi basit bir dille yazılmış kuralları anlayabilir. Halka açık telefonlar gibi, günlük yaşamda kullanılan cihazlara ilişkin basit kullanım kurallarını anlayabilir." televizyon yayınlarını ve filmleri anlama yeterliği "Yorumların resimlerle desteklendiği; olayları, kazaları vb. bildiren televizyon haberlerinden ana bilgileri alabilir. Televizyon haberlerinde bir konudan diğer konuya geçişin farkına varabilir ve içeriği hakkında tahmin yürütebilir." gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterliği "Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve

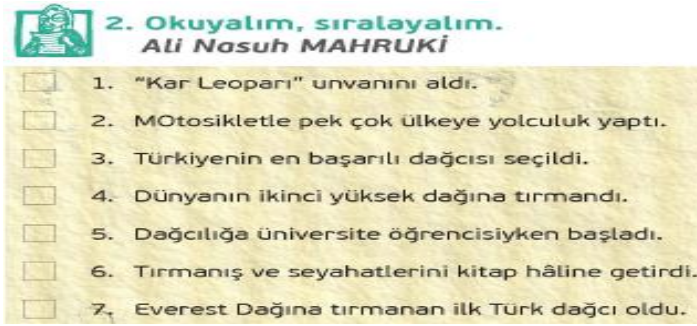

bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir.” ifadelerine uygun olarak kurgulandığı görülmüştür.

Şekil 4.38. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi işaretleme, doğru-yanlış ve eşleştirme etkinliği (s.51)

Şekil 4.38.'de görsellerle desteklenmiş okuma metnine ilişkin sorunun doğru işaretlenmesi ve metinde geçen sözcüklerin eş anlamlıları ile eşleştirilmeleri hedeflenmiştir. Söz konusu iki okuma etkinliği ortak çerçevede metni *okuma anlama, genel yeterliği* “Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışlagelmiş somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.” *yazışmaları okuma anlama yeterliği* “Alışlagelmiş konuları içeren, standart ve sıradan mektup türlerini ve faksları (başvuru, sipariş ve sipariş teyitleri gibi) anlayabilir. Kısa ve basit özel mektupları anlayabilir.” *fikir sahibi olmak için okuma yeterliği* “Reklam, broşür yemek listesi, kaynakça ve saat tarifi gibi basit günlük metinlerde somut, tahmin edilebilir bilgileri bulabilir.” *bilgi ve gerekçeleri anlama yeterliği* “Olayların yazıldığı mektup, broşür ya da gazete makalesi gibi basit yazılı materyallerden belli başlı bilgileri bulabilir.” *yazılı talimatları anlama yeterliği* “Tehlike kuralları gibi basit bir dille yazılmış kuralları anlayabilir. Halka açık telefonlar gibi, günlük yaşamda kullanılan cihazlara ait basit kullanım kurallarını anlayabilir.” *televizyon yayınlarını ve filmleri anlama yeterliği* “Yorumların resimlerle desteklendiği; olayları, kazaları vb. bildiren televizyon haberlerinden ana bilgileri alabilir. Televizyon haberlerinde bir konudan diğer konuya geçişin farkına varabilir ve içeriği hakkında tahmin yürütebilir.” *gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterliği* “Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir.” ifadelerine uygun olarak tasarlanmıştır.

Şekil 4.39. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi okuma becerisi sıralama etkinliği (s.161)

Şekil 4.39.'da verilen yaşam yazısı türündeki okuma metninde geçen tümcelerin metne göre zaman bilimsel olarak sıralanması beklenmektedir. Bu sıralama etkinliği ortak çerçeve metni A2 düzeyi *okuma anlama, genel yeterliği* "Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışılmış somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir." *bilgi ve gerekseleri anlama yeterliği* "Olayların yazıldığı mektup, broşür ya da gazete makalesi gibi basit yazılı materyallerden belli başlı bilgileri bulabilir." *yazılı talimatları anlama yeterliği* "Tehlike kuralları gibi basit bir dille yazılmış kuralları anlayabilir. Halka açık telefonlar gibi, günlük yaşamda kullanılan cihazlara ait basit kullanım kurallarını anlayabilir." *televizyon yayınlarını ve filmleri anlama yeterliği* "Yorumların resimlerle desteklendiği; olayları, kazaları vb. bildiren televizyon haberlerinden ana bilgileri alabilir. Televizyon haberlerinde bir konudan diğer konuya geçişin farkına varabilir ve içeriği hakkında tahmin yürütebilir." *gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterliği* "Somut günlük konulara ilişkin kısa metin ve ifadelerin ana anlatımı hakkında fikir edinebilir ve bilmediği sözcüklerin anlamlarını bağlamdan çıkarabilir." ifadelerine uygun olarak kurgulanmıştır.

4.1.3. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne Göre Örneklem Alınan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının A1 ve A2 Düzeyi Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi ve Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisine İlişkin Etkinliklerin İncelenmesi

Yeni Hitit seti de söz konusu temel dil becerilerini çerçevede önerilen biçimde ele almakta ve konuşmayı iki bölüme ayırmaktadır. Bununla beraber ilk düzeydeki öğrenciler için yeni karşılaşılan dilde aynı anda birden fazla beceri sergilemek zor olacağı düşünüldüğünden Yeni Hitit setinin A1-A2 düzeyine ilişkin hazırlanan set içerisinde dil

becerileri yeterliklerinin iç içe olması olmamasına dikkat edilmiştir. Sözlü anlatım çalışmaları, konuşma etkinliklerinden farklı olarak dil kullanıcısının anlık durumlar karşısındaki dil yeterliklerini değil, daha çok hazırlık ve plan yaparak bir durum/olay hakkında konuşma becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan sözlü anlatım, bireyin yeterliklerini planlı bir biçimde sunabileceği bir beceri özelliği taşımakta, bu plancılık özelliğiyle de karşılıklı konuşmadan ayrıldığı bilinmektedir. Sözlü anlatım etkinliklerinde en önemli olan, her dil becerisinde olduğu gibi sözcük bilgisidir. Yeterli sözcük bilgisi olmadan sözlü anlatımın başarılı olması mümkün olmayabilir. “Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, A1 düzeyinde hedef dilde 850 sözcük bilinmesi gerektiğini belirtmektedir” (Liturya, 2003). Yeni Hitit setinde A1 ve A2 düzeyine ilişkin yeni sözcük sayısı ile ilgili bir bilgi olmamasıyla birlikte, ünite içerinde konu içerisinde sıkça geçen ve öğrencilerin yeni karşılaştığı farz edilen sözcükler etkinliklerle tekrar edilerek sözcük bilgisinin pekiştirilmesi hedeflenmektedir.

Tablo 4.11. *Yeni Hitit A1-A2 Düzeyinde Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi	Üniteler												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
Etkinlik Türü													
Tamamlama	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3
Yerleştirme	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Sorma, Anlatma, Yanıtlama	0	3	2	2	4	1	1	0	0	2	6	3	24
Anket yapma	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
İşaretleme	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Mülakat Yapma	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Tartışma	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3
Tümce Oluşturma	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Tahmin Etme	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	3
Tarif Etme	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Genel Toplam	4	6	2	3	4	4	3	0	3	4	6	3	42

Tablo 4.11.'e bakıldığında ilk 6 ünite A1 düzeyi, 7-12 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin sözlü anlatım etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 düzeyi için 23, A2 düzeyi için 19 sözlü anlatım etkinliği bulunmaktadır. Kitapta sözlü anlatım etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulduğu görülmektedir. Her iki düzeyde de sözlü anlatım için en temel etkinlikler olan sorma, anlatma ve sorulara sözlü yanıt verme etkinliklerinin fazlaca yer aldığı

gözlemlenmektedir. Ortak çerçeve metni sosyal aktör olarak nitelendirdiği dil kullanıcısının günlük yaşamdaki sözlü anlatım alanları düşünüldüğünde sorma, anlatma ve sorulara sözlü yanıt verme etkinliklerine benzer kullanımlarını sayısız kez yaşayabileceği için bu tür etkinliklerin sayısının fazla olması dil kullanıcısının faydasına olduğu söylenebilir.

Gazi A1-A2 düzeyi ders kitabı sözlü anlatım temel dil becerilerini söz konusu çerçeve metinde önerilen biçimde ele almamış ve sözlü anlatımı iki bölüme ayırmamıştır. Sözlü anlatım çalışmaları daha çok hazırlık ve plan yaparak bir durum/olay hakkında konuşma becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan sözlü anlatım, bireyin yeterliklerini planlı bir biçimde sunabileceği bir beceri özelliği taşımakta, bu planlılık özelliğiyle de karşılıklı konuşmadan ayrıldığı bilinmektedir. Söz konusu çerçeve metin benimsediği eylem odaklı yaklaşım gereği yabancı dil kullanıcısını tüm durumlarda, etkileşim içinde bir eylemi yaşama geçiren ve işleri bizzat gören *sosyal bir aktör* olarak değerlendirir. Söz konusu yaklaşımda dilin daha çok işlevine öncelik verilmektedir. Karşılıklı konuşma etkinliklerinde ise farklı olarak dil kullanıcısının sosyal aktör olarak anlamlı durumlar karşısındaki dil yeterliklerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Sözlü anlatım etkinliklerinde en önemli olan, her dil becerisinde olduğu gibi sözcük bilgisidir. Yeterli sözcük bilgisi olmadan sözlü anlatımın başarılı olması mümkün olmayabilir. Gazi A1-A2 düzeyi ders kitabında ünite içlerinde, konu içerisinde sıkça geçen ve dil kullanıcılarının yeni karşılaştığı farz edilen sözcükler etkinliklerle tekrar edilerek sözcük bilgisinin pekiştirilmesi hedeflenmektedir. Ünite sonlarında ve kitapların sonlarında ayrıca herhangi bir sözcük çalışmasına rastlanılmamıştır.

Tablo 4.12. *Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyinde Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi	Üniteler											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Toplam
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Toplam
Tümce Oluşturma	2	0	0	0	0	1	2	1	0	0	0	6
Diyalog Oluşturma	5	1	1	2	0	3	5	2	3	3	1	26
Eşleştirme	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Anlatma, Söyleme, Açıklama	2	4	3	3	6	6	5	4	8	6	4	51
Canlandırma	0	4	0	4	0	0	1	3	0	0	0	12
Yerleştirme, Tekrar Etme	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	2
Genel Toplam	10	9	5	10	6	10	13	10	11	9	6	99

Tablo 4.12.'ye bakıldığında ilk 6 ünite A1 düzeyi, 7-11 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin sözlü anlatım etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 giriş düzeyi için 50, A2 ara düzeyi için 49, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 99 sözlü

anlatım etkinliği bulunmaktadır. Kitapta sözlü anlatım etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulduğu görülmektedir. Her iki düzeyde de sözlü anlatım için en temel etkinlikler olan sorma, anlatma ve sorulara sözlü yanıt verme ve diyalog oluşturma etkinliklerinin fazlaca yer aldığı görülmektedir. Diyalog çalışmalarında, diyalogların başlangıcına ya da sonuna uygun tümceler eklenmiş, bazı sözcüklerin ya da tümcelerin bağlama göre boş bırakıldığı diyaloglar öğrenciye tamamlattırılmıştır. Aynı işleve sahip tümceler görsel, sözel ve yazılı biçimde eşlenerek bir kavramın değişik bakımlardan açıklanabileceğini gösteren biçimde diyalog yeniden düzenlenmiştir. Bu açıdan bakıldığında dil kullanıcısının günlük yaşamdaki sözlü anlatım alanları düşünüldüğünde sorma, anlatma ve sorulara sözlü yanıt verme etkinliklerine benzer kullanımlarını sayısız kez yaşayabileceği için bu tür etkinliklerin sayısının fazla olması dil işlevini ön plana çıkarmakta söz konusu çerçeve metinde benimsenen iletişimsel yaklaşıma uygun gözükmemektedir. Ayrıca Gazi Türkçe Öğretimi Seti A1-A2 ders kitabı incelenen diğer setlere göre 99 etkinlik sayısı ile sözlü anlatım (konuşma) becerisinde en fazla etkinlik bulduran settir. Bu yönüyle Gazi Türkçe Öğretimi Seti A1-A2 ders kitabının için sözlü anlatım (konuşma) becerisine daha çok ağırlık verdiği söylenebilir. İstanbul A1-A2 düzeyi ders kitabı sözlü anlatım temel dil becerilerini çerçevede önerilen biçimde ele almamış ve sözlü anlatımı iki bölüme ayırmamıştır. Sözlü anlatım çalışmaları daha çok hazırlık ve plan yaparak bir durum/olay hakkında konuşma becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan sözlü anlatım, bireyin yeterliklerini planlı bir biçimde sunabileceği bir beceri özelliği taşımakta, bu planlı olma özelliğiyle de karşılıklı konuşmadan ayrılmaktadır. Söz konusu çerçeve metin benimsediği eylem odaklı yaklaşım gereği yabancı dil kullanıcısını tüm durumlarda, etkileşim içinde bir eylemi yaşama geçiren ve işleri bizzat gören *sosyal bir aktör* olarak değerlendirir. Söz konusu yaklaşımda dilin daha çok işlevine öncelik verilmektedir. Karşılıklı konuşma etkinliklerinde ise farklı olarak dil kullanıcısının sosyal aktör olarak anlık durumlar karşısındaki dil yeterliklerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Sözlü anlatım etkinliklerinde en önemli olan, her dil becerisinde olduğu gibi sözcük bilgisidir. Yeterli sözcük bilgisi olmadan sözlü anlatımın başarılı olması mümkün değildir. İstanbul A1-A2 ders kitabında ünite içerinde, konu içerisinde sıkça geçen ve dil kullanıcılarının yeni karşılaştığı farz edilen sözcükler etkinliklerle tekrar edilerek sözcük bilgisinin pekiştirilmesi hedeflenmektedir. Ünite sonlarında üniteye geçen sözcükler adlar, eylemler ve kalıp ifadeler olarak ayrılmış, abece sırasına göre verilmiştir.

Tablo 4.13. *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyinde Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi	Üniteler												Toplam
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
Tümce Oluşturma	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Diyalog Oluşturma	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Anlatma, Söyleme, Açıklama	0	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	32
Ya Siz	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	36
Genel Toplam	4	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	70

Tablo 4.13.'e bakıldığında ilk 6 ünite A1 düzeyi, 7-12 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin sözlü anlatım etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 giriş düzeyi için 34, A2 ara düzeyi için 36, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 70 sözlü anlatım etkinliği bulunmaktadır. Kitapta sözlü anlatım etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulduğu görülmektedir. Her iki düzeyde de sözlü anlatım için en temel etkinlikler olan sorma, anlatma ve sorulara sözlü yanıt verme etkinliklerinin fazlaca yer aldığı görülmektedir. Ayrıca “Ya Siz?” etkinliklerinde dil kullanıcısına daha önce öğretilen konulara ve durumlara ilişkin dil kullanıcısının kendi yaşantısına yönelik sorular sorulur. Eylem odaklı yaklaşımdaki gibi dili kullanan bir işi bizzat yapmaya, bir sorunu çözmeye ve somut bir proje sürecini sözlü olarak aktarmaya yönlendirilir. Söz konusu yaklaşım, dil kullanıcısını sınıf ortamından çıkararak, sosyal ve gerçek yaşamın içerisine dahil eder. Aynı işleve sahip tümceler bir kavramın değişik yollarla açıklanabileceğini gösterir. Bu açıdan bakıldığında dil kullanıcısının günlük yaşamdaki sözlü anlatım alanları düşünüldüğünde sorma, anlatma ve sorulara sözlü yanıt verme etkinliklerine benzer kullanımlarını sayısız kez yaşayabileceği için bu tür etkinliklerin sayısının fazla olması dil işlevini ön plana çıkarmakta Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’nde benimsenen iletişimsel yaklaşıma uygun gözükmektedir.

Yedi İklim de Yeni Hitit’te olduğu gibi söz konusu temel dil becerilerini çerçevede önerilen biçimde ele almakta ve konuşmayı iki bölüme ayırmaktadır. Bununla beraber ilk düzeydeki öğrenciler için yeni karşılaşılan dilde aynı anda birden fazla beceri sergilemek zor olacağı düşünüldüğünden Yedi İklim setinin A1-A2 düzeyine ilişkin hazırlanan set içerisinde dil becerileri yeterliklerinin iç içe olması olmamasına dikkat edilmiştir. Sözlü anlatım çalışmaları, daha çok hazırlık ve plan yaparak bir durum/olay hakkında konuşma becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan sözlü anlatım, bireyin yeterliklerini planlı bir biçimde sunabileceği bir beceri özelliği taşımakta, bu planlılık özelliğiyle de karşılıklı konuşmadan ayrılmaktadır. Sözlü anlatım becerisinde başarı, her dil becerisinde

olduğu gibi sözcük bilgisine bağlıdır. Yeterli sözcük bilgisi olmadan sözlü anlatımın başarılı olması mümkün değildir. “Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, A1 düzeyinde hedef dilde 850 sözcük bilinmesi gerektiğini belirtmektedir” (Liguria, 2003). Yedi İklim setinde A1 ve A2 düzeyine ilişkin sözcük sayısı belirtilmemekle birlikte, sadece kitapların en sonunda her üniteye ilişkin sözcükler abece sırasına göre verilmiştir.

Tablo 4.14. *Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti A1-A2 Düzeyinde Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi	Üniteler																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Toplam
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Toplam
Anlatma, Söyleme, Açıklama	1	2	1	1	1	1	0	1	4	2	2	3	2	3	5	1	30
Genel Toplam	1	2	1	1	1	1	0	1	4	2	2	3	2	3	5	1	30

Tablo 4.14.'e bakıldığında ilk 8 ünite A1 düzeyi, 9-16 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin sözlü anlatım etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 giriş düzeyi için 8, A2 düzeyi için 22, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 30 sözlü anlatım etkinliği bulunmaktadır. Kitapta sözlü anlatım etkinlik sayısı açısından A2 ara düzey kullanıcı düzeyi için sunulan etkinlik sayısı göz önüne alındığında sözlü anlatım (konuşma) becerisine bu düzeyde daha fazla ağırlık verildiği söylenebilir. Her iki düzeyde de sözlü anlatım için en temel etkinlikler olan sorma, anlatma ve sorulara sözlü yanıt verme etkinliklerinin yer aldığı görülmektedir. Çerçeve metinde benimsenen eylem odaklı yaklaşımda, söylenen tümcenin dilbilimsel doğruluğu öncelik taşımaz. Burada önemli olan ilk veri, dil kullanıcısından yapılması istenilen bir şey için onun o konudaki yeteneğini ortaya çıkarmaktır. Dil öğretiminin ilk aşamalarında, dil kullanıcısı bir hedef için kendini ifade edebildiği kadar, sosyal çevresinde rolünü gerçekleştirebildiği oranda görevini yerine getirmiş sayılır. Bu açıdan bakıldığında sorma, anlatma ve sorulara sözlü yanıt verme etkinliklerinin bu amaca hizmet ettiği görülmektedir. Aynı zamanda Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nin sosyal aktör olarak nitelendirdiği dil kullanıcısının günlük yaşamdaki sözlü anlatım alanları düşünüldüğünde sorma, anlatma ve sorulara sözlü yanıt verme etkinliklerine benzer kullanımlarını sayısız kez yaşayabileceği için bu tür etkinliklerin sayısının fazla olması dil kullanıcısının faydasına olduğu da görülmektedir. Yedi İklim A1-A2 ders kitabı, sunduğu toplam etkinlik sayısı açısından sözlü anlatım (konuşma) becerisine en az ağırlık veren örneklem setimiz olarak değerlendirilebilir.

Tablo 4.15. *Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Örneklem Ders Kitaplarının A1-A2 Düzeyinde Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Sözlü Anlatım (Konuşma) Becerisi	Hitit	Gazi	İstanbul	Yedi İklim	Toplam
Etkinlik Türü					

Anlatma, Söyleme, Açıklama	24	51	32	30	137
Diyalog Oluşturma	0	26	1	0	27
Tahmin Etme	3	0	0	0	3
Eşleştirme	0	2	0	0	2
Tamamlama, Yerleştirme	7	2	0	0	9
Mülakat Yapma	1	0	0	0	1
Tümce Oluşturma	1	6	1	0	8
İşaretleme, Doğru-Yanlış	1	0	0	0	1
Tartışma	3	0	0	0	3
Anket Yapma	1	0	0	0	1
Tarif Etme	1	0	0	0	1
Canlandırma	0	12	0	0	12
Ya Siz	0	0	36	0	36
Genel Toplam	42	99	70	30	241

Örneklemlen alman A1 ve A2 düzeyi ders kitaplarının sözlü anlatım (konuşma) becerisine ilişkin etkinlik sayısı ve türleri açısından Tablo 4.15.'e karşılaştırmalı olarak bakıldığında 99 sözlü anlatım (konuşma) becerisi etkinliğiyle Gazi A1-A2 düzeyi ders kitaplarının diğer ders kitaplarına göre en fazla etkinliği içerdiği görülmektedir.

4.1.3.1. Yeni Hitit A1-A2 düzeyi ders kitabı sözlü anlatım (konuşma) becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

12 Tamamlayalım, konuşalım

- Sizin adınız ne? _____
- Nerelisiniz? _____
- Bugün nasılsınız? _____
- Burası neresi? _____
- Bugün hava nasıl? _____
- Öğrenciler nerede? _____
- Okul nerede? _____
- Bugün ne? _____
- Öğretmen kim? _____
- Kim bekar? _____

4 Yerleştiririm, konuşalım
Selamlaşma ve Ayrılma

merhaba • günaydın • iyi günler • iyi akşamlar
iyi geceler • görüşürüz • güle güle • hoşçakal
hoş geldiniz • hoş bulduk • selam

- A: *Merhaba* ..... Ne haber?
B: İyiyim. Sen nasılsın?
- A: Nasılsın Olga?
B: Teşekkürler, iyiyim. Sen nasılsın?
A: Ben de iyiyim, ...
B: .....
- A: Buyurun Pınar Hanım, ...
B: .....
- A: Hoşçakal Murat, sonra .....
B: .....
- A: Günaydın arkadaşlar!
B: .....
- A: Size ..... Yarın
görüşürüz.
B: Sana da iyi akşamlar.

Şekil 4.40. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi tamamlama ve yerleştirme etkinliği (s.12,9)

Şekil 4.40.'taki tamamlama etkinliği verilen sorulara sözlü yanıtlar verilmeden önce düşünülüp boşluğa yazıldıktan sonra dil kullanıcısının sözlü olarak soruların yanıtları üzerinden bildirişime geçmesini hedeflemektedir. Yerleştirme etkinliğinde ise günlük yaşamda çokça karşılaşılan kalıp ifadelerin selamlaşma ve ayrılma bağlamında metindeki boşluklara yerleştirilip ardından sözlü bildirişime geçilmesini öngörmektedir. Her iki etkinlik de ortak çerçeve metin A1 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* “Ancak konuşulanlar yavaş yavaş tekrarlandığında, başka sözcüklerle dile getirildiğinde ya da düzeltildiğinde çok basit bir biçimde anlaşılabilir. Günlük gereksinimler veya çok bilinen konular söz konusu olduğunda basit sorular sorabilir, sorulanları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve yapılanlara karşılık verebilir. Basit ve çoğunlukla kalıplaşmış deyimler kullanarak insanları ve mekânları anlatabilir. Kişiyi ait şeyler ve somut gereksinimlerle ilgili basit deyimlerden oluşan çok temel bir dağarcığa sahiptir.” ifadelerine uygun olarak tasarlandığı saptanmıştır.

Ayrıca söz konusu etkinlikler A1 düzeyi dil kullanıcısının *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* “Kendini tanıtabilir; ne iş yaptığını ve nerede oturduğunu söyleyebilir.” *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* “Bir konuşmacıyı tanıtmak veya tebrik etmek gibi önceden hazırlanmış kısa bir konuşmayı okuyabilir.” ifadelerine de uygun olarak kurgulanmıştır.

<p>15 İşaretleyelim, anlatalım</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dağcılık ☐ • Fotoğrafçılık ☐ • Müzik ☐ • Dans ☐ • Resim ☐ • Maket ☐ • Koleksiyon ☐ • El sanatları ☐ • Bilgisayar ☐ • Yemek yapmak ☐ 	<p>5 Soralım, anlatalım</p> <p>Neler Yapıyorsun?</p> <p>Bir günün nasıl geçiyor?</p> <p>Sabahları ne yapıyorsun?</p> <p>Oğlenleri ne yapıyorsun?</p> <p>Hafta sonları ne yapıyorsun?</p>
--	--

Şekil 4.41. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi işaretleme ve sorma anlatma etkinliği (s.26,21)

Şekil 4.41.'deki etkinliğe ilişkin görsellerle desteklenmiş metinde hobilerle ilgili bilgiler verilmiş, dil kullanıcısının iş ve günlük yaşam stresinden uzaklaşabilmesi için bir hobiye sahip olmasının yararlı olacağı telkin edilerek etkinlikteki hobilerden herhangi birini işaretleyerek o hobiyle ilgili uygun zamanlarda neler yapabileceğini tasarlayarak anlatması hedeflenmiştir. Anlatma etkinliğinde ise dil kullanıcısının sorular güdümünde kısa bir konuşma planlayıp aktarması amaçlanmıştır. İncelenen iki etkinliğin de çerçeve metni A1 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* “Günlük gereksinimler ya da çok bilinen konular söz konusu olduğunda basit sorular sorabilir, sorulanları yanıtlayabilir, basit

saptamalar yapabilir ve yapılanlara karşılık verebilir.” *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* “Kendini tanıtabilir; ne iş yaptığını ve nerede oturduğunu söyleyebilir.” ve *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* “Bir konuşmacıyı tanıtmak veya tebrik etmek gibi önceden hazırlanmış kısa bir konuşmayı okuyabilir.” ifadelerine göre tasarlandığı belirlenmiştir.

2 Tahmin edelim, anlatalım

Ne Yapmak Gerekliyor?

- ev bulmak
- üye olmak
- posta göndermek
- faturaları yatırmak
- vize almak
- kimlik çıkarmak
- gümrükten geçmek
- banka işlemleri
- ikametgah almak
- abone olmak

Şekil 4.42. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi tahmin etme etkinliği (s.68)

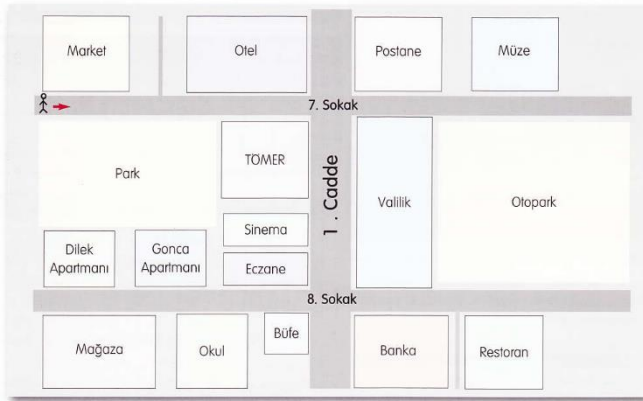
Şekil 4.42.’de dil kullanıcısından sekiz farklı durumda neler yapılabileceğini düşünüp tahmin ederek sözlü bildirişime geçmesi beklenmektedir. Bu etkinlik söz konusu çerçeve metin temel dil kullanıcısı A1 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* “Günlük gereksinimler ya da çok bilinen konular söz konusu olduğunda basit sorular sorabilir, sorulanları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve yapılanlara karşılık verebilir.” *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* “Kendini tanıtabilir; ne iş yaptığını ve nerede oturduğunu söyleyebilir.” *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* “Bir konuşmacıyı tanıtmak veya tebrik etmek gibi önceden hazırlanmış kısa bir konuşmayı okuyabilir.” ifadelerine göre kurgulanmıştır.

26 Yolu tarif edelim

Murat telefonda Oya'ya adresini tarif ediyor.

"Oya, şimdiki otele kadar doğru yürü. Oradan karşıya geç ve TÖMER'den sonra sağa dön. Köşede bir eczane var. Evim o eczanenin yanında."

2. tarif

• Oya bankaya gitmek istiyor.

3. tarif

• Oya okula gitmek istiyor.

4. tarif

• Oya sinemaya gitmek istiyor.

8 Mülakat Yapalım

- Reklamcı - Grafiker
- Fabrikatör - Şoför
- Firma yetkilisi - Mühendis
- Dersane yöneticisi - Öğretmen

Şekil 4.43. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi yol tarif etme ve mülakat yapma etkinliği (s.78,46)

Şekil 4.43.’te verilen yol tarif etme etkinliği günlük işlevi olan kavramları içerdiğinden dil kullanıcısına hedef dilin toplum içinde kullanımını hedeflemektedir.

Mülakat etkinliğinin öncesinde iş başvurularında istenebilecek olan özgeçmiş formu verilerek formun başlıklarına uygun doldurulması istenmiştir. Ardından etkinlikte verilen meslek gruplarının işverenleri olan reklamcı, fabrikatör, firma yetkilisi ve dersane yöneticisi olarak işe başvuruya gelen kişilerle onların özgeçmişlerine göre mülakat yapılması hedeflenmiştir. Söz konusu iki etkinlik ortak çerçeve metni A1 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* “Günlük gereksinimler ya da çok bilinen konular söz konusu olduğunda basit sorular sorabilir, sorulanları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve yapılanlara karşılık verebilir.” *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* “Kendini tanıtabilir; ne iş yaptığını ve nerede oturduğunu söyleyebilir.” ve *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* “Bir konuşmacıyı tanıtmak veya tebrik etmek gibi önceden hazırlanmış kısa bir konuşmayı okuyabilir.” ifadelerine göre tasarlanmıştır.

Şekil 4.44. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi anlatma ve tartışma etkinliği (s.143,110)

Şekil 4.44.’te verilen etkinlikte dil kullanıcılarından görseldeki nesnelere adlarını da söyleyerek görselden yola çıkarak nelerin hazır, nelerin hazır olmadığını sözlü olarak ifade etmeleri beklenmektedir. Tartışma etkinliğinde ise dil kullanıcılarından görseldeki iş ilanını inceleyerek işe başvuru formu gönderen iki kişiden hangisinin bu iş için daha uygun olduğu tartışıp belirlemeleri amaçlanmaktadır. İki etkinlik de ortak çerçeve metni A2 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* “Basit, günlük durumlar söz konusu olduğunda alışlagelmiş meslek ve boş zamanlarla ilgili günlük meseleler hakkında, karmaşık olmayan, bire bir bilgi alışverişi yapıldığında anlaşılabilir. İnsanlar, yaşam ya da iş koşulları, gündelik işleri, hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları şeyler vb. hakkında kısa ve art arda sıralanmış basit deyimler ve tümceler kullanarak basit betimlemeler yapabilir. Basit, somut gereksinimleri karşılamak amacıyla, kişiye ait günlük olağan şeyleri, istekleri dile getirmek ve bunlar hakkında bilgi alabilmek için kısa ve alışlagelmiş dilsel araçları kullanabilir.” *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği*: “Bir şeyi anlatabilir veya basit bir sıralamayla sunabilir. Günlük yaşamıyla ilgili; insanlar, bulunduğu mekânlar, işi ya da eğitim deneyimleri hakkında bilgi verebilir. Basit bir dille bir olay ya da iş hakkında kısa bilgi verebilir. Basit sözcüklerle insanları, mekânları ve kendine ait olan şeyleri

anlatabilir.” bir topluluk önünde konuşma yeterliği “Sorulan soruların tekrarı ya da kolaylaştırılması durumunda basit soruları yanıtlayabilir.” ifadelerine uygun kurgulanmıştır.

22 Tamamlayalım, anlatalım
Kumanda Kavgası

izlemek • izlemekten • hoşgörülü olmak
görüşmek için saygı göstermek
televizyon almak • seyretmek istiyor
izlemeyi tercih ediyor • seyretme odası

Bir ailede herkes birbirini sever. Ancak her ailede bazı küçük sorunlar çıkıyor. Örneğin, akşamları birlikte televizyon izlemek birçok aile için büyük bir sorun. Anneler genellikle bir pembe dizi ya da bir aşk filmi _____ . Babalar için durum farklı. Onlar özellikle futbol maçı _____ . Kadınlar akşamları maç _____ nefret ediyor ama erkekler için bu büyük keyif. Belki de bu sorunun çözümü evin her odasına bir _____ .

Ama o zaman da ailedeki kişilerin birbiriyle _____ randevu alması gerekebilir. Ya da daha ekonomik bir çözüm: Evde kadınlar için ayrı, erkekler için ayrı birer televizyon _____ yapabiliriz. Bunu da mı beğenmediniz? Galiba her iki taraf için de çözümlerin en iyisi biraz _____ ve birbirine _____ .

Sizde Nasıldır?

- Kumanda kimdedir?
- Ne tür programlar izlersiniz?
- Kumanda kavgası nasıl biter?

Şekil 4.45. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi tamamlama anlatma etkinliği (s.126)

Şekil 4.45.’teki etkinlikte dil kullanıcılarından önce metnin bağlamına göre verilen sözcüklerin boşluklara yerleştirilerek tamamlanması ardından metinde farklı çözümler üretilmesine rağmen çözümü ortada kalan bir sorun için soruları yanıtlayarak sözlü iletişim kurmaları beklenmektedir. Tamamlama etkinliği Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni A2 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* “Çok fazla çaba göstermeden basit günlük konuşmalarla başa çıkabilir; soru sorup yanıtlayabilir ve tahmin edilebilecek günlük durumlarda, alışılmış konular hakkında düşünce ve bilgi alışverişinde bulunabilir. Önceden tahmin edilebilecek günlük durumların içeriğiyle başa çıkabilecek kadar temel dilsel araç dağarcığına sahiptir; ama genelde istediklerini ifade ederken odun vermek ve sözcük aramak zorunda kalabilir.” *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* “Planları, kararları, alışkanlıkları, günlük uğraşları hakkında bilgi verebilir ya da geçmişteki etkinlikleri ve kişisel deneyimlerini anlatabilir. Basit bir dille kendine ait şeyleri kısaca anlatabilir ve karşılaştırmalar yapabilir. Yüz yüze yapılan bir görüşmede basit bir konuşmayı başlatabilir, sürdürüp bitirebilir. Birisine hitap edebilir. Fikir, plan ve eylemler hakkında kısa gerekçeler gösterebilir ve açıklamalar getirebilir.” bir topluluk önünde konuşma yeterliği “Birkaç basit soruyu yanıtlayabilir. Sorulan soruların tekrarı ya da kolaylaştırılması durumunda basit soruları yanıtlayabilir.” ifadelerine uygun tasarlanmıştır.

12 Anket uygulayalım						
Ne Tür Programlar İzliyorsunuz?						
Sınıflıklar:	Haber	Müzik	Spor	Belgesel	Dizi	Film

Şekil 4.46. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi anket yapma etkinliği (s.121)

Şekil 4.46.'daki etkinlikte dil kullanıcılarının sınıfındaki arkadaşlarının adlarını listeleterek onların hangi tür programları izlediğini sözlü iletişim kurarak anket listesine işaretlemesi beklenmektedir. Bu anket yapma etkinliği çerçeve metin A2 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* "Gereğinde, konuştukları kişiden yardım alarak devamlı karşılaşılan durumlarda ve kısa konuşmalarda oldukça rahat anlaşılabilir. Çok fazla çaba göstermeden basit günlük konuşmalarla başa çıkabilir; soru sorup yanıtlayabilir ve tahmin edilebilecek günlük durumlarda, alışılmış konular hakkında düşünce ve bilgi alışverişinde bulunabilir. İnsanlar, yaşam ya da iş koşulları, gündelik işleri, hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları şeyler vb. hakkında kısa ve art arda sıralanmış basit deyimler ve tümceler kullanarak basit betimlemeler yapabilir. Basit, somut gereksinimleri karşılamak amacıyla, kişiye ait günlük olağan şeyleri, istekleri dile getirmek ve bunlar hakkında bilgi alabilmek için kısa ve alışılmış dilsel araçları kullanabilir." *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* "Günlük yaşamıyla ilgili; insanlar, bulunduğu mekânlar, işi ya da eğitim deneyimleri hakkında bilgi verebilir. Basit bir dille bir olay ya da iş hakkında kısa bilgi verebilir. Planları, kararları, alışkanlıkları, günlük uğraşları hakkında bilgi verebilir ya da geçmişteki etkinlikleri ve kişisel deneyimlerini anlatabilir." *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* "Sorulan soruların tekrarı ya da kolaylaştırılması durumunda basit soruları yanıtlayabilir. Birkaç basit soruyu yanıtlayabilir. Günlük yaşantısıyla ilgili bir konu üzerine kısa ve önceden hazırlanmış bir sunum yapabilir; fikir, plan ve eylemler hakkında kısa gerekçeler gösterebilir ve açıklamalar getirebilir." ifadelerine göre kurgulandığı saptanmıştır.

4.1.3.2. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

KONUŞMA

B) Yukarıdaki mesleklerle ilgili örnekteki gibi cümleler kurunuz.

KİM NE YAPIYOR?

A) Örnekteki gibi diyaloglar oluşturunuz.

A: O ne iş yapıyor?
B: O doktordur.
A: Onun mesleği nedir?
B: Onun mesleği doktorluktur.

A : .....
B : .....
A : .....
B : .....

Örnek: Garson lokantada çalışır. Müşterilere servis yapar.

Şekil 4.47. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi diyalog oluşturma, tümce kurma etkinliği (s.11,12)

Şekil 4.47.’deki diyalog oluşturma etkinliğinde dil kullanıcılarından örnekteki gibi resimdeki meslekle ilgili kısa bir diyalog oluşturmaları istenmiştir. Tümce kurma etkinliğinde ise dil kullanıcılarından biçimde verilen meslekleri diğer sözcüklerle birleştirerek şeklin hemen altındaki örnekteki gibi tümceler kurmaları beklenmektedir. Her iki konuşma becerisi etkinliği de söz konusu çerçeve metin A1 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* “Günlük gereksinimler ya da çok bilinen konular söz konusu olduğunda basit sorular sorabilir, sorulanları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve yapılanlara karşılık verebilir. Basit ve çoğunlukla kalıplaşmış deyimler kullanarak insanları ve mekânları anlatabilir. Kişiye ait şeyler ve somut gereksinimlerle ilgili basit deyimlerden oluşan çok temel bir dağarcığa sahiptir.” *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterlikleri* “Kendini tanıtabilir; ne iş yaptığını ve nerede oturduğunu söyleyebilir.” *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* “Bir konuşmacıyı tanıtmak veya tebrik etmek gibi önceden hazırlanmış kısa bir konuşmayı okuyabilir.” ifadeleri göz önüne alınarak kurgulanmıştır.

- B)** Aşağıdaki durumları okuyunuz. Bu durumlar karşısında ne yaparsınız? Anlatınız. **B)** Siz de sergilere katılıyor musunuz? Katıldığınız bir sergiyi veya farklı bir sosyal/ kültürel etkinliği paylaşınız.

- Metroda ayakta hamile bir yolcu gördünüz.
- Biri kapalı alanda sigara içiyor.
- Sınıf arkadaşınız teneffüste bayıldı.
- Yolunuzu kaybettiniz.
- Cüzdanınızı çaldılar.

Size fikir verebilir!

resim sergisi | tiyatro | gösteri | dans gösterisi
şenlik | sinema | şilr dinletisi | konser | festival
yanışma | şarkıcı | konferans | film izlemek | dans
etmek | şarkı söylemek | afiş | ara | keyif | vakit
geçirmek | alkış | beğeni | izleyici | dinlemek | şalr
müzik | sahne | dekor | kostüm | hayran | bilet
imza günü | albüm | sanat galerisi | müze | fuar
ziyaret etmek | tek kişilik gösteri | glşe | ziyaretçi

Şekil 4.48. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 ve A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi anlatma, söyleme, açıklama etkinliği (s.110, 42)

Şekil 4.48.’deki A1 düzeyi anlatma etkinliğinde dil kullanıcılarından etkinlikte verilen durumları yaşadıklarında ne yapacaklarını tasarlayıp düşündükten sonra sözlü

olarak aktarmaları A2 düzeyi etkinliğinde ise dil kullanıcılarından katıldıkları bir sergi veya sosyal/kültürel bir etkinlik ile ilgili sözlü aktarımda bulunmaları istenmiştir. A1 düzeyi anlatma etkinliğinin söz konusu çerçeve metin A1 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* “Günlük gereksinimler ya da çok bilinen konular söz konusu olduğunda basit sorular sorabilir, sorulanları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve yapılanlara karşılık verebilir. Basit ve çoğunlukla kalıplaşmış deyimler kullanarak insanları ve mekânları anlatabilir. Kişiyeye ait şeyler ve somut gereksinimlerle ilgili basit deyimlerden oluşan çok temel bir dağarcığa sahiptir.” *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* “Kendini tanıtabilir; ne iş yaptığını ve nerede oturduğunu söyleyebilir.” bir topluluk önünde konuşma yeterlikleri “Bir konuşmacıyı tanıtmak veya tebrik etmek gibi önceden hazırlanmış kısa bir konuşmayı okuyabilir.” ifadelerine, A2 düzeyi anlatma etkinliğinin ortak çerçeve metni A2 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* “Çok fazla çaba göstermeden basit günlük konuşmalarla başa çıkabilir; soru sorup yanıtlayabilir ve tahmin edilebilecek günlük durumlarda, alışlagelmiş konular hakkında düşünce ve bilgi alışverişinde bulunabilir. Basit, günlük durumlar söz konusu olduğunda alışlagelmiş meslek ve boş zamanlarla ilgili günlük meseleler hakkında, karmaşık olmayan, bire bir bilgi alışverişi yapıldığında anlaşılabilir. Önceden tahmin edilebilecek günlük durumların içeriğiyle başa çıkabilecek kadar temel dilsel araç dağarcığına sahiptir; ama genelde istediklerini ifade ederken odun vermek ve sözcük aramak zorunda kalabilir. Basit tümce kalıplarını kullanabilir ve ezberindeki tümceler, kısa sözcük grupları ve konuşma formülleri yardımıyla kendisinin ve bir başkasının ne yaptığı, nelere sahip olduğu ve mekânlar gibi konular hakkında anlaşılabilir. Günlük en basit temel durumlara yetecek kadar kısa ezberlediği deyimlerden oluşan kısıtlı bir dağarcığa sahiptir; olağan durumların dışında iletişim sık kesintiye uğrar ve anlaşmazlıklar ortaya çıkar.” *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* “Günlük yaşamıyla ilgili; insanlar, bulunduğu mekânlar, işi ya da eğitim deneyimleri hakkında bilgi verebilir. Basit bir dille bir olay ya da iş hakkında kısa bilgi verebilir. Planları, kararları, alışkanlıkları, günlük uğraşları hakkında bilgi verebilir ya da geçmişteki etkinlikleri ve kişisel deneyimlerini anlatabilir. Ailesi, yaşamı, yaşam şartları, eğitimi ve geçmişteki ya da şimdiki iş yaşamı hakkında bilgi verebilir.” *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* “Günlük yaşantısıyla ilgili bir konu üzerine kısa ve önceden hazırlanmış bir sunum yapabilir; fikir, plan ve eylemler hakkında kısa gerekçeler gösterebilir ve açıklamalar getirebilir. Birkaç basit soruyu yanıtlayabilir. Bilinen bir konu hakkında önceden hazırlanmış basit bir sunum yapabilir.” ifadeleri koşutunda hazırlandığı belirlenmiştir.

B) Aşağıdaki diyalogu okuyunuz ve sınıfta canlandırınız.

Müşteri : Hayırlı işler, kolay gelsin.
 Manav : Buyurun, hoş geldiniz.
 Müşteri : Ben bir kilo portakal almak istiyorum.
 Manav : Tabii, başka bir isteğiniz var mı?
 Müşteri : Yarım kilo da limon alayım.
 Manav : Tabii efendim, buyurun.
 Müşteri : Borcum ne kadar?
 Manav : Hepsi dört lira.
 Müşteri : Buyurun, hayırlı işler.

Şekil 4.49. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi canlandırma etkinliği (s.38)

Şekil 4.49.'daki canlandırma etkinliğinde dil kullanıcısından verilen diyalogu okuyarak canlandırmaları istenmektedir. Etkinlikte sözlü aktarımın yanında günlük yaşamda karşılaşılabilecek bir durum olan sebze meyve alış verişi bağlamında dil kullanıcısının kuracağı diyalogda kalıp ifadeleri ve alış verişte kullanılabilecek sözcük gruplarını sezdirmesi açısından önemli bir etkinlik olarak değerlendirilebilir. Esasında sözlü bir tekrar alıştırmaları olan bu etkinlik söz konusu çerçeve metin A1 düzeyi *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* "Bir konuşmacıyı tanıtmak veya tebrik etmek gibi önceden hazırlanmış kısa bir konuşmayı okuyabilir." *sözlü anlatım genel yeterliği* "Günlük gereksinimler ya da çok bilinen konular söz konusu olduğunda basit sorular sorabilir, sorulanları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve yapılanlara karşılık verebilir." ifadelerine uygun olarak kurgulanmıştır.

KONUŞMA

A) Aşağıdaki metni sınıfta canlandırınız.

Cengiz : Aaa! Merhaba Onur. Ne yapıyorsun burada?
 Onur : Merhaba Cengiz! Dağcılık için gerekli malzemeler almaya geldim.
 Cengiz : Sen dağcılıkla mı ilgileniyorsun?
 Onur : Evet, okuldaki dağcılık kulübüne üye oldum.
 Cengiz : Ben de o kulübe üyeyim.
 Onur : Öyle mi, çok sevindim.
 Cengiz : Önümüzdeki hafta Erciyes Dağı'na tırmanacağız.
 Onur : Evet, duydum. İlk kez dağa tırmanacağım, bu yüzden çok heyecanlıyım.
 Cengiz : Sen de göreceksin dağa tırmanmak harika bir deneyim.
 Onur : Heyecanla bekliyorum.
 Cengiz : Pekli, haftaya Erciyes Dağı'nda görüşürüz.

Şekil 4.50. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi canlandırma etkinliği (s.36)

Şekil 4.50.'deki canlandırma etkinliğinde dil kullanıcısından verilen diyalogu okuyarak canlandırmaları istenmektedir. Etkinlikte sözlü aktarımın yanında günlük yaşamda karşılaşılabilecek bir durum olan alış veriş bağlamında dil kullanıcısının kuracağı diyalogda kalıp ifadeleri ve alış verişte kullanılabilecek sözcük gruplarını sezdirmesi

açısından önemli bir etkinlik olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda sözlü bir tekrar alıştırmaları olan bu etkinliğin söz konusu çerçeve metin A2 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* “Basit, günlük durumlar söz konusu olduğunda alışlagelmiş meslek ve boş zamanlarla ilgili günlük meseleler hakkında, karmaşık olmayan, bire bir bilgi alışverişi yapıldığında anlaşılabilir. İnsanlar, yaşam ya da iş koşulları, gündelik işleri, hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları şeyler vb. hakkında kısa ve art arda sıralanmış basit deyimler ve tümceler kullanarak basit betimlemeler yapabilir. Basit, somut gereksinimleri karşılamak amacıyla, kişiye ait günlük olağan şeyleri, istekleri dile getirmek ve bunlar hakkında bilgi alabilmek için kısa ve alışlagelmiş dilsel araçları kullanabilir. Basit tümce kalıplarını kullanabilir ve ezberindeki tümceler, kısa sözcük grupları ve konuşma formülleri yardımıyla kendisinin ve bir başkasının ne yaptığı, nelere sahip olduğu ve mekânlar gibi konular hakkında anlaşılabilir.” *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* “Günlük yaşamıyla ilgili; insanlar, bulunduğu mekânlar, işi ya da eğitim deneyimleri hakkında bilgi verebilir. Bir şeyi anlatabilir veya basit bir sıralamayla sunabilir. Basit bir dille bir olay ya da iş hakkında kısa bilgi verebilir. Planları, kararları, alışkanlıkları, günlük uğraşları hakkında bilgi verebilir ya da geçmişteki etkinlikleri ve kişisel deneyimlerini anlatabilir. Basit bir dille kendine ait şeyleri kısaca anlatabilir ve karşılaştırmalar yapabilir. Basit sözcüklerle insanları, mekânları ve kendine ait olan şeyleri anlatabilir. Yüz yüze yapılan bir görüşmede basit bir konuşmayı başlatabilir, sürdürüp bitirebilir.” *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* “Günlük yaşantısıyla ilgili bir konu üzerine kısa ve önceden hazırlanmış bir sunum yapabilir; fikir, plan ve eylemler hakkında kısa gerekçeler gösterebilir ve açıklamalar getirebilir. Bilinen bir konu hakkında önceden hazırlanmış basit bir sunum yapabilir. Sorulan soruların tekrarı ya da kolaylaştırılması durumunda basit soruları yanıtlatabilir.” ifadelerine uygun olarak kurgulandığı gözlemlenmiştir.

4.1.3.3.İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

KONUŞMA	KONUŞMA
<p>10 Aşağıdaki soruları arkadaşlarımıza soralım.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anadiliniz ne? • Anadiliniz hangi dile benziyor? Türkçeye benziyor mu? • Kaç tane yabancı dil biliyorsunuz? • Başka hangi dilleri öğrenmek istiyorsunuz? Niçin? • Yabancı dil öğrenmek zor mu? 	<p>11 Sınıfımıza bakalım. Aşağıdaki gibi sorular yazalım. Arkadaşlarımıza soralım.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Burası okul mu? • Bu kalem mi? • Bu kim? • Sınıf büyük mü?

Şekil 4.51. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi anlatma ve tümce kurma etkinliği (s.17,58)

Şekil 4.51.’deki anlatma etkinliğinde dil kullanıcılarından soruların yanıtlarıyla bir anlatım gerçekleştirmeleri, tümce kurma etkinliğinde ise günlük yaşam için basit sorular

sormaları istenmiştir. Her iki konuşma etkinliği de ortak çerçeve metni *sözlü anlatım genel yeterliği* “Ancak konuşulanlar yavaş yavaş tekrarlandığında, başka sözcüklerle dile getirildiğinde ya da düzeltildiğinde çok basit bir biçimde anlaşılabilir. Günlük gereksinimler ya da çok bilinen konular söz konusu olduğunda basit sorular sorulabilir, soruların yanıtlanabilir, basit saptamalar yapılabilir ve yapılanlara karşılık verebilir. Basit ve çoğunlukla kalıplaşmış deyimler kullanarak insanları ve mekânları anlatabilir. Kişiyi ait şeyler ve somut gereksinimlerle ilgili basit deyimlerden oluşan çok temel bir dağarcığa sahiptir.” *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* “Kendini tanıtabilir; ne iş yaptığını ve nerede oturduğunu söyleyebilir.” *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* “Bir konuşmacıyı tanıtmak veya tebrik etmek gibi önceden hazırlanmış kısa bir konuşmayı okuyabilir.” ifadelerine uygun olarak kurgulanmıştır.

KONUŞMA

10 Arkadaşlarımızla grup oluşturalım. Bir kişi garson diğer kişiler müşteri olsun. Bir diyalog yazalım.

KONUŞMA

11 Aşağıdaki sorulardan birini seçelim ve konuşalım.

1. Nerede ve ne zaman doğdunuz?
2. Şimdiye kadar hangi ülkeleri gördünüz?
3. Türkiye’de İstanbul dışında başka bir şehre gittiniz mi?

Şekil 4.52. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi diyalog oluşturma ve anlatma etkinliği (s.15,30)

Şekil 4.52.’deki on numaralı etkinlikte dil kullanıcılarından günlük yaşam diyaloglarından garson ile müşteri diyalogu kurmaları, on bir numaralı etkinlikte ise verilen sorulardan birini seçerek konuşma yapmaları istenmektedir. İki konuşma becerisi etkinliği de Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni A2 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* “Çok fazla çaba göstermeden basit günlük konuşmalarla başa çıkabilir; soru sorup yanıtlayabilir ve tahmin edilebilecek günlük durumlarda, alışlagelmiş konular hakkında düşünce ve bilgi alışverişinde bulunabilir. Basit, günlük durumlar söz konusu olduğunda alışlagelmiş meslek ve boş zamanlarla ilgili günlük meseleler hakkında, karmaşık olmayan, bire bir bilgi alışverişi yapıldığında anlaşılabilir. İnsanlar, yaşam ya da iş koşulları, gündelik işleri, hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları şeyler vb. hakkında kısa ve art arda sıralanmış basit deyimler ve tümceler kullanarak basit betimlemeler yapabilir. Önceden tahmin edilebilecek günlük durumların içeriğiyle başa çıkabilecek kadar temel dilsel araç dağarcığına sahiptir; ama genelde istediklerini ifade ederken odun vermek ve sözcük aramak zorunda kalabilir. Basit, somut gereksinimleri karşılamak amacıyla, kişiye ait günlük olağan şeyleri, istekleri dile getirmek ve bunlar hakkında bilgi alabilmek için kısa ve alışlagelmiş dilsel araçları kullanabilir. Basit tümce kalıplarını kullanabilir ve ezberindeki tümceler, kısa sözcük grupları ve konuşma formülleri yardımıyla kendisinin ve

bir başkasının ne yaptığı, nelere sahip olduğu ve mekânlar gibi konular hakkında anlaşılabilir. Günlük en basit temel durumlara yetecek kadar kısa ezbere bildiği deyimlerden oluşan kısıtlı bir dağarcığa sahiptir; olağan durumların dışında iletişim sık kesintiye uğrar ve anlaşmazlıklar ortaya çıkar.” *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* “Bir şeyi anlatabilir veya basit bir sıralamayla sunabilir. Günlük yaşamıyla ilgili; insanlar, bulunduğu mekânlar, işi ya da eğitim deneyimleri hakkında bilgi verebilir. Basit bir dille bir olay ya da iş hakkında kısa bilgi verebilir. Planları, kararları, alışkanlıkları, günlük uğraşları hakkında bilgi verebilir ya da geçmişteki etkinlikleri ve kişisel deneyimlerini anlatabilir. Basit bir dille kendine ait şeyleri kısaca anlatabilir ve karşılaştırmalar yapabilir. Bir şeyin nesini beğenip beğenmediğini belirtebilir. Ailesi, yaşamı, yaşam şartları, eğitimi ve geçmişteki ya da şimdiki iş yaşamı hakkında bilgi verebilir. Basit sözcüklerle insanları, mekânları ve kendine ait olan şeyleri anlatabilir. Kısa bir görüşmeye başlamak, sürdürmek ve bitirmek için basit araçlar kullanabilir.” *bağlantılı tekli konuşma: gerekçelendirme yeterliği* “Çok kısa, önceden hazırlanmış, bilinen ve çok dikkatli dinlendiğinde anlaşılabilen ezberlenmiş bir içerik hakkında duyuru yapabilir.” *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* “Günlük yaşantısıyla ilgili bir konu üzerine kısa ve önceden hazırlanmış bir sunum yapabilir; fikir, plan ve eylemler hakkında kısa gerekçeler gösterebilir ve açıklamalar getirebilir. Birkaç basit soruyu yanıtlayabilir. Sorulan soruların tekrarı ya da kolaylaştırılması durumunda basit soruları yanıtlayabilir.” ifadelerinde belirtildiği gibi tasarlanmıştır.

YA SİZ?

YA SİZ?

Hafta sonu neler yapmak istiyorsunuz? Siz geçen hafta neler yaptınız?

Şekil 4.53. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 ve A2 düzeyi konuşma becerisi anlatma etkinliği (s.46,28)

İstanbul’da tüm okuma parçalarının ardından dil kullanıcılarına okuma parçasında geçen durumlarla ilgili yöneltilen sorular bulunmaktadır. Bu sorular “Ya Siz?” başlığı altında genellikle okuma parçası başına birer tane Şekil 4.53.’deki gibi verilmiş dil kullanıcılarının konuşma becerilerinin gelişmesi hedeflenmiştir.

4.1.3.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

4. Konuşalım. Tercihim

Günlük hayatınızda hangi taşıma araçlarını (vasıtaları) kullanıyorsunuz? Niçin?

Şekil 4.54. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi anlatma, söyleme, açıklama etkinliği (s.125)

Şekil 4.54.'teki konuşma etkinliğinde dil kullanıcısından verilen soruya göre planlı bir konuşma yapması beklenmektedir. Soru günlük yaşam içinde olabilecek faaliyetleri kapsadığından dilin iletişimsel boyutunu ön plana çıkarmaktadır. Bu konuşma etkinliği ortak çerçeve metni A1 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* "Günlük gereksinimler ya da çok bilinen konular söz konusu olduğunda basit sorular sorabilir, sorulanları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve yapılanlara karşılık verebilir. Basit ve çoğunlukla kalıplaşmış deyimler kullanarak insanları ve mekânları anlatabilir. Kişiye ait şeyler ve somut gereksinimlerle ilgili basit deyimlerden oluşan çok temel bir dağarcığa sahiptir." *bağlantılı teklî konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* "Kendini tanıtabilir; ne iş yaptığını ve nerede oturduğunu söyleyebilir." *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* "Bir konuşmacıyı tanıtmak veya tebrik etmek gibi önceden hazırlanmış kısa bir konuşmayı okuyabilir." ifadelerine uygun olarak kurgulanmıştır.

4. Konuşalım. Gülmece

Ülkenizdeki ünlü bir mizah kahramanının fıkrasını anlatınız.

Şekil 4.55. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi sözlü anlatım (konuşma) becerisi anlatma, söyleme, açıklama etkinliği (s.127)

Şekil 4.55.'teki konuşma etkinliğinde dil kullanıcısından verilen konuya göre planlı bir konuşma yapması, bir fıkra anlatması beklenmektedir. Soru günlük yaşam içinde olabilecek faaliyetleri kapsadığından dilin iletişimsel boyutunu ön plana çıkarmaktadır. Bu konuşma etkinliği ortak çerçeve metni A2 düzeyi *sözlü anlatım genel yeterliği* "Çok fazla çaba göstermeden basit günlük konuşmalarla başa çıkabilir; soru sorup yanıtlayabilir ve tahmin edilebilecek günlük durumlarda, alışlagelmiş konular hakkında düşünce ve bilgi alışverişinde bulunabilir. Basit, günlük durumlar söz konusu olduğunda alışlagelmiş meslek ve boş zamanlarla ilgili günlük meseleler hakkında, karmaşık olmayan, bire bir bilgi alışverişi yapıldığında anlaşılabilir. İnsanlar, yaşam ya da iş koşulları, gündelik işleri, hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları şeyler vb. hakkında kısa ve art arda sıralanmış basit deyimler ve tümceler kullanarak basit betimlemeler yapabilir. Önceden tahmin edilebilecek günlük durumların içeriğiyle başa çıkabilecek kadar temel dilsel araç dağarcığına sahiptir; ama genelde istediklerini ifade ederken ödün vermek ve sözcük aramak zorunda kalabilir. Basit, somut gereksinimleri karşılamak amacıyla, kişiye ait günlük olağan şeyleri, istekleri dile getirmek ve bunlar hakkında bilgi alabilmek için kısa ve alışlagelmiş dilsel araçları kullanabilir. Basit tümce kalıplarını kullanabilir ve ezberindeki tümceler, kısa sözcük

grupları ve konuşma formülleri yardımıyla kendisinin ve bir başkasının ne yaptığı, nelere sahip olduğu ve mekânlar gibi konular hakkında anlaşabilir. Günlük en basit temel durumlara yetecek kadar kısa ezbere bildiği deyimlerden oluşan kısıtlı bir dağarcığa sahiptir; olağan durumların dışında iletişim sık kesintiye uğrar ve anlaşmazlıklar ortaya çıkar.” *bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma yeterliği* “Bir şeyi anlatabilir veya basit bir sıralamayla sunabilir. Günlük yaşamıyla ilgili; insanlar, bulunduğu mekânlar, işi ya da eğitim deneyimleri hakkında bilgi verebilir. Basit bir dille bir olay ya da iş hakkında kısa bilgi verebilir. Planları, kararları, alışkanlıkları, günlük uğraşları hakkında bilgi verebilir ya da geçmişteki etkinlikleri ve kişisel deneyimlerini anlatabilir. Basit bir dille kendine ait şeyleri kısaca anlatabilir ve karşılaştırmalar yapabilir. Bir şeyin nesini beğenip beğenmediğini belirtebilir. Ailesi, yaşamı, yaşam şartları, eğitimi ve geçmişteki ya da şimdiki iş yaşamı hakkında bilgi verebilir. Basit sözcüklerle insanları, mekânları ve kendine ait olan şeyleri anlatabilir. Kısa bir görüşmeye başlamak, sürdürmek ve bitirmek için basit araçlar kullanabilir. Yüz yüze yapılan bir görüşmede basit bir konuşmayı başlatabilir, sürdürüp bitirebilir. Birisine hitap edebilir.” *kamu duyurusu yeterliği* “Çok kısa, önceden hazırlanmış, bilinen ve çok dikkatli dinlendiğinde anlaşılabilen ezberlenmiş bir içerik hakkında duyuru yapabilir.” *bir topluluk önünde konuşma yeterliği* “Günlük yaşantısıyla ilgili bir konu üzerine kısa ve önceden hazırlanmış bir sunum yapabilir; fikir, plan ve eylemler hakkında kısa gerekçeler gösterebilir ve açıklamalar getirebilir. Birkaç basit soruyu yanıtlayabilir. Bilinen bir konu hakkında önceden hazırlanmış basit bir sunum yapabilir. Sorulan soruların tekrarı ya da kolaylaştırılması durumunda basit soruları yanıtlayabilir.” ifadelerine göre oluşturulmuştur.

4.1.4. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’ne Göre Örneklem Alınan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının A1 ve A2 Düzeyi Sözlü Anlatım (Karşılıklı Konuşma) Becerisi ve Sözlü Anlatım (Karşılıklı Konuşma) Becerisine İlişkin Etkinliklerin İncelenmesi

Dilin günlük yaşamda kullanımında bir problemin çözümlenmesi için dil kullanıcısının belli görevlerin sorumluluğunu alarak gerçekleştirmesi gerekir. Bu yöntemle dil kullanıcısı gerçek bir dil kullanıcısına haline gelir. Dil kullanıcısı, dili sadece öğretim gördüğü bir ortamda öğrenmez, dili aynı anda sosyal bir çevrede kullanabilecek hale gelir. Yabancı dil öğretimi sürecinde son zamanlarda özellikle ortaya atılan yaratıcılık, öz yönetim, eylem ve ifadelerin geliştirilmesi aynı anda eylem odaklı yaklaşımın da esas amacıdır. Sözlü anlatımdan farklı olarak plansız ve doğal gelişen bildirişim örneklerini içeren karşılıklı konuşma temel becerisi ile ilgili Yeni Hitit serisinin A1 ve A2 düzeyi ders

kitabında her ünite için kitabın sonunda etkinlikler verilmiştir. Bu etkinliklerin içeriklerine göre dağılımı tablo 4.16.'da verilmiştir.

Tablo 4.16. *Yeni Hitit A1-A2 Düzeyinde Karşılıklı Konuşma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Karşılıklı Konuşma	Üniteler												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
Etkinlik Türü													
Karşılaştırma	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	2	6
Kontrol Etme	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Tahmin Etme	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2
Anlatma, Söyleme, Sorma	1	2	1	0	0	2	0	2	0	0	0	0	8
Yarışma	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	2
Öyküleme	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Not alma	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Genel Toplam	2	2	1	3	2	2	2	2	2	2	2	2	24

Tablo 4.16. incelendiğinde ilk 6 ünite A1 düzeyi, 7-12 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin sözlü anlatım etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Karşılıklı konuşma becerisi için A1 giriş düzeyi için 12, A2 ara düzeyi için 12, sözlü anlatım (karşılıklı konuşma) becerisi için toplam 24 etkinlik olduğu görülmektedir. Kitapta karşılıklı konuşma etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de eşit sayıda etkinlik sunulduğu görülmektedir. Ünite başına düşen etkinlik sayısı az olduğu için etkinlik türlerinin her üniteye farklılaştığı da görülmektedir. Yeni Hitit Temel 1 Ders kitabındaki karşılıklı konuşma becerisi etkinlikleri çerçeve metninde sözlü etkileşim başlığı altında değerlendirilen karşılıklı konuşma becerisi için yeterlikler açısından incelenmiş ve tüm karşılıklı konuşma etkinlikleri bu yeterliklerine uygun olduğu gözlemlenmiştir.

Gazi ve İstanbul A1-A2 düzeyi ders kitabı incelendiğinde karşılıklı konuşma adı altında bir dil becerisi olmamakla birlikte bu beceriye ilişkin herhangi bir etkinlik de görülmemiştir.

Karşılıklı konuşma becerisiyle öğrencilerin abeceyi ve o dildeki hece gruplarını bilme, tanışma kalıplarını tanıma ve kullanma, kendini, başka varlıkları tanıtabilme, adres sorabilme ve adres tarif edebilme, basit tümcelerle soru sorabilme, basit ve kısa tümcelerle sorulan sorulara yanıt verme, günlük yaşamda gerekli günlük nezaket ifadelerini kullanabilme, özür ve dileklerini ifade etme, günlük gereksinimlerine ilişkin iletişim kurma becerilerini edinmeleri beklenmektedir. Karşılıklı konuşmada dil kullanıcılarının birbirlerini anlayarak karşılıklı bildirişim halinde olmaları büyük önem taşımaktadır. Bu iletişim biçiminde karşılıklı konuşma kurallarına kesinlikle uyulması gerekir.

Tablo 4.17. *Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti A1-A2 Düzeyinde Karşılıklı Konuşma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Karşılıklı Konuşma Becerisi	Üniteler																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Toplam
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Toplam
Boşluğa Yazma, Yanıtlama	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Diyalog Oluşturma	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	6	
Canlandırma	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
Anlatma, Söyleme, Açıklama	1	1	2	1	5	1	4	2	1	3	1	0	2	0	3	0	27
Metin Oluşturma	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Genel Toplam	5	2	4	3	6	2	4	3	1	3	1	0	2	0	4	1	41

Tablo 4.17. incelendiğinde ilk 8 ünite A1 giriş düzeyi, 9-16 arasındaki üniteler ise A2 ara düzeyine ilişkin sözlü anlatım etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Karşılıklı konuşma becerisi için A1 giriş düzeyi için 29, A2 ara düzeyi için 22, sözlü anlatım (karşılıklı konuşma) becerisi için toplam 41 etkinlik olduğu görülmektedir. Kitapta karşılıklı konuşma etkinlik sayısına bakıldığında A1 giriş düzeyinde A2'ye göre karşılıklı konuşma becerisine daha fazla ağırlık verilmiştir denilebilir. Her iki temel düzeyde de sözlü anlatım için en temel etkinlikler olan sorma, anlatma ve sorulara sözlü yanıt verme etkinliklerinin fazlaca yer aldığı görülmektedir. Yedi İklim temel düzey ders kitaplarındaki konuşma becerisi etkinlikleri söz konusu çerçeve metinde sözlü etkileşim başlığı altında değerlendirilen karşılıklı konuşma becerisi için yeterlikler açısından incelenmiş ve tüm karşılıklı konuşma etkinliklerinin bu yeterliklere uygun olduğu gözlemlenmiştir. Örneklem alınan A1 ve A2 düzeyi ders kitaplarının karşılıklı konuşma becerisine ilişkin etkinlik sayı ve türleri açısından Tablo 4.18.'e karşılaştırmalı olarak bakıldığında 41 karşılıklı konuşma becerisi etkinliğiyle Yedi İklim A1-A2 düzeyi ders kitaplarının diğer ders kitaplarına göre en fazla etkinliği içerdiği görülmektedir. Gazi ve İstanbul ders kitapları Sözlü anlatım becerisini Konuşma ve karşılıklı konuşma olarak ikiye ayırmadığından bu açıdan değerlendirilememiştir.

Tablo 4.18. *Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Örneklem Ders Kitaplarının A1-A2 Düzeyinde Sözlü Anlatım (Karşılıklı Konuşma) Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Karşılıklı Konuşma Becerisi	Hitit	Yedi İklim	Toplam
Etkinlik Türü			Toplam
Karşılaştırma	6	0	6
Kontrol Etme	2	0	2
Tahmin Etme	2	0	2
Anlatma, Söyleme, Sorma	8	27	35
Yarışma	2	0	2
Öyküleme	2	0	2
Not alma	2	0	2
Boşluğa Yazma, Yanıtlama	0	2	2
Diyalog Oluşturma	0	6	6

Canlandırma	0	3	3
Metin Oluşturma	0	3	3
Genel Toplam	24	41	65

4.1.4.1. Yeni Hitit A1-A2 Düzeyi Ders Kitabı sözlü anlatım (karşılıklı konuşma) becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

Karşılaştıralım, karar verelim		Ev Kuruyoruz	
<p>BEKO 9CS60 LCD TV</p> <ul style="list-style-type: none"> • 62 ekran • 70 kanal hafızası • Aynı anda iki kanal seyretme • Çocuk kilidi • Garanti süresi 2 Yıl <p><i>Televizyon selpası hediye!</i></p> <p>Axess ve Maximum ile peşin fiyatına 8 taksit! 1.500 YTL.</p>	<p>SONY MHC-50 MÜZİK SETİ</p> <ul style="list-style-type: none"> • CD kapasitesi: 3 • FM/AM Radyo Kanalları • DVD formatlı CD alma <p>Axess ve Maximum ile peşin fiyatına 8 taksit! 450 YTL.</p>	<p>SIEMENS SE 55 M BULAŞIK MAKİNASI</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5 yıkama programı • Hızlı yıkama • Bardak koruma sistemi • Tek sepet yıkama • Sessiz yıkama • Çocuk kilidi • Kapasite: 12 kişilik yemek takımı <p>Bonus ve Axess ile 12 ay vade fırsatı 750 YTL.</p>	<p>PANASONIC KX-TG1070 KABLOSUZ TELEFON</p> <ul style="list-style-type: none"> • 6 zil sesi • 50 kapasiteli telefon rehberi • Telesekreter • Konferans görüşme <p>Bonus ve Axess ile 12 ay vade fırsatı 69 YTL.</p>
Ürün	Özellikleri	Fiyat	Ödeme Sekli

Şekil 4.56. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi Karşılıklı konuşma becerisi karşılaştırma etkinliği (s.162)

Şekil 4.56.'daki etkinlikte dil kullanıcılarından iki farklı tablodan (diğer tablo fazla yer kaplayacağı düşünüldüğünden) dört farklı ürünün özellikleri, fiyatı, ödeme şekli gibi bilgilerini karşılaştırarak her açıdan uygun olan ürünü karşılıklı konuşma becerisi içinde seçmeleri hedeflenmiştir. Bu etkinlik söz konusu çerçeve metin A1 düzeyi *anadili konuşurlarını anlama yeterliği* “Konuşma arkadaşları kendisine anlayış göstererek tane tane, anlaşılır biçimde ve tekrarlayarak hitap ettiğinde, basit ve somut gereksinimleri karşılamak için günlük deyimleri anlayabilir.” ifadesine, *sohbet yeterliği* “Anlayışlı konuşma arkadaşları kendisine yavaş, tane tane ve tekrarlayarak hitap ettiklerinde basit günlük gereksinimlere ilişkin günlük ifadeleri anlayabilir.” ifadesine, *söyleşi yeterliği* “Bir söyleşide, yavaş, anlaşılır, doğrudan ve deyim kullanılmadan kendisine yöneltilen basit kişisel soruları yanıtlayabilir.” ifadesine, *bir amaca ilişkin işbirliği yeterliği* “Kendisine özenle ve çok yavaş sorulan soruları, yöneltilen talimatları ve kısa, basit yol tariflerini anlayabilir.” ifadesine, *bilgi alışverişi yeterliği* “En önemli gereksinimler ya da çok alışlagelmiş konulara ilişkin basit sorular sorabilir ve soruları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve benzeri saptamalara karşılık verebilir.” ifadelerine, *sesletim ve tonlama yeterliği* “Kendisiyle konuşan anadili konuşurları, onun konuştuğu dil ailesine mensup olan yabancılarla konuşmaya alışıkça çok kısıtlı, ezberlenmiş sözcük ve

deyimlerden oluşan bir dağarcığı sesletim ettiğinde, biraz çaba göstererek söylediklerini anlayabilirler.” ifadesine uygun kurgulandığı gözlemlenmiştir.

Şekil 4.57. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi anlatma etkinliği (s.163,164)

Şekil 4.57.'deki etkinlikte spor merkezine gitmek isteyen dil kullanıcısının hangi spor merkezini tercih etmesi daha uygun olacağı spor merkezlerinin özellikleri karşılıklı olarak konuşulup dinlendikten sonra karar vermesi amaçlanmaktadır. Spor dalları, bu tür spor merkezlerinde hangi hizmetler olduğu hakkında bilgiler de veren görsel araçları kullanan, verilen bilgilerin günlük yaşama aktarılmasını ve öğrencilerin derse etkin katılımını sağlayan bu etkinliğin çerçeve metin A1 düzeyi anadili konuşurlarını anlama yeterliği “En önemli gereksinimler ya da çok alışlagelmiş konulara ilişkin basit sorular sorabilir ve soruları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve benzeri saptamalara karşılık verebilir.” *sohbet yeterliği* “Anlayışlı konuşma arkadaşları kendisine yavaş, tane tane ve tekrarlayarak hitap ettiklerinde basit günlük gereksinimlere ilişkin günlük ifadeleri anlayabilir.” *söyleşi yeterliği* “Bir söyleşide, yavaş, anlaşılır, doğrudan ve deyim kullanılmadan kendisine yöneltilen basit kişisel soruları yanıtlayabilir.” *bir amaca ilişkin işbirliği yeterliği* “Birisinden bir şey isteyebilir ve birisine bir şey verebilir.” *bilgi alışverişi yeterliği* “Konuşma arkadaşları kendisine anlayış göstererek tane tane, anlaşılır biçimde ve tekrarlayarak hitap ettiğinde, basit ve somut gereksinimleri karşılamak için günlük deyimleri anlayabilir.” *akıcılık yeterliği* “Çok kısa, kalıplaşmış ve çoğunlukla önceden ezberlenmiş anlatımları kullanabilir; ancak sözcük bulmak, az bilinen sözcükleri söyleyebilmek ve bildirişim kopukluklarını gidermek için sık sık ara verir.” ifadelerine göre tasarlandığı saptanmıştır.

Okuyalım, anlatalım
Neleri Hatırlıyorsun?

Sadık, Ege'li bir çiftçinin oğludur. Üniversitede gazetecilik okumak için İstanbul'a gider. Üniversite yıllarında politikayla ilgilenir ve cezaevine girer. Bu nedenle babası Hüseyin Bey Sadık'a kızar ve onunla bir daha konuşmaz. Sadık İstanbul'da evlenir ve bir oğlu olur. Ne yazık ki esini doğumda kaybeder. Yıllar geçer, küçük oğlu Deniz beş yaşına gelir ancak Sadık'ın sağlığı çok kötüdür. Sadık, ölmeden önce oğlunu babası Hüseyin Bey'in yanına, Ege'ye götürmek ister. Deniz, çiftlikte çok cilgin, harika bir aileyle karşılaşır. Dedesi, babaannesi, amcası, yengesi ve kuzenleri ile tanışır ve çiftlikte Deniz için çok güzel bir hayat başlar. Deniz orada mutluyken babası ve dedesi arasındaki tartışmalar devam etmektedir.

Ali Usta Muğla'da, bir köyde dondurmacıdır . Ancak son zamanlarda işleri kötü gitmektedir , çünkü herkes büyük markaların dondurmalarından almaktadır . Ali Usta kendi dondurmalarının reklamını yapmak ister . Bunun için son parasıyla bir dondurma arabası alır ve köy köy gezmeye başlar . Ancak kasabanın yaramaz çocukları bedava dondurma yemek isterler ve bir gün Ali Usta'nın arabasını çalarlar . Bir nehrin yakınında oturup dondurmaların hepsini bitirirler . Ali Usta uzun süre arabasını arar ama bulamaz . "Arabamı büyük dondurma firmalarından biri aldı!" diye düşünür . Kasabadaki bütün dondurmacılara gider ve arabasını ister . O sırada yaramaz çocuklar tek tek hasta olur .

Şekil 4.58. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi anlatma etkinliği (s.168)

Şekil 4.58.'de 5 filme ilişkin afişler ve 2 filme ilişkin açıklamalar verilmiştir. Dil kullanıcısından bu bilgileri okuyup anladıktan sonra karşılıklı bildirişime geçerek anlatması beklenmektedir. Türk kültürüne ilişkin sanatsal faaliyetlerden de dil kullanıcıını haberdar eden etkinlik görsellerle desteklenmiştir. Söz konusu anlatma etkinliği Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni A2 düzeyi *anadili konuşurlarını anlama yeterliği* "Fazla çaba göstermeden günlük konuşmalarla başa çıkacak kadar anlayabilir. Kendisiyle anlaşılır, ölçünlü bir dille ve bilinen konular hakkında konuşulduğunda söyleneni genelde anlar; ama zaman söylenenin tekrarlanmasını ya da başka sözcüklerle ifade edilmesini isteyebilir. Basit günlük konuşmalarda yavaş ve anlaşılır bir biçimde kendisine hitap edildiğinde ve anlamasına yardımcı olduğunda söyleneni anlayabilir." *sohbet yeterliği* "Günlük olağan durumlarda herkesi ilgilendiren konular hakkında yapılan kısa konuşmalara katılabilir. Kendisiyle anlaşılır ve ölçünlü bir dille alışlagelmiş konular hakkında konuşulduğunda genellikle söyleneni anlar; ama söylenenin tekrarlanmasını ya da başka sözcüklerle ifade edilmesini isteyebilir." *arkadaşlar arasında resmiyete dayanmayan tartışma yeterliği* "Birisinin söylediklerini onaylayabilir ya da birisine itiraz edebilir. Kendisine anlaşılır bir dille, yavaş yavaş hitap edildiğinde pratik günlük sorunları basitçe dile getirebilir." *söyleşi yeterliği* "Bir söyleşide, söylemek istediklerini ifade edebilmek için, zaman açıklama yapılmasını isteyip yardım alabiliyorsa düşündüğünü anlatabilir, bildiği konularda bilgi verebilir ve fikir yürütebilir." *bilgi alışverişi yeterliği* "Günlük pratik gereksinimlerle başa çıkabilir; karmaşık olmayan teknik bilgileri bulabilir ve başkalarına iletebilir." *sesletim ve tonlama yeterliği* "Fark edilen yabancı aksana

rağmen, genelde anlaşılabilir bir sesletime sahiptir ama konuşma arkadaşı zaman zaman söylenenin tekrarını rica edebilir.” *toplumdilbilgisel uygunluk yeterliği* “Basit bir bilgi alışverişi yapmak, istekleri bildirmek, düşünce ve görüşleri dile getirmek gibi temel dil işlevlerini kullanabilir ve onlara karşılık verebilir. En basit ve en çok kullanılan kalıp ifadeleri kullanarak temel sıradan durumlarda basit ama etkili bir biçimde iletişime girebilir.” ifadeleri uygun kurgulandığı görülmüştür.

Yanıtlayalım, karşılaştıralım
Bizimkiler

Konuşma Konularınız	Notlarınız	Değerlendirmeniz	
		Benzer	Farklı
Ailenizde kimler var?			
Nasıl bir evde yaşıyorsunuz?			
Evde hangi konularda kararları kim veriyor?			
Evinizde genel kurallar var mı?			
Aile içi sohbet konuları nelerdir?			
Evinizde hangi konularda tartışmalar olur?			
Evinizde görev paylaşımı var mı? Nasıl?			
Evde ne gibi kutlamalar yaparsınız? (bayram, yeni yıl vb.)			
Uzun tatillerde neler yaparsınız?			
Evde hayvan besliyor musunuz?			
Hafta sonu etkinlikleriniz nelerdir?			

Şekil 4.59. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi karşılaştırma etkinliği (s.169)

Şekil 4.59. içindeki etkinlikte karşılıklı konuşmanın gereği olarak her iki dil kullanıcısının kendi aileleri için tablodaki soruları yanıtlayıp notlar aldıktan sonra iki ailenin benzer veya farklı yönlerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Türk kültürüne ilişkin geniş aile kavramının da bu etkinlikte işlendiği görülmektedir. Bu etkinlik Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni A2 düzeyi *anadili konuşurlarını anlama yeterliği* “Fazla çaba göstermeden günlük konuşmalarla başa çıkacak kadar anlayabilir. Basit günlük konuşmalarda yavaş ve anlaşılır bir biçimde kendisine hitap edildiğinde ve anlamasına yardımcı olduğunda söyleneni anlayabilir.” *sohbet yeterliği* “İletişim kurmak için çok kısa konuşmalar yapabilir, ama söylenenleri yeterli derecede anlayamadığı için konuşmayı sürdürmez; ancak konuştukları kişiler, söylediklerini anlatabilmek için çaba gösterirlerse onları anlayabilir. Günlük olağan durumlarda herkesi ilgilendiren konular hakkında yapılan kısa konuşmalara katılabilir.” *arkadaşlar arasında resmiyete dayanmayan tartışma yeterliği* “Kendisine anlaşılır bir dille, yavaş yavaş hitap edildiğinde pratik günlük sorunları basitçe dile getirebilir. Öneriler yapabilir ve yapılan önerilere karşılık verebilir. Birisinin söylediklerini onaylayabilir ya da birisine itiraz edebilir.” *söyleşi yeterliği* “Bir söyleşide, söylemek istediklerini ifade edebilmek için, zaman

açıklama yapılmasını isteyip yardım alabiliyorsa düşündüğünü anlatabilir, bildiği konularda bilgi verebilir ve fikir yürütebilir.” *bir amaca ilişkin işbirliği yeterliği* “Söyleneni çok fazla çaba sarf etmeden alışlagelmiş görevleri yerine getirebilecek kadar anlar ve anlamadığının tekrarlanmasını basit bir biçimde rica edebilir.” *bilgi alışverişi yeterliği* “En önemli gereksinimler ya da çok alışlagelmiş konulara ilişkin basit sorular sorabilir ve soruları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve benzeri saptamalara karşılık verebilir. Fazla çaba harcamadan basit günlük konuşmalarla başa çıkacak kadar anlayabilir. Günlük pratik gereksinimlerle başa çıkabilir; karmaşık olmayan teknik bilgileri bulabilir ve başkalarına iletebilir. Alışkanlıklar ve günlük uğraşlar hakkında sorular sorabilir ve benzeri soruları yanıtlayabilir. Karmaşık olmayan ve bire bir bilgi alışverişi yapılan basit günlük durumlarda karşısındakiyle anlaşabilir.” *toplumdilbilgisel uygunluk yeterliği* “En basit ve en çok kullanılan kalıp ifadeleri kullanarak temel sıradan durumlarda basit ama etkili bir biçimde iletişime girebilir. Basit bir bilgi alışverişi yapmak, istekleri bildirmek, düşünce ve görüşleri dile getirmek gibi temel dil işlevlerini kullanabilir ve onlara karşılık verebilir.” ifadelerine uygun tasarlanmıştır.

Şekil 4.60. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi yarışma etkinliği (s.165)

Şekil 4.60.’ta verilen karşılıklı konuşma etkinliğinde 15 farklı başlıklar verilmiş ve dil kullanıcılarından tüm bu başlıklarla ilgili planlarını doğaçlama olarak üç dakikada anlatmaları istenmiştir. Konu başlıklarına bakıldığında temel ara düzey dil kullanıcısının çok farklı alanlarla ilgili sözcük ve anlatım becerisinin yeni başlayan bir dil kullanıcısından daha fazlası beklendiği görülmektedir. Hatta daha kısa sürede anlatanın yarışmayı kazanacağı bildirilmiştir. Bu durum bile A2 düzeyi için beklentinin fazla olduğunu göstermektedir. Bu karşılıklı konuşma becerisi yarışma etkinliğinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni A2 düzeyi *anadili konuşurlarını anlama yeterliği* “Fazla çaba göstermeden günlük konuşmalarla başa çıkacak kadar anlayabilir. Basit günlük konuşmalarda yavaş ve anlaşılır bir biçimde kendisine hitap edildiğinde ve anlamasına yardımcı olduğunda söyleneni anlayabilir.” *sohbet yeterliği* “İletişim kurmak için çok

kısa konuşmalar yapabilir, ama söylenenleri yeterli derecede anlayamadığı için konuşmayı sürdüremez; ancak konuştukları kişiler, söylediklerini anlatabilmek için çaba gösterirlerse onları anlayabilir. Günlük olağan durumlarda herkesi ilgilendiren konular hakkında yapılan kısa konuşmalara katılabilir.” *arkadaşlar arasında resmiyete dayanmayan tartışma yeterliği* “Kendisine anlaşılır bir dille, yavaş yavaş hitap edildiğinde pratik günlük sorunları basitçe dile getirebilir. Öneriler yapabilir ve yapılan önerilere karşılık verebilir. Birisinin söylediklerini onaylayabilir ya da birisine itiraz edebilir.” *söyleşi yeterliği* “Bir söyleşide, söylemek istediklerini ifade edebilmek için, zaman açıklama yapılmasını isteyip yardım alabiliyorsa düşündüğünü anlatabilir, bildiği konularda bilgi verebilir ve fikir yürütebilir.” *bir amaca ilişkin işbirliği yeterliği* “Söyleneni çok fazla çaba sarf etmeden alışlagelmiş görevleri yerine getirebilecek kadar anlar ve anlamadığının tekrarlanmasını basit bir biçimde rica edebilir.” *bilgi alışverişi yeterliği* “En önemli gereksinimler ya da çok alışlagelmiş konulara ilişkin basit sorular sorabilir ve soruları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve benzeri saptamalara karşılık verebilir. Fazla çaba harcamadan basit günlük konuşmalarla başa çıkacak kadar anlayabilir. Günlük pratik gereksinimlerle başa çıkabilir; karmaşık olmayan teknik bilgileri bulabilir ve başkalarına iletebilir. Alışkanlıklar ve günlük uğraşlar hakkında sorular sorabilir ve benzeri soruları yanıtlayabilir. Karmaşık olmayan ve bire bir bilgi alışverişi yapılan basit günlük durumlarda karşısındakiyle anlaşılabilir.” *toplumdilbilgisel uygunluk yeterliği* “En basit ve en çok kullanılan kalıp ifadeleri kullanarak temel sıradan durumlarda basit ama etkili bir biçimde iletişime girebilir. Sık ve belirgin biçimde duraksayıp söze tekrar başlamak zorunda kalsa da, kısa konuşmalarla başa çıkmak için, pek çaba harcamadan, bilinen bir konuya ilişkin deyimleri kullanabilir.” *sesletim ve tonlama yeterliği* “Fark edilen yabancı aksana rağmen, genelde anlaşılan bir sesletime sahiptir ama konuşma arkadaşı zaman zaman söylenenin tekrarını rica edebilir.” *akıcılık yeterliği* “Basit bir bilgi alışverişi yapmak, istekleri bildirmek, düşünce ve görüşleri dile getirmek gibi temel dil işlevlerini kullanabilir ve onlara karşılık verebilir.” ifadelerine uygun tasarlandığı saptanmıştır.

KÜRESEL ISINMANIN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

Son araştırmalara göre 2070'te Türkiye genelinde sıcaklıklar 6 derece kadar yükselecek, Karadeniz Bölgesi dışında yağışlar iyice azalacak. Ekosistem değişince, birçok canlı türü de yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacak.

DEDİKODU YAPMANIN FAYDALARI

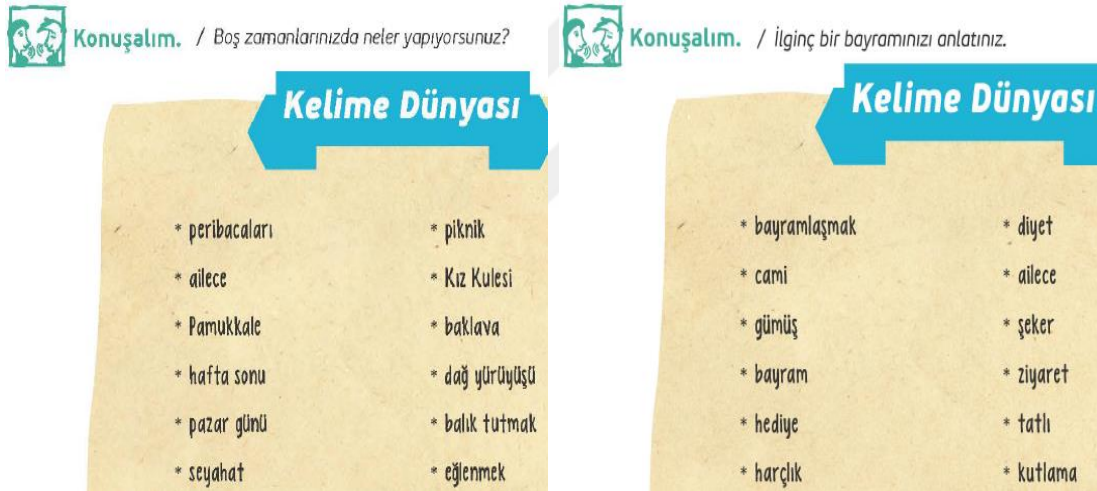
Uzmanlara göre dedikodu yapmanın insan sağlığı için faydaları var. Dedikodu yapmak insanın sosyal becerilerini geliştiriyor. İnsanlar dedikodu yoluyla birbirleriyle düşüncelerini ve duygularını paylaşıyorlar. Böylece kendi sorunlarından uzaklaşıyor ve daha çok sosyal iletişim kuruyorlar. Bu da insanlar üzerindeki stresin azalmasını sağlıyor.

Şekil 4.61. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi tahmin etme etkinliği (s.172)

Şekil 4.61.'deki etkinlikte sekiz farklı haber başlığı verilmiş dil kullanıcılarından bu başlıkların haber metinlerini tahmin etmeleri istenmiştir. Tahmin etme etkinliği Başlıkların konu alanına giren sözcükleri de bilmelerini gerektirmektedir. Bu karşılıklı konuşma becerisi etkinliğinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni A2 düzeyi *anadili konuşurlarını anlama yeterliği* "Fazla çaba göstermeden günlük konuşmalarla başa çıkacak kadar anlayabilir. Basit günlük konuşmalarda yavaş ve anlaşılır bir biçimde kendisine hitap edildiğinde ve anlamasına yardımcı olduğunda söyleneni anlayabilir." *sohbet yeterliği* "İletişim kurmak için çok kısa konuşmalar yapabilir, ama söylenenleri yeterli derecede anlayamadığı için konuşmayı sürdüremez; ancak konuştukları kişiler, söylediklerini anlatabilmek için çaba gösterirlerse onları anlayabilir. Günlük olağan durumlarda herkesi ilgilendiren konular hakkında yapılan kısa konuşmalara katılabilir." *arkadaşlar arasında resmiyete dayanmayan tartışma yeterliği* "Kendisine anlaşılır bir dille, yavaş yavaş hitap edildiğinde pratik günlük sorunları basitçe dile getirebilir. Öneriler yapabilir ve yapılan önerilere karşılık verebilir. Birisinin söylediklerini onaylayabilir ya da birisine itiraz edebilir." *söyleşi yeterliği* "Bir söyleşide, söylemek istediklerini ifade edebilmek için, zaman açıklama yapılmasını isteyip yardım alabiliyorsa düşündüğünü anlatabilir, bildiği konularda bilgi verebilir ve fikir yürütebilir." *bir amaca ilişkin işbirliği yeterliği* "Söyleneni çok fazla çaba sarf etmeden alışlagelmiş görevleri yerine getirebilecek kadar anlar ve anlamadığının tekrarlanmasını basit bir biçimde rica edebilir." *bilgi alışverişi yeterliği* "En önemli gereksinimler ya da çok alışlagelmiş konulara ilişkin basit sorular sorabilir ve soruları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve benzeri saptamalara karşılık verebilir. Fazla çaba harcamadan basit günlük konuşmalarla başa çıkacak kadar anlayabilir. Günlük pratik gereksinimlerle başa çıkabilir; karmaşık olmayan teknik bilgileri bulabilir ve başkalarına iletebilir. Alışkanlıklar ve günlük uğraşlar hakkında sorular

sorabilir ve benzeri soruları yanıtlayabilir. Karmaşık olmayan ve bire bir bilgi alışverişi yapılan basit günlük durumlarda karşısındakiyle anlaşılabilir.” *toplumdilbilgisel uygunluk yeterliği* “En basit ve en çok kullanılan kalıp ifadeleri kullanarak temel sıradan durumlarda basit ama etkili bir biçimde iletişime girebilir. Sık ve belirgin biçimde duraksayıp söze tekrar başlamak zorunda kalsa da, kısa konuşmalarla başa çıkmak için, pek çaba harcamadan, bilinen bir konuya ilişkin deyimleri kullanabilir.” *sesletim ve tonlama yeterliği* “Fark edilen yabancı aksana rağmen, genelde anlaşılan bir sesletime sahiptir ama konuşma arkadaşı zaman zaman söylenenin tekrarını rica edebilir.” *akıcılık yeterliği* “Basit bir bilgi alışverişi yapmak, istekleri bildirmek, düşünce ve görüşleri dile getirmek gibi temel dil işlevlerini kullanabilir ve onlara karşılık verebilir.” ifadelerine uygun tasarlandığı gözlemlenmiştir.

4.1.4.2. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi sözlü anlatım (karşılıklı konuşma) becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

Şekil 4.62. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi anlatma, söyleme, açıklama ve metin oluşturma etkinliği (s.161,172)

Şekil 4.62.’de verilen anlatma etkinliğinde dil kullanıcısından diğer bir dil kullanıcısıyla etkinlikteki sözcüklerden faydalanarak soruya plansız olarak, doğaçlama yanıt vermeleri, metin oluşturma etkinliğinde ise yine karşılıklı olarak ilginç bir bayram anısını yine doğaçlama olarak paylaşmaları hedeflenmektedir. Her iki karşılıklı konuşma etkinliği de ortak çerçeve metni A1 düzeyi *anadili konuşurlarını anlama yeterliği* “Konuşma arkadaşları kendisine anlayış göstererek tane tane anlaşılır biçimde ve tekrarlayarak hitap ettiğinde, basit ve somut gereksinimleri karşılamak için günlük deyimleri anlayabilir. Kendisine açık ve anlaşılır bir biçimde hitap edildiğinde soruları, yönergeleri ve kısa, basit yol tariflerini anlayabilir.” *sohbet yeterliği* “Birisini tanıtabilir ve

basit selamlaşma kalıplarını kullanabilir. Birisinin hatırını sorabilir ve yeni gelişmelere karşılık verebilir. Anlayışlı konuşma arkadaşları kendisine yavaş, tane tane ve tekrarlayarak hitap ettiklerinde basit günlük gereksinimlere ilişkin günlük ifadeleri anlayabilir.” *söyleşi yeterliği* “Bir söyleşide, yavaş, anlaşılır, doğrudan ve deyim kullanılmadan kendisine yöneltilen basit kişisel soruları yanıtlayabilir.” *bir amaca ilişkin işbirliği yeterliği* “Kendisine özenle ve çok yavaş sorulan soruları, yöneltilen talimatları ve kısa, basit yol tariflerini anlayabilir. Birisinden bir şey isteyebilir ve birisine bir şey verebilir.” *bilgi alışverişi yeterliği* “Kendisine dikkatlice ve yavaş yöneltilen soru ve talimatları ve kısa, basit yol tariflerini anlayabilir. En önemli gereksinimler ya da çok alışlagelmiş konulara ilişkin basit sorular sorabilir ve soruları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve benzeri saptamalara karşılık verebilir. Oturduğu yer, tanıdıkları, kendisine ait olan şeyler vb. hakkında kişisel sorular sorabilir ve benzeri soruları yanıtlayabilir.” *sesletim ve tonlama yeterliği* “Kendisiyle konuşan anadili konuşurları, onun konuştuğu dil ailesine mensup olan yabancılarla konuşmaya alışıkça çok kısıtlı, ezberlenmiş sözcük ve deyimlerden yabancılarla konuşmaya alışıkça çok kısıtlı, ezberlenmiş sözcük ve deyimlerden oluşan bir dağarcığı sesletim ettiğinde, biraz çaba göstererek söylediklerini anlayabilirler.” *akıcılık yeterliği* “Çok kısa, kalıplaşmış ve çoğunlukla önceden ezberlenmiş anlatımları kullanabilir; ancak sözcük bulmak, az bilinen sözcükleri söyleyebilmek ve bildirişim kopukluklarını gidermek için sık sık ara verir.” *toplumdilbilgisel uygunluk yeterliği* “Birini selamlamak ya da birine veda etmek için gerekli en basit nezaket kalıplarını kullanarak, lütfen ve teşekkür ederim diyerek, kendini tanıtarak ya da özür dileyerek vb. basit bir sosyal ilişki kurabilir.” ifadelerine uygun olarak oluşturulmuştur.

 Kelimelerle diyalog kuralım.

Kelime Dünyası

* Merhaba!	* Nasılsınız?
* Memnun oldum!	* İyiyim.
* Sizi tanıştırayım.	* Ben de iyiyim.
* Ben de memnun oldum.	* Teşekkür ederim!
* İyi günler.	* Tanıştığımıza memnun oldum.
* Görüşmek üzere.	

 8. Okuyalım, canlandıralım.

Uçakta

Hostes İçecek bir şey ister misiniz?

Ahmet Evet, bir bardak soğuk su istiyorum.

Hostes Tabii ki. Buyurun.

İniş sırasında

Hostes Türk Hava Yollarını seçtiğiniz için teşekkür ederiz.

Ahmet Yolculuğum keyifliydi. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

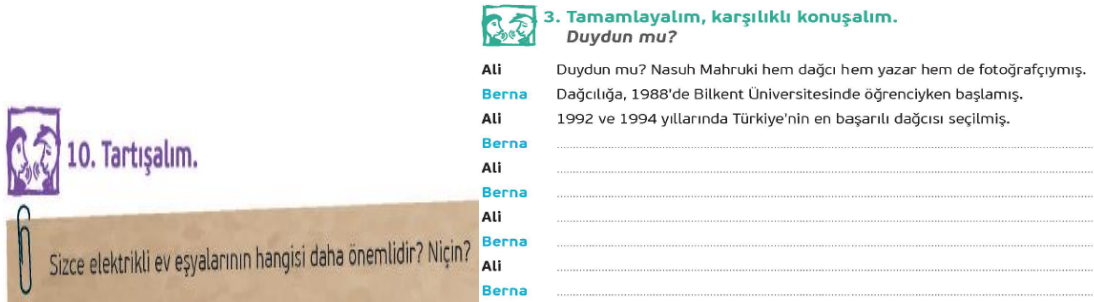
Hostes İyi günler. Hoşça kalın.

Şekil 4.63. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi diyalog oluşturma ve canlandırma etkinliği (s.16,122)

Şekil 4.63.'teki diyalog oluşturma etkinliğinde verilen sözcüklerle karşılıklı olarak konuşma yapılması, canlandırma etkinliğinde ise hava yolculuğuyla ilgili farklı durumlara ilişkin diyalogların canlandırılması istenmiştir. Bu etkinliklerin söz konusu çerçeve metin A1 düzeyi *anadili konuşurlarını anlama yeterliği* “Konuşma arkadaşları kendisine anlayış göstererek tane tane anlaşılır biçimde ve tekrarlayarak hitap ettiğinde, basit ve somut gereksinimleri karşılamak için günlük deyimleri anlayabilir. Kendisine açık ve anlaşılır bir biçimde hitap edildiğinde soruları, yönergeleri ve kısa, basit yol tariflerini anlayabilir.” *sohbet yeterliği* “Birisini tanıtabilir ve basit selamlaşma kalıplarını kullanabilir. Birisinin hatırını sorabilir ve yeni gelişmelere karşılık verebilir. Anlayışlı konuşma arkadaşları kendisine yavaş, tane tane ve tekrarlayarak hitap ettiklerinde basit günlük gereksinimlere ilişkin günlük ifadeleri anlayabilir.” *söyleşi yeterlikleri* “Bir söyleşide, yavaş, anlaşılır, doğrudan ve deyim kullanılmadan kendisine yöneltilen basit kişisel soruları yanıtlayabilir.” *bir amaca ilişkin işbirliği yeterliği* “Kendisine özenle ve çok yavaş sorulan soruları, yöneltilen talimatları ve kısa, basit yol tariflerini anlayabilir. Birisinden bir şey isteyebilir ve birisine bir şey verebilir.” *bilgi alışverişi yeterlikleri* “Kendisine dikkatlice ve yavaş yöneltilen soru ve talimatları ve kısa, basit yol tariflerini anlayabilir. En önemli gereksinimler ya da çok alışlagelmiş konulara ilişkin basit sorular sorabilir ve soruları yanıtlayabilir, basit saptamalar yapabilir ve benzeri saptamalara karşılık verebilir. Oturduğu yer, tanıdıkları, kendisine ait olan şeyler vb. hakkında kişisel sorular sorabilir ve benzeri soruları yanıtlayabilir. Haftaya, geçen cumartesi, kasım ayında ya da saat üçte gibi anlatımlarla zamanı belirleyebilir.” *sesletim ve tonlama yeterliği* “Kendisiyle konuşan anadili konuşurları, onun konuştuğu dil ailesine mensup olan yabancılarla konuşmaya alışıkça çok kısıtlı, ezberlenmiş sözcük ve deyimlerden yabancılarla konuşmaya alışıkça çok kısıtlı, ezberlenmiş sözcük ve deyimlerden oluşan bir dağarcığı sesletim ettiğinde, biraz çaba göstererek söylediklerini anlayabilirler.” *akıcılık yeterliği* “Çok kısa, kalıplaşmış ve çoğunlukla önceden ezberlenmiş anlatımları kullanabilir; ancak sözcük bulmak, az bilinen sözcükleri söyleyebilmek ve bildirişim kopukluklarını gidermek için sık sık ara verir.” *toplumdilbilgisel uygunluk yeterliği* “Birini selamlamak ya da birine veda etmek için gerekli en basit nezaket kalıplarını kullanarak, lütfen ve teşekkür ederim diyerek, kendini tanıtarak ya da özür dileyerek vb. basit bir sosyal ilişki kurabilir.” ifadelerine uygun olarak kurgulandığı belirlenmiştir.

10. Tartışalım.

Sizce elektrikli ev eşyalarının hangisi daha önemlidir? Niçin?

3. Tamamlayalım, karşılıklı konuşalım.
Duydu mu?

Ali Duydu mu? Nasuh Mahruki hem dağcı hem yazar hem de fotoğrafçıymış.
Berna Dağcılığa, 1988'de Bilkent Üniversitesinde öğrenciyken başlamış.
Ali 1992 ve 1994 yıllarında Türkiye'nin en başarılı dağcısı seçilmiş.
Berna .....
Ali .....
Berna .....
Ali .....
Berna .....
Ali .....
Berna .....

Şekil 4.64. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi karşılıklı konuşma becerisi anlatma, söyleme, açıklama ve diyalog oluşturma etkinliği (s.136,162)

Şekil 4.64.'te on numaralı etkinlikte dil kullanıcılarından verilen soruya yanıt niteliğinde bilgileri karşılıklı olarak tartışmaları, 3 numaralı etkinlikte ise daha önce verilen okuma metnine ilişkin bilgilerin diyalog haline dönüştürülüp karşılıklı konuşulması beklenmektedir. Söz konusu iki karşılıklı konuşma etkinliği de Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni A2 düzeyi *anadili konuşurlarını anlama yeterliği* "Fazla çaba göstermeden günlük konuşmalarla başa çıkacak kadar anlayabilir. Kendisiyle anlaşılır, ölçünlü bir dille ve bilinen konular hakkında konuşulduğunda söyleneni genelde anlar; ama zaman söylenenin tekrarlanmasını ya da başka sözcüklerle ifade edilmesini isteyebilir. Basit günlük konuşmalarda yavaş ve anlaşılır bir biçimde kendisine hitap edildiğinde ve anlamasına yardımcı olduğunda söyleneni anlayabilir." *sohbet yeterliği* "Selam vererek, veda ederek, kendini tanıtarak ve teşekkür ederek sosyal ilişkiler kurabilir. Kendisiyle anlaşılır ve ölçünlü bir dille alışlagelmiş konular hakkında konuşulduğunda genellikle söyleneni anlar; ama söylenenin tekrarlanmasını ya da başka sözcüklerle ifade edilmesini isteyebilir. Günlük olağan durumlarda herkesi ilgilendiren konular hakkında yapılan kısa konuşmalara katılabilir. Basit sözcüklerle kendini nasıl hissettiğini söyleyebilir ve teşekkür edebilir. İletişim kurmak için çok kısa konuşmalar yapabilir, ama söylenenleri yeterli derecede anlayamadığı için konuşmayı sürdürmez; ancak konuştukları kişiler, söylediklerini anlatabilmek için çaba gösterirlerse onları anlayabilir. Birisini davet edebilir ve bir davete karşılık verebilir. Birisinden özür dileyebilir ve özür dileyene karşılık verebilir. Neleri sevip sevmediğini söyleyebilir." *arkadaşlar arasında resmiyete dayanmayan tartışma yeterliği* "Yavaş ve anlaşılır biçimde konuşulduğunda bulunduğu ortamda geçen bir tartışmada genelde hangi konu üzerine konuşulduğunu anlayabilir. Akşamları ya da hafta sonları ne yapılabileceği hakkında başkalarıyla görüşebilir. Öneriler yapabilir ve yapılan önerilere karşılık verebilir. Birisinin söylediklerini onaylayabilir ya da birisine itiraz edebilir. Kendisine anlaşılır bir dille, yavaş yavaş hitap edildiğinde pratik günlük sorunları basitçe dile getirebilir." *söyleşi yeterliği* "Bir söyleşide, söylemek istediklerini ifade edebilmek için, zaman açıklama yapılmasını isteyip yardım alabiliyorsa

düşündüğünü anlatabilir, bildiği konularda bilgi verebilir ve fikir yürütebilir. Bir söyleşide, basit soru ve saptamalara yanıt verebilir. Basit ve iyice ezberlediği deyimleri belli başlı sözcükleri değiştirerek koşullara uygun biçimde kullanabilir.” *bir amaca ilişkin işbirliği yeterliği* “Söyleneni çok fazla çaba sarf etmeden alışlagelmiş görevleri yerine getirebilecek kadar anlar ve anlamadığının tekrarlanmasını basit bir biçimde rica edebilir. Bir sonraki adımın ne olacağı hakkında tartışabilir, öneriler yapabilir ve önerilere karşılık verebilir, talimat isteyebilir ve verebilir. Anladığını belirtebilir ve konuşma arkadaşıyla anlaşabilmek için çaba gösterdiği takdirde en gerekli şeyleri anlayabilir. Basit günlük görevlerde anlaşabilir, basit deyimler kullanarak bir şey isteyebilir ya da verebilir, bir sonraki adımın ne olacağını sorup konuşmak için basit bilgileri isteyebilir.” *işlemler: hizmetle ilgili konuşma yeterliği* “Konaklama, seyahat, alışveriş ve yeme içme gibi günlük durumlarla başa çıkabilir. Bir turizm danışma bürosundan karmaşık olmayan ve özel istekler dışında gerekli tüm bilgileri alabilir. Günlük yaşam için gerekli olan mal ve hizmetleri isteyebilir ve başkalarına da verebilir. Basit alışverişler yapabilir, ne aradığını söyleyebilir ve fiyatını sorabilir. Yemek ısmarlayabilir.” *bilgi alışverişi yeterliği* “Fazla çaba harcamadan basit günlük konuşmalarla başa çıkacak kadar anlayabilir. Günlük pratik gereksinimlerle başa çıkabilir; karmaşık olmayan teknik bilgileri bulabilir ve başkalarına iletebilir. Alışkanlıklar ve günlük uğraşlar hakkında sorular sorabilir ve benzeri soruları yanıtlayabilir. Boş zaman uğraşları ve geçmişteki etkinlikler hakkında sorular sorabilir ve benzeri soruları yanıtlayabilir. Yol sorma gibi basit açıklama ve talimatlar verebilir. Karmaşık olmayan ve bire bir bilgi alışverişi yapılan basit günlük durumlarda karşısındakiyle anlaşabilir. Alışlagelmiş ve sıradan işler hakkında kısıtlı olarak bilgi alışverişinde bulunabilir. Birisinin işinde ve boş zamanlarında neler yaptığını sorabilir ve başkalarının benzeri sorularını yanıtlayabilir. Eğer ifade edebilmesine yardımcı olunursa, ana noktaların tekrarlanmasını istemeye fırsat verilirse gerekli bilgi alışverişinde bulunabilir ve kendisine doğrudan sorulduğunda pratik bir soru hakkında fikrini söyleyebilir. Doğrudan kendisine hitap edildiğinde, ana noktaların tekrarlanmasını istemeye fırsat verilirse resmi bir tartışmada düşüncesini söyleyebilir.” *sesletim ve tonlama yeterliği* “Fark edilen yabancı aksana rağmen, genelde anlaşılan bir sesletime sahiptir ama konuşma arkadaşı zaman zaman söylenenin tekrarını rica edebilir.” *akıcılık yeterliği* “Sık sık duraksamasına, yeniden söze başlamasına ya da başka sözcüklerle tekrarlamasına rağmen, kısa anlatımlarla kendini ifade edebilir. Sık ve belirgin biçimde duraksayıp söze tekrar başlamak zorunda kalsa da, kısa konuşmalarla başa çıkmak için, pek çaba harcamadan, bilinen bir konuya ilişkin deyimleri kullanabilir.” *doğruluk yeterliği*

“Alışlagelmiş durumlarda olagelen basit ve yüz yüze yapılan sınırlı bir bilgi alışverişinde söylemek istediğini dile getirebilir; ancak diğer durumlarda iletinin kapsamını daraltmak zorunda kalabilir.” *toplumdilbilgisel uygunluk yeterliği* “Basit bir bilgi alışverişi yapmak, istekleri bildirmek, düşünce ve görüşleri dile getirmek gibi temel dil işlevlerini kullanabilir ve onlara karşılık verebilir. En basit ve en çok kullanılan kalıp ifadeleri kullanarak temel sıradan durumlarda basit ama etkili bir biçimde iletişime girebilir. Yaygın selamlaşma ve hitap kalıplarını kullanarak çok kısa bir tanışma konuşmasının üstesinden gelebilir. Bir davet ya da bir özrü dile getirebilir ve benzeri durumu yanıtlayabilir.” ifadeleri koştunda hazırlanmıştır.

4.1.5. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’ne Göre Örneklem Alınan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının A1 ve A2 Düzeyi Yazma Becerisi ve Yazma Becerisine İlişkin Etkinliklerin İncelenmesi

Yazma etkinlikleri, temelde dil kullanıcılarının öğrendikleri dil bilgisi yapılarını kalıcı hale getirmeyi, çoğu zaman da yapı ile sözcük bilgisini değerlendirmeyi hedefleyen çalışmalar olarak değerlendirildiği gibi yazma çalışmaları içerisinde bireyin yazılı anlatım becerisinin yanında dilin mantığını kavrama düzeyi de değerlendirilmiş olur. Yeni Hitit A1-A2 Ders kitapları içerisinde yer alan yazma çalışmaları öğrencilerden yeni bir metin meydana getirmesini beklemenin yanı sıra farklı etkinlik türleri de gözlemlenmiştir.

Tablo 4.19. *Yeni Hitit A1-A2 Düzeyinde Yazma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Yazılı Anlatım Becerisi	Üniteler												
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
Boşluğa Yazma	3	2	2	1	4	0	0	2	0	2	1	1	18
Öykü, Masal Oluşturma	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	2
Tahmin Etme	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Tamamlama, Yorumlama	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	2
Tümce Oluşturma	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Düzeltilme	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Genel Toplam	3	2	2	1	4	1	2	4	1	3	1	1	25

Tablo 4.19.’a bakıldığında ilk 6 ünite A1 düzeyi, 7-12 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin yazılı anlatım etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 düzeyi için 13, A2 düzeyi için 12, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 25 yazılı anlatım etkinliği bulunmaktadır. Bu durum örneklem alınan kitaplar içerisinde yazma becerisine en az etkinlik ayıran setin Yeni Hitit olduğunu göstermektedir. Kitapta yazılı anlatım etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulduğu görülmektedir. Her iki düzeyde de yazılı anlatım için en temel etkinlikler olan öykü ve masal oluşturma, yorumlama, tümce yazma, boşluğa bağlama göre yazma

etkinliklerinin yer aldığı gözlemlenmektedir. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni sosyal aktör olarak nitelendirdiği dil kullanıcısının günlük yaşamdaki sözlü anlatıma ağırlık verdiği düşünüldüğünde yazılı anlatım becerilerine ilişkin etkinlik sayısının diğer becerilere göre az olmasının kabul edilebilir olduğu söylenebilir. Yeni Hitit A1 ve A2 düzeyini içeren temel 1 ders kitabındaki tablo 4.15.’teki tüm yazma etkinlikleri Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metninin yazma yeterliği başlıkları açısından incelenmiş tüm etkinliklerin söz konusu çerçeve metne uygun olduğu görülmüştür. Tür ve dil düzeyini örnek gösterebilecek etkinlikler seçilerek bu çalışmada aktarılmıştır.

Gazi A1-A2 düzeyi ders kitapları içerisinde yer alan yazma çalışmaları öğrencilerden yeni bir metin meydana getirmesini beklemenin yanı sıra farklı etkinlik türleri de gözlemlenmiştir.

Tablo 4.20. *Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyinde Yazma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Yazılı Anlatım Becerisi	Üniteler											
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Toplam
Boşluğa Yazma	3	4	2	3	0	1	1	0	0	0	0	14
Metin Oluşturma	3	1	2	2	1	5	3	4	2	0	6	29
Form Doldurma	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3
Eşleştirme	0	1	0	0	0	0	1	1	2	0	0	5
Tamamlama, Yerleştirme	6	3	5	5	2	2	7	3	3	4	5	45
Diyalog Oluşturma	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Tümce Oluşturma	3	2	1	4	3	3	0	3	2	2	1	24
Genel Toplam	17	14	10	14	6	11	12	11	9	7	12	123

Tablo 4.20.’ye bakıldığında ilk 6 ünite A1 düzeyi, 7-11 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin yazılı anlatım etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 giriş düzeyi için 72, A2 düzeyi için 61, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 123 yazılı anlatım etkinliği bulunmaktadır. Kitapta yazılı anlatım etkinlik sayısı açısından A1 giriş düzeyinde yazma becerisine daha fazla önem verildiği söylenebilir. Her iki düzeyde de yazılı anlatım için en temel etkinlikler olan öykü ve masal oluşturma, tamamlama, tümce yazma, boşluğa bağlama göre yazma vb. etkinliklerinin yer aldığı gözlemlenmektedir. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’nin sosyal aktör olarak nitelendirdiği dil kullanıcısının günlük yaşamdaki sözlü anlatıma ağırlık verdiği düşünüldüğünde yazılı anlatım becerilerine ilişkin etkinlik sayısının tablo 4.12.’deki konuşma becerisi etkinlikleri sayısından fazla olması yazma becerisinin ortak çerçeve metnine göre ilk işlevi iletişim olan dil öğrenme süreci için uygun olmadığı söylenebilir. Gazi A1 ve A2 düzeyi ders kitabındaki tablo 4.20.’deki tüm yazma etkinlikleri aşağıdaki ortak çerçeve metnin yazma yeterliği başlıkları açısından incelenmiş tüm etkinliklerin söz konusu çerçeve metne

uygun olduğu görülmüştür. Tür ve dil düzeyine örnek gösterebilecek etkinlikler seçilerek bu çalışmada aktarılmıştır.

Tablo 4.21. *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe A1-A2 Düzeyinde Yazma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Yazılı Anlatım Becerisi	Üniteler												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
Metin Oluşturma	1	1	2	2	1	1	3	3	2	3	2	1	22
Form Doldurma	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Diyalog Oluşturma	1	0	1	0	2	2	1	0	0	0	1	1	9
Tümce Oluşturma	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	5
Genel Toplam	3	3	3	2	3	3	5	3	2	3	4	3	37

İstanbul A1-A2 düzeyi ders kitabı yazma becerisi etkinlikleri için Tablo 4.21. incelendiğinde ilk 6 ünite A1 düzeyi, 7-12 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin yazılı anlatım etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 giriş düzeyi için 17, A2 düzeyi için 20, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 37 yazma becerisi etkinliği bulunmaktadır. Kitapta yazılı anlatım etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulduğu görülmektedir. Her iki düzeyde de yazılı anlatım için en temel etkinlikler olan metin ve diyalog oluşturma, tümce yazma, etkinliklerinin yer aldığı gözlemlenmektedir. İletişimsel dil öğretimi yaklaşımının son amacı dil kullanıcılarına yazma ve sözlü iletişim becerisi kazandırmayı sağlamaktır. Eylem odaklı yaklaşımda öğrenme ortamında elde edilenler, yalnızca soyut olarak kalmamanın yanında belli becerilerin izlemsel olarak meydana getirilmesini gerektirir. Bu eylemler sıradan olabileceği gibi karmaşıklığa da sahip olabilir; özgeçmiş yazılması, bir öykü veya metin kaleme alınması, sınıf bloğu meydana getirilmesi, bir film, yazar ya da eserin tanıtılması, vb. olabilir. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni sosyal aktör olarak nitelendirdiği dil kullanıcısının günlük yaşamdaki sözlü anlatıma ağırlık verdiği düşünüldüğünde yazılı anlatım becerilerine ilişkin etkinlik sayısının diğer temel becerilere göre az olmasının kabul edilebilir olduğu söylenebilir. İstanbul A1 ve A2 düzeyi ders kitabındaki tablo 4.17. 'deki tüm yazma etkinlikleri Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metnin yazma yeterliği başlıkları açısından incelenmiş tüm etkinliklerin söz konusu yeterliklere uygun olduğu görülmüştür. Tür ve dil düzeyini örnek gösterebilecek etkinlikler seçilerek bu çalışmada aktarılmıştır.

Yedi İklim A1-A2 düzeyi ders kitabı yazma becerisi etkinlikleri için Tablo 4.18. incelendiğinde ilk 8 ünite A1 düzeyi, 9-16 arasındaki üniteler ise A2 düzeyine ilişkin yazılı anlatım etkinlik tür ve sayıları görülmektedir. Kitapta A1 giriş düzeyi için 64, A2 ara

düzeyi için 61, temel düzey dil kullanıcısı için toplam 125 yazma becerisi etkinliği bulunmaktadır. Bu durum Yedi İklim örneklem alınan kitaplar arasında yazma becerisine en çok ağırlık veren set olduğunu göstermektedir. Kitapta yazılı anlatım etkinlik sayısı açısından her iki temel kullanıcı düzeyi için de neredeyse aynı sayıda etkinlik sunulduğu görülmektedir. Her iki düzeyde de yazılı anlatım için en temel etkinlikler olan metin oluşturma, tümce yazma, tamamlama etkinliklerinin yer aldığı gözlemlenmektedir. İletişimsel dil öğretimi yaklaşımının son hedefi dil kullanıcılarına yazılı ve sözlü iletişim becerisi kazandırmaktır. Yazma becerisi eylemleri sıradan olabileceği gibi karmaşıklığa da sahip olabilir; özgeçmiş yazılması, bir öykü veya metin kaleme alınması, sınıf bloğu meydana getirilmesi, bir film, yazar ya da eserin tanıtılması, vb. olabilir. Söz konusu çerçeve metnin sosyal aktör olarak nitelendirdiği dil kullanıcısının günlük yaşamdaki sözlü anlatıma ağırlık verdiği düşünüldüğünde yazma becerisine ilişkin toplam etkinlik sayısının tablo 4.12. ve tablo 4.14.'teki konuşma ile karşılıklı konuşma becerisi etkinlikleri sayısından fazla olması, yazma becerisinin ağırlığının söz konusu çerçeve metne göre ilk işlevi günlük iletişim olan dil öğrenme süreci için uygun olmadığı söylenebilir. Yedi İklim A1 ve A2 düzeyi ders kitabındaki tablo 4.22.'deki tüm yazma etkinlikleri Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'nin yazma yeterliği başlıkları açısından incelenmiş, tüm etkinliklerin söz konusu yeterliklere uygun olduğu görülmüştür. Tür ve dil düzeyini örnek gösterebilecek etkinlikler seçilerek bu çalışmada aktarılmıştır.

Tablo 4.22. *Yedi İklim Türkçe Öğretimi Seti A1-A2 Düzeyinde Yazma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Yazma Becerisi	Üniteler																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Toplam
Etkinlik Türü	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Toplam
Boşluğa Yazma, Yanıtlama	5	2	0	0	1	3	2	0	0	0	1	1	0	0	0	1	16
Metin Oluşturma	0	3	2	1	0	2	2	4	5	3	2	3	2	4	4	2	39
Tamamlama, Yerleştirme	5	7	2	3	2	1	0	1	1	1	2	4	1	1	3	0	34
Tümce Oluşturma	0	0	2	2	2	4	4	1	1	3	3	0	5	2	0	5	34
Form Doldurma	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
Genel Toplam	11	12	6	6	5	10	8	6	7	7	8	8	8	7	7	9	125

Örneklem alınan A1 ve A2 düzeyi ders kitaplarının yazma becerisine ilişkin etkinlik sayısı ve türleri açısından Tablo 4.23.'e karşılaştırmalı olarak bakıldığında 116 yazma becerisi etkinliğiyle Gazi A1-A2 düzeyi ders kitaplarının diğer ders kitaplarına göre en fazla etkinliği içerdiği görülmektedir.

Tablo 4.23. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Örneklem Ders Kitaplarının A1-A2 Düzeyinde Yazma Becerisi Etkinlik Türüne Göre Sayısı*

Yazılı Anlatım Becerisi	Hitit	Gazi	İstanbul	Yedi İklim	Toplam
Etkinlik Türü					
Boşluğa Yazma, Yanıtlama	18	14	0	16	48
Metin Oluşturma	2	22	29	39	92
Form Doldurma	0	3	1	2	6
Eşleştirme	0	5	0	0	5
Tamamlama, Yerleştirme	2	45	0	34	81
Diyalog Oluşturma	0	3	9	0	12
Tümce Oluşturma	1	24	5	34	64
Tahmin Etme	1	0	0	0	1
Genel Toplam	24	116	44	125	309

4.1.5.1. Yeni Hitit A1-A2 Düzeyi Ders Kitabı yazma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

28 Kendimizi tarif edelim

• uzun	} boylu	• sarışın	• zayıf	• sakın	• yeşil	} gözlü
• kısa		• kumral	• kilolu	• neşeli	• ela	
• orta		• esmer	• toplu	• utangaç	• mavi	

Ben

Şekil 4.65. Yeni Hitit Ders Kitabı A1 düzeyi yazılı anlatım becerisi boşluğa yazma etkinliği (s.67)

Şekil 4.65.'teki etkinlikten önce okuma etkinliği için örnek tarif etme metinleri ve eşleştirme etkinlikleri verilmiştir. Ardından A1 düzeyi dil kullanıcısından verilen sözcükleri kullanarak kendilerinin yazılı olarak tarif etmeleri istenmiştir. Bu etkinlik ortak çerçeve metni A1 düzeyi dil kullanıcıya ilişkin *yazılı anlatım, genel yeterliği* "Basit, kalıplaşmış deyim ve tümceleri yazabilir." *yazıma yeterliği* "Kısa ve basit kartpostallar yazabilir." *yaratıcı yazma yeterliği* "Kendisinin ya da hayal ettiği insanların nerede yaşadıklarını, neler yaptıklarını basit deyimler ve tümceler kullanarak yazabilir." *yazım yeterliği hâkimiyeti* "Basit tabelalar ya da talimatlar, günlük kullanılan nesnelerin isimleri, mağaza isimleri veya devamlı kullanılan deyimler gibi alışılmış sözcük ve kısa deyimleri bakarak yazabilir." *metinlerle çalışma yeterliği* "Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir." ifadelerine uygun olarak tasarlanmıştır.

otel reklamı verilmiştir. Ardından dil kullanıcısının kendi ürettiği reklam metninin kaleme alması hedeflenmiştir. Ele alınan iki etkinlik türü de ortak çerçeve metni A2 düzeyi *yazılı anlatım, genel yeterliği* “Basit, kalıplaşmış deyim ve tümceleri yazabilir. Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir. Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” *yaratıcı yazma yeterliği* “Kendisinin ya da hayal ettiği insanların nerede yaşadıklarını, neler yaptıklarını basit deyimler ve tümceler kullanarak yazabilir. Birbiriyle bağlantılı tümceler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti yeterliği* “Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline yakın, oldukça doğru olarak yazar.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Basılı tek tek sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir. Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” ifadelerine uygun olarak tasarlanmıştır.

22 Yorumlayalım

Burç Yorumu

Sizin Burcunuz:

Arkadaşınızın Burcu:

Şekil 4.68. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi yazılı anlatım becerisi yorumlama etkinliği(s.87)

Şekil 4.68.’de verilen yorumlama etkinliği öncesinde burçlarla ilgili bir metin verilmiştir. Sonrasında dil kullanıcısından bu burç yorumlarını anlayarak kendisinin ve arkadaşının burcunun yorumunu yazması istenmektedir. Yaratıcı yazma etkinliği sayılabilecek bu etkinlik Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni A2 düzeyi *yazılı anlatım, genel yeterliği* “Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir. Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” *not, ileti ve formlar yeterliği* “Günlük gereksinimlerle ilgili kısa, basit not ve iletileri yazabilir.” *yaratıcı yazma yeterliği* “Birbiriyle bağlantılı tümceler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir.

Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti* “Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline yakın, oldukça doğru olarak yazar.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” ifadelerine uygun olarak tasarlanmıştır.

24 Biz de tahmin edelim

Eşim   Çocuğum   Annem   Babam   Arkadaşım

• Nerededir?   • 1 saat önce ne yapmıştır?   • Şimdi ne yapıyordur?   • Nasıldır?

Eminim şimdi

Şekil 4.69. Yeni Hitit A2 Ders Kitabı yazılı anlatım becerisi tahmin etme etkinliği(s.103)

Şekil 4.69.’daki etkinlik öncesinde “Açaba Neler Yapıyordur?” adlı bir metin verilmiştir. Tahmin etme becerisi için metinde sezdirme yapılarak dil kullanıcısının biçimde verilen kişilerden birini seçerek dört farklı soruya tahmin etme yoluyla yazılı olarak yanıt vermesi beklenmektedir. Bu yazma etkinliği Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni A2 düzeyi *yazılı anlatım, genel yeterliği* “Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir. Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” *yaratıcı yazma yeterliği* “Birbiriyle bağlantılı tümceler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir. Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti* “Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline yakın, oldukça doğru olarak yazar.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” ifadelerine uygun olarak kurgulanmıştır.

Şekil 4.70. Yeni Hitit Ders Kitabı A2 düzeyi yazılı anlatım becerisi tümce yazma etkinliği(s.106)

Şekil 4.70.'te dil kullanıcılarından etkinlikteki görselleri inceleyerek görselleri betimleyen birer tümce yazmaları istenmiştir. Bu yazma etkinliği ortak çerçeve metni A2 düzeyi yazılı anlatım, genel yeterliği “Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir. Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” not, ileti ve formlar yeterliği “Günlük gereksinimlerle ilgili kısa, basit not ve iletileri yazabilir.” yaratıcı yazma yeterliği “Birbiriyle bağlantılı tümceler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir. Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir.” yazım yeterliği hâkimiyeti “Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline yakın, oldukça doğru olarak yazar.” metinlerle çalışma yeterliği “Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” ifadelerine uygun olarak kurgulanmıştır.

4.1.5.2. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi yazma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

YAZMA

A) Aşağıdaki cümleler ne zaman söylenir? Yazınız.

İyi ki doğdun, nice mutlu yıllara!

.....

Ramazan bayramınız mübarek olsun!

.....

Yeni yılınız kutlu olsun!

.....

Allah analı babalı büyütsün!

.....

Çiftimize bir ömür mutluluklar dileriz!

.....

B) Kutucuktaki kelimelerden yararlanınız. "Doktor- hasta" diyalogu yazınız.

midesi bulan-, başı dön-, başı ağrı-, karnı ağrı-, bayıl-,
ayıl-, tedavi ol-, muayene ol-, merak et-, hastalan-,
ziyaret et-, kaşın-, öksür-, iyileş-, ilaç, eczane, kullan-

Doktor : .....

Hasta : .....

Doktor : .....

Hasta : .....

Doktor : .....

Hasta : .....

Doktor : .....

Şekil 4.71. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi boşluğa yazma ve diyalog yazma etkinliği (s.38,43)

Şekil 4.71.'deki boşluğa yazma etkinliğinde kalıp ifadeler verilmiş ve dil kullanıcısından bu ifadelerin günlük yaşamda hangi durumlarda kullanıldığını boşluğa yazmaları, diyalog yazma etkinliğinde ise dil kullanıcılarının öncesinde verilen örnek bir doktor hasta diyalogunu incelemeleri istenmiş ardından dil kullanıcılarından bu etkinlikteki sözcük havuzundan sözcük seçerek bir doktor hasta diyalogu oluşturmaları beklenmiştir. Söz konusu iki yazma etkinliği de ortak çerçeve metni A1 düzeyi *yazılı anlatım, genel yeterliği* "Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir." *yaratıcı yazma yeterliği* "Kendisinin ya da hayal ettiği insanların nerede yaşadıklarını, neler yaptıklarını basit deyimler ve tümceler kullanarak yazabilir." *yazım yeterliği hâkimiyeti* "Basit tabelalar ya da talimatlar, günlük kullanılan nesnelere isimleri, mağaza isimleri veya devamlı kullanılan deyimler gibi alışılmış sözcük ve kısa deyimleri bakarak yazabilir." *metinlerle çalışma yeterliği* "Basit, kalıplaşmış deyim ve tümceleri yazabilir. Bir kişi hakkında yazılı bilgi isteyebilir ya da bilgileri iletebilir. Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir." ifadelerine uygun tasarlanmıştır.

- B) Alışveriş yapmak istiyorsunuz. Fakat paranız bunun için yeterli değil. Ailenize bu konuyla ilgili bir elektronik posta yazınız.

YAZMA

- A) Boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

sonbahar dört kış ilkbahar

haziran-temmuz ve ağustos

1. Çiçekler ..... mevsiminde açar.
2. Bir yıl ..... mevsimdir.
3. Yaz mevsiminin ayları .....tur.
4. Kar ..... mevsiminde yağar.
5. Yapraklar ..... da dökülür.

Şekil 4.72. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi metin oluşturma ve boşluğa yerleştirme yazma etkinliği (s.107,73)

Şekil 4.72.'deki metin oluşturma etkinliğinde dil kullanıcısından verilen bağlama uygun bir e-posta metni oluşturması, boşluğa yerleştirme etkinliğinde ise dil kullanıcısından başka bir metin ve tümce grubundan bağımsız olarak sadece tümcenin bağlamına uygun olarak etkinlikte verilen sözcükleri yerleştirmeleri istenmiştir. İncelenen iki yazma etkinliği ortak çerçeve metni A1 düzeyi *yazılı anlatım, genel yeterliği* "Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir." *yaratıcı yazma yeterliği* "Kendisinin ya da hayal ettiği insanların nerede yaşadıklarını, neler yaptıklarını basit deyimler ve tümceler kullanarak yazabilir." *yazım yeterliği hâkimiyeti* "Basit tabelalar ya da talimatlar, günlük kullanılan nesnelerin isimleri, mağaza isimleri veya devamlı kullanılan deyimler gibi alışılmış sözcük ve kısa deyimleri bakarak yazabilir." *metinlerle çalışma yeterliği* "Basit, kalıplaşmış deyim ve tümceleri yazabilir. Bir kişi hakkında yazılı bilgi isteyebilir ya da bilgileri iletebilir. Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir." ifadelerine uygun olarak kurgulanmıştır.

- C) "Yurt Başvuru Formu"ndaki boşlukları uygun şekilde doldurunuz.

YURT BAŞVURU FORMU	
.....:	Adenay Özbekova
.....:	22.01.1987
.....:	Bişkek
.....:	Kırgızistan
.....:	Gazi Üniversitesi
.....:	0 537 666 32 54

A) Kutucuktaki kelimeleri ilgili resimlerle eşleştiriniz.

1. mideyi bulanmak
2. diş ağrıması
3. üşümek
4. karnı ağrıması
5. baş ağrıması
6. boğaz ağrıması
7. ateş çıkması
8. öksürmek
9. baş dönmesi
10. terlemek

Neyiniz var?
Şikayetiniz nedir?

Şekil 4.73. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi form doldurma ve eşleştirme etkinliği (s.9,42)

Şekil 4.73.'teki yurt başvuru formunun dil kullanıcıları tarafından doldurulması beklenmektedir. Eşleştirme etkinliğinde ise dil kullanıcılarından verilen master ekli sözcüklerin görsel olarak hangisi görsele daha uygun olduğunun belirlenmesi istenmektedir. Her iki yazma etkinliği ortak çerçeve metni A1 düzeyi yazılı *yazılı anlatım*, *genel yeterliği* “Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti* “Basit tabelalar ya da talimatlar, günlük kullanılan nesnelerin isimleri, mağaza isimleri veya devamlı kullanılan deyimler gibi alışılmış sözcük ve kısa deyimleri bakarak yazabilir.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Basit, kalıplaşmış deyim ve tümceleri yazabilir. Bir kişi hakkında yazılı bilgi isteyebilir ya da bilgileri iletebilir. Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir.” ifadelerine uygun olarak tasarlanmıştır.

B) İçinde kutucuktaki kelimelerin de geçtiği bir gazete haberi yazınız.

uzun, zaman, gayret, başarı, çalış-, genç, zeki, yurt dışı, ödül, mutlu ol-, kazan-, kaybet-, aile, arkadaş, öğretmen

A) Paragraftaki boşlukları uygun kelimeler ile doldurunuz.

hiç
hayatını kurtarıyorum
doktoruyum
yorucu
en

Ben ambulans ..... Benim işim çok .....

Ne yazık ki ..... eğlenceli değil. Bazen bir trafik kazası, bazen bir intihar, bazen bir kalp krizi. Ama ne zaman bir insanın ..... o zaman dünyadaki ..... mutlu insan ben ..... oluyorum.

Şekil 4.74. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi metin oluşturma ve tamamlama, boşluğa yerleştirme etkinliği (s.10,6)

Şekil.4.74.'teki metin oluşturma etkinliğinde dil kullanıcılarından etkinlikte verilen sözcükleri de kullanarak bilgilendirici bir metin olan haber metni yazmaları, tamamlama etkinliğinde ise etkinlikte verilen sözcük ve sözcük gruplarını tümcenin bağlamına uygun olarak yerleştirerek tümceyi tamamlamaları istenmiştir. Söz konusu iki yazma becerisi etkinliği ortak çerçeve metni A2 düzeyi *yazılı anlatım*, *genel yeterliği* “Bağlaçlar kullanarak bir dizi kolay deyim ve tümceleri yazabilir. Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir. Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” *not, ileti ve formlar yeterliği* “Tekrarlanmasını ya da değişik olarak ifade edilmesini rica edebildiğinde kısa ve basit iletileri not alabilir. Günlük gereksinimlerle ilgili kısa, basit not ve iletileri yazabilir.” *yaratıcı yazma yeterliği* “Birbiriyle bağlantılı tümceler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir. Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir. Ailesi, yaşam şartları,

eğitim durumu, şimdiki ya da önceki mesleği hakkında bir dizi basit tümceleri yazabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti* “Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri kısa tümceleri çıkarıp yazabilir. Kitap harfleri ya da okunaklı el yazısıyla yazılmış metinleri bakarak yazabilir.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline yakın, oldukça doğru olarak yazar.” ifadelerine göre tasarlanmıştır.

Şekil 4.75. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi form doldurma ve eşleştirme etkinliği (s.65,32)

Şekil 4.75.’teki form doldurma etkinliğinden önce örnek olarak aynı bilgiler içeren doldurulmuş bir özgeçmiş formu verilmiş dil kullanıcılarından etkinlikteki öz geçmiş formunu kendi bilgilerine uygun olarak doldurmaları, eşleştirme etkinliğinde de verilen sözcükleri eşleştirerek etkinlikte verilen örnekteki gibi tümce kurmaları beklenmiştir. Her iki yazma becerisi etkinliğinin de ortak çerçeve metni A2 düzeyi *yazılı anlatım, genel yeterliği* “Bağlaçlar kullanarak bir dizi kolay deyim ve tümceleri yazabilir. Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir. Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” *not, ileti ve formlar yeterliği* “Tekrarlanmasını ya da değişik olarak ifade edilmesini rica edebildiğinde kısa ve basit iletileri not alabilir. Günlük gereksinimlerle ilgili kısa, basit not ve iletileri yazabilir.” *yaratıcı yazma yeterliği* “Birbiriyle bağlantılı tümceler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir. Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir. Ailesi, yaşam şartları, eğitim durumu, şimdiki ya da önceki mesleği hakkında bir dizi basit tümceleri yazabilir. İnsanlar hakkında kısa, basit, hayali özgeçmişler ve basit şiirler yazabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti* “Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline

yakın, oldukça doğru olarak yazar (ancak alışılmış yazım kurallarını kullanmaz).” *metinlerle çalışma yeterliği* “Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri kısa tümceleri çıkarıp yazabilir. Kitap harfleri ya da okunaklı el yazısıyla yazılmış metinleri bakarak yazabilir.” ifadelerine uygun olarak meydana getirildiği saptanmıştır.

4.1.5.3. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi yazma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

YAZMA

10 Resme bakalım. Nesneleri yazalım.

za. Burası ev. Şurası salon. Bu koltuk.

YAZMA

11 Sizin ülkenizde hangi bayramlar var? Bir tanesini seçelim. O gün neler yapıyorsunuz? Anlatalım.

- Ne zaman?
- Nasıl kutluyorsunuz?
- Kimlerle beraber?

Şekil 4.76. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi tümce ve metin oluşturma etkinliği (s.17,74)

Şekil 4.76.’da dil kullanıcılarından verilen resme bakarak nesnelere ilgili tümce kurmaları, verilen sorular yönünde bayramlarla ilgili bilgilendirici bir metin oluşturmaları beklenmektedir. Ele alınan iki yazma etkinliği de ortak çerçeve metni A1 düzeyi *yazılı anlatım, genel yeterliği* “Basit, kalıplaşmış deyim ve tümceleri yazabilir. Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir.” *yazışma yeterlikleri* “Kısa ve basit metinler yazabilir.” *yaratıcı yazma yeterliği* “Kendisinin ya da hayal ettiği insanların nerede yaşadıklarını, neler yaptıklarını basit deyimler ve tümceler kullanarak yazabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti* “Basit tabelalar ya da talimatlar, günlük kullanılan nesnelere isimleri, mağaza isimleri veya devamlı kullanılan deyimler gibi alışılmış sözcük ve kısa deyimleri bakarak yazabilir. Adresini, uyruğunu ve kişiye ait diğer bilgileri harf harf söyleyebilir.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir.” ifadeleri doğrultusunda hazırlanmıştır.

YAZMA

7 Aşağıdaki formu kendinize göre dolduralım.

ÖZDEMİR OTEL, İSTANBUL			
Adı:		Soyadı:	
Adres:			
Telefon no:		Geliş tarihi:	
Oda numarası:		Gün sayısı:	

YAZMA

9 Aşağıdaki kişilerden birini seçelim. Arkadaşımızla diyalog yazalım.

- (Lokanta) garson / müşteri
- (İstasyon) biletçi / yolcu
- (Banka) memur / müşteri
- (Öğrenci ofisi) memur / öğrenci

Şekil 4.77. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi form doldurma ve diyalog oluşturma etkinliği (s.29,47)

Şekil 4.77.'de dil kullanıcılarından otel kayıt formunu kendi bilgileriyle doldurmaları, 9 numaralı etkinlikte de verilen durumlardan birini seçerek bir diyalog oluşturmaları beklenmektedir. Söz konusu yazma etkinliklerinin de ortak çerçeve metni A1 düzeyi *yazılı anlatım, genel yeterliği* "Basit, kalıplaşmış deyim ve tümceleri yazabilir. Bir kişi hakkında yazılı bilgi isteyebilir ya da bilgileri iletebilir. Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir." *not, ileti ve formlar yeterliği* "Bir otel kayıt formuna ya da vardığı yerde gerekli bir forma sayıları ve bilgileri, adını, uyruğunu, yaşını, doğum tarihini ve varış tarihini vb. yazabilir." *yaratıcı yazma yeterliği* "Kendisinin ya da hayal ettiği insanların nerede yaşadıklarını, neler yaptıklarını basit deyimler ve tümceler kullanarak yazabilir." *yazım yeterliği hâkimiyeti* "Basit tabelalar ya da talimatlar, günlük kullanılan nesnelerin isimleri, mağaza isimleri veya devamlı kullanılan deyimler gibi alışılmış sözcük ve kısa deyimleri bakarak yazabilir. Adresini, uyruğunu ve kişiye ait diğer bilgileri harf harf söyleyebilir." *metinlerle çalışma yeterliği* "Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir." ifadeleri koşutunda oluşturulduğu gözlemlenmiştir.

6 Aşağıdaki masalı tamamlayalım.

Bir varmış bir yokmuş. Çok uzak bir ülkede bir padişah varmış. Bu padişahın çok güzel bir kızı varmış. Bu kız perilerden daha güzel, meleklerden daha tatlıymış. Kız bir gün ağlamış, masmavi gökyüzü de onunla beraber ağlamış; kız diğer gün gülmüş, gökyüzü onunla beraber gülmüş. Bu kızın güzelliğini herkes biliyormuş ve ülkedeki herkes ona âşıkmiş. Zengin, fakir herkes onunla evlenmek istiyormuş.

Babası kızını çok seviyormuş. Onu mutlu etmek için her şeyi yapıyormuş. Fakat kız hiç mutlu değilmiş. Çünkü .....

.....
.....

YAZMA

10 Yabancı bir şehirde başınıza neler gelebilir?

Örnekteki gibi cümleler yazalım.

Dikkat et! Çantaları çalabilirler.

Şekil 4.78. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi metin ve tümce oluşturma etkinliği (s.17,74)

Şekil 4.78.'de dil kullanıcılarından başlangıcı verilen bir masalı bağlama uygun olarak devam ettirmeleri, on numaralı etkinlikte ise verilen soruya uygun tümceler kurmaları beklenmektedir. Yazma becerisine ilişkin iki etkinlik de *yazılı anlatım*, *genel yeterliği* “Bağlaçlar kullanarak bir dizi kolay deyim ve tümceleri yazabilir. Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir. Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa tümceleri çıkarıp yazabilir. Kitap harfleri ya da okunaklı el yazısıyla yazılmış metinleri bakarak yazabilir.” *not, ileti ve formlar yeterliği* “Tekrarlanmasını ya da değişik olarak ifade edilmesini rica edebildiğinde kısa ve basit iletileri not alabilir. Günlük gereksinimlerle ilgili kısa, basit not ve iletileri yazabilir.” *yaratıcı yazma yeterliği* “Birbiriyle bağlantılı tümceler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir. Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir. Ailesi, yaşam şartları, eğitim durumu, şimdiki ya da önceki mesleği hakkında bir dizi basit tümceleri yazabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti* “Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline yakın, oldukça doğru olarak yazar.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri kısa tümceleri çıkarıp yazabilir. Kitap harfleri ya da okunaklı el yazısıyla yazılmış metinleri bakarak yazabilir.” ifadelerine göre kurgulanmıştır.

YAZMA

8 Arkadaşımızla birlikte aşağıdaki konuları içeren bir iş görüşmesi diyalogu yazalım.

- iş saatleri
- maaş
- iş
- tatil günleri
- iş yeri

Şekil 4.79. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi diyalog oluşturma etkinliği (s.85)

Şekil 4.79.'da dil kullanıcılarından verilen başlıklar çerçevesinde bir iş görüşmesi diyalogu oluşturmaları istenmiştir. Bu etkinlik ortak çerçeve metni A2 düzeyi *yazılı anlatım, genel yeterliği* “Bağlaçlar kullanarak bir dizi kolay deyim ve tümceleri yazabilir. Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir. Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” *not, ileti ve formlar yeterliği* “Tekrarlanmasını ya da değişik olarak ifade edilmesini rica edebildiğinde kısa ve basit iletileri not alabilir. Günlük gereksinimlerle ilgili kısa, basit not ve iletileri yazabilir.” *yaratıcı yazma yeterliği* “Birbiriyle bağlantılı tümceler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir. Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir. Ailesi, yaşam şartları, eğitim durumu, şimdiki ya da önceki mesleği hakkında bir dizi basit tümceleri yazabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti* “Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline yakın, oldukça doğru olarak yazar.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri kısa tümceleri çıkarıp yazabilir. Kitap harfleri ya da okunaklı el yazısıyla yazılmış metinleri bakarak yazabilir.” ifadelerinin koşutunda tasarlanmıştır.

4.1.5.4. Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1-A2 düzeyi yazma becerisi etkinliklerinin incelenmesi.

13. Soru yazalım.

1. Çantada kalem var.
Çantada kalem var mı? .....
2. Sınıfta öğretmen yok.
.....?
3. Cüzdanda para yok.
.....?
4. Evde ekmek var.
.....?

8. Yazalım, anlatalım.

Gelecek Elli Yılda Neler Olacak?

.....

.....

.....

.....

Şekil 4.80. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi boşluğa yazma, yanıtlama ve metin oluşturma etkinliği (s.22,93)

Şekil 4.80.'deki 13 numaralı yazma etkinliğinde örnekte verildiği gibi olumlu ve kurallı olan tümceler soru tümcesi olarak yeniden boşluğa yazılması, 8 numaralı etkinlikte ise verilen soru güdümünde bilgilendirici bir metin oluşturulması istenmiştir. Her iki etkinliğin de ortak çerçeve metni A1 düzeyi yazılı anlatım, genel yeterliği "Basit, kalıplaşmış deyim ve tümceleri yazabilir. Bir kişi hakkında yazılı bilgi isteyebilir ya da bilgileri iletebilir. Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir." yazışma yeterliği "Kısa ve basit kartpostallar yazabilir." yaratıcı yazma yeterliği "Kendisinin ya da hayal ettiği insanların nerede yaşadıklarını, neler yaptıklarını basit deyimler ve tümceler kullanarak yazabilir." yazım yeterliği hâkimiyeti "Basit tabelalar ya da talimatlar, günlük kullanılan nesnelere isimleri, mağaza isimleri veya devamlı kullanılan deyimler gibi alışılmış sözcük ve kısa deyimleri bakarak yazabilir. Adresini, uyruğunu ve kişiye ait diğer bilgileri harf harf söyleyebilir." metinlerle çalışma yeterliği "Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir." ifadeleri doğrultusunda hazırlandığı görülmüştür.

4. Tamamlayalım.
Ne Var, Ne Yok?

Yazalım. / Aşağıdaki kelimelerle cümleler kuralım.

 Var

Odada ne/neler var?

1. Oturma odasında televizyon var.
2. Mutfakta ..... var.
3. Çocuk odasında .....
4. Balkonda .....
5. Salonda .....

 Yok

Evde ne/neler yok?

1. Oturma odasında masa yok.
2. Mutfakta ..... yok.
3. Çocuk odasında .....
4. Balkonda .....
5. Salonda .....

Kelime Dünyası

* hafta içi	* tiyatro
* hafta sonu	* seyahat
* bilet	* sinema
* çay	* konser
* mevsim	* pazar
* alışveriş	* yıl

Şekil 4.81. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi tamamlama, yerleştirme ve tümce oluşturma etkinliği (s.41,74)

Şekil 4.81.'de 4 numaralı etkinlikte dil kullanıcılarından etkinlikle ilgili olarak verilen görselden yola çıkarak tümcelerdeki boşlukları tamamlamaları, tümce oluşturma etkinliğinde ise verilen sözcüklerle anlamlı tümceler kurlmaları beklenmektedir. İki yazma etkinliğinin de ortak çerçeve metni A1 düzeyi yazılı anlatım, genel yeterliği "Basit, kalıplaşmış deyim ve tümceleri yazabilir. Bir kişi hakkında yazılı bilgi isteyebilir ya da bilgileri iletebilir. Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir." yazışma yeterliği "Kısa ve basit kartpostallar yazabilir." yaratıcı yazma yeterliği "Kendisinin ya da hayal ettiği insanların nerede yaşadıklarını, neler yaptıklarını basit deyimler ve tümceler kullanarak yazabilir." yazım yeterliği hâkimiyeti "Basit tabelalar ya da talimatlar, günlük kullanılan nesnelere isimleri, mağaza isimleri veya devamlı kullanılan deyimler gibi

alışılmış sözcük ve kısa deyimleri bakarak yazabilir. Adresini, uyruğunu ve kişiye ait diğer bilgileri harf harf söyleyebilir.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir.” ifadelerine uygun olarak kurgulanmıştır.

11. Formu dolduralım.

Otel Kayıt Formu

Ad	Soyad	Şehir	Ülke
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Doğum Yeri	Doğum Tarihi	Giriş Tarihi	Çıkış Tarihi
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
E-Posta	Telefon	Yetkili	Müşteri
<input type="text"/>	<input type="text"/>		

Şekil 4.82. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi yazma becerisi form doldurma etkinliği (s.30)

Şekil 4.82.’deki otel kayıt formunun başlıklara uygun olarak doldurulması istenmektedir. Bu etkinlik ortak çerçeve metni A1 düzeyi yazılı *yazılı anlatım, genel yeterliği* “Basit, kalıplaşmış deyim ve tümceleri yazabilir. Bir kişi hakkında yazılı bilgi isteyebilir ya da bilgileri iletebilir. Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir.” *yazışma yeterliği* “Kısa ve basit kartpostallar yazabilir.” *not, ileti ve formlar yeterliği* “Bir otel kayıt formuna ya da vardığı yerde gerekli bir forma sayıları ve bilgileri, adını, uyruğunu, yaşını, doğum tarihini ve varış tarihini vb. yazabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti* “Basit tabelalar ya da talimatlar, günlük kullanılan nesnelere isimleri, mağaza isimleri veya devamlı kullanılan deyimler gibi alışılmış sözcük ve kısa deyimleri bakarak yazabilir. Adresini, uyruğunu ve kişiye ait diğer bilgileri harf harf söyleyebilir.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Basılı tek tip sözcükleri ve kısa metinleri bakarak yazabilir.” ifadelerine uygun olarak hazırlanmıştır.

6. Masal yazalım. Masal

11. Yazalım.

Şifalı Bitkiler Hakkında Neler Biliyorsunuz?

Şekil 4.83. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi metin oluşturma ve boşluğa yazma, yanıtlama etkinliği (s.20,67)

Şekil 4.83.’te altı numaralı etkinlikte verilen tümceden yola çıkarak masal türünde bir metin oluşturulması, 11 numaralı etkinlikte de verilen soruya yanıtının boşluğa

yazılması hedeflenmektedir. İncelenen iki yazma etkinliği de ortak çerçeve metni A2 düzeyi *yazılı anlatım, genel yeterliği* “Bağlaçlar kullanarak bir dizi kolay deyim ve tümceleri yazabilir. Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir. Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” *not, ileti ve formlar yeterliği* “Tekrarlanmasını ya da değişik olarak ifade edilmesini rica edebildiğinde kısa ve basit iletileri not alabilir. Günlük gereksinimlerle ilgili kısa, basit not ve iletileri yazabilir.” *yaratıcı yazma yeterliği* “Birbiriyle bağlantılı tümceler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir. Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti* “Yol tarifi gibi günlük konulara ilişkin kısa tümceleri bakarak yazabilir. Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline yakın, oldukça doğru olarak yazar.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri kısa tümceleri çıkarıp yazabilir. Kitap harfleri ya da okunaklı el yazısıyla yazılmış metinleri bakarak yazabilir.” ifadelerine koşut olarak oluşturulduğu görülmüştür.

Yazalım.

Kelime Dünyası

* rekor	* rol	* sinema
* seans	* ilginç	* dostça
* irice	* zekice	* sıra
* alışkanlık	* film	* yönetmen

Örnekteki gibi cümleler kurunuz.
Öğleden sonraki ilk seansta ilginç bir film var.

4. Seçelim, yerleştirelim. Müze Kart

beklemek kullanmak değiştirmek satın almak göstermek almak

Müze kartı ile T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı üç yüzden fazla müze ve ören yerini gezmek mümkün. Bu kartı, müze kartı satış noktalarından ya da genel ağ (internet) üzerinden ..... artık çok kolay. Fotoğraflı bir kimlik kartı ..... şartıyla kırk saniyede alırsınız. Böylece müzelerde sıra ..... zorunda kalmazsınız. Yalnız, başkasının müze kartını ..... yasak. Bir de fotoğrafsız geçici müze kartları var. Bunları en kısa zamanda fotoğraflısıyla ..... gerekiyor. Daha fazla bilgi için * www.muze.gov.tr adresini ziyaret ediniz.

Şekil 4.84. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi tümce oluşturma ve tamamlama, yerleştirme etkinliği (s.61,78)

Şekil 4.84.’te sözcük dünyası başlıklı etkinlikte verilen örnek tümce koşutunda ve verilen sözcüklerle tümce oluşturulması, dört numaralı etkinlikte ise müze kartla ilgili bilgilendirici metindeki boşlukların verilen sözcüklerle tamamlanması beklenmektedir. Her iki yazma becerisi etkinliğinin de çerçeve metni A2 düzeyi *yazılı anlatım, genel yeterliği* “Bağlaçlar kullanarak bir dizi kolay deyim ve tümceleri yazabilir. Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir. Kendi deneyim ve kısıtlı

yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” *not, ileti ve formlar yeterliği* “Tekrarlanmasını ya da değişik olarak ifade edilmesini rica edebildiğinde kısa ve basit iletileri not alabilir. Günlük gereksinimlerle ilgili kısa, basit not ve iletileri yazabilir.” *yaratıcı yazma yeterliği* “Birbiriyle bağlantılı tümceler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir. Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir. İnsanlar hakkında kısa, basit, hayali özgeçmişler ve basit şiirler yazabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti* “Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline yakın, oldukça doğru olarak yazar.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” ifadelerine göre kurgulanmıştır.

 5. Doldurulmuş.

ÖZ GEÇMİŞ FORMU

<p>KİŞİSEL BİLGİLER</p> <p>Ad-Soyadı : .....</p> <p>Doğum Yeri / Tarihi : .....</p> <p>Doğum Tarihi : .....</p> <p>Medeni Durum : Evli ☐ Bekar ☐</p> <p>Adres : .....</p> <p>Telefon : .....</p> <p>E-posta : .....</p> <p>İŞ TECRÜBESİ : .....</p> <p>EĞİTİM BİLGİLERİ : .....</p>		<p>EĞİTİM BİLGİLERİ : .....</p> <p>SEMİNER VE KURSLAR</p> <p>1. ....</p> <p>2. ....</p> <p>3. ....</p> <p>BİLGİSAYAR BİLGİSİ : .....</p>
--	---	---

Şekil 4.85. Yedi İklim Türkçe Ders Kitabı A2 düzeyi yazma becerisi form doldurma etkinliği (s.163)

Şekil 4.85.’te dil kullanıcısından öz geçmişine ilişkin bilgileri başlıklara uygun olarak doldurması beklenmektedir. Bu etkinliğin ortak çerçeve metni A2 düzeyi *yazılı anlatım, genel yeterliği* “Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir.” *not, ileti ve formlar yeterliği* “Tekrarlanmasını ya da değişik olarak ifade edilmesini rica edebildiğinde kısa ve basit iletileri not alabilir. Günlük gereksinimlerle ilgili kısa, basit not ve iletileri yazabilir.” *yaratıcı yazma yeterliği* “İnsanlar hakkında kısa, basit, hayali özgeçmişler ve basit şiirler yazabilir.” *yazım yeterliği hâkimiyeti* “Yol tarifi gibi günlük konulara ilişkin kısa tümceleri bakarak yazabilir. Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline yakın, oldukça doğru olarak yazar.” *metinlerle çalışma yeterliği* “Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir

metinden anahtar sözcükleri, deyimleri kısa tümceleri çıkarıp yazabilir.” ifadelerine uygun olarak tasarlandığı saptanmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde bu çalışmada ulaşılan verilerle çalışmanın ilgili araştırmalar bölümünde sözü edilen çalışmaların verileri karşılaştırılarak tartışılmış ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Daha sonra ulaşılan bu sonuçlar ışığında yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilişkin bazı önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Yabancı bir dil öğrenilirken dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerilerinin birlikte geliştirilmesi gerekmektedir. Benhür (2002), öğrenme ortamlarında temel dil becerilerini eşit ölçüde dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. Örnekle alınan Hitit’te dinleme ve okuma becerisine, Gazi’de okuma ve yazma becerisine, İstanbul’da okuma ve konuşma becerisine, Yedi İklim’de okuma ve yazma becerisine -ilgili becerilere ayrılan etkinlik sayılarına bakılarak- daha fazla ağırlık verildiği belirlenmiştir. Özellikle günlük yaşamda sözlü iletişimin doğru bir biçimde gerçekleşmesi için konuşma becerisine ayrı bir önem verilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada Avrupa Konseyi Diller Birimi’nce dil öğretimi sürecine bir ölçün getirmek amacıyla ortaya konan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni’ndeki temel dil becerilerine ilişkin yeterlikler incelenmiş ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan A1-A2 düzeyi ders kitaplarındaki temel dil becerilerine ilişkin etkinliklerin söz konusu çerçeve metinde yer alan yeterliklere göre ne durumda olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamına Yeni Hitit A1-A2 düzeyi ders kitapları, Gazi A1-A2 düzeyi ders kitapları, İstanbul A1-A2 düzeyi ders kitapları, Yunus Emre Enstitüsü Türkçe (Yedi İklim) A1-A2 düzeyi ders kitapları alınmıştır. Söz konusu dil öğretimi kitapları çerçeve metin’de geçen dil yeterliklerine göre temel dil becerilerine ilişkin etkinlikler açısından incelenmiştir. Daha önce yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde işe koşulan ders kitaplarındaki temel dil becerilerine ilişkin etkinliklerini çerçeve metinde yer alan dil kullanım yeterliklerine göre inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu yüzden çalışmanın tartışma bölümünde temel dil becerilerine ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi A1-A2 düzeyi ders kitaplarına ilişkin ulaşılan veriler aynı bağlamda yapılan çalışmaların verileriyle karşılaştırılmayacaktır. Buna karşın çalışmada elde edilen veriler A1-A2 düzeyi ders kitapları A1-A2 düzeyi ders kitapları söz konusu çerçeve metin bağlamında yapılan ilgili araştırmalar bölümünde aktarılan çalışmaların bazılarıyla karşılaştırılarak bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu çalışmada incelenen örneklem A1-A2 ders kitaplarından Gazi A1-A2 ders kitabının dinleme etkinliklerinin söz konusu çerçeve metinde yer alan dinleme becerisi temel düzey *dinleme, genel yeterliği* A1 düzeyi “Anlamın çıkarılması için, çok yavaş ve dikkatli konuşulduğunda ve uzun aralıklar verildiğinde söyleneni anlayabilir.” A2 düzeyi “Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda somut gereksinimlerini karşılayabilecek derecede konuşulana anlayabilir. Anlaşılır bir dille ve yavaş konuşulduğunda temel gereksinimlerle ilgili deyim ve sözcükleri anlayabilir.” *anadili konuşurları arasında geçen konuşmaları anlama yeterliği* A2 düzeyi “Yavaş ve tane tane konuşulduğunda bulunduğu ortamda yapılan konuşmaların konusunun genelde farkına varabilir.” *duyuru ve talimatları anlama yeterliği* A1 düzeyi “Kendisiyle yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşulduğunda yönergeleri, kısa ve basit yol tariflerini anlayabilir.” *radyo yayınlarını ve ses kayıtlarını anlama* A2 düzeyi “Olası günlük şeyler hakkında yavaş ve anlaşılır biçimde seslendirilmiş olan kısa ses kayıtlarından en önemli bilgileri alabilir.” ifadelerine uygun oluşturulmadığı, A1-A2 düzeyi dil kullanıcısının anlayabileceği hızda olmadığı belirlenmiştir. Diğer A1-A2 ders kitaplarının dinleme becerisine ilişkin tüm etkinliklerinin söz konusu çerçeve metinde belirtilen dinleme becerisi:

- Dinleme, genel
- Anadili konuşurları arasında geçen konuşmaları anlama
- Seyirci veya dinleyici olarak anlama
- Duyuru ve talimatları anlama

-Radyo yayınlarını ve ses kayıtlarını anlama yeterlik ifadelerine uygun olarak tasarlandığı görülmüştür. Ayrıca Yeni Hitit A1-A2 ders kitaplarında 75 dinleme etkinliği belirlenmiştir. Bu yönüyle Yeni Hitit’in örneklem alınan diğer Türkçe öğretimi ders kitapları arasında dinleme becerisine en çok ağırlık veren yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitabı olduğu söylenebilir.

Örneklem alınan tüm Türkçe öğretimi A1-A2 ders kitaplarındaki okuma becerisine ilişkin tüm etkinliklerin söz konusu çerçeve metinde yer alan okuma becerisi:

- Okuma anlama, genel
- Yazışmaları okuma anlama
- Fikir sahibi olmak için okuma
- Bilgi ve gerekçeleri anlama
- Yazılı talimatları anlama
- Televizyon yayınlarını ve filmleri anlama

-Gösterge belirleme ve anlam çıkarma yeterlik ifadelerine uygun olarak kurgulandığı saptanmıştır. Çerçeveyle eylem-yönelimli kazanımlar çoğunluktadır ve tüm olaylar, metinler, durumlar eğitim materyali olarak kullanılabilir biçimde verilmiştir. Aynı zamanda çerçevede, “metin” sözcüğünün kapsamı genişletilerek birçok metin türüne yer verilebileceği belirtilmiştir. Serin ve Turan’a göre (2015) dil kullanıcısının daha çok ilgisini çeken ünite ve metinlerin belirlenmesi için hoşlanılan temalar ve türler üzerine farklı çalışmalar yapılması yararlı olacaktır. Örneklem alınan tüm ders kitaplarında Serin ve Turan’ın belirttiği gibi dil kullanıcısının ilgisine çekebilecek temalar ve türlerin olduğu saptanmıştır. Uysal ve Deniz (2010) öğrencilerin günlük yaşamda karşılaştıkları materyallerle ders içerisinde de karşılaşmasını, dolayısıyla günlük yaşamda karşı karşıya kalınan televizyon ve radyo programları, anons ve uyarılar, şarkılar, bilmeceler, alışveriş listeleri vb. metin olarak program içerisinde yer alması gerektiğini belirtmiştir. Uysal (2009) da söz konusu çerçeve metindeki işlevsel/kavramsal yaklaşımın dilin iletişim ve kullanım yönünü daha çok öne sürdüğünü, çerçevede kazanımların neredeyse tamamı eylem-yönelimli olduğundan tüm olaylar, metinler, durumlar eğitim materyali olarak kullanılabilir biçimde sunulduğunu, çerçevede, “metin” sözcüğünün kapsamı açılarak birçok metin türüne yer verilebileceğini belirtmiştir. Örneklem alınan tüm Türkçe öğretimi A1-A2 ders kitaplarında Uysal ve Deniz (2010) ve Uysal’ın (2009) belirttiğine benzer olarak sadece edebi türlere bağlı kalınmadan çeşitli metinler [haber metinleri, bilgilendirici metinler (yemek tarifi, menü listesi, bankamatik kullanım kılavuzu, trafik işaretleri hakkında metin), karşılıklı konuşmalar, köşe yazıları, günlük, internet sayfası metinleri, anı, fıkra, masal efsane, tebrik metinleri, broşürler, gezi yazıları, alışveriş listeleri, mektup, otobiyografi yazıları vb.] yer verildiği görülmüştür. Bunun yanında Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarının toplam 120 okuma becerisi etkinliğine yer vermesiyle örneklem alınan diğer ders kitapları arasında okuma becerisine en çok ağırlık veren yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitabı olduğu söylenebilir.

Sözlü anlatım (konuşma) çalışmaları, karşılıklı konuşma etkinliklerinden farklı olarak dil kullanıcısının anlık durumlar karşısındaki dil yeterliklerini değil, genelde hazırlık ve plan yaparak bir durum/olay hakkında konuşma becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Gök’e göre (2015) öğrenme ortamlarında ana dili kullanılmayan dil kullanıcılarının yeni bir dil öğrenirken sözcüklerin sesletimini daha rahat kavramaktadırlar. Söz konusu örneklem alınan tüm A1-A2 düzeyi ders kitaplarında sesletim becerisine ilişkin sözlü anlatım becerilerinden farklı olarak bir etkinliğe veya çalışmaya

rastlanmamıştır. Sözlü anlatım, bireyin yeterliklerini planlı bir biçimde sunabileceği sesletimi de içeren bir beceri özelliği taşımaktadır. Örneklem alınan tüm yabancı dil olarak Türkçe öğretimi A1-A2 ders kitaplarındaki sözlü anlatım (konuşma) becerisine ilişkin tüm etkinliklerin söz konusu çerçeve metinde belirtilen sözlü anlatım becerisi:

- Sözlü anlatım genel;
- Bağlantılı tekli konuşma: deneyimleri anlatma;
- Bağlantılı tekli konuşma: gerekçelendirme (bir tartışmada olduğu gibi);
- Kamu duyurusu;

-Bir topluluk önünde konuşma yeterlik ifadelerine uygun olarak kurgulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Gazi ders kitaplarının toplam 99 sözlü anlatım (konuşma) becerisi etkinliğine yer vererek örneklem alınan diğer yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarından konuşma becerisine en fazla ağırlığı verdiği saptanmıştır. İşisağ ve Demirel (2010), dil kullanıcılarının konuşma becerisini daha etkili öğrenebilmeleri için konuşma becerisi dersinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ndeki dil betimleyicileri koşutunda geliştirilecek etkinliklerle hazırlanarak etkinliklerin uygulanması sırasında dil kullanıcıları araştırma yapmaya özen göstermesini ve özgün araçları kullanmasını önermiştir. Söz konusu örneklem ders kitapların hepsinin İşisağ ve Demirel'in (2010) belirttiği gibi Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ndeki dil betimleyicileri koşutunda geliştirilecek etkinliklerle hazırlandığı görülmüştür.

Karşılıklı konuşma anlık durumlar karşısındaki dil yeterliklerini kapsadığından bu plansızlık, doğaçlama özelliğiyle de sözlü anlatımdan ayrılmaktadır. Karşılıklı konuşma becerisinin birincil amacı dil kullanıcılarına günlük yaşamda iletişimsel yetiyi kazandırmaktır. İşisağ (2008) da iletişimsel yetinin geliştirilmesi gerektiğini, yabancı dil öğretimi sürecinin etkili olarak sürdürülebilmesi için dil betimleyici ifadelerin yönünde oluşturulan etkinliklerle dil kullanıcılarının iletişimsel yetilerini harekete geçirerek dili doğru ve yerinde kullanılmayı vurgulamıştır. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, İşisağ'a (2008) koşut olarak dil öğretiminde sözlü anlatım alanını birbirinden konuşma ve karşılıklı konuşma olarak ayırmış ve her birine ilişkin yeterlikleri belirlemiştir. Altıparmak (2013), çerçeve metindeki dil öğretimi sürecinde temel alınan işlevsel kavramsal yaklaşım, bir dilin en etkili "kullanılarak öğretilebileceği" görüşünü benimsemenin yanında dil kullanıcılarının gereksinimlerini dikkate aldığını vurgulamıştır. Örneklem alınan tüm Türkçe öğretimi A1-A2 ders kitaplarında Altıparmak'ın (2013) vurguladığı gibi işlevsel kavramsal yaklaşım temel alınarak bir dilin en etkili "kullanılarak öğretilebileceği" görüşünün benimsendiği saptanmıştır. İnceleme sonucunda sadece Yeni Hitit ve Yedi

İklim ders kitaplarında sözlü anlatımın konuşma ve karşılıklı konuşma olarak değerlendirildiği görülmüştür. Karşılıklı konuşma becerisi ise çerçeve metnin dilin kullanılarak öğretilebileceği ilkesine uyumlu bir beceridir. Bu durum göz önüne alındığında İstanbul ve Gazi Türkçe öğretimi ders kitaplarında sözlü anlatımın sadece konuşma olarak yer alması söz konusu çerçeve metne göre sosyal aktör olarak değerlendirilen dil kullanıcısının dil öğrenim süreci için olumlu bir durum olmadığı söylenebilir. Örneklem alınan Yeni Hitit ve Yedi İklim A1-A2 düzeyi ders kitaplarındaki karşılıklı konuşma becerisine ilişkin tüm etkinliklerin söz konusu çerçeve metinde yer alan sözlü anlatım becerisi:

- Anadili konuşurlarını anlama yeterlikleri
- Sohbet yeterlikleri
- Arkadaşlar arasında resmiyete dayanmayan tartışma yeterlikleri
- Söyleşi yeterlikleri
- Bir amaca ilişkin işbirliği yeterlikleri
- İşlemler: hizmetle ilgili konuşma yeterlikleri
- Bilgi alışverişi yeterlikleri
- Resmî tartışma ve görüşmeler yeterlikleri
- Doğruluk yeterliği

-Toplumdilbilgisel uygunluk yeterlik ifadelerine uygun olarak kurgulandığı saptanmıştır. Dilin ifade etme becerileri olan konuşma ve yazma becerilerinin etkili olabilmesi için dil kullanıcısının yeterince sözcük bilgisine sahip olması gerekmektedir. Demirel (2013), geleneksel yaklaşımda olduğu gibi çoğu kitapta ve dil izlencesinde sözcük öğreniminin kendi kendine olması beklendiğini vurgulamıştır. Örneklem alınan tüm A1-A2 düzeyi ders kitaplarında Demirel'in (2013) belirttiğinin aksine yeterince bağlama ve temel dil becerilerine uygun olarak sözcük çalışmaları görülmüştür. Bu farklılığın temel dil becerilerinin bütüncül bir bakışla değerlendirilmemesinden kaynaklandığı söylenebilir. Bununla birlikte Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarının toplam 41 karşılıklı konuşma becerisi etkinliğine yer vermesiyle, Yeni Hitit A1-A2 ders kitabından karşılıklı konuşma becerisi becerisine daha fazla ağırlık verdiği belirlenmiştir.

Yazma becerisiyle dil kullanıcılarının basit sözcükler kullanarak kısa metinler yazılması, günlük yaşamdaki iletişim yollarını kullanarak (e-posta, internet, cep telefonu, belgegeçer...) yazılı iletişim kurma, herhangi bir formu doldurma, aktarmak istediği kişileri/varlıkları tanıtan tümceler yazma, sözlü olarak verilen metinleri yazma etkinliklerinin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Günlük yaşamda mektuplar, e-posta, öz

geçmiş yazma, form doldurma, tiyatro metni yazma, ödev ve alıştırma yapma, not alma vb. çalışmalarla geliştirilebilen yazma becerisi ile hedef dilin dil bilgisi yapısının anlaşılması, tümce kalıplarının kavranması ve sözcük hazinesinin kullanılması amaçlanmaktadır. Örnekleme alınan tüm Türkçe öğretimi A1-A2 ders kitaplarındaki yazma becerisine ilişkin tüm etkinliklerin söz konusu çerçeve metinde yer alan yazma becerisi:

-Yazılı anlatım, genel

-Yazışma

-Not, ileti ve formlar

-Yaratıcı yazma

-Rapor ve deneme/makale yazma

-Yazım yeterliği hâkimiyeti

-Not alma (sunum ve seminerlerde vb.)

-Metinlerle çalışma yeterlik ifadelerine uygun olarak kurgulandığı tespit edilmiştir.

Örnekleme alınan tüm yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında dilin işlevselliğini artıran kalıp ifadelerde yeterince kullanılmıştır. Çaydaş (2016), yazma becerisinde kalıp sözlerin kullanımında diyalog yazdırma çalışmaları ve belli durumlar hakkındaki yazma çalışmalarının ön plana çıkması gerektiğini vurgulamıştır. Örnekleme alınan tüm A1-A2 düzeyi ders kitaplarında Çaydaş'ın (2016) vurguladığı gibi diyalog yazdırma etkinliklerinin yeterince kullanıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca Yedi İklim A1-A2 düzeyi ders kitaplarının toplam 125 yazma becerisi etkinliğine yer vermesiyle yazma becerisine örnekleme alınan diğer ders kitaplarından daha fazla ağırlık verdiği saptanmıştır.

Söz konusu çerçeve metinde dile hâkim olma becerisine göre bir düzeylendirme söz konusudur. Bu düzeylendirme, A1'den başlayarak C2 düzeyine kadar çıkmaktadır. Önerilen bu düzey sıralaması (A1, A2, B1, B2, C1, C2) Yeni Hitit ve Yedi İklim ders kitaplarında görülürken İstanbul ve Gazi Türkçe öğretimi ders kitaplarında C1 düzeyine kadar görülmektedir. Çerçeve metin esnek yapıda bir dil öğretimi önerdiğinden bu kabul edilebilir bir durum olduğu söylenebilir.

Söz konusu çerçeve metin, dilin kültürel ve eğitsel boyutta da resmîleşmesini, yaygınlaşmasını sağlayabilecek bir metindir. Çerçeve, dil öğretimi için mutlak bir yöntem önermemekte, her görev ve becerinin kendi yapısına göre farklı yöntemler gerektirebileceğini ve dil öğreniminin ancak kullanımla mümkün olabileceğini belirtmektedir. Uysal ve Deniz (2010), yaparak öğrenme etkinliklerinde dil kullanıcıları günlük yaşamda karşılaştıkları ortamlarla ders sırasında da karşılaşmasına, günlük yaşamda var olan televizyon ve radyo izlenceleri, anons ve uyarılar, şarkılar, bilmece,

alışveriş listeleri vb. şeyler derslerde kullanılmasına, dil kullanıcılarının dili etkin ve işlevsel olarak kullanması hedefleniyorsa dil öğrenim sürecinde iletişimi önceleyen işlevsel/kavramsal yaklaşımı kullanmasına vurgu yapmıştır. Çerçeve de Uysal ve Deniz'in (2010) vurguladığı gibi temelde işlevsel/kavramsal yaklaşımı olarak uygulamaya ve ne kadar kusurlu, eksik ya da düzeltmeye muhtaç olursa olsun dilin kullanılmasıyla öğrenilebileceğinin altını çizerek dili günlük kullanıma yaklaştırmayı hedeflemektedir. Sonuç olarak, örneklem alınan tüm A1-A2 düzeyi ders kitaplarının dilin kullanımı yönünden Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni koşulunda olduğu görülmüştür.

Söz konusu çerçeve metin dil bilgisini ayrı bir beceri ya da bölüm olarak ele almamıştır. Kara (2011), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde, dil bilgisi konuları işlevsel olarak ele alınıp dil kullanıcısının dili kullanımına göre kurallar ve örnekler seçilirken temel ve orta düzey için ayrıntılardan uzak durulmasının önemli olduğuna, öğretilecek konular, Türkçenin yapısına (kolaylık-zorluk, öncelik-sonralık, sıklık-seyreklilik vb.), dil kullanıcılarının gereksinimlerini ve çerçeve metne göre düzenlenmesine vurgu yapmıştır. Özdemir'e (2012) göre söz konusu çerçeve metin dil öğretimi sürecinin uygulamaya ağırlık verilerek yapılmasını, dil bilgisi kurallarının ikinci plana atılmasını önermektedir. Örneklem alınan tüm A1-A2 düzeyi ders kitaplarında dilbilgisi alanının sadece Gazi'de Kara'nın (2011) ve Özdemir'in (2012) belirttiği gibi dil kullanıcısının dili kullanımına göre kurallar ve örnekler seçilirken temel ve orta düzey için ayrıntılardan uzak durulmasının önemli olduğuna ve dil bilgisi kurallarının ikinci plana atılmasına özen gösterildiği belirlenmiştir. Bu çalışmada ele alınan Türkçe öğretimi ders kitaplarında temel dil becerileri dinleme, okuma, sözlü anlatım (konuşma ve karşılıklı konuşma) ve yazma olarak ele alınmıştır. İstanbul ve Yedi İklim A1-A2 ders kitaplarında temel dil becerilerinin dışında dil bilgisi ayrı bir öğrenme alanı olarak her üniteye verilmiştir. Yeni Hitit'te dil bilgisi olarak bir öğrenme alanı verilmemişse de dil bilgisi konuları her üniteye yeri geldikçe verilmiştir. Gazi Türkçe öğretimi ders kitapları ise dilbilgisi adı altında hiçbir bilgi, etkinlik vb. sunmamıştır. Bu yönüyle bakıldığında söz konusu çerçeve metinde belirtildiği gibi dil bilgisini temel dil becerilerinin içinde işleyen tek ders kitabının Gazi ders kitapları olduğu söylenebilir. Akbulut ve Yaylı (2015), incelenen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarının genellikle kavramsal-işlevsel izlenceleri benimsediğini, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının eylem odaklı ve bireyi temele alan söz konusu çerçeve metin koşulunda hazırlandığını, incelenen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitaplarının bildirişimi, dilin yapı bilgisi kurallarını ve temel dil becerilerinin ilettilmesini öncelediğini vurgulamıştır. Örneklem alınan tüm A1-A2 ders kitaplarında

Akbulut ve Yaylı'nın (2015) belirttiği gibi çoğunlukla kavramsal-işlevsel izlencelerin benimsendiği, ders kitaplarının eylem odaklı olduğu ve iletişimi, dilbilgisi kuralları ile dil becerilerinin geliştirilmesini öncelediği gözlemlenmiştir.

Dil ile kültür arasında sıkı bir bağın olduğu, dilin ve kültürün birlikte geliştiği, dil öğrenmenin aynı zamanda kültür edinimi olduğunu bildiren söz konusu çerçeve metnin dil aktarımıyla kültür aktarımı arasında kurduğu yakın ilişki bilindiğinden etkinlikler içerisinde hedef dilin kültürel boyutu da düşünülmüş ve örneklem alınan tüm ders kitaplarında Türk kültürüne özgü öğelere (Türk bayrağı, aile yapısı, tarihî ve coğrafi eserler, ünlü sanatçılar, yemek kültürü, kahve falı, film ve tiyatrolar vb.) yer almıştır. Türk (2018), dil öğretimi sürecinde kültürel öğelere yer vermenin bireyin öğrendiği dilin kültürünü merak etmesi ve araştırmasını sağladığı, bireylerin kültüre ilişkin sözcükleri de öğrenmelerini kolaylaştırdığını belirtmiştir. Türk'ün (2018) bu görüşü yönünde örneklem alınan tüm Türkçe öğretimi A1-A2 ders kitaplarına bakıldığında söz konusu ders kitaplarının dil kullanıcısının sözcükleri öğrenmesini kolaylaştırdığı söylenebilir. Ülker (2007) ise Hitit serisi ders kitaplarının kültür aktarımı yönünden kitapta hedef kültürün, Türk kültürünün, farklı açılardan betimlendiği birçok ögenin olduğu ve böylelikle Türk kültürünü aktarmada başarılı olduğunu belirtmiştir. Bu çalışma sonucunda Hitit için Ülker'i (2007) destekleyen verilere ulaşılmıştır. Bununla birlikte, örneklem alınan tüm kitaplarda sözcük bilgisine ve yeni sözcük edinimine ilişkin etkinlikler, listeler vardır. Ancak dil kullanıcısının ikinci dilde düzeylere göre bilmesi gereken sözcük sayısı ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Oysaki çerçeve metin, A1 düzeyinde 850 sözcük, B1 düzeyinde 1500 sözcük, B2 düzeyinde 4500 sözcük bilinmesi gerektiğine işaret edilmiştir (Liguria, 2003).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amaçlı hazırlanan söz konusu örneklem ders kitapları, söz konusu çerçeve metin kapsamında ele alındığında yeterlikler açısından genel itibari ile çerçeve metin temelli hazırlanmış olarak görülmektedir. Dil öğrenme sürecinde kullanılacak Ders Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabı'nın yanı sıra ünite sonlarındaki kendimi değerlendiriyorum başlıklı çalışmada dil kullanıcısına öz değerlendirme olanağını ise sadece Yedi İklim sunmaktadır. Arslan ve Coşkun (2012) da, çerçeve metindeki yaşam boyu ve kendi kendine öğrenme kavramlarındaki gerçek amacın dil kullanıcısının ön bilgilerine ilişkin farkındalığını geliştirmesine, kendisine uygun hedefler oluşturmasına, materyallerin seçimini ve öz değerlendirmeyi göz önüne alınarak yapılmasına vurgu yapmıştır. Bu durum süreç boyunca dil kullanıcısı tarafından doldurulacağı göz önüne

alındığında öz değerlendirme bakımından da çerçeve ile söz konusu kitabın paralellik gösterdiği söylenebilir.

5.2. Öneriler

1. Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, dilin kültürel ve eğitsel boyutta da resmîleşmesini, yaygınlaşmasını sağlayabilecek bir metindir. Çerçeve, dil öğretimi için sabit bir yöntem önermemekte, her görev ve becerinin kendi yapısına göre farklı yöntemler gerektirebileceğini ve dil öğreniminin ancak kullanımla mümkün olabileceğini belirtmektedir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılacak olan tüm ders kitaplarının dil öğreniminin ancak kullanımla mümkün olabileceğini göz ardı etmemesi gerekir.

2. Söz konusu çerçeve metin dil bilgisini ayrı bir beceri ya da bölüm olarak ele almamıştır. Çerçeve metin, dil öğrenim sürecinde dil bilgisi yapı ve kurallarının dilin günlük kullanımıyla birlikte temel dil becerilerinin arasına dengeli bir biçimde yer geldiğinde ve dağıtılarak verilmesi gerektiğini önermektedir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılacak olan tüm ders kitaplarının dil bilgisi yapı ve kurallarını çerçeve metninin önerdiği gibi ele alması dilin öğrenim sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

3. Dil ile kültür arasında sıkı bir bağın olduğu, dilin ve kültürün birlikte geliştiği, dil öğrenmenin aynı zamanda kültür edinimi olduğunu bildiren söz konusu çerçeve metnin dil aktarımıyla kültür aktarımı arasında kurduğu yakın ilişki bilindiğinden temel dil becerileri içerisinde hedef dilin kültürel boyutu da düşünülmüştür. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılacak olan tüm ders kitapların çerçeve metnin önerdiği gibi temel dil becerilerine ilişkin etkinliklerin hedef dilin kültürel boyutunun da düşünülerek oluşturulması dilin öğrenim sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

4. Çerçeve metin dil kullanıcısının ikinci dilde düzeylere göre bilmesi gereken sözcük sayılarını belirtmektedir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılacak olan tüm ders kitapların çerçeve metindeki gibi dil düzeylerine ilişkin bilinmesi gereken sözcük sayıları göz önüne alınarak oluşturulması ve bu sözcük sayılarının ders kitaplarında belirtilmesi dilin öğrenim sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

5. Öz değerlendirme, yaşam boyu öğrenme ve öğrenmeyi öğrenme çerçeve metinde çokça geçen ve dil kullanıcısının öğrenmesi gereken kavramlar olarak bilinmektedir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılacak olan tüm ders kitapların çerçeve

metindeki bu kavramları göz önüne alınarak ünitelerde kendimi değerlendiriyorum, neler öğrendik, ne kadar öğrendik vb. etkinlikler oluşturulması, dilin öğrenim sürecini olumlu yönde etkileyecektir.

6. Söz konusu çerçeve metinde her temel dil becerisine ilişkin verilen dil betimleyicilerinde dil kullanıcısında öncelikli olarak iletişimsel yetinin geliştirilmesine vurgu yapılmıştır. Böylelikle dil kullanıcısı dili uygun zamanda, uygun yerde ve uygun olarak kullanabilecektir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminin etkili bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için dil betimleyicileri koşutunda etkinlikler hazırlanarak dil kullanıcılarının iletişimsel yetilerini ilerletmeye ve böylelikle dilin doğru ve yerinde kullanılması özendirilmelidir.

7. Dil kullanıcılarının günlük yaşamdaki materyallerle ders içerisinde de karşılaşmasına olanak sağlanmalıdır. Başka bir deyişle günlük yaşamda karşı karşıya kalınan televizyon ve radyo izlenceleri, duyuru ve uyarılar, şarkılar, bilmeceler, alışveriş listeleri, faturalar vb. metin türü olarak programa dahil edilmelidir. Dil kullanıcılarının dili etkin ve işlevsel olarak kavraması hedefleniyorsa dil öğrenimi sürecinde iletişimi önceleyen işlevsel/kavramsal yaklaşım temele oturtulmalıdır.

8. Söz konusu çerçeve metinde belirtilen dil betimleyicilerine ilişkin etkinliklerin hazırlanıp gerçekleştirilmesi aşamalarında dil kullanıcılarının düşünce ve önerilerini rahatça aktarabilecekleri, yaratıcılıklarını çekinmeden ortaya çıkarabilecekleri ölçme değerlendirme araçları meydana getirilmelidir.

9. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimini hedefleyen kurum ve kuruluşların eşgüdümlü bir dil öğretim süreci uygulamaları, Türkçe öğretiminin verim ve kalitesini yükseltecektir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde temel ve orta düzey için ayrıntılardan kaçınılarak hazırlanacak kaynakların geniş kitlelerce kullanımı sağlanmalıdır.

10. Kitaplarda basitleştirilmiş, sadeleştirilmiş ya da değiştirilmiş metinler yerine dil kullanıcısının gündelik yaşamda göremeyeceği özel metinlerle daha çok karşılaşması tüm dil kullanıcıları için olumlu bir durumdur. Yine de en az B1 ve B2 düzeyine kadar anlam kopukluklarının olmaması, anlamı çıkarmayı kolaylaştıracak dayanak bağlantılarının kaybolmaması için metinlerdeki sadeleştirmeler özenle yapılmalı ve anlamı bozacak aşırı sadeleştirmeden uzak durulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açık, F. ve Akpınar, M. (2010). *Avrupa Dil Gelişim Dosyası bağlamında yabancılara Türkçe öğretiminde deyim ve atasözlerinin öğrenme-öğretme sürecine aktarımı*. III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, 16-18 Aralık, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Akbulut, S. ve Yaylı, D. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi A1-A2 düzeyi ders kitapları üzerine bir izlençe çalışması. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, II[Özel sayı], 35-46.
- Aksan, D. (1995). *Her yönüyle dil* (5.baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktaş, G. ve Gündüz, O. (2008). *Yazılı ve sözlü anlatım* (9. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aktaş, T. (2004). Yabancı dil öğretiminde iletişimsel yeti. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 29-43.
- Albayrak, F. ve Serin, N. (2012). *Gazi Üniversitesi TÖMER yabancılar için Türkçe A1-A2 ders kitaplarındaki okuma metinlerinin kültür aktarımı açısından incelenmesi*. 5. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı, 5-6 Temmuz, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Alrabadi, E. (2012). Pour l'introduction de la perspective actionnelle basée sur la réalisation des tâches communicatives en classe de langue étrangère. *Synergies Canada*, 5, 1-12.
- Altıparmak, H. M. (2013). *Avrupa Diller Öğretimi Ortak Çerçeve Programı kapsamında İşlevsel Kavramsal Yaklaşım temelli gereksinim analizi örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altmışdört, G. (2010). Özel amaçlı yabancı dil öğretim programında izlençe: Önemi, içeriği ve etkinliği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 663-677.
- Alyaz Y., Yoldaş, K., Baştürk, Ş. ve Uluocak, M. (2017). *Yabancı dil Türkçe öğretim kitaplarının dil ve kültür içeriğinin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nin çok merkezlilik ilkesi açısından incelenmesi*. 8. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, 22-26 Mayıs, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara.
- Arı, Ş. (2010). *Ankara Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ilköğretimin ikinci kademesinde öğrenim gören yabancılara Türkçe öğretimi üzerine bir*

değerlendirme. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Arslan, A. ve Coşkun, A. (2012). Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı: Türkiye ve Dünya’da neler oluyor. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12[Özel Sayı], 1-19.

Arslan, E. ve Coşkun, O. (2016). Yabancılara Türkçe Öğretiminde oyun yazılımları ile sözcük öğretimi. *Journal of Turkish Studies*, 11, 221-236.

Aydoğu, C., Ercanlar, M. ve Aydınalp, E.B. (2017). Fransızca yabancı dil öğretiminde Eylem-Odaklı Yaklaşım dayalı bir uygulama örneği: Nitel bir durum çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(4), 760-779.

Bakla, A. (2006). *A2 seviyesindeki öğrenciler için Avrupa Dilleri Ortak Başvuru kaynağı odaklı Avrupa Dil Gelişim Dosyası’na bağlı olarak önerilmiş bir okuma müfredatı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Balcı, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Barışkan, V. (2006). *Ortak Avrupa Dil Kriterleri Çerçevesi’nde tanımlanan A2 basamak düzeyindeki öğrenciler için önerilen yazma izlencesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Benhür, M. H. (2002). *Türkçenin yabancılara öğretiminde tartışılmayan ana kavramlar*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Chomsky, N. (1998). *On language*. New York: The New Free Press.

Council of Europe (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.

Council of Europe (2002). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment language examining and test development*. Strasbourg: Council of Europe.

Çaydaş, A. (2016). *Gazi Üniversitesi TÖMER ve İzmir Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setlerinde kullanılan kalıp sözlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

Demircan, Ö. (2002). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınları.

Demirel, Ö. (1993). *Yabancı dil öğretimi ilkeler, yöntemler, teknikler* (3. baskı). Ankara: Usem Yayınları-6.

Demirel, Ö. (2010). *Yabancı dil öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Doğan, Y. (2008). *İlköğretim ikinci kademedeki dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Duman, T. & Çakmak, M. (2011). Ders kitaplarının nitelikleri. Leyla K. (Ed.), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu* (ss. 18-32) içinde. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Durak, E. (2006). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında Avrupa Ortak Dil Kriterleri sorunsalı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirel, M. V. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere kelime öğretiminde farklı kelime gruplarının kullanımının etkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(4), 286-299.
- Göçer, A. (2010). İlköğretim Türkçe ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 197-210.
- Gök, İ. (2015). *Avrupa Diller Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne göre Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerde karşılaşılan ses olayları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gökberk, M. (2004). *Değişen dünya değişen dil* (4.basım). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Güler, G. (2005). Avrupa Konseyi Ortak Dil Kriterleri Çerçeve Programı ve Türkiye'de yabancı dil öğretim süreçleri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 89-106.
- Günay, V. D. (2007). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Gür, Ö. (2004). *Avrupa Ortak Dil Kriterleri Çerçevesi'nde Türkiye'de yetişkinlere ilişkin yabancı dil olarak Almanca öğretimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güvenç, B. (2002). *Kültürün abc'si* (2.baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Harmer, J. (2007). *The practise of English language teaching* (4th ed.). Harlow: Longman Press.
- Harputluoğlu, B. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe ve ana dil Türkçe ders kitaplarında öğrenme stratejilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hengirmen, M. (2006). *Yabancı dil öğretim yöntemleri ve TÖMER yöntemi*. Ankara: Engin Yayın Evi.
- Heyworth, F. (2006). The Common European Framework. *ELT Journal*, 60, 181-183.
- Hutchinson, T. & Waters, A. (1990). *English for specific purposes: A learning-centered approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

- İşcan, A. (2011). Yabancılara Türkçe öğretiminde telkin yönteminin kullanımı. *Turkish Studies*, 6(1), 1317-1322.
- İşisağ, K. U. (2008). *Sözlü iletişim becerilerinin gelişiminde Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni uygulamalarının başarıya, tutuma ve kalıcılığa etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İşisağ, K. ve Demirel Ö. (2010). Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin konuşma becerisinin gelişiminde kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 156, 190-204.
- Kara, M. (2011). Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni doğrultusunda Türkçe öğrenen yabancılara A1-A2 düzeyinde Türkçe öğretim programı örneği. *Journal of World of Turks*, 3, 157-195.
- Kauffman, D. (1997). *Content-ESL across the USA*. Washington DC: CAL.
- Kaya, Z. (1994). *İkinci dil olarak Türkçe öğretim programlarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kır, E. (2011). *OBM (Ortak Başvuru Metni) bağlamında dil öğretmeni eğitimi ve Türkiye'deki uygulamaları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kongar, E. (2005). *Kültür üzerine* (5.baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Köse, D. (2005). *Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni'ne uygun Türkçe öğretiminin başarıya ve tutuma etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Küçükahmet, L. (2011). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MEB, (2006a). *İlköğretim Türkçe dersi 6-8. sınıflar öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Basımevi.
- Mirici, İ. H. ve Demirel, Ö. (2003). *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programı'na dayalı Avrupa Dilleri Portfolyosu Türkiye Modeli'nin hazırlanması*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu.
- Mohseni Far, M. (2008). *An overview of syllabuses in English language teaching*. <http://www.slideshare.net/jetnang/an-overview-of-syllabuses-in-english-language-teaching> adresinden 29.10.2018 tarihinde erişilmiştir.
- North, B. (2000). *The development of a common framework scale of language proficiency*. Unpublished doctoral dissertation, Thames Valley University, New York.

- Nunan, D. (1989). *Designing tasks for the communicative classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- O'Neil, C. (1993). *Les enfants et L'enseignement des langues etrangeres*. Fransa: Les éditions Didier.
- Ozil, Ş. (1991). *Dil ve kültür çağdaş kültürümüz, olgular-sorunlar*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Özbay, M. (2008). *Türkçe özel öğretim yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özdemir, O. (2012). Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni B1 seviyesinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uygulanması üzerine bir çalışma. *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 3, 101-126.
- Pehlivan, F. (2007). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürlerarası etkileşim odaklı yaklaşım uyarınca metin çalışmaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Raimes, A. (1983). *Techniques in teaching writing*. Oxford: Oxford University Press.
- Richards, R. J. (2001). *Curriculum development in language teaching*. Newyork: CUP.
- Richards, J. C. & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and methods in language teaching*. New York: CUP.
- Serin, N. ve Turan, E. D. (2015). Yunus Emre Türkçe Öğretimi Seti'nde yer alan metinlerin tür, tema ve özgünlük açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı*, 4(3), 1229-1250.
- Sever, S. (2007). Türkçe öğretiminde sanatsal bir uyaran olarak karikatürün kullanılması. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Kitapçığı*, 222-229.
- Tapan, N. (1995). Yabancı dil olarak Almanca öğretiminde yeni bir yöneliş: Kültürlerarası-bildirişim-odaklı yaklaşım. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 9, 149-167.
- Toprak, F. (2011). Yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarındaki okuma parçaları ve diyaloglar üzerine bir değerlendirme. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 11-24.
- Tosun, C. (2005). Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1, 22-28.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Türk, H. (2018). *Yabancılara Türkçe öğretiminde bir izlençe tasarımı ve kültürel öğelerin hikâye kitapları aracılığıyla aktarımı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uygur, M. (2003). *Kültür kuramı* (2.baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Uysal, B. (2009). *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni doğrultusunda Türkçe öğretimi programları ve örnek kitapların değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Uysal, B. ve Deniz, K. (2010). Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni ve yurt dışındaki Türk çocukları için Türkçe ve Türk kültürü öğretim programı. *TÜBAR*, 27, 239-261.
- Ülker, N. (2007). *Hitit Ders Kitapları Örneğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı sürecine çözümleyici ve değerlendirci bir bakış*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Wilt, M. (1949). A study of teacher awareness of listening as a factor in elementary education. *Journal of Educational Research*, 43, 626-636.
- Yaylı, D. (2010). Yöntem sonrası dönem ve yabancı dil olarak Türkçe, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yeni çalışmalar. 8. *Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri*, 219-223.
- Yaylı, D. & Yaylı, D. (2011). Yabancı dil öğretimi yaklaşımları ve yöntemleri. D. Yaylı ve Y. Bayyurt (Ed.), *Yabancılara Türkçe öğretimi: politika, yöntem ve beceriler* (ss. 221-230) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ÖZGEÇMİŞ	
Kişisel Bilgiler	
Adı	Ömer
Soyadı	SÖNMEZ
Doğum Yeri ve Tarihi	Tefenni/BURDUR 20.02.1988
Uyruğu	T.C
İletişim Adresi ve E-Mail Adresi	İnegöl Organize Sanayi Bölgesi Ortaokulu. Akhisar Mah. Lokman Sok. No:1/1 İnegöl/Bursa yollayingelsin@gmail.com
Eğitim	
İlköğretim	Antalya Habipler İlköğretim Okulu
Ortaöğretim	Antalya Karatay Lisesi (Yabancı Dil Ağırlıklı)
Yükseköğretim (Lisans)	Denizli Pamukkale Üniversitesi
Yükseköğretim (Y. Lisans)	Denizli Pamukkale Üniversitesi
Yabancı Dil	
Yabancı Dil Adı	İngilizce
Sınav Adı	KPDS
Sınavın Yapıldığı Ay ve Yıl	Kasım 2011

Alınan Puan	56.25
Mesleki Deneyim	
Yıl: 2013 - Halen devam ediyor	Mesleki Deneyim: MEB kadrolu personeli (Türkçe Öğretmeni)

